

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 86 • 2. juni
Sesjonen 2024–2025

Møte mandag den 2. juni 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 86):

1. Stortingets vedtak til lov om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet (havvernloven) (Lovvedtak 65 (2024–2025), jf. Innst. 283 L (2024–2025) og Prop. 72 L (2024–2025))
2. Stortingets vedtak til lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven) (Lovvedtak 66 (2024–2025), jf. Innst. 301 L (2024–2025) og Prop. 78 L (2024–2025))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i støtteprosessloven (virkeområde) (Lovvedtak 67 (2024–2025), jf. Innst. 260 L (2024–2025) og Prop. 89 LS (2024–2025))
4. Stortingets vedtak til lov om forebygging og reduksjon av matsvinn (matsvinnloven) (Lovvedtak 68 (2024–2025), jf. Innst. 373 L (2024–2025) og Prop. 130 L (2024–2025))
5. Stortingets vedtak til lov om endringer i opplæringslova, privatskolelova og barnehageloven (individregistre over barn i barnehager og grunnskoleopplæring, overtredelsesgebyr m.m.) (Lovvedtak 69 (2024–2025), jf. Innst. 374 L (2024–2025) og Prop. 131 L (2024–2025))
6. Stortingets vedtak til lov om endringer i naturskadeforsikringslova m.m. (ansvarsgrense og tilsyn med Norsk naturskadepool) (Lovvedtak 70 (2024–2025), jf. Innst. 323 L (2024–2025) og Prop. 53 L (2024–2025))
7. Stortingets vedtak til lov om endringer i rekonstruksjonslova (forlenging av tida lova skal gjelde) (Lovvedtak 71 (2024–2025), jf. Innst. 343 L (2024–2025) og Prop. 68 L (2024–2025))
8. Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven (lovens anvendelse for fornybar energi-produksjon til havs) (Lovvedtak 72 (2024–2025), jf. Innst. 389 L (2024–2025) og Prop. 75 L (2024–2025))
9. Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven (innleie av avløsere i jordbruket) (Lovvedtak 73 (2024–2025), jf. Innst. 359 L (2024–2025) og Prop. 85 L (2024–2025))
10. Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven mv. (Arbeidstilsynets virkemidler) (Lovvedtak 74 (2024–2025), jf. Innst. 334 L (2024–2025) og Prop. 80 L (2024–2025))
11. Innstilling fra næringskomiteen om Lov om Enhetsregisteret (enhetsregisterloven) og lov om Foretaksregisteret (foretaksregisterloven) (Innst. 322 L (2024–2025), jf. Prop. 110 L (2024–2025))
12. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i allmenngjøringsloven og petroleumsloven mv. (allmenngjøringslovens anvendelse på innenriks skipsfart og rettighetshaveres plikt til å sørge for norske lønnsvilkår på skip) (Innst. 401 L (2024–2025), jf. Prop. 88 L (2024–2025))
13. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 326/2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 391/2009 om felles regler og standarder for organisasjoner som skal inspisere og besikte skip (Innst. 405 S (2024–2025), jf. Prop. 100 LS (2024–2025))
14. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om skipssikkerhet (Innst. 404 L (2024–2025), jf. Prop. 100 LS (2024–2025))
15. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi og Morten Wold om styrking av norsk forsvarsindustri (Innst. 277 S (2024–2025), jf. Dokument 8:124 S (2024–2025))
16. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Eriksen Søreide, Tina Bru, Hårek Elvenes, Trond Helleland og Kari-Anne Jønnes om å kraftig styrke norsk og ukrainsk forsvarsindustri (Innst. 251 S (2024–2025), jf. Dokument 8:132 S (2024–2025))
17. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Investeringer i Forsvaret og andre saker (Innst. 338 S (2024–2025), jf. Prop. 99 S (2024–2025))
18. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endring i ordningen for militært tilsatte (omlegging av avskjed med redusert lønn til Forsvarets sluttvederlag) (Innst. 508 S (2024–2025), jf. Prop. 102 LS (2024–2025))
19. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i forsvarsloven mv. (fjerning av plikten til å fratre ved særaldersgrense og innføring av åremål) (Innst. 509 L (2024–2025), jf. Prop. 102 LS (2024–2025))
20. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantane Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Ola Elvestuen om å suspendere norsk bistand til

- Rwanda som følge av deira rolle i konflikten i Den demokratiske republikken Kongo
(Innst. 391 S (2024–2025), jf. Dokument 8:146 S (2024–2025))
21. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Droner og ny luftmobilitet
(Innst. 386 S (2024–2025), jf. Meld. St. 15 (2024–2025))
22. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Vidareføring av bompengeneinnkrevjing på rv. 7 Sokna–Ørgenvika i Buskerud for å påskunde utbetringar av rv. 7 vidare gjennom Hallingdal
(Innst. 394 S (2024–2025), jf. Prop. 77 S (2024–2025))
23. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Bypakke Kristiansund i Møre og Romsdal
(Innst. 337 S (2024–2025), jf. Prop. 87 S (2024–2025))
24. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Forlengd innkrevjingsperiode for Bypakke Nord-Jæren i Rogaland og samanslåing av tilskot i belønningsordninga for betre kollektivtransport mv. i byområda
(Innst. 357 S (2024–2025), jf. Prop. 92 S (2024–2025))
25. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Bypakke Tønsberg-regionen i Vestfold
(Innst. 358 S (2024–2025), jf. Prop. 95 S (2024–2025))
26. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Fellesprosjektet Arna–Stanghelle i Vestland og kostnadsramme for E45 Kløfta i Finnmark
(Innst. 365 S (2024–2025), jf. Prop. 97 S (2024–2025))
27. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om å oppheve klimasymbolske reguleringer og standardkrav for anleggsbransjen
(Innst. 379 S (2024–2025), jf. Dokument 8:141 S (2024–2025))
28. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om å forhindre rutekutt og prispøking i kollektivtransporten
(Innst. 392 S (2024–2025), jf. Dokument 8:144 S (2024–2025))
29. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å ta over finansieringen av Mauna Loa
(Innst. 382 S (2024–2025), jf. Dokument 8:155 S (2024–2025))
30. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i lakse- og innlandsfiskeloven (Statens fiskefond, statlig fiskeravgift og finansieringsmåter)
(Innst. 333 L (2024–2025), jf. Prop. 86 L (2024–2025))
31. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Helge André Njåstad og Marius Arion Nilsen om økt fjernvarmesatsing for bedre energisikkerhet og frigjøring av kraft
(Innst. 387 S (2024–2025), jf. Dokument 8:164 S (2024–2025))
32. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om satsing på havbunnsmineraler for å sikre forsyningsskjeder og moderne samfunnsutvikling
(Innst. 354 S (2024–2025), jf. Dokument 8:206 S (2024–2025))
33. Referat
- Presidenten [10:00:01]:** Representantene Jan Tore Sanner, Per Olaf Lundteigen, Runar Sjøstad, Sveinung Rotevatn, Trine Lise Sundnes, Heidi Nordby Lunde, Terje Halleland og Mímir Kristjánsson, som har vært permittert, har igjen tatt sete.
- Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:
For Aust-Agder: Torunn Høyum-Eriksen
For Sør-Trøndelag: Jan Grønningen
For Østfold: Fredrik Holm
- Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Silje Hjemdal fra og med 2. juni og inntil videre.
- Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:
1. Søknaden behandles straks og innvilges.
 2. Vararepresentanten, Sigbjørn Framnes, innkalles for å møte i permisjonstiden.
- Valg av settepresident*
- Presidenten [10:00:44]:** Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.
- Presidenten vil foreslå Stein Erik Lauvås og Heidi Greni. – Andre forslag foreligger ikke, og Stein Erik

Lauvås og Heidi Greni anses enstemmig valgt som settespresidenter for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1–10 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet (havvernloven) (Lovvedtak 65 (2024–2025), jf. Innst. 283 L (2024–2025) og Prop. 72 L (2024–2025))

Sak nr. 2 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven) (Lovvedtak 66 (2024–2025), jf. Innst. 301 L (2024–2025) og Prop. 78 L (2024–2025))

Sak nr. 3 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om endringer i støtteprosessloven (virkeområde) (Lovvedtak 67 (2024–2025), jf. Innst. 260 L (2024–2025) og Prop. 89 LS (2024–2025))

Sak nr. 4 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om forebygging og reduksjon av matsvinn (matsvinnloven) (Lovvedtak 68 (2024–2025), jf. Innst. 373 L (2024–2025) og Prop. 130 L (2024–2025))

Sak nr. 5 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om endringer i opplæringslova, privatskolelova og barnehageloven (individregistre over barn i barnehager og grunnskoleopplæring, overtredelsesgebyr m.m.) (Lovvedtak 69 (2024–2025), jf. Innst. 374 L (2024–2025) og Prop. 131 L (2024–2025))

Sak nr. 6 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om endringer i naturskade-forsikringslova m.m. (ansvarsgrense og tilsyn med Norsk naturskadepool) (Lovvedtak 70 (2024–2025), jf. Innst. 323 L (2024–2025) og Prop. 53 L (2024–2025))

Sak nr. 7 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om endringer i rekonstruksjonslova (forlenging av tida lova skal gjelde) (Lovvedtak

71 (2024–2025), jf. Innst. 343 L (2024–2025) og Prop. 68 L (2024–2025))

Sak nr. 8 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven (lovens anvendelse for fornybar energiproduksjon til havs) (Lovvedtak 72 (2024–2025), jf. Innst. 389 L (2024–2025) og Prop. 75 L (2024–2025))

Sak nr. 9 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven (innleie av avløsere i jordbruket) (Lovvedtak 73 (2024–2025), jf. Innst. 359 L (2024–2025) og Prop. 85 L (2024–2025))

Sak nr. 10 [10:01:14]

Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven mv. (Arbeidstilsynets virkemidler) (Lovvedtak 74 (2024–2025), jf. Innst. 334 L (2024–2025) og Prop. 80 L (2024–2025))

Presidenten [10:01:20]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 11 [10:01:24]

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om Enhetsregisteret (enhetsregisterloven) og lov om Foretaksregisteret (foretaksregisterloven) (Innst. 322 L (2024–2025), jf. Prop. 110 L (2024–2025))

Presidenten [10:01:42]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 12 [10:01:48]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i allmenngjøringsloven og petroleumsloven mv. (allmenngjøringslovens anvendelse på innenriks skipsfart og rettighetshaveres plikt til å sørge for norske lønnsvilkår på skip) (Innst. 401 L (2024–2025), jf. Prop. 88 L (2024–2025))

Presidenten [10:02:10]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Sveinung Stensland (H) [10:02:36] (ordfører for saken): Vi behandler i dag et lovforslag som på overflaten kan virke rimelig – at sjøfolk i norske farvann skal ha norske lønnsvilkår – men dette forslaget gjelder ikke norske sjøfolk, det gjelder utenlandske sjøfolk som befinner seg i norske farvann. Ingen er uenig i at norske sjøfolk skal ha trygge rammer og en lønn i tråd med det som forhandles frem mellom partene.

Jeg vil takke for ryddig komitéarbeid og svært mange tydelige høringsinnspill. Ser vi nærmere på konsekvensene, avdekkes alvorlige utfordringer vi ikke kan overse.

EFTAs overvåkningsorgan har klart uttalt at dette lovforslaget kan være uforenlig med EØS-avtalen. Kabotasjeforordningen artikkel 3 gir flaggstaten kompetanse til å fastsette lønn for skip over 650 bruttotonn. Regjeringen velger å se bort fra denne juridiske virkeligheten, noe som kan føre til kostbare rettsprosesser og undergrave Norges omdømme som en pålitelig EØS-partner.

Denne loven kan svekke Norges posisjon som flaggstat. Det norske skipsregisteret har over flere tiår bygget opp et solid omdømme internasjonalt, basert på høye standarder, forutsigbare rammebetingelser og respekt for etablerte maritime konvensjoner. Når man ensidig vedtar en lønnsregulering som potensielt bryter med internasjonale avtaler, sender vi et bekymringsfullt signal til det internasjonale maritime miljøet. Flaggstatens primære ansvar er å sikre at skip under deres flagg overholder internasjonale standarder og konvensjoner. Samtidig er det avdekket at kontroll med denne loven på skip med utenlandsk flagg vil være vanskeligere enn for skip med norsk flagg. Den maritime næringen er global, og tillit til flaggstatens respekt for internasjonale spilleregler er fundamentalt. Når andre land ser at Norge potensielt bryter med etablerte prinsipper, kan det skape presedens for lignende ensidige tiltak andre steder, noe som vil skade den internasjonale maritime ordenen norsk skipsfart er avhengig av.

Gjennom petroleumsskatteregimet vil staten indirekte bære en betydelig del av kostnadene på sokkelen, kostnader som ikke er tilstrekkelig utredet eller reflektert i regjeringens økonomiske analyser. Forslaget vil skape en betydelig konkurranseulempe for norsk næringsliv. NIS- og utenlandsregistrerte skip som opererer i norske farvann, vil møte en økning i lønnskostnader som uunngåelig veltes over på norske bedrifter og forbrukere.

Sjøfartsdirektoratet peker på alvorlige utfordringer med tilsyn og kontroll. Hvordan skal vi sikre at sjøfolk på utenlandske skip får utbetalt tillegget, ofte etter at skipet har forlatt norske farvann? Dette krever betydelige nye ressurser til direktoratet, uten at denne finansieringen er på plass.

Økte kostnader for sjøtransport vil selvfølgelig sørge for at godstrafikk overføres fra sjø til vei.

Vi svekker den norske modellen ved å lovfeste lønnsnivået fremfor å overlate dette til partene i arbeidslivet. Både lønns- og arbeidsvilkår reguleres i dag gjennom tariffavtaler som dekker størstedelen av norsk skipsfartsnæring.

Dette lovforslaget er dårlig gjennomtenkt, undergraver norsk næringsliv, skaper juridisk usikkerhet, kan føre til mer godstransport på vei og svekker Norges posisjon som respektert flaggstat i det internasjonale maritime samfunnet. Norske sjøfolks rettigheter er i dag godt regulert og ivaretatt. Vi må finne andre måter å ivareta utenlandske sjøfolks rettigheter på. Jeg oppfordrer derfor Stortinget til å stemme mot dette forslaget, noe Høyre akter å gjøre.

Rune Støstad (A) [10:05:58]: Dette er en merkedag, en milepæl, et stort og viktig steg for sjøfolkene og for et rettferdig arbeidsliv til sjøs. I dag vedtar vi at arbeid til sjøs i norske farvann og på norsk sokkel skal skje på norske vilkår, at folk som jobber der, skal ha norsk lønn, norske rettigheter og trygghet i arbeidslivet, uansett hvilket flagg skipet fører. Det skulle bare mangle.

Mange fortjener stor honnør for at vi står her i dag. Jeg vil særlig løfte fram fagbevegelsen, sjøfolkene, LO, Sjømannsforbundet og alle andre som har stått i frontlinjen i denne kampen i mange år, også når motstanden har vært hard. De har aldri gitt opp, og i dag leverer vi svaret – nå får vi rettferdigheten tilbake på dekk.

Arbeiderpartiet er stolt av å ha gått i front for denne lovendringen. Det er norsk arbeidslivspolitikkk på sitt beste – trepartssamarbeid, rettferdighet og respekt for arbeid.

Det er også grunn til undring. Ikke alle partier støtter saken i dag og et så grunnleggende prinsipp som lik lønn for likt arbeid, også til sjøs. Det overrasker. Vi kan ikke ha et arbeidsliv der rederier henter inn billig arbeidskraft for å konkurrere ut norske lønninger. Vi kan ikke ha et system der folk jobber i Norge, men får betalt som om de jobber i et lavkostland. Lik lønn for likt arbeid skal gjelde på havet også.

Det handler ikke bare om rettferdighet. Det handler om beredskap, om å sikre maritim kompetanse i årene som kommer. Det er et signal til ungdommen, til dem som vurderer maritim utdanning, til dem som vil bygge en framtid på havet: Det er plass til dem, vi trenger dem, og vi skal sørge for at de slipper å konkurrere med lønnsnivået i lavkostland for å få jobb i sitt eget land.

Dette er en sak om verdighet, om hva slags kyst vil ha, om hvem som skal ha plass på dekk, og om hvem vi bygger framtiden for. I dag sender vi et tydelig signal: Vi bygger ikke en havnasjon på sosial dumping, vi bygger

den på anstendighet, trygghet og rettferdighet. Takk til alle som har kjempet, og gratulerer til sjøfolkene, dette er deres dag.

Per Ivar Lied (Sp) [10:08:44]: Målet med lovforslaget er å sørge for like lønsvilkår for arbeidstakarar på skip i norske farvatn, mellom norske hamner og på norsk sokkel. Forslaget betyr at alle arbeidstakarar på skip i norsk innanriks fart og skip som utfører tenestetilknytt næringsverksemd i norske havområde, får eit krav om norsk løn.

Over 90 pst. av all varehandel internasjonalt føregår med skip, og skipsfart er utsett for sterk global konkurranse. Det varierer, men typisk utgjør lønskostnadene ein tredjedel av kostnadene til eit skip, og internasjonalt er det fleire land som har innført ulike former for kabotasje og/eller sokkelregulering, og som stiller krav til utanlandske skip som utfører maritime tenester innanriks eller på sokkelen. Australia og Canada er eksempel på land som stiller krav om lisens og nasjonale løns- og arbeidsvilkår for utanlandske skip i innanriksfart og skip som leverer tenester på sokkelen. USA stiller krav om at skipet er amerikanskbygd, amerikanskeigd og bemanna med amerikanske sjøfolk. Halvparten av EU-landa har reglar som avgrensar marknadstilgjenget for skip frå land utanfor EU og EØS-området. Døme er Sverige og Finland. Havområda våre har stor maritim aktivitet, og mykje av dette er ikkje internasjonal transport.

Stortinget oppmoda i 2017 regjeringa om å greie ut moglegheiter for å stille krav om norske løns- og arbeidsvilkår i norske farvatn og på norsk sokkel. I 2019 blei det levert to utgreiingar om temaet, og det blei nedsett eit partssamansett maritimt utval. I 2021 oppmoda Stortinget regjeringa om å setje i gang arbeidet med å innføre krav om norske løns- og arbeidsvilkår. Det blei sendt ut eit lovforslag og eit revidert forslag på høyring i 2024. Høyringsrundane viser at det er ulike syn på konsekvensane forslaga vil ha, og om det vil auke eller gjere sysselsetjinga av norske sjøfolk lågare. Senterpartiet legg til grunn at tiltaka skal auke rekrutteringa av norske sjøfolk – lik løn for likt arbeid også til havs.

Det er også gjort omfattande utgreiingar over fleire år, og dei har endra forslaget både for cruise og for særlov. Senterpartiet ønskjer ei vurdering av ei grense på meir enn 14 dagar samanhengande aktivitet og 40 dagars tenester av eit skip i eit kalenderår.

Holmefjord-utvalet anbefalte å innføre krav om norske løns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvatn, men samtidig å styrkje tilskotsordninga for sysselsetjing av sjøfolk. Senterpartiet føreslår difor saman med andre å fjerne makstaket i tilskotsordninga for sysselsetjing av sjøfolk, og då er forslaget teke opp. Det er også i tråd med høyringsinnspel frå kystreiarlaga og andre. Nettoløns-

ordninga er heilt avgjerande for å sikre norske sjøfolk og reiarlag konkurransekraft og betre rekruttering til den maritime klyngja.

Presidenten [10:11:39]: Representanten Per Ivar Lied har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:11:55]: Regjeringen foreslår i denne saken endringer i allmenngjøringsloven for å innføre et krav om norske lønsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel. Forslaget innebærer å pålegge rettighetshavere å sørge for at ansatte på skip har norske lønsvilkår. Alle nordmenn som jobber på norske skip, har allerede i dag norske lønsvilkår.

Sterk lønn til norske sjøfolk er viktig for Fremskrittspartiet. For Fremskrittspartiet er det viktig å bevare en sterk maritim næring. Da må ikke politikerne vedta lovverk som kan gi utilsiktede konsekvenser, og det er det vi frykter med dette forslaget. Fremskrittspartiet støtter intensjonen med å sikre norske sjøfolk konkurranse-dyktige rammevilkår og vil understreke viktigheten av å bekjempe sosial dumping og sikre anstendige lønns- og arbeidsvilkår i alle næringer, inkludert maritim sektor. Samtidig er det foreliggende lovforslaget ikke i tilstrekkelig grad balansert med hensyn til å sikre konkurranse-dyktige rammevilkår for norsk skipsfart.

Forslaget handler ikke om norske sjøfolk, men om utenlandske sjøfolk i internasjonal skipsfart, dvs. sjøfolk som hovedsakelig opererer i andre land enn Norge. Sjøfolk på utenlandske skip og på skip registrert i NIS verken bor eller arbeider i Norge og påvirkes ikke av det norske kostnadsnivået. De fleste av disse sjøfolkene har egne inntektsskattefritak og nettolønnsordninger i sine respektive hjemland. Forslaget vil føre til at betydelige midler går ut av landet uten å bidra til en eneste arbeidsplass.

Samtidig er det mange uavklarte forhold og konsekvenser i forslaget. Sjøfartsdirektoratet sier at de ikke har ressurser nok til å håndheve et slikt lovverk. ESA uttalte i fjor høst at forslaget kan være i strid med EØS-avtalen. I tillegg er dette en praksis som vil være særnorsk, som svekker rederienes rammevilkår, og som i ytterste konsekvens fører til at skip flagges ut av Norge, og at den norske sjømann blir igjen på land. Fremskrittspartiet mener disse problemstillingene må være avklart før vi kan vedta lovforslaget.

Det viktigste tiltaket for å rekruttere norske sjøfolk er en sterk nettolønnsordning. Mens Fremskrittspartiet styrket ordningen i 2021, har Arbeiderpartiet og Senterpartiet latt ordningen bli spist av inflasjonen i sin regjeringsperiode. Forlengelse og endringer i nettolønnsordningen må godkjennes av ESA, og det er uavklart om lovforslaget til regjeringen får konsekvenser når netto-lønnsordningen må forlenges i 2026. Å sette nettolønns-

ordningen på spill vil være kritisk for hele den norske maritime kompetansen.

Det er viktig å presisere at Fremskrittspartiet ikke er kategorisk motstander av forslaget, men forslaget er dårlig utredet og kan gi uønskede konsekvenser. Derfor foreslår vi å sende saken tilbake til regjeringen og heller behandle et bedre gjennomarbeidet forslag senere som både ivaretar norske sjøfolk og viser hvilke konsekvenser det vil ha for norske rederier.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [10:15:02]: Representanten Bengt Rune Strifeldt har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:15:15]: Endelig får vi vedtatt at det skal være norske lønnsvilkår på skip i norske farvann og på norsk sokkel. I godt samarbeid med fagbevegelsen og sjøfolk har SV jobbet for dette i elleve år. Det er på høy tid at disse lovendringene kommer på plass, og jeg vil i dag takke alle som har stått på for det i en årrekke, for sjøfolk.

Lovendringene slår fast viktige prinsipper om at norske lønninger skal gjelde både på land og på sjøen. Det skal være ryddige vilkår i norsk arbeidsliv, og norsk sokkel og norske farvann er selvsagt en del av det. Norge er en stolt sjøfartsnasjon, men skal vi forbli det, må vi også ha norske sjøfolk. La oss ikke glemme at et av de viktigste konkurransefortrinnene til norsk maritim næring er at en kan dra nytte av norske sjøfolks erfaring. En allmenngjøring av norske lønnsvilkår vil ha stor betydning for konkurransekraften til norske sjøfolk. Hvis vi skal sikre framtidig rekruttering til maritim sektor i Norge, må vi unngå at norske sjøfolk utkonkurreres av billig arbeidskraft. Det må være et mål å fortsette å skape mange arbeidsplasser med norske lønnsvilkår basert på ressursene i havet.

Jeg kan ikke se at det er noen gode prinsipielle begrunnelser for at man skal ha et annet syn på et trygt og anstendig arbeidsliv med gode lønns- og arbeidsvilkår til havs enn på land. Norge har en lang kyst og store havområder med høy maritim aktivitet, og mye av denne aktiviteten er ikke internasjonal transport, men snarere en del av norsk næringsliv og verdiskaping, og skipsfart som dekker nasjonale transport- og tjenestebehov. Det er ikke lett å forklare prinsipielt hvorfor transport av varer på veiene mellom steder i Norge skjer med norsk lønn, mens det ikke gjelder for varetransport mellom havner til sjøs.

To tredjedeler av innenriksfarten foretas av utenlandske rederier med andre flagg enn det norske. Mange av disse har helt andre lønnsvilkår enn sine norske kollegaer i samme bransje. Det gjelder også på skip i offshore-segmentet. Man kan med andre ord ha norsk lønn for

oljearbeideren på sokkelen, men ikke for arbeideren på et skip i tilknytning til virksomheten.

Til spørsmålet som blir dratt opp om EØS-avtalen: Det finnes to rapporter det vises til i innstillingen, som begge konkluderer med at det finnes et handlingsrom til å stille krav innenfor både folkeretten og EØS-retten. Selvsagt gjør det det. Dette er ikke en vesentlig begrensning av fri bevegelse, det er ganske enkelt et krav om å betale norsk lønn i tilfeller der det leveres tjenester på et område dekket av allmenngjort tariffavtale eller særlig vedtatt forskrift. Over 90 andre land i verden har nasjonale reguleringer som stiller krav til godstransporten i sine farvann.

Jeg vil avslutte med å understreke at også SV kommer til å støtte opp under og stemme for forslag om å styrke nettolønnsordningen, som vi også tidligere har fremmet forslag om.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:18:42]: Det manglar ikkje på store ord om betydninga av nettolønnsordninga og norsk skipsfart når Arbeidarpartiet og Senterpartiet reiser kysten rundt og driv valkamp, men denne saka handlar om reell politikk som får følgjer for konkurransekrafta til norske reiarlag og norsk skipstransport, og også om at vi kan stå på trygg grunn når vi slåst for dei viktige pilarane som faktisk er med på å sikre at vi har norske sjøfolk på norske skip, spesielt då nettolønnsordninga, altså tilskot til sysselsetjing av sjøfolk.

Venstre er sterkt kritisk og kjem til å stemme imot dette lovframlegget. Vi meiner det ikkje er forsvarleg å vedta det utan at det har vore ein heilskapleg gjennomgang av samspelet mellom allmenngjering og andre verkemiddel i maritim politikk, utan at det ligg føre ei skikkeleg tilrådd utgreiing av dei EØS-rettslege spørsmåla knytte til dette og ein betre analyse av kva konsekvensar dette faktisk vil få når det gjeld mogleg utflagging av norske skip til utlandet.

Det er viktig å påpeike at dette forslaget ikkje handlar om lønsvilkåra til norske sjøfolk, men om utanlandske sjøfolk i internasjonal skipsfart, med andre ord sjøfolk som hovudsakleg opererer mellom andre land enn Noreg.

Dette forslaget vil i praksis – og det er det åtvare om frå mange høyringsinstansar – bety at ein får eit regime som vil følgje tett opp norske reiarlag, men som i praksis ikkje vil følgje utanlandske reiarlag like tett opp. Ein får ei konkurransevriding, eit kontrollregime som rammar norske og utanlandske skip ulikt. Det gjev for det første ein reell fare for konkurransevriding, og for det andre for utflagging. Det det iallfall med 100 pst. sikkerheit betyr, er at skipsfarten langs kysten blir dyrare, og at pengane vil gå ut av landet krone for krone utan direkte å bidra til ein einaste norsk arbeidsplass. Den ekstra prisen som no

må betalast for dyrare sjøtransport, må betalast av kundane, som er industrien langs kysten, og spesielt dei i nord, som er dei som har dei lengste transportdistansane. I verste fall vil dette føre til at konkurransekrafta til sjøtransporten som transportform blir svekt. Då veit vi korleis transporten går i staden.

Det er mange sider av dette det er grunn til å vere kritisk til. Eg skulle ønske at eit fleirtal i denne salen også la større vekt på dei vektige innvendingane som har kome frå bl.a. Rederiforbundet. Med det er det gjort greie for Venstre sitt syn.

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:22:03]: Regjeringen foreslår endringer i allmenngjøringsloven og relevant sektorlovgivning for å gjennomføre et krav om norsk lønn på skip i norske farvann og på norsk sokkel. Dette er et viktig tiltak for å sørge for et rettferdig arbeidsliv til sjøs – som på land. Et rettferdig arbeidsliv til sjøs vil bidra til at næringsvirksomhet i Norge skjer på like vilkår, skaper forutsigbarhet og gjør maritim næring til en mer attraktiv yrkesvei.

Forslaget retter seg mot skipsfart som foregår i norske farvann og i tilknytning til offshore-aktivitet. For det første foreslås det at skip i innenriksfart blir omfattet av allmenngjøringsloven. Dette omfatter lasteskip som transporterer varer mellom norske havner, og cruise-skip som tilbyr reiser mellom norske havner. Arbeidstakerorganisasjoner vil kunne kreve at lønnsvilkårene som følger av landsomfattende tariffavtaler, blir allmenngjort.

For det andre foreslås det at det skal være norske lønnsvilkår på skip som yter tjenester til annen næringsvirksomhet til havs. Dette gjelder per i dag særlig petroleum og akvakultur, men forventes framover i økende grad også å gjelde tjenester i tilknytning til havvind, utvinning av havbunnsmineraler og karbonfangst og lagring. Forslaget går ut på at rettighetshavere må sørge for at ansatte på skipene som leverer tjenester, får norsk lønn.

Bakgrunnen for forslaget er dagens situasjon i norske farvann og på norsk sokkel, der skip registrert i utenlandske registre og til dels i Norsk internasjonalt skipsregister, NIS, i stort omfang utfører tjenester hvor de ansatte har et betydelig lavere lønnsnivå enn det som er vanlig i Norge.

Forslaget regulerer ikke internasjonal skipsfart, og det rokker ikke ved flaggstatsprinsippet. Det vil fortsatt være flaggstaten som har ansvaret for skipets sikkerhet og bemanning, men det innføres supplerende nasjonale regler for skip som tilbyr tjenester i Norge.

Selv om et krav om norsk lønn kan virke begrensende på tjenestefriheten i EØS-området, vurderer vi det som et lovlig og nødvendig tiltak for å ivareta hensynet til arbeidstakerne og rettferdig konkurranse.

Norge er en stor og viktig sjøfartsnasjon. Det skal vi også være i framtiden. Norge er også en stor og viktig kystnasjon. Derfor må vi sørge for at arbeidstakere på skip i norske farvann og på norsk sokkel gis norske lønnsvilkår.

Presidenten [10:24:49]: Det blir replikkordskifte.

Sveinung Stensland (H) [10:25:04]: Sjøfartsdirektoratet er Norges maritime administrasjon og er i likhet med resten av norsk maritim sektor i verdensklasse. I høringen i forbindelse med denne saken uttrykker direktoratet at denne lovendringen vil utgjøre et brudd med det som har vært norsk praksis, og det uttrykker en direkte bekymring for Norges posisjon som flaggstat, noe statsråden var uenig i i sitt innlegg nettopp.

Direktoratet skriver: «På denne bakgrunn er Sjøfartsdirektoratet bekymret for at forslaget totalt sett vil virke negativt for Norge som flaggstat.» Videre skriver de: «En konsekvens av forslaget vil da også kunne være økt utflagging.»

På spørsmål fra meg tidligere har statsråden vært uenig i denne vurderingen. Hva er det som gjør at statsrådens vurdering skal tillegges mer vekt enn den til Sjøfartsdirektoratet, som er vår fremste ekspertise på dette feltet? Er det andre ting Sjøfartsdirektoratet gjør, som statsråden mener er feil?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:26:04]: Først og fremst vil jeg si at jeg har full tillit til Sjøfartsdirektoratet.

Når det gjelder den saken representanten spør om, mener jeg at det handler om å balansere Norges interesser som henholdsvis flaggstat og kyststat. Norge skal på den ene siden være en attraktiv flaggstat og legge til rette for en stor og konkurransedyktig handelsflåte. På den andre siden er det viktig at næringsvirksomhet i Norge skjer på norske vilkår, og at arbeidstakere har rettferdige og anstendige lønnsvilkår.

Jeg deler ikke Sjøfartsdirektoratets bekymring for at forslaget vil virke negativt for Norge som flaggstat. Folkerettslig er det anerkjent at kyststater kan fastsette nasjonale regler i sin innenriksfart, så reguleringen er ikke i strid med flaggstatsprinsippet. Vi vil fortsatt være en sterk pådriver for å utvikle internasjonale regler for skipsfarten og vil samtidig opprettholde gode rammebetingelser for en konkurransedyktig maritim næring i Norge.

Sveinung Stensland (H) [10:27:03]: Statsråden har altså tillit, men har ingen tro på det direktoratet sier i denne saken. En annen ting direktoratet har trukket frem, er hvor vanskelig det vil være å håndheve dette, spesielt for skip som er utenlandskflagget med bekvem-

melighetsflagg osv. Skipene er gjerne inntatt norsk sektor en kort periode, så går de ut igjen, og det er ikke så lett å inspisere dem før de er ute igjen, med tanke på havnestatskontroll. Det er det eneste virkemiddelet vi har. Direktoratet sier rett ut at de trenger mer ressurser, og det var også LO enig i under høringen. Det trengs betydelig mer ressurser til Sjøfartsdirektoratet for å følge opp denne loven, hvis ikke vil det bli forskjellsbehandling mellom utenlandskflaggede og norske skip. Det kan løses ved at statsråden sier at dette ikke skal håndheves før vi kan sikre lik håndhevelse for norskflaggede og utenlandskflaggede skip. Vil statsråden gi en slik garanti – at det ikke skal være to sett regler, ett for dem som er norskflaggede, og ett for dem som er utenlandskflaggede?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:28:03]: Jeg vil være veldig tydelig på at jeg ikke deler direktoratets bekymring for at norske skip vil bli gjenstand for strengere kontroll enn utenlandske skip. Skip som har en tilstedeværelse i norske farvann og norske havner, vil være tilgjengelige for nasjonalt tilsyn uavhengig av om de er norske eller utenlandske. I proposisjonen legger vi til grunn at tilsyn med skip i innenriksfart vil egne seg for en risikobasert tilnærming, og det vil bl.a. kunne bety at utenlandske skip blir gjenstand for økt tilsynsaktivitet dersom det er mer sannsynlig at det forekommer brudd på reglene.

Vi vil ha en god dialog med Sjøfartsdirektoratet knyttet til den konkrete innretningen av tilsynsaktiviteten, slik at direktoratet vil motta den informasjonen som er nødvendig for å utføre et effektivt tilsyn. Dette er et nytt tilsyn som vil bli innført, og man må se på hvordan man kommer tilbake til behov for ekstra ressurser i en budsjettprosess.

Sveinung Stensland (H) [10:29:03]: Jeg får ikke svar på det spørsmålet jeg stiller, nemlig om en vil sørge for at en ikke legger seg på et strengere nivå på de norskflaggede skipene før en er i stand til å kontrollere utenlandskflaggede skip på samme måte. Hvis en kan garantere det, vil en også sørge for at det kanskje ikke blir så stor ulempe når dette lovverket kommer til anvendelse.

Et eksempel: Jeg pratet med en som jobber i et rederi som leier ut båter til havvind. De skal gjøre jobber i Norge og andre land. På et oppdrag i norsk sektor vil et av deres skip få en ekstrakostnad på 3 mill. kr i måneden med den nye loven, altså 36 mill. kr i året bare på det ene skipet hvis det er inne i norsk sektor. Hvordan tror en at dette skal håndheves? Hvis en f.eks. er i Sørlege Nordsjø og gjør en jobb, er en aldri i havn. Virkemiddelet en har som flaggstat, er havnestatskontroll. Hvordan skal en følge opp at regelverket blir fulgt? Hvordan skal en sikre

at de faktisk får norsk lønn fordi de tilfeldigvis befinner seg i norsk sektor?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:30:05]: Som sagt legger vi opp til at det er Sjøfartsdirektoratet som skal føre tilsyn med allmenngjorte tariffavtaler på skipsfartens område. Det vil være et nytt tilsynsområde, dermed vil det være viktig at man etablerer og utvikler et godt tilsynsregime. Jeg er trygg på at dette er en oppgave Sjøfartsdirektoratet har gode forutsetninger for å løse.

Som jeg sa i mitt tidligere svar, er det ingenting som tilsier at utenlandske skip skal ha mindre tilsyn. Det er en risikobasert tilnærming som ligger til grunn, og som sagt kan utenlandske skip da være like aktuelle å ha tilsyn på.

Når det gjelder sektormyndighet, er det Havindustriilsynet og Fiskeridirektoratet som vil ha tilsyn med kravene til rettighetshaverne.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:31:06]: En sentral del av en regjeringens utredning er å utrede økonomiske og administrative konsekvenser. Vi hadde besøk av Sjøfartsdirektoratet i høringen i komiteen, og de var svært tydelige på at dette vil bli til dels svært ressurskrevende. Regjeringen omtaler ikke det i proposisjonen i det hele tatt under økonomiske og administrative konsekvenser. Komiteen omtaler det i merknadsform, dvs. hele komiteen bortsett fra Arbeiderpartiet og SV, og merker seg at både Sjøfartsdirektoratet og ansatteorganisasjonene har pekt på at tilsyn med lønns- og arbeidsvilkår fastsatt i allmenngjorte tariffavtaler for arbeidstakere på skip vil medføre et økt behov for ressurser i direktoratet.

Det virker som Arbeiderpartiet har en helt annen oppfatning enn alle andre i denne saken. Spørsmålet er: Hvor mye ville det koste på Sjøfartsdirektoratets budsjett hvis de skal gjennomføre disse tilsynene på en adekvat måte?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:32:09]: Vi er veldig tydelige på at vi erkjenner at det er en ny oppgave, en ny tilsynsaktivitet, som er lagt til Sjøfartsdirektoratet, og her vil man jobbe med å utvikle en god modell og sørge for at dette kan skje på en god måte. Vi har også vært veldig tydelige på at dette vil bli vurdert i de ordinære budsjettprosessene, og at Sjøfartsdirektoratet er i utmerket stand til å være med og bidra til å utvikle et tilsynsregime som vil kunne svare på det nye tilsynet som nå vil være aktuelt.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:32:41]: Det var i grunnen ikke så mye svar på spørsmålet mitt. Jeg skjønner at Sjøfartsdirektoratet er i stand til å vurdere dette. De har

vurdert det overfor komiteen, og de har vurdert det dit hen at det vil være svært ressurskrevende, og de har i dag verken folkene eller pengene til å gjennomføre det vi i dag vedtar. Da er det fint å kunne si at Sjøfartsdirektoratet skal utvikle en modell, men det vi trenger svar på, og som statsråden må ha gjort seg opp en oppfatning rundt eller en mening om i løpet av de siste månedene, er hva dette vil koste.

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:33:17]: Jeg tror det er ganske naturlig at man ikke kan anslå en kostnad på et regime som skal innføres. Nå er det viktig å få på plass de prinsippene vi legger til grunn, at man skal ha norske lønnsvilkår om man jobber til havs eller på land. Vi har sagt at Sjøfartsdirektoratet er de som skal være med og utvikle et nytt tilsynsregime, og vi vil vurdere de eventuelle merkostnadene i forbindelse med budsjettprosesser. Det tenker jeg er helt naturlig. Vi kan ikke anslå en kostnad før vi har landet en modell og sett hvordan dette skal foregå, men vi sier, som sagt, at Sjøfartsdirektoratet har ansvar for det som går på allmenngjorte tariffavtaler, og så tar Havindustritilsynet og Fiskeridirektoratet ansvar for det som går på sektormyndighetene.

Per Ivar Lied (Sp) [10:34:05]: Holmefjord-utvalet anbefalte å innføre krav om norske løns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvatn, men samtidig også å styrkje tilskotsordninga for sysselsetjing av sjøfolk. Utvalet var tydeleg på at det var ei samla tilråding, og at desse to tiltaka heng nøye saman. Nettolønsordninga er heilt avgjerande for å sikre norske sjøfolk og reiarlag konkurransekraft og betre rekruttering til den maritime klyngja. Vil statsråden bidra til å styrkje nettolønsordninga og tilskotsordninga for sjøfolk?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:34:37]: Det er et godt spørsmål, og det kan jeg vise til at Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering har gjort ved flere anledninger. Blant annet var det en ganske betydelig styrking av ordningen da vi kom i regjering høsten 2021, for da lå det inne 189 000 kr i modellene, og vi økte det til 220 000 kr med en gang. Vi har også senere økt det til 225 500 kr. Det viser i alle fall at dette er en ordning vi er veldig opptatt av, og vi kommer til å jobbe i det videre for at den skal styrkes og ivaretas, slik at vi sikrer rekruttering til en veldig viktig næring for Norge.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:35:21]: Eg vil tilbake til temaet om korleis dette regelverket skal følgjast opp og kontrollerast. Der uttrykkjer statsråden ein stor tillit til Sjøfartsdirektoratet, og det er fint, men statsråden må jo også prøve å merke seg kva Sjøfartsdirektoratet sjølv seier om denne saka i skriftlege innspel. Det er at dei er

sterkt bekymra for korleis dette skal følgjast opp, og at det er ein reell sjanse for at norske skip her i praksis vil bli underlagde eit strengare kontroll- og sanksjonsregime enn utanlandske skip. Er det noko heile opposisjonen – frå Raudt via Venstre til Framstegspartiet – er einige om, er det at dette må følgjast opp med betydeleg styrkte midlar til kontroll- og tilsynsverksemd viss det reelt skal gje like konkurransevilkår for norske og utanlandske skip. Det er heilt nødvendig viss denne lova skal verke etter hensikta til regjeringa.

Difor gjentek eg spørsmålet: Kan statsråden garantere at dette regelverket ikkje vil bli sanksjonert og sett i verk før vi kan vere heilt sikre på at det vil vere likebehandling av norske og utanlandske aktørar?

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:36:25]: Som jeg sa i et tidligere svar, deler ikke jeg direktoratets bekymring for at norske skip vil bli gjenstand for strengere kontroll enn utenlandske skip. Skip som har en tilstedeværelse i norske farvann og i norske havner, vil være tilgjengelige for nasjonalt tilsyn, og det er min inngang til det. Er man til stede i norske farvann og i norske havner, er det der tilsynet skal ta sitt utgangspunkt. Det vil som sagt være en risikobasert tilnærming, og det vil igjen bl.a. kunne bety at utenlandske skip blir gjenstand for økt tilsynsaktivitet dersom det her er mer sannsynlig at det forekommer brudd på reglene. Jeg ser ikke at det skal være noen forskjell på norske og utenlandske skip.

Presidenten [10:37:06]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Bjørnar Skjæran (A) [10:37:25]: Norge er en stolt sjøfartsnasjon. Det er fordi vi lærte oss å mestre havet og Arktis at Norge kom først til både Sydpolen og Nordpolen, at vi utforsket Island og Grønland, at vi finner spor etter vikingene ved både Onega og Ladoga, og ikke minst at våre forfedre oppdaget Amerika nesten 500 år før Columbus.

Norge er verdens femte største skipsfartsnasjon, og skipsfart er en framtidsnæring. Selv om havet er stort og båten kan være liten, skal lønns- og arbeidsforholdene til sjøs være ryddige, rettferdige og respekterte, som på land. Den storrengjøringen vi lovt å gjennomføre, er like viktig på havet som på land.

Dagens skipsarbeidslov er fra 2013, og før det har vi hatt tre sjømannslover. Det var partiet Venstre som sto bak den første, i 1913, men det var Arbeiderpartiet som sto for lovforslagene i 1953, i 1975 og i 2013. Lovbehandlingen i dag føyer seg derfor godt inn i vår tradisjon for å lovfeste rettigheter for norske sjøfolk.

Fremskrittspartiet har tidligere framstilt seg som sjøfolkenes parti. I regjering fikk de lite til, og i dag viser de sitt sanne ansikt: Det er og blir redernes interesser de ivaretar på havet, sammen med Høyre.

For å sikre norsk maritim kompetanse for framtiden må vi sikre norsk lønn i norske farvann. I dag seiler utenlandske skip mellom norske havner på lønninger langt under norsk nivå. Det stopper nå. Det er viktig av flere grunner. For det første vil norsk lønn fjerne mye av årsaken til stor sosial ulikhet om bord på skip i norske farvann. Norske sjøfolk skal ikke bli utkonkurrert på hjemmebane fordi utenlandske sjøfolk blir avspist med 30–40 kr for hver hundrelapp nordmenn tjener. For det andre vil norske lønninger fremme et mer rettferdig arbeidsliv. Lave lønninger skal ikke være et konkurransefortrinn. Det aksepterer vi ikke på land, og det er ingen grunn til å akseptere det til havs. For det tredje vil det skape forutsigbarhet og gjøre den maritime næringen mer attraktiv som yrkesvei for norske ungdommer. Det trengs for å opprettholde og øke norsk sysselsetting og ikke minst kompetanse i næringen.

I dag forsterker vi Norges posisjon som sjøfartsnasjon, og vi tar vare på verdigheten til en viktig næring som gjennom generasjoner har bidratt til nasjonal stolthet. Jeg vil takke de partiene som er med og utgjør flertallet her i dag.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:40:33]: Dette er en klassisk sak hvor målet helliger midlet, dvs. man vet egentlig ikke helt hva midlene er. Det vi alle er enige om, er at det skal være trygge rammer på sjøen, og at det ikke skal forekomme sosial dumping. Alle er enige om det.

Regjeringen har regjeringen bedrevet en slags «cherry picking» fra Holmefjord-utvalget, som gjorde et godt og grundig arbeid for noen år siden. Det alle i Holmefjord-utvalget var enige om, var at grunnmuren i den norske maritime politikken og det aller viktigste for norske sjøfolk er tilskuddsordningen – nettolønnsordningen.

Det er ganske freidig av statsråden å si at den har blitt styrket, når hun sammenligner med et budsjett som aldri ble vedtatt. Hun sammenligner med et budsjettforslag fra Høyre–Venstre–Kristelig Folkeparti-regjeringen som aldri ble vedtatt i Stortinget. Den reelle endringer i nettolønnsordningen er en svekkelse fra det som var faktisk saldert budsjett i 2021.

Det er Sjøfartsdirektoratet som er statens autoritet på dette området, og som skal følge opp regelverket. De møtte også opp i komiteens høring, og de kan rett og slett ikke forklare hvordan dette skal foregå. Det skal foregå gjennom havnstatskontroll, som Sjøfartsdirektoratet har et par hundre av i året. Så må man da vurdere hvilke skip som skal sjekkes, hvor mange som skal drive

med kabotasje, og hvor mange som ikke skal gjøre det. Ved skip med utenlandsk flagg vil det sannsynligvis ikke være lønningslister å sjekke, for lønnen utbetales etter skuddsvis fordi man ikke vet hvor lenge skipet skal være i norske farvann. Her kommer virkelig problemene til syne. Sjøfartsdirektoratet må da drive etterforskningsvirksomhet mot rederier og bemanningskontorer i Delhi, Jakarta, Shanghai og Kuala Lumpur. Det har ikke Sjøfartsdirektoratet verken mannskap eller kompetanse til å gjøre i dag.

Hvordan dette skal foregå, kan egentlig ingen forklare – ikke statsråden, ikke stortingsflertallet og ikke de som skal følge opp regelverket: Sjøfartsdirektoratet. De sier tvert imot at det vil bli svært ressurskrevende, og at konsekvensen kan bli forskjellsbehandling mellom skip med utenlandske flagg og skip med norske flagg. Sånn svekkes vårt flagg, og faren for utflugging øker.

Sånn kan norske sjøfolk settes i fare med dette forslaget. Man aner ikke kostnadene, og det er unaturlig at man ikke vet det før saken vedtas, i motsetning til hva statsråden sier. Målet helliger middelet, men på veien til målet kan konsekvensene for mange norske sjøfolk bli veldig alvorlige.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:43:45]: Stortinget anmodet i 2017 regjeringen om å utrede mulighetene for å stille krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann og på norsk sokkel. Det ble nedsatt et partsammensatt maritimt utvalg, Holmefjord-utvalget, som anbefalte at det ble innført et krav om norske lønns- og arbeidsvilkår på skip i norske farvann.

Det er viktig å påpeke at Holmefjord-utvalget også påpekte at tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk måtte styrkes og lovfestes dersom et sånt krav ble innført, noe en enstemmig komité også har sluttet seg til i merknads form i innstillingen. Da vil kanskje samtlige partier støtte vårt løse forslag, forslag nr. 2, om å fjerne taket på alle segmenter i tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk og fremme forslag om å lovfeste substansen i dagens nettolønnsordning for å sikre nødvendig forutberegnelighet, slik Holmefjord-utvalget anbefalte.

Proposisjonen tar i tilstrekkelig grad opp sammenhengen mellom den foreslåtte utvidelsen av allmenngjøringsloven og eksisterende refusjonsordning for sjøfolk. Refusjonsordningen for sjøfolk er etablert for å sikre konkurransedyktige rammevilkår for norske sjøfolk og norsk maritim næring. Bortfallet av tilskuddsordningen vil kunne føre til at norske sjøfolk må settes på land. Vi anser det derfor som svært risikabelt å vedta forslaget før det foreligger en sånn avklaring.

Den foreslåtte endringen i allmenngjøringsloven skaper betydelig usikkerhet rundt hvordan refusjons-

ordningen skal praktiseres, når også utenlandske sjøfolk kan omfattes av norske lønns- og arbeidsvilkår. Det er ikke framlagt beregninger eller analyser av de økonomiske konsekvensene dette vil ha for refusjonsordningen. Regjeringen har heller ikke vurdert hvordan dette vil påvirke en framtidig renotifisering av ordningen. Det burde regjeringen ha utredet og avklart før proposisjonen ble framlagt for Stortinget.

Det er uheldig at regjeringen fremmer forslag om endring i allmenngjøringsloven uten at saken er tilstrekkelig avklart med EFTAs overvåkningsorgan, ESA. Proposisjonen berører sentrale EØS-rettslige spørsmål knyttet til fri bevegelse av tjenester og etableringsrett. Det er en betydelig risiko for at det foreslåtte regelverket kan bli underkjent av ESA eller EFTA-domstolen på et senere tidspunkt.

Flere høringsinstanser har stilt spørsmål ved lovfor-slagets forenlighet med internasjonale regler, særlig flaggstatsprinsippet og EØS-regelverket. Det uttrykkes bekymring for at Norge med dette lovfor-slaget kan utfordre veletablerte internasjonale prinsipper. Norsk Skipsmeglerforbund og flere andre aktører hevder at forslaget strider mot folkeretten og undergraver flaggstatsprinsippet. Svensk Sjøfart påpeker at forslaget tilsidesetter svenske kollektivavtaler og flaggstatsens ansvar for regulering ombord på egne fartøy.

Det er også innvendinger knyttet til praktisk kontroll og håndheving. Det reises spørsmål om norske domstolars jurisdiksjon i lønnskonflikter mellom utenlandske sjøfolk og arbeidsgivere, og om havnestatskontroll er egnet til å håndheve nasjonale lønnskrav som går utover internasjonale standarder.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:47:05]: Jeg er kanskje den eneste i denne salen som har hatt sjøen som arbeidsarena hele min yrkesaktive karriere, og som har seilt i langfart og vært underlagt tilskuddsordningen. For det er det det er: Det er ikke en nettolønnsordning; det er en tilskuddsordning.

Undertegnede synes intensjonen i forslaget fra regjeringen er god, men når man leser proposisjonen, er det svært mange usikkerhetsmomenter i dette. Derfor vil det mest naturlige være å sende en slik sak tilbake til regjeringen.

Statsråden deler ikke Sjøfartsdirektoratets bekymring om å klare å håndheve en slik lov. Da kan undertegnede dele noen erfaringer med statsråden fra et liv som statslos langs norskekysten. Der har jeg møtt utenlandsk arbeidskraft på utenlandsregistrerte fartøy som har framholdt at Norge er et av de stedene det er sjeldnest å se noen fra havnestaten om bord på inspeksjon. Kanskje det handler om ressurser. Da stiller jeg meg spørsmålet: Hvordan skal man da klare å gjennomføre slike kontrol-

ler, som i neste omgang ikke skal ramme norsk rederi-næring, hvis det ikke er ressurser tilgjengelig til å foreta inspeksjoner som skal ivareta sikkerheten til skip og mannskap?

Representanten Bjørnar Skjæran hadde en historiefortelling. Det kunne vært like interessant å ta en historiefortelling om hvordan Arbeiderpartiet og denne salen har dolket norske sjøfolk i ryggen opp igjennom årene, men det skal jeg ikke gjøre.

Det som bør være innlysende, er hvorvidt man har en rekrutteringsarena for norsk ungdom til å bli sjøfolk i framtiden. Er dette forslaget, slik det ligger på bordet i dag, svaret på det? Nei, det er det ikke. Det eneste jeg kan si, etter 15–16 år i langfart, er at vi etterspurte like vilkår som dem vi jobbet sammen med, og det var en netto-lønnsordning. Det er den beste måten å sikre en rekrut-teringsarena for norsk ungdom på.

Det er sant at det er mange skip i dag langs norskekysten som har utenlandsk flagg, sett i forhold til hvor-dan det var før EØS-avtalen, for det er den som gjør at vi i dag må akseptere at det er skip med utenlandske flagg langs norskekysten. Før det var det NOR-flaggede skip, Norsk Ordinært Skipsregister, men det ble historie med EØS-avtalen. Da må vi legge til rette for at norsk ungdom velger sjøen som arena i framtiden også, men dette for-slaget er for lite gjennomarbeidet til at man kan vedta det – og vite at man ikke skader norske sjøfolk.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:50:12]: Her hører vi fra borgerlig side at det er et lite gjennomarbeidet for-slag som ligger på bordet. Det er grunn til å minne om at det har vært jobbet med dette over mange år. Det har vært grundig utredet, og det er også en grundig behand-ling som ligger til grunn for Stortingets behandling. Må-let er bl.a. å forhindre sosial dumping, men det viktigste er å sikre rekruttering av norsk ungdom til sjøfarten. En sjøfartsnasjon som Norge skal kunne ha egne sjøfolk som ikke blir utkonkurrert av billig arbeidskraft fra andre land.

Fra høyresiden framføres det mange praktiske mot-argumenter som i mine ører høres ut som vikarierende argumenter. Man burde i stedet si det som det er: Man ønsker ikke en lovendring som sikrer at det er norske lønns- og arbeidsvilkår for alle som jobber langs norskekysten.

At Sjøfartsdirektoratet må styrkes, er det også enig-het om fra komiteens side og fra flertallets side, men Fremskrittspartiets plutselige vilje til å lytte til faglige innspill fra en statlig etat er særlig rørende, når man hø-rer Fremskrittspartiets manglende respekt for faglige innspill i så mange andre eksempler. Skal vi begynne å lytte til alt statlige etater sier, må Fremskrittspartiet snu i mange saker, spesielt i miljøpolitikken.

Vi er fra SVs side helt enig i at nettolønnsordningen må styrkes. Det har også SV tatt kampen for, bl.a. i budsjettforhandlinger med regjeringen. Det er grunn til å minne om at det var en borgerlig regjering som svekket nettolønnsordningen i sitt siste budsjettforslag.

Når det gjelder EØS-avtalen, må vi tørre å utfordre den. Vi – som 90 andre land – må kunne stille vilkår for hvordan vi ønsker at sjøfarten skal være langs norskekysten. Det er det god grunn til å tro at vi har rett til å gjøre, også i henhold til EØS-avtalen, men vi må ikke være redde for å utfordre den.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:52:45]: På 1990-tallet var det en stor diskusjon om skipsfart og sjøfolkenes framtid i Norge. Jeg var saksordfører for saken om rederibeskatningen, og jeg er veldig stolt av det vi gjorde den gangen. Det Senterpartiet da bestemte seg for, var at et Norge uten skipsfart ikke er Norge, at et Norge uten sjøfolk ikke er Norge, og Senterpartiet sto da i spissen for rederiskatteordningen.

Vi har også hele tida vært tilhengere av tilskuddsordningen til sjøfolkene, for vi ønsker at det skal være norske lønns- og arbeidsvilkår. Et velorganisert arbeidsliv er forutsetningen for et trygt familieliv. Når vi nå har en situasjon hvor NOR-skip får norske lønns- og arbeidsvilkår mens NIS-skip har de arbeidsvilkårene som framgår av internasjonale avtaler og lønnsnivået i sjøfolkenes hjemland, vet jo alle at det er to forskjellige verdener. Jeg er derfor veldig stolt av at Senterpartiet står på sjøfolkenes side, og at sjøfolk fra alle nasjoner skal få norske lønns- og arbeidsvilkår uavhengig av hvilke avtaler de selv har, dersom deres skip tar oppdrag i norske farvann.

Det er helt opplagt at dette vil bety økte kostnader. Det er helt i kjernen – når en betaler ut fra norsk lønns- og kostnadsnivå, vil det bety økte kostnader. Dette er akkurat den samme diskusjonen vi har om forholdene på land: Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å ha billig utenlandsk arbeidskraft fra tredjeland som jobber for lønns- og arbeidsvilkår en ikke kan leve av og bo i Norge for hele tida. Den diskusjonen vi har her, er en helt klassisk politisk diskusjon mellom Høyre og Fremskrittspartiet på den ene siden, som vil ha billig utenlandsk arbeidskraft, som gjør at de yrkene blir lite attraktive for norske ungdommer, og Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV på den andre sida, som hele tida har stått for at vi skal ha norske lønns- og arbeidsvilkår. Jeg er veldig stolt av det, og jeg berømmer statsråden for at hun står på den linja.

Det blir stilt spørsmål her om hvordan en skal følge opp dette. Stortingets vilje skal jo følges opp av statens oppfølgingsinstitusjoner. Jeg regner med at alle dem som har det oppfølgingsansvaret, får beskjed fra statsrå-

den om at dette nå skal følges opp. Vi fatter ikke vedtak som er «liksomvedtak», som ikke skal bety noen ting. Det skal praktiseres, og da må en få den organiseringen og den ressursmengden som skal til for å få til det, for vi skal ha forandring. De som opererer i norske farvann, enten det er NOR-skip eller NIS-skip, skal ha norske lønns- og arbeidsvilkår – ferdig snakka!

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [10:55:37]: Jeg vil starte med å takke flertallet, som nå stiller seg bak et utrolig viktig prinsipp om at næringsvirksomhet i Norge skal skje på like vilkår, og at det vil være med på å skape forutsigbarhet og gjøre maritim næring til en mer attraktiv yrkesvei.

Det har blitt diskutert hvorvidt det er mange ubesvarte spørsmål i denne saken. Som det ble sagt fra representanten fra SV, er dette et arbeid som har pågått i lang tid allerede. I 2019 ble det levert to omfattende juridiske og økonomiske utredninger om saken, og saken var også på høring i 2022 og 2024. I proposisjonen har vi grundig redegjort for lovforslaget og konsekvensene av det. Etter mitt syn er det ikke uavklarte spørsmål i saken som tilsier videre utredninger og avklaringer.

Jeg vil også være veldig tydelig på at regjeringen mener at kravene som er foreslått, ikke er i strid med EØS-avtalen, men derimot nødvendige for å beskytte arbeidstakere og sikre rettferdig konkurranse i maritim næring. Det kan jo ikke være sånn at bedrifter i Norge baserer seg på at innenriks sjøtransport skal utføres av utenlandske ansatte som følger lønnsnivået i den enkeltes hjemland, f.eks. Filippinene.

Jeg mener at dette en stor og viktig dag. Nå skal vi rulle ut lovendringer som sørger for at vi får like vilkår for lønn både på land og til sjøs.

Bjørnar Skjæran (A) [10:57:23]: Allerede i år 1260 ble det slått fast i Frostatingsloven at «med lov skal landet bygges». Det har vi egentlig fortsatt med opp gjennom årene.

Jeg hører her at Fremskrittspartiet er bekymret for EØS-avtalen. Ja, det er jo en tradisjon vi har, at borgerlige partier aldri vil utfordre EØS-avtalen, handlingsrommet i den, og hvordan man kan manøvrere innenfor den. Der går det en skillelinje i denne salen. For Arbeiderpartiet er det helt grunnleggende at vi trenger EØS-avtalen, men vi må også utnytte handlingsrommet som ligger i den, og utvikle det.

Det som er Fremskrittspartiets historie, er at de drar føttene etter seg når det gjelder disse spørsmålene. Partiet satt i regjering fra 2013 til 2020 – sju år i regjering og ikke et spor å finne av politikk som er viktig for sjøfarten. Holmefjord-utvalget, som det har blitt vist til i flere innlegg, ble nedsatt høsten 2020, altså etter at Frem-

skrittspartiet gikk ut av regjering, og det er vel det sporet vi kan finne.

Ja, nettolønnsordningen er viktig, men det er etter mitt syn ganske påfallende at det eneste Fremskrittspartiet har å by på i denne debatten, er en tilskuddsordning. «Med lov skal landet bygges» er et sitat som fortsatt står seg.

Det går en tydelig skillelinje gjennom denne salen – som vi hører også i denne debatten – mellom dem som vil lovfeste rettigheter for norske arbeidsfolk, og dem som ikke vil det. Vi har sett det når det gjelder arbeidsmiljøloven. Det er noen som konsekvent svekker det, mens andre konsekvent styrker den. Vi så det med drosjenæringen, og vi har sett det når det gjelder hvem som vil ta kampen mot sosial dumping i transportnæringen, enten det er til lands eller til havs.

Jeg synes egentlig at denne debatten er ganske så avklarende. Posisjonene er tydelige, og det synes jeg egentlig er veldig greit. Jeg legger til grunn at sjømannsorganisasjonene og alle som er opptatt av norsk skipsfart, får med seg hvor skillelinjene går på dette her i dag.

Presidenten [10:59:36]: Representanten Bengt Rune Strifeldt har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [10:59:49]: Er regjeringens forslag rett medisin for å styrke rammebetingelsene for norske sjøfolk og for norsk maritim næring? Nei, det er det ikke. Gode lønnsvilkår på norske skip er viktig for sjøfartsnasjonen Norge. Når vi derimot skaper rammevilkår som svekker norske rederier mot utenlandske rederier, risikerer vi at norske skip flagger ut av Norge. Uten norske skip har vi heller ikke norske sjøfolk. Det er god rekruttering vi må se til for å styrke den norske sjømannen. Fremskrittspartiet vil styrke rekrutteringen av norske sjøfolk gjennom konkurransedyktige rammevilkår og styrking av nettolønnsordningen. Vi foreslår derfor å fjerne taket i alle segmenter i tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk og fremmer forslag om å lovfeste substansen i dagens nettolønnsordning for å sikre nødvendig forutberegnelighet, som Holmefjord-utvalget sa. Jeg håper flere partier viser sitt sanne ansikt og stemmer for dette, dersom de ønsker det beste for norske sjøfolk.

Sveinung Stensland (H) [11:01:02]: Vi fikk nettopp en belæring fra Arbeiderpartiets parlamentariske leder om hvordan vi skal behandle norske sjøfolk. Er det ett parti som skal sitte veldig stille når det gjelder behandlingen av norske sjøfolk, er det Arbeiderpartiet. En skal ikke ha lest mye historie for å skjønne hva jeg snakker om. I den byen jeg kommer fra, er det fortsatt levende bevis på det offeret norske sjøfolk gjorde under krigen.

Vi kan tenke litt på hvordan flertallet behandlet denne gruppen etter krigen.

La det bare være sagt, siden noen velger å være høye og mørke på sjøfolkenes vegne: Jeg tror ikke at denne loven gjør det så mye bedre for norske sjøfolk, for denne loven gjelder ikke norske sjøfolk. Den gjelder utenlandske sjøfolk som tilfeldigvis seiler i Norge.

Norge har i århundrer vært en stolt sjøfartsnasjon, formet av sin lange kyst og sine mange dype fjorder. Jens Evensen var Norges første og for så vidt eneste havrettsminister. Han ble kjent som havrettens far. Han var arkitekten bak den moderne havretten. Den ga Norge rettigheter til ressursene i havet og på bunnen. Jeg lurar på hva Evensen ville sagt til at Stortinget vedtar et lovverk som risikerer å rokke ved havretten, for det er nemlig det som kommer fram i høringen. Det står også i våre merknader. Egentlig lurar jeg ikke på hva han ville sagt – kanskje han ville sagt noe sånt som at når vi først begynner å rive i det internasjonale regelverket, som han selv har vært med på å skape, undergraver vi ikke bare vår egen posisjon, men hele systemet som har gitt Norge vår maritime storhet og økonomiske styrke. Det er nemlig det Sjøfartsdirektoratet sier.

Hvordan skal vi med pondus gå inn i Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen og fortelle hvor skapet skal stå, som en stormakt innen sjøfarten, når vi samtidig vedtar et lovverk som rokker ved noe, før det er skikkelig avklart? Noe av det vi ber om, er å få det avklart. Kan vi ikke vente til det er avklart i ESA? Kan vi ikke få gjort et skikkelig arbeid? Nei, dette haster, for det skal ut før valget. Det er det dette handler om.

Representanten Lundteigen skal ha rett i én ting: Jobben som ble gjort på 1990-tallet med rederibeskatningen, skal vi være takknemlig for, alle vi som er glad i Norge som sjøfartsnasjon. Det er det heldigvis ingen som rokker ved her i salen.

Jeg er helt overbevist om at alle ønsker å styrke både den norske sjømannen og den norske maritime sektoren. Det vi må jobbe med da, er – som representanten Strifeldt var inne på – rekruttering. Det er mangel på norske sjøfolk. Marinen alene trenger 1 200 nye skipsoffiserer for å bemanne de nye skipene vi nå skal kjøpe. Vi må styrke den maritime utdanningen. Vi må sørge for at flere vil stå lenger om bord. Det er det denne debatten bør handle om. Jeg er ikke sikker på at denne allmenngjøringen vil gi så mange flere norske sjøfolk, men den vil gi mange utenlandske sjøfolk betydelig høyere lønn enn de før hadde – kanskje mye mer enn de skulle hatt, når vi ser hvor lite skatt mange av dem betaler hjemme, noe som også ble påpekt under høringen.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:04:23]: Representanten Skjæran snakka i store ord og svære vendingar om nor-

ske arbeidsfolk og at med lov skal landet byggjast. Ein kan jo bli frelst av mindre, men det er viktig å minne om at denne saka faktisk ikkje handlar om lønsvilkåra for norske sjøfolk. Denne saka handlar om lønsvilkåra for utanlandske sjøfolk i internasjonal skipsfart, som er underlagde skattereglar og levekostnader i heimlanda sine, som kan vere veldig ulike frå korleis det er i Noreg. Mange av dei utanlandske sjøfolka det gjeld, kan ha høgare nettoløn og samtidig bu i land med betydeleg lågare levekostnader. Viss dei i tillegg skal ha krav på nettoløn tilsvarende norsk bruttoløn, vil det føre til at dei kjem vesentleg betre ut enn norske sjøfolk. Det er sjølv sagt fint og flott, det, men det handlar om noko heilt anna enn lønsvilkåra for norske sjøfolk.

Representanten Skjæran set også dette inn i ein stolt samanheng om korleis denne regjeringa etter beskjed frå LO har stramma inn arbeidsmiljølova og innleigeregelverket og endra regelverket på det eine og det andre området, akkurat slik LO har sagt dei skal gjere. Vel, dette òg er saker ein har gjort på einspora vis, ut frå eitt vilkår, utan å sjå heilskapen i det som skjer rundt seg. Etter f.eks. det forbodet mot innleige som blei innført, har vi på Stortinget blitt kontakta av hundrevis av sjølvstendig næringsdrivande som i praksis har fått yrkesforbod og ikkje har kunna halde på lenger med det dei har skapt som sitt levebrød, på grunn av sjablongreglar som denne regjeringa har innført for å ta tak i spesifikke problem knytte til bygg- og anleggsbransjen i Oslo. Ein har innført reglar som rett og slett har feia grunnen under moglegheita for mange, mange folk over heile landet til å skape sin eigen arbeidsplass og drive for seg sjølve. Det har ikkje blitt lytta til. Det har ein ikkje brydd seg om fordi LO har sagt at ein skal gjere det, og så gjer ein det.

Venstre er ein stolt forsvararar av trepartssamarbeidet, men vi må aldri erstatte trepartssamarbeidet med eit topartssamarbeid, då er vi ute å køyre.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:07:07]: Undertegnede har skrevet mang en uttalelse og mangt et forslag for å prøve å bedre rekrutteringen av norske sjøfolk. Representanten Bjørnar Skjæran mente at vi ikke hadde gjort noe for å bedre dette da vi satt i regjering. Han mente vi dro beina etter oss, og at vi ikke hadde utfordret EØS-avtalen, noe de gjør.

I mitt hode prøvde jeg å si noe om det i stad. Det er slik at før i tiden var det NOR-flaggede skip på kysten, NOR-flaggede skip i Nordsjøbassenget, på norsk sokkel. Hvis man først skulle utfordre noe, hvorfor utfordret man da ikke flagget, og sa at vi skulle ha norsk flagg? Da hadde man i alle fall sluppet å gjøre det man gjør nå, som er å lage til en konkurransevidning hvor man løfter lønnsnivået til noen som er noen dager inne på norsk sektor eller på norskekysten.

Realiteten er at det er mangel på norske sjøfolk. Ferger og hurtigbåter ligger i ro langsetter norskekysten fordi man ikke har mannskap å sette om bord. Er dette svaret – at noen får økt lønnen sin noen dager når de er inne? Nei, det er ikke det. Det er full nettolønnsordning som vil være svaret.

Jeg sa det i stad: Vi husker behandlingen av krigsseilerne og Nortraship-fondet som forsvant. Vi husker saken om krigsseileren der vi måtte få Arbeiderpartiet til å slepe beina etter seg i fjor sommer for å vedta at han skulle få en verdig slutt på livet. Sist, men ikke minst: Vi har nettopp arrangert en konvoi, en fredskonvoi, fra Norge over til England. De kom seg faktisk ikke helt til England, for de hadde spurt den norske stat om støtte til å gjennomføre konvoien, men det fikk de ikke – i alle fall kom det så sent og med et så redusert beløp at de måtte redusere konvoien.

Det er Arbeiderpartiets måte å slepe beina etter seg på som, tror jeg, atter en gang vil vise seg å være gjeldende også når historien om denne saken skal fortelles.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:09:39]: Det er i og for seg alltid både hyggelig og nyttig å få historietimer fra Bjørnar Skjæran. Onde tunger vil kanskje hevde at man kan ha forståelse for at han må trekke fram 1 000 år gamle sitater og historier, når han ikke har noe av nyere historie å vise til på egen hånd. Jeg synes også det er synd at lektor Skjæran ikke fant tid til å være i salen under hele denne viktige debatten for sjøfartsnæringen, for han stilte også noen spørsmål i sitt innlegg, bl.a. om hva Fremskrittspartiet hadde gjort for maritim næring de årene vi satt med en hånd på rattet, om det var bare nettolønnsordningen.

Vel, i det omtalte Holmefjord-utvalget, som egentlig er bakgrunnen for den saken vi diskuterer i dag, sier alle parter at det viktigste for å styrke maritim næring er nettopp nettolønnsordningen, tilskuddsordningen for sjøfolk. Den ble vesentlig styrket mens Fremskrittspartiet hadde en hånd på rattet. Under pandemien fjernet man alle tak i ordningen – tak Arbeiderpartiet nå igjen har innført for norske sjøfolk. Ordningen er i dag betydelig svekket sammenlignet med hvordan den var da Fremskrittspartiet satt med hånden på rattet.

Man kan ikke sammenligne dagens nettolønnsordning med en ordning som aldri var gjeldende, som aldri ble vedtatt i Stortinget, men det er det Arbeiderpartiet gjør. Det er en tilsnikelse å snakke om en sammenligning med en nettolønnsordning Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti foreslo for 2022, men som aldri ble vedtatt, og som aldri hadde kommet til å bli vedtatt hvis den regjeringen hadde fått fortsette, fordi Fremskrittspartiet også fikk stoppet de forslagene i årene før.

Det er fint å vedta prinsipper, slik flere fra regjeringspartiet, også statsråden, snakker om her fra taler-

stolen, men man må jo ha en formening om hvordan dette skal følges opp i praksis. Stortinget kan ikke bare vedta prinsipper og så lene seg tilbake og si at resten skal Sjøfartsdirektoratet ta seg av – et direktorat statsråden har tillit til, men hun er uenig i alt de sier. Det er en helt merkelig situasjon å stå i i Stortinget: å høre en statsråd si at hun har tillit til det direktoratet som skal følge opp saken i den praktiske hverdagen i årene som kommer, men er uenig i alle innvendinger de kommer med. De har vektige innvendinger og sier at dette kommer til å være svært krevende å få til i praksis, om ikke umulig.

Hvordan skal dette løses? Det må Stortinget få svar på før man kan vedta det som ligger foran oss.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:12:48]: Jeg vil takke representanten Stensland for at han var stolt av rederiskatteordningen. Jeg var tidsvitne til den og kan bare fortelle at både Norges Handels- og Sjøfartstidende og representanten Per-Kristian Foss den gangen var aktive motstandere av rederiskatteordningen. Hvorfor var en aktiv motstander av den? Jo, fordi den brøt med næringsnøytraliteten, som var overordnet. Det var Senterpartiet som drev igjennom og var spydspissen for rederiskatteordningen, en ordning som var helt nødvendig. Den førte til at rederiene slapp å betale skatt av sitt overskudd. Overskudd ble bare beskattet når rederne tok penger ut av rederiet. Dermed fikk rederiene en mulighet til å betale for seg, til å betale arbeidsfolkene sine. Rederiene fikk altså en mulighet, og da er det ikke urimelig at Stortinget også gir dem en plikt til å betale arbeidsfolkene, sånn at det blir balanse i det vi gjør.

Det ble spurt her hva det er som er saken. Jo, det er konkurransevilkårene for norsk ungdom som ønsker å gå til sjøs. Hvilken mulighet har de kontra den ungdommen som kommer ifra eksempelvis Filippinene, og som ønsker å gå til sjøs? Representanten Bjørlo og representanten Stensland sier at de har så gunstige kostnader i sitt hjemland at de ikke trenger høyere lønn enn det de får om bord på disse internasjonale skipene med de internasjonale avtalene. Det fører jo selvsagt til at når rederier som opererer i samme farvann, kan ha sjøfolk til en lav pris eller norske sjøfolk til en høyere pris, blir det veldig enkelt å bli enige om hvem en rekke rederier da velger. Det er spørsmål om å få like konkurransevilkår. Det er spørsmål om å gi et praktisk innhold i vår skipsfartspolitik. Vi legger gode vilkår til rette for rederiene, og da skal vi også ha gunstige vilkår for de norske ungdommene som ønsker å gå om bord.

Dette argumentet om at det er levekostnadene i hjemlandet som skal telle med, har jeg hørt hele tida. Hele tida hører jeg at de som kommer fra Vietnam, fra Nepal, fra Østen eller fra Ukraina, kan jobbe i Norge til lavere lønns- og arbeidsvilkår. Her går det en klar skille-

linje mellom høyresida i norsk politikk og Senterpartiet og venstrepartiene, som ønsker norske lønns- og arbeidsvilkår. Vi legger fram en akkord som gjør at også ei-erne av disse virksomhetene skal få overskudd av sin virksomhet når en betaler norske lønns- og arbeidsvilkår.

Tobias Hangaard Linge (A) [11:16:04]: Vi kan gjerne diskutere fram og tilbake hvem i denne salen som har den stolteste historien, enten under krigen eller årene etter, men det er nok mange partier som skal være varsomme i en sånn debatt. Når vi må gå 80 år tilbake for å finne argumenter, tenker jeg at det sier sitt.

Vi må snakke om hva denne saken faktisk handler om. Den handler om vilkår i norske farvann og at de som jobber eller bruker arbeidshverdagen sin i norske farvann, enten på norske eller utenlandske skip, skal ha anstendige lønns- og arbeidsvilkår. Det er ikke sånn i dag at alle de som seiler opp og ned langs vår kyst, har de gode arbeidsvilkårene som norske arbeidstakere har. Som flere representanter påpeker, er det helt riktig at dette ikke nødvendigvis vil bedre lønns- og arbeidsvilkårene til norske sjøfolk, men det gjør at norske sjøfolk har en jobb å gå til også i framtiden. Det er jo det denne saken handler om. Den handler om at norske sjøfolk ikke skal bli konkurrert ut av sosial dumping, av arbeidsvilkår fra Bahamas, Malta eller Caymanøyene. Det er ikke de landene som skal bestemme hvilke lønns- og arbeidsvilkår som skal gjelde i Norge. Det skal vi bestemme i denne salen, og det er nettopp derfor vi tar grep. Vi styrker håndhevingen av norske regler i norske farvann. Vi setter ned foten for sosial dumping, og vi er tydelige: Når en opererer i Norge, skal en følge norske regler.

Dette handler om respekt for arbeidsfolk, enten de er norske eller utenlandske. Det handler om å ta tilbake kontrollen over norsk arbeidsliv, også til havs, og det handler om å sikre en maritim næring som bygger på kvalitet, sikkerhet og seriøsitet. Sjøfolk som jobber i norske farvann, skal ha en lønn å leve av, ikke en lønn å overleve på. Vi kan ikke ha et todelt arbeidsmarked der noen konkurrerer på lav lønn og sosial dumping og andre følger spillereglene. Vi har fortsatt mer å gjøre. Vi må fortsette å utvikle og forsterke regelverket, vi må sørge for at kontrollen er effektiv, og vi må stå samlet bak den norske modellen også til sjøs.

Denne saken føyer seg inn i rekken av saker der det blir en tydelig grense og et skille i norsk politikk, der noen partier står på arbeidsfolks side, mens andre partier ikke gjør det. Det er det denne saken handler om. Det har vært nok av eksempler hvor Arbeiderpartiet med flere nå tydelig står opp for arbeidsfolk, enten det er pensjon fra første krone, om det er å verne om sykelønnen, om det er å styrke det seriøse arbeidslivet. Det er

det dette handler om, og jeg er stolt over at Arbeiderpartiet står så rakrygget i denne saken, for det handler om norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann, og dette blir virkelig en merkedag for norske sjøfolk.

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [11:19:02]: Jeg føler behov for å kommentere noen av kommentarene fra Fremskrittspartiet og Sivert Bjørnstad i særdeleshet. Det er heldigvis sånn at vi har et system i Norge som gjør at direktorater står i sin fulle rett til å komme med sine bekymringer og innspill i en sak en regjering har til hensikt å legge fram. Jeg er veldig takknemlig for kompetansen og det som kommer fra nettopp Sjøfartsdirektoratet, og har full tillit til den jobben som gjøres der, men det betyr jo ikke at vi følger det som ble sagt der, til punkt og prikke. Det har jeg heller ingen tro på at Fremskrittspartiet en gang, eventuelt i en ny regjering, skal gjøre med tanke på bl.a. Miljødirektoratet og de innspillene som kommer derifra.

Til saken: Som sagt har Sjøfartsdirektoratet erfaring og en høy kompetanse når det gjelder å føre tilsyn med norske og utenlandske skip i norske farvann. Jeg har som sagt stor forventning og tiltro til at Sjøfartsdirektoratet skal kunne utvikle en god tilsynsmetode for å føre tilsyn med skip i innenriksfart, og at slikt tilsyn vil egne seg for en risikobasert tilnærming.

Helt til slutt vil jeg også bare understreke at det er rederienes ansvar å sørge for at reglene følges. Vi skal nok klare få på plass et godt tilsynsregime, men rederiene har også et særskilt ansvar i denne saken.

Presidenten [11:20:25]: Representanten Dagfinn Henrik Olsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:20:33]: Jeg følte behov for å si noen bevingede ord fra denne talerstolen, for det må ikke oppfattes slik at de som opererer langs norskekysten, driver med ulovligheter. De fleste fartøy som ferdes langs kysten, er altså underlagt internasjonale lønnsvilkår, som framforhandles mellom rederiene og hjemlandet til disse sjøfolkene. De er underlagt dette, og dette blir kontrollert, både av havnestat, av sjømannsorganisasjoner og av ITF. Det er ikke slik som det kunne høres ut som, at det er sosial dumping, som var ordet som ble brukt. Det er ikke det. Det dreier seg om å få på plass et norsk regelverk som egentlig blir enestående i Europa.

Presidenten [11:21:20]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Etter ønske fra næringskomiteen vil sakene nr. 13 og 14 bli behandlet under ett.

Sak nr. 13 [11:21:27]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 326/2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 391/2009 om felles regler og standarder for organisasjoner som skal inspisere og besikte skip (Innst. 405 S (2024–2025), jf. Prop. 100 LS (2024–2025))

Sak nr. 14 [11:21:50]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om skipssikkerhet (Innst. 404 L (2024–2025), jf. Prop. 100 LS (2024–2025))

Presidenten [11:22:00]: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil sakene nr. 15 og 16 bli behandlet under ett.

Sak nr. 15 [11:22:12]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi og Morten Wold om styrking av norsk forsvarsindustri (Innst. 277 S (2024–2025), jf. Dokument 8:124 S (2024–2025))

Sak nr. 16 [11:22:29]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Eriksen Søreide, Tina Bru, Hårek Elvenes, Trond Helleland og Kari-Anne Jønnes om å kraftig styrke norsk og ukrainsk forsvarsindustri (Innst. 251 S (2024–2025), jf. Dokument 8:132 S (2024–2025))

Presidenten [11:22:49]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nils-Ole Foshaug (A) [11:23:16] (ordfører for sak nr. 16): Først vil jeg takke for samarbeidet i komiteen i saken jeg er saksordfører for, og for så vidt i begge sakene. Jeg tror jeg trygt kan slå fast at det er stor tilslutning i komiteen om viktigheten av å styrke både norsk og ukrainsk forsvarsindustri, og så er nok oppfatningen av tempoet i ulike prosesser og hva som er satt i gang og ikke satt i gang av regjeringen, mer ulik.

Norsk forsvarsindustri er av stor betydning for vår forsvarsevne og for våre allierte og nærmeste samarbeidspartnere, som Ukraina. Den forverrede sikkerhetspolitiske situasjonen har nødvendiggjort et forsvarspolitisk taktiskifte, og for å lykkes spiller forsvarsindustrien en helt sentral rolle.

Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen la fram «Veikart for økt produksjonskapasitet i forsvarsindustrien», og nå jobbes det for fullt med å implementere veikartet. Både dagens regjering og foregående regjering har derfor støttet opp om en kraftig økning av forsvarsindustriens kapasitet til å levere avansert sprengstoff, missiler, rakettmotorer og artilleriammunisjon.

La meg trekke fram noen eksempler. Regjeringen har inngått flere kontrakter med Nammo om levering av artillerigranater og bidrar i tillegg med milliardbeløp for å øke produksjonskapasiteten. Vi medfinansierer også Nammos prosjekt i ASAP med til sammen 322 mill. kr til bl.a. etablering av en tredje rakettmotorlinje til missiler, slik at Nammos produksjonskapasitet av rakettmotorer økes med 70 pst.

Vi bidrar med medfinansiering til Chemring Nobel gjennom ASAP, slik at Chemring Nobels produksjon av sprengstoffene RDX og HMX dobles og NTO firedobles. Vi samarbeider med Chemring Nobel for å se hva vi kan gjøre for å etablere en ny produksjon av avanserte eksplosiver som inngår i ammunisjon og missiler.

Vi medfinansierer også Kongsbergs ASAP-prosjekt med 200 mill. kr for produksjon av NSM- og JSM-missiler, slik at produksjonskapasiteten økes med hele 50 pst.

Avslutningsvis: Når det gjelder forslagene nr. 5 og 6, fra Høyre, vil jeg minne om at Nammo allerede har fått reservert nettkapasitet og er i gang med å bygge en ny fabrikk på Raufoss. Det pågår en dialog mellom Nammo og Elvia om en mulig løsning for ytterligere kapasitet. Dersom den ordinære prosessen for tilknytning ikke gir resultater, vil regjeringen sørge for at Nammo får den nødvendige nettkapasiteten i tide. Derfor framstår forslagene som noe overflødige, men vi ønsker ikke å stemme imot noe regjeringen allerede jobber med, så Arbeiderpartiet vil stemme for disse to forslagene.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:26:32] (ordfører for sak nr. 15): Norsk forsvarsindustri er en avgjørende del av vår nasjonale beredskap og sikkerhet. I møte med en alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon i Europa er det viktig at vi både styrker vår egen produksjonskapasitet og bidrar til Ukrainas kamp for frihet. Begge deler må ses i sammenheng, og vår produksjonskapasitet er avgjørende for støtten til Ukraina og oppbyggingen av eget forsvar.

Jeg vil takke komiteen for arbeidet og for vår felles intensjon om å styrke norsk beredskap og forsvarsevne. Vi deler intensjonene bak representantforslagene, men

vil understreke at mange av tiltakene allerede er godt ivare tatt. I regjering la vi fram en ambisiøs langtidsplan for Forsvaret, en plan et samlet storting stilte seg bak. Nå er vi fem måneder inn i en ny planperiode. Den sikkerhetspolitiske situasjonen er i stadig endring, og det vil bli behov for justeringer, men det er også viktig at planen gis rom til å virke. Samtidig må vi følge godt med, slik at vi kan gjøre nødvendige tilpasninger når det er mest hensiktsmessig.

Vi har også etablert et veikart for økt produksjonskapasitet i forsvarsindustrien. Dette er ikke bare ord, det er forpliktelser som følges opp med konkrete investeringer og milliardstøtte til strategisk viktige kapasiteter. Det er også behov for ytterligere konkretiseringer og tiltak. Det forventer vi at regjeringen følger nøye opp, i tett dialog med Forsvaret, industrien og relevante forskningsaktører.

Senterpartiet mener at mange av forslagene som fremmes i representantforslaget, allerede er dekket opp av det pågående arbeidet med å styrke Forsvaret, trygge landet og bidra til Ukrainas frihetskamp. Dette er et arbeid som har vært en viktig prioritering i denne stortingsperioden, og blir vel så viktig framover. Det er avgjørende at regjeringen arbeider med å sikre forsvarsindustrien tilgang på strøm, og at det utvikles en søkbar tilskuddsordning for oppskalering. Dette er tiltak som gir industrien forutsigbarhet og muligheter til å investere. Sikkerhetspolitiske hensyn må tillegges vekt.

Vi mener det er avgjørende å gi industrien forutsigbarhet og langsiktige rammer. Derfor skal veikartet følges opp med ytterligere konkretisering, slik at industrien kan investere og bygge kapasitet, noe de allerede er godt i gang med. Samtidig må vi sikre at regelverket og anskaffelsesprosesser er effektive og tilpasset dagens behov. Den kraftige satsingen på forsvar og beredskap vil i tiden framover bidra til at forsvarsindustrien tilføres økt kapital til å investere i egen kapasitet. Vedtatte budsjetter har allerede bidratt med direkte støtte i milliardklassen for å øke kapasiteten av strategisk viktige produkter. Senterpartiet vil fortsette å arbeide for en sterk nasjonal forsvarsindustri, for trygghet, beredskap og verdiskaping i hele landet.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:29:54] (komiteens leder): Høyre fremmer i dag seks ulike forslag som er ment for å styrke norsk og ukrainsk forsvarsindustri betydelig. Det er også et forslag fra Fremskrittspartiet som ligger til behandling. Intensjonen i de to forslagene er veldig mye av det samme. De kommer fra opposisjonen fordi det ikke går raskt nok med regjeringas arbeid.

Jeg hører både saksordføreren og andre snakke om alt regjeringa gjør. Det er helt riktig at det gjøres en god del, men jeg mener samtidig vi skal ta det på stort alvor når Forsvars- og Sikkerhetsindustriens Forening og mange av de store lokomotivene og enkeltbedriftene kommer med tilbakemeldinger om at det ikke er forpliktende nok, at det ikke inngås nok langsiktige kontrakter, at det ikke er nok kapitaltilskudd og garantier, og at det ikke er høyt nok tempo eller stor nok kriseforståelse. Det må tas på stort alvor.

Det er usedvanlig viktig at vi nå gjør vår del av jobben som må gjøres i Europa for å anskaffe mer våpen og ammunisjon til å forsvare oss. Vi er et land som har en veldig sterk og god industri, som leverer både til oss og til våre allierte – og ikke minst til Ukraina, i den forsvarskrigen de nå står i.

Jeg opplever at opposisjonen er både utålmodig og konstruktiv. Jeg har gjennom dagen i dag lagt merke til at det fra Arbeiderparti-regjeringas side påpekes at det egentlig ikke er nødvendig å vedta disse forslagene de nå støtter, fordi dette gjøres allerede.

Det er fascinerende hvordan Arbeiderpartiet jevnt over er motstander av alle forslag når vi behandler dem i Stortinget, men i det øyeblikk det blir klart at regjeringa kommer til å gå på et nederlag fordi det er flertall i Stortinget, opposisjonen har klart å samle flertall, skal Arbeiderpartiet plutselig stemme for og på toppen av det hele late som om det er Stortinget som slutter opp om regjeringas politikk.

Forslagene som i dag får flertall i Stortinget, knytter seg særlig til behovet for strøm i forsvarsindustrien. Nammo varslet for over to år siden at de kom til å ha et prekært behov for strøm hvis de skulle kunne øke produksjonskapasiteten. Energidepartementet, Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet har sittet sammen i en arbeidsgruppe i godt over ett år. Samtidig er det fortsatt ikke funnet noen endelige og permanente løsninger. Det har også vært nødvendig med to runder med spørsmål fra kontrollkomiteen.

Det opposisjonen etterlyser i disse sakene, er rett og slett evne til å skjære gjennom, evne til å bestemme hva som er viktig, hva som skal ha prioritet og forrang. Hvis det er sider ved dette som er problematisk, må regjeringa komme til Stortinget og be om de nødvendige fullmakter. Det vil Stortinget da gi.

Jeg tar opp forslagene Høyre er en del av.

Presidenten [11:33:02]: Representanten Ine Eriksen Søreide har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Morten Wold (FrP) [11:33:16]: Norsk forsvarsindustri er ledende i verden på en rekke områder. Mange forsvarsindustribedrifter er små og mellomstore bedrifter, og disse har ikke nødvendigvis økonomisk rygggrad

til å påta seg risikoen ved å delta i utviklingsprosjekter i samarbeid med Forsvaret.

For å bidra til at norsk forsvarsindustri kan vokse og utvikle seg, er det avgjørende at samarbeidet mellom Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt og industrien er forutsigbart og inkluderende også for små og mellomstore bedrifter. For å utnytte våre samlede ressurser på en god måte må det avklares hvilke oppgaver Forsvaret selv skal ivareta, og hvilke oppgaver industrien skal løse. I tiden fremover vil Forsvaret ha mer enn nok med å dekke behovene for personell til oppgaver som krever fagmilitær kompetanse. Det er derfor naturlig å se etter andre løsninger for oppgaver som kan bli løst gjennom strategisk samarbeid med industrien, og andre fleksible løsninger.

Fremskrittspartiet mener regelverk og beslutnings- og anskaffelsesprosesser må forenkles, slik at det kan jobbes raskere. Dette kan bety at vi må være villige til å akseptere en høyere risiko, men vi mener forsvarsevne, beredskap og forsyningssikkerhet må være styrende for videreutvikling av anskaffelsesregelverket.

Norge må fortsette å hjelpe Ukraina i deres forsvarskamp mot Russland. Våpenhjelp og annen støtte er avgjørende for at forsvarskampen kan fortsette. Fremskrittspartiet ser utfordringer knyttet til korrupsjon i forbindelse med investeringer i Ukraina. Vi må sørge for at det er et godt system og oppfølging for å forhindre at dette skjer. Fremskrittspartiet forutsetter at det er inngått avtaler som regulerer eventuelle videresalg til allierte eller andre, og som også ivaretar opphavsrettigheter til teknologi.

Forsvarsindustrien har behov for elektrisitet. Det har derfor vært fokusert mye på manglende tilgjengelighet på kraft og kapasiteten i nettet. Det er egentlig nok å vise til Stortingets vedtak av 6. mai i år, hvor man slo fast at man

«ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for at forsvarsindustrien og andre kritiske samfunnsfunksjoner med betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser kan gis særskilt prioritering av strømmnett».

Som foregående taler også nevnte, gir regjeringen sin tilslutning til forslaget når man ser at det er flertall i Stortinget for noe lignende, og det er da litt underlig at dette forslaget som er fremmet, har fått så mye medieomtale og medført at regjeringen har gitt sin tilslutning, siden intensjonen allerede er ivarettatt gjennom tidligere vedtak, men som regjeringen da altså ikke har levert på.

Med det vil jeg ta opp de forslag Fremskrittspartiet er en del av.

Presidenten [11:35:43]: Representanten Morten Wold har teke opp dei forslaga han refererte til.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:35:59]: Det er behov for å styrkja norsk produksjon av forsvarsmateriell som ein del av den samla beredskapen. På eit overordna nivå, og i tråd med forsvarsforliket, er det einigheit om dette målet, at me skal få fortgang i produksjonen av forsvarsmateriell, men der nokre legg ekstra stor vekt på volum, og at det skal skje endå raskare enn det det alle-reie er lagt opp til, har SV ein annan inngang til korleis denne auka produksjonen av forsvarsmateriell skal skje.

Norsk forsvarsindustri er i dag i stor grad integrert i utanlandsk – og særleg amerikansk – våpenindustri. Det skaper ikkje berre problem i handhevinga av den norske våpeneksportkontrollen, som me er godt kjente med, det gjer òg produksjonen av nødvendig materiell til forsvaret av Noreg sårbart og avhengig. SV bruker difor sjansen til å minna om dette i merknadene våre til desse to sakene.

Våpenproduksjon handlar ikkje berre om volum og fart – det er òg sikkerheitspolitiske vegval, vegval som må stå seg over tid. SV meiner difor at forsvarsindustrien må innrettast meir etter norske og nordiske behov og vera mindre innretta mot eksport og produksjon av komponentar til våpensystem kontrollert av USAs våpenindustri. Det er nødvendig å ta meir nasjonal demokratisk kontroll over produksjonen, helst i samarbeid med nærstående land, som dei nordiske og nordeuropeiske.

SV meiner òg at sjølve produksjonen, særleg av enkelt forsvarsmateriell, bør vera plassert ulike plassar i landet for å sikra korte forsyningslinjer og god beredskap, mens meir avansert produksjon og større våpensystem bør samordnast med industrien i land Noreg deler sikkerheitsinteresser med, i staden for å gjera oss endå meir avhengige av USA.

Når det gjeld forslaget om å prioritera tilgangen til straum og nett, er SV av den klare oppfatning at dagens marknadsstyre med førstemann til mølla-prinsippet er overmodent for utskifting. Prioriteringa av straum til TikTok framfor Nammo er eit veldig tydeleg eksempel på dette.

SV sympatiserer difor med begge forslaga i tilrådinga, men me står ikkje inne i tilrådinga, fordi me meiner at dette allereie er vedteke. Eg viser då til vedtak nr. 605, som blei vedteke av eit samrøystes storting for kort tid sidan.

André N. Skjelstad (V) [11:39:10]: Vi står i en ny sikkerhetspolitisk virkelighet. Krigen i Ukraina har vist oss at forsyningssikkerhet, produksjonskapasitet og teknologisk innovasjon ikke lenger er langsiktige mål, men akutte behov. Venstre støtter derfor helhjertet intensjonen bak representantforslaget; å styrke både

norsk og ukrainsk forsvarsindustri og å gjøre det raskt og målrettet.

Venstre støtter derfor forslagene nr. 1–3, som er fremmet i fellesskap med Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Disse handler om å gi kapitalinnskudd og garantiordninger til norsk forsvarsindustri, forbedre anskaffelsesprosessene i Forsvaret og utvikle en strategi for samarbeid med ukrainsk forsvarsindustri.

Venstre mener imidlertid at Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkepartis forslag nr. 4 har vesentlige svakheter, der de ønsker å se på om det er flere av innsatsvarene forsvarsindustrien trenger i produksjonen, som kan produseres i Norge. Ja, vi kan gjøre oss mindre avhengig av land som Kina i verdikjedene våre, men vi må ikke kaste ungen ut med badevannet. Vi må se på dette sammen med våre nære allierte. Derfor fremmer Venstre et alternativt forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en analyse av om flere av innsatsvarene forsvarsindustrien trenger i produksjonen, kan produseres i Norge eller andre land Norge har et tett sikkerhetspolitisk samarbeid med, og hvordan det raskest og best kan skje.» I forlengelsen av det fremmer vi også forslag nr. 7:

«Stortinget ber regjeringen samordne styrking av norsk forsvarsindustri så tett som mulig med EU.»

Jeg vil ta opp det med alvor. Under høringen til investeringsproposisjonen vi også behandler i dag, kom det fram at forsvarsindustrien i Norge fortsatt ikke opplever noen kriseforståelse hos norske myndigheter. Hvordan kan dette være mulig? Derfor ber vi i forslag nr. 6 om en konkret og tidfestet plan for å øke produksjonskapasiteten i norsk forsvarsindustri. Venstre mener det ikke holder med intensjoner, vi trenger en forpliktende opptrappingsplan.

Det er viktig at små og mellomstore bedrifter også får en rolle i den opprustingen av forsvarsindustrien. Det er der innovasjon skjer, ikke minst innenfor drone-teknologi. Derfor fremmer Venstre forslag nr. 8:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre nødvendige tiltak for å øke små og mellomstore bedrifters anledning til å bidra til å ruste opp Forsvaret.»

Venstre mener at disse forslagene samlet vil styrke både vår egen beredskap og vår egen evne til å støtte Ukraina og gjøre norsk forsvarsindustri mer robust, moderne og integrert i det europeiske samarbeidet.

Jeg tar opp forslagene.

Presidenten [11:41:50]: Representanten André N. Skjelstad har teke opp dei forslaga han refererte til.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [11:42:03]: Innledningsvis vil jeg understreke at det er positivt at Stortinget setter produksjonskapasitet på agendaen. Behovet

for økt produksjonskapasitet er et viktig saksfelt for regjeringen. Det er en styrke for oss at vi har sterk støtte i Stortinget når vi bidrar til økt produksjonskapasitet i norsk og ukrainsk forsvarsindustri.

I oktober 2024 la regjeringen fram et veikart for økt produksjonskapasitet i forsvarsindustrien, som vi nå er i ferd med å implementere. Jeg kjenner igjen mange av de forslagene som har blitt fremmet i Stortinget. Det gjør meg betrygget på at den retningen vi ga i veikartet, er riktig.

Det kan være enkelt å tape av syne det regjeringen og Stortinget allerede har utrettet i fellesskap. Vi bidrar med om lag 1 mrd. kr til oppbyggingen av ny produksjon av artilleriammunisjon hos Nammo. Utbyggingen tidobler Nammos kapasitet. I tillegg har vi bidratt med 950 mill. kr til pågående prosjekter for å utvide norsk kapasitet til å produsere missiler, artilleriammunisjon, rakettmotorer og avanserte sprengstoffer. Dette er tiltak regjeringen har tatt initiativ til, men som Stortinget har gitt sin støtte til, og jeg mener vi sammen har gjort mye for å styrke norsk forsvarsindustriens kapasitet.

Jeg kan bl.a. betrygge Stortinget med at Forsvaret kontinuerlig jobber for å forbedre anskaffelsesrutiner og inngå langsiktige kontrakter. Jeg kan også informere Stortinget om at FFI allerede har fått i oppdrag å kartlegge behov for å styrke verdikjedene for våre viktigste forsvarsprodukter. I tillegg jobber regjeringen strategisk for å bidra til oppbyggingen av ukrainsk forsvarsindustri gjennom teknologioverføring og anskaffelser. Dette arbeidet har allerede ført til at norske artillerigranater produseres i Ukraina.

Vi må kunne prioritere forsvarsindustriens nettilknytning når nasjonale sikkerhetsinteresser tilsier det. Dette definerte regjeringen som et behov i veikartet. En arbeidsgruppe i departementet bekrefter behovet. Vi har derfor igangsatt et hurtig lovarbeid innenfor rammene av utredningsinstruksen. Denne hjemmelen vil gjøre det mulig å prioritere forsvarsindustriens behov. At et samlet storting i dag støtter det, er jeg udelte positiv til.

Vi står tverrpolitisk samlet, og det er viktig, for det blir krevende framover. Det må prioriteres tøffere. Vi må vri sivil produksjon over til militær produksjon, og det gjør regjeringen. Derfor er jeg glad for at Stortinget i så stor grad slutter opp om den politikken.

Presidenten [11:45:02]: Det vert replikkordskifte.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:45:17]: I etterkant av at statsråden og jeg var på Politisk kvarter i dag morges, har jeg fått reaksjoner fra både ordføreren i Asker og Chemring Nobel knyttet til prosessen framover når det gjelder utvidelse av deres produksjonskapasitet. Ordføreren kunne fortelle at ikke bare ble de kalt inn i fjor

høst for å snakke om mulighetene, men at Chemring Nobel også har levert en mulighetsstudie og nå venter på en beslutning fra regjeringa – all den tid dette jo også er et stort økonomisk løft, det er det ingen tvil om. Jeg tror nok kommunen syns det er litt rart – når de har tatt en klar beslutning om å si ja til en utvidelse av produksjonsfasilitetene – at det framstilles som om det nå er kommunen dette står på. Jeg er veldig nysgjerrig på statsrådens vurdering av hva det nå er som tar tid, og hvem som egentlig har ansvaret for å få saken videre.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [11:46:26]: Regjeringen støtter opp om Chemring Nobels – og hele NATO – behov for å utvide kapasiteten. Vi medfinansierer Chemring Nobel med til sammen 428 mill. kr i EU-programmet ASAC. Det innebærer en dobling av Chemring Nobels produksjon av sprengstoffene RDX og HMX og en firedobling av NTO. Det er ulike typer avansert sprengstoff med høy ytelse.

Vi har også gjennomført en mulighetsstudie sammen med Chemring Nobel for å se på hva vi kan gjøre for å etablere ny produksjon av avanserte eksplosiver som inngår i ammunisjon og missiler. Denne mulighetsstudien er avsluttet, og vi går nå over i ny fase for å komme videre, men vi må også hensynta at dette skal beslutes av flere instanser. Hvor skal fabrikkene ligge, hvordan skal man håndtere de forurensningsutfordringene det gir? Det jobber regjeringen med, og vi vil bidra med at vi så raskt som mulig kan få opp produksjonen ved en ny fabrikk for Chemring Nobel. Det trenger hele det europeiske sikkerhetsfellesskapet.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:47:30]: Til det statsråden her sier på slutten, nemlig at hele Europa trenger nye produksjonsfasiliteter hos Chemring Nobel, fordi de produserer noe alle er kritisk avhengig av til produksjonen av ammunisjon: Hvis det er sånn at regjeringa nå vurderer andre lokasjoner enn der fabrikkene er lokalisert i dag, er det viktig å gi tydelig beskjed om det, for det vil jo ta ytterligere tid hvis man skal bygge opp alt på nytt et annet sted, sammenlignet med å utvide de fasilitetene en har i dag. Jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at det vi nå har foran oss, er en sak som kan komme til å ta lang tid, i en situasjon hvor vi ikke har den tida. Da vil jeg spørre statsråden: Hvilken dialog har departementet nå konkret med kommunen og med Chemring Nobel for å få fortgang i prosessen?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [11:48:29]: Vi er opptatt av at denne saken skal avgjøres så raskt som mulig. Derfor må vi også gjøre ting riktig og i riktig rekkefølge. Vi har bidratt gjennom mulighetsstudien. Det er helt avgjørende at denne mulighetsstudien gjøres, så vi avklarer hvor fabrikkene kan ligge, hvor den bør ligge,

og hvordan videre saksbehandling kan gå så raskt som mulig. Vi har stort fokus på saken, og vi kommer til å bidra til at vi så raskt som mulig vil få opp den nye produksjonen. Vi må også minne om at det er en privat bedrift som skal investere, og vi vil være i dialog med både Chemring Nobel og med ulike myndigheter for å finne ut hvordan vi på best mulig måte kan bidra til å tilrettelegge for at denne produksjonen kommer opp så raskt som mulig.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:49:22]: Da er det jo ikke mulig å tolke statsråden på noen annen måte enn at det han sa på Politisk kvarter i dag, nemlig at det var kommunen som nå var proppen i systemet for å få til dette, altså ikke stemmer.

Det er helt åpenbart at dette er en stor beslutning, også fordi det er en stor finansieringsbeslutning, som det er helt åpenbart at det ikke er kommunen som står for, og det er også helt åpenbart at dette nå er noe som haster veldig. Jeg syns ikke jeg får et veldig konkret svar på hvilke tiltak departementet og regjeringa nå gjennomfører for at denne prosessen skal gå raskt.

Jeg syns også å høre i det statsråden svarer, at det er flere lokaliseringalternativer som ligger på bordet. Det vil i så fall kunne medføre en ytterligere forsinkelse dersom man velger ikke å utvide produksjonsfasilitetene som er i dag, men heller bygge noe nytt et annet sted. Kan statsråden bekrefte at det er sånn det nå jobbes, og mer konkret hvordan det jobbes?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [11:50:30]: Statsråden har verken sagt eller ment at det er kommunen som er proppen i systemet. Vi skal etablere en fabrikk for høyeksplosiver i Norge. Det skal skje raskt. Da er det mange hensyn som må tas. Derfor er regjeringen opptatt av å gjøre den prosessen så riktig og så sikker som mulig, sånn at det går raskt. Hvis ikke vil vi kunne risikere tilbakeslag. Vi må forholde oss til lover og regler for saksbehandling og andre ting, som er bl.a. vedtatt i denne salen, og da må man både skynde seg sakte og også holde tempoet oppe. Vi bidrar med en mulighetsstudie for et privat firma. Det er ikke vanlig. Her har man allerede gitt støtte, og vi ønsker også å bistå. Vi har bistått kommunen, og vi ønsker også å sørge for at saksbehandlingen framover går så smertefritt som mulig ved å hensynta alt man må hensynta når man skal etablere en ny, høyeksplosiv sprengstoffabrikk i Norge.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [11:51:42]: Jeg vil ta en noe annen vinkling. Det er slik at norsk forsvarsindustri, de ledende forsvarsindustribedriftene, altså Kongsberg Gruppen og Nammo, tjener veldig mye penger. Kongsberg Gruppen har doblet overskuddet sitt, de har tredoblet utbyttebetaling, og de gjør det veldig bra.

Samtidig er et av forslagene i dag at man skal etablere garantiordninger, finansieringsordninger og statstilskudd for underleverandørene til disse store bedriftene.

Mener statsråden, som da skal slutte seg til dette, at det er riktig at staten skal garantere for underleveranser til Kongsberg Gruppen og Nammo, eller bør bedriftene selv finansiere sine egne underleverandører for å få dette til?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [11:52:29]: Som nevnt har vi gitt FFI et oppdrag om å se på hele verdikjeden for norsk våpenindustri. De store har god kapitaltilgang, selv om jeg tror vi må si at Nammo kanskje har utfordringer knyttet til det. Derfor har regjeringen bidratt med 1 mrd. kr. til etablering av nye produksjonslinjer for Nammo, når det gjelder både rakett og artilleriammunisjon. Vi bidrar også inn mot å forløse det hos Kongsberg Gruppen.

Det er riktig at de mindre bedriftene har større utfordringer, både likviditetsmessig og også når det gjelder kapital. Derfor ønsker vi å se på det samlet. Vi er heller ikke fremmed for å se på garantiordninger, men vi kan ikke anbefale forslaget fra Høyre i saken i dag om en generell ordning. Vi må vurdere det eksplisitt, slik det også er gjort i andre tilfeller, bl.a. for komposittfabrikken på Kongsberg, da den ble bygd.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [11:53:24]: Det betyr at statsråden og regjeringen ikke vil støtte forslaget fra Høyre, slik jeg forsto det. Det var kanskje noe annet jeg hørte tidligere. Da står vi altså igjen uten regjeringens støtte. Eller er det slik at regjeringen faktisk støtter det som står i forslaget, nemlig at man skal finne garantiordninger, finansieringsordninger og statstilskudd der det er nødvendig, for underleverandørene til de store bedriftene?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [11:53:53]: Vi ønsker, og har allerede bidratt med, garantiordninger, men det må vurderes særskilt i hvert tilfelle. Det statsråden understreket her, gjaldt det å drive budsjettbehandling i forbindelse med et Dokument 8-forslag. Det er ikke et godt forslag. Det var foreslått til sammen 10 mrd. kr til ulike garantiordninger, men det bør behandles i forbindelse med budsjett, som det påpekes, med tanke på hvordan man skal finansiere det.

Garantiordninger har vi brukt, og vi ønsker også å vurdere det i enkelttilfeller. Det vil være nødvendig. Vi har allerede gjort det overfor Kongsberg Gruppen. Det er også viktig å påpeke at den studien som FFI nå er blitt gitt i oppdrag knyttet til å se på hele verdikjeden for norsk forsvarsindustri, vil inngå i det. De mindre bedriftene har mindre kapital og mindre likviditet til å kunne vente på kontrakter. Derfor gir vi også støtte til «long

lead items», som de store bedriftene har behov for, og som ofte også bestilles hos mindre leverandører.

Presidenten [11:54:44]: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [11:55:10]: Vi trenger fortgang i produksjonen av forsvarsmateriell. Behovet er stort, tiden er knapp. Sterke signaler og vedtak om at Norge vil anskaffe betydelig med forsvarsmateriell de kommende årene – ammunisjon, fartøyer, ubåter, helikoptre, droner og luftvern, og alt dette skal vedlikeholdes – er i seg selv en stimulans for investeringer. Forsvarskommisjonens rapport, FMR og LTP sier det samme. Det er også tydeliggjort hva som trengs. Det er ikke noen tvil om at vi da må benytte EØS-artikkel 123 og gi disse oppdragene til norsk forsvarsindustri.

La oss samtidig ikke glemme at også forsvarsindustribedriftene er kommersielle aktører og en del av landets markedskonometri, og at ingen annen bransje har fått sterkere signaler om å satse. Det gjelder hele produksjonslinjen. Landets største forsvarsbedrifter går med historisk høye overskudd og har en ordresreserve som strekker seg tiår inn i fremtiden. Ordreinngangen er sterk, aktiviteten er raskt økende, marginene er høye, og lønnsomheten er solid.

I dagens globale sikkerhetspolitiske bilde er det det offentliges fremste ansvar å sikre samarbeid med allierte og fjerne byråkratiske hindringer for å fremskynde anskaffelser, inkludert rammeavtaler. Overordnet har det ansvar for at forskning og utvikling skjer. I tillegg skal regjeringen passe på at man har personell til å drifte disse materiellanskaffelsene.

Det er ikke gitt at Forsvaret vil få raskere anskaffelser dersom staten sikrer subsidier eller tilskudd eller gir finansielle garantier til bedriftene i en allerede svært lønnsom næring. Det er heller ikke gitt at det er staten som skal sikre forsyningslinjene til de store bedriftene. Bedriftene selv har et betydelig ansvar. La oss ikke glemme at markedskonometrien fremdeles er gjeldende, og at forsvarsindustrien inngår i denne. Det er ikke alltid slik at Forsvars- og Sikkerhetsindustriens forening, FSi, har de riktige svarene. De har også en interesse av å få mer garantier.

Finansielle garantier til leverandører i verdikjeden vil bidra til å fryse dagens leveransekjeder. Da vil effektiviteten gå ned, konkurransen reduseres, og innovasjonskraften svekkes. Vi må finne en balansegang. Det er veldig viktig at innovasjonskraften fortsetter, slik at underleverandører kan konkurrere ut andre underleverandører. Hvis man fryser det med garantiordninger, vil de samme underleverandørene hele tiden kunne levere til

de store bedriftene. Det er uklok politikk, og det skaffer oss ikke noe mer forsvarsmateriell.

Jeg vil ta opp mitt eget forslag i sak 15, forslag nr. 6. Når det gjelder sak 16, vil jeg ikke støtte forslag nr. 1, det er akkurat det jeg kommenterte. Jeg vil støtte forslag nr. 2, om å få fortgang i bestillingsoppdragene og anskaffelsesprosessene. Forslagene nr. 3, 4, 5 og 6 er noe forsvarsindustrien eller det offentlige ikke bør bruke tid på. Forslag nr. 7 er fornuftig og for øvrig noe regjeringen har meldt tilbake til Stortinget at den er i gang med.

Presidenten [11:58:11]: Representanten Christian Tybring-Gjedde har teke opp det forslaget han refererte til.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:58:30]: Mens krigen raser i Ukraina, diskuterer vi her hjemme prioritering av strøm til dem som produserer våpen, og mens stadig flere ukrainske borgere mister livet i kampen for vår fred og frihet, diskuterer vi her hjemme hvorvidt det er nødvendig med langsiktige kontrakter for våpenprodusenter og underleverandører. Det er nesten ikke til å tro.

Krigen i Ukraina har lært oss hva moderne krigføring er. Det viktigste av alt er utholdenhet og behovet for store mengder våpen og ammunisjon. Som en av få produsenter av våpen og ammunisjon i Europa har Norge et særskilt ansvar. Vi må raskt øke vår egen våpen- og ammunisjonsproduksjon, ikke bare for vårt eget forsvar, men for at Norge og våre allierte skal ha den kapasiteten som trengs for å kunne forsvare oss. Derfor fremmer Høyre flere konkrete forslag for å styrke norsk forsvarsindustri. Forslagene omfatter å gi kapitaltilskudd og garantier for å øke antallet produksjonslinjer, øke bruken av langsiktige kontrakter, sikre forsvarsindustrien tilgang på strøm og få nødvendig oversikt over kritiske innsatsvarer.

I dag får vi flertall for vårt forslag om å sikre industrien prioritert tilgang på strøm. Det er avgjørende for både forsvarsindustrien og forsvarsevnen, og det skulle bare mangle. Arbeiderpartiet bruker for lang tid og tar ikke behovet for forutsigbarhet i våpenproduksjonen alvorlig nok. Ikke har de sørget for nok strøm, og ikke har de sørget for forutsigbarhet og langsiktighet, verken for produsenter eller for underleverandører. Forutsigbarhet er avgjørende for at underleverandørene skal kunne investere i nødvendig kapasitet og kompetanse. Disse bedriftene er helt vesentlige i norsk forsvarsindustri og leverer kritiske komponenter til våpenproduksjon. Både våpenprodusentene og underleverandørene trenger langsiktige kontrakter og forutsigbare rammebetingelser. Utfordringen er at mange underleverandører opererer i et marked med lange utviklingsløp og

høye investeringskostnader, men med usikre ordremengder.

De forslagene Høyre fremmer, men som dessverre ikke ser ut til å få flertall, er alle viktige for å sikre Norge, Ukraina og våre allierte tilstrekkelig med våpen og ammunisjon. Ukraina, NATO og Norge står sammen i dette, og alle er vi avhengig av langsiktighet, forutsigbarhet og økt kapasitet, både hos Nammo og hos bl.a. Dokka Fasteners. Nå er ikke tiden for å nøle, nå er tiden for handling. Hvis Dokka Fasteners skal rigge økt produksjon for å levere til Nammo, trengs det ikke nøling, det trengs handling nå, slik at kapasiteten er klar når bestillingene renner inn.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:01:42]: Å styrke norsk forsvarsindustri er blant de viktigste sakene Stortinget jobber med i denne sesjonen. Det må vi legge til rette for, det er ingen tvil om det, men kanskje man skal konsentrere seg om der problemet faktisk er størst, og hvor Stortinget ikke allerede har tatt stilling til de ulike løsningene som kommer opp. Da retter jeg selvfølgelig oppmerksomheten mot forslaget fra Høyre, som handler om å prioritere strøm til forsvarsindustrien, noe Fremskrittspartiet er hjertens enig i, og som vi for øvrig også fremmet forslag om til Stortinget allerede før påske. Forslaget ble vedtatt 6. mai i år, altså for ca. en måned siden.

Å lytte til denne debatten om noe som allerede er vedtatt i Stortinget, for øvrig med langt tydeligere formuleringer enn det Høyre har foreslått i dag, fremstår litt underlig. For det første ble det krevd full sal i Stortinget 6. mai, og samtlige representanter som hadde mulighet til å møte, møtte og voterte. Det gjelder også Høyres og Arbeiderpartiets representanter som er til stede i salen her i dag. Dette er vedtatt, og med en langt tydeligere formulering enn det som ligger på bordet i dag, så jeg skjønner ikke hvorfor man i det hele tatt diskuterer den saken.

Det fremstår også som at kommunikasjonen innad i regjeringen må være noe dårlig når forsvarsministeren og olje- og energiministerens tydeligvis ikke har pratet sammen om det viktige vedtaket Stortinget fattet 6. mai, for det fremstår jo som om man ikke tror at dette allerede er vedtatt.

Det som i hvert fall er riktig, er at det har blitt fremstilt i media som om Arbeiderpartiet har snudd. Det er mulig Arbeiderpartiet har snudd – og det har de gjort, de snudde 6. mai, eller egentlig var det før påske, så dette er jo ikke noe som har kommet opp i det siste. Det som gjør saken enda mer spesiell, er at media har kjøpt dette, og at NRK, med sitt budsjett på ca. 7 mrd. kr, ikke engang har oversikt over hva Stortinget har vedtatt eller ikke vedtatt. Det var litt spesielt å lytte til Politisk kvarter i

morges, hvor man altså hadde en politisk diskusjon som var fundert på gale premisser. Sann er det i dag. Uansett: Jeg er glad for at Stortinget allerede har vedtatt – med en mye tydeligere formulering – det som gjelder elektrisitet og strøm til forsvarsindustrien. Det er i hvert fall godt.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [12:04:56]: Jeg tenkte jeg skulle presisere litt, for det gikk litt fort i svingene på slutten av mitt innlegg. Når man kun får tre minutter, er det litt vanskelig.

Når det gjelder Høyres forslag, er det mye likt det Fremskrittspartiet har fremmet, men fremdeles ligger det inne at man ikke tar inn over seg at forsvarsindustri-bedriftene tjener veldig, veldig mye penger. Det er klart de ville ønsket å få bedre garantiordninger for sine underleverandører, men sannsynligvis er forsvarsindustrien den bransjen som gjør det best av samtlige bransjer, kanskje bortsett fra olje og gass – og Equinor, som sløser bort pengene sine på andre ting. Likevel er forsvarsindustrien den det går best med. Vi vet at det kommer store anskaffelser i de årene som kommer, og det har vi fått dokumentert i Forsvarssjefens fagmilitære råd, FMR, og i langtidsplanen. Vi vet at det kommer. Det vil regjeringen måtte levere på, og det kan industrien faktisk forberede seg på.

Når det gjelder strøm, er det en annen diskusjon enn det som gjelder å finansiere underleveranser. Det ville være helt naturlig at de store bedriftene faktisk klarer å få kontrakter for underleveranser selv. Det er faktisk deres jobb å sikre underleveranser og ikke gå til staten for å be om en garantiordning for at underleverandørene skal levere. Jeg synes det er ganske viktig. Forslag nr. 1 fra Høyre er faktisk et ønske om det.

Jeg støtter imidlertid forslag nr. 2, som er at bestillingsoppdragene til forsvarsindustrien må komme raskere, og de må være mindre byråkratiske. Man må få bort det juridiske arbeidet betydelig, og man må gjerne bruke rammeavtaler.

Forslag nr. 3, som omhandler en strategi for samarbeid med ukrainsk forsvarsindustri, er veldig fornuftig. Der tror jeg regjeringen har en lang vei å gå. Det gjelder ikke bare å pøse inn penger; de må faktisk få til et samarbeid som gjør at også norsk forsvarsindustri drar fordel av at regjeringen pøser inn milliarder til Ukraina – noe som er fornuftig, men vi må få forsvarsindustrien med.

Når det gjelder forslag nr. 4, mangler det den internasjonale dimensjonen, og jeg vil derfor heller støtte forslaget fra Venstre, som også snakker om dem vi har sikkerhetspolitiske avtaler med – at vi kan bruke disse, og ikke bare norske leverandører.

Forslagene nr. 6–8 er noe forsvarsindustrien eller det offentlige ikke bør bruke tiden sin på, så jeg støtter altså ikke disse forslagene.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:07:35]: Jeg er helt sikker på at dette med forsvarsindustri, forsvarsmateriell, forutsigbarhet og lange og gode rammebetingelser kommer til å bli debattert i Stortinget, men jeg er enda mer sikker på at dette også kommer til å være en av de viktigste agendaene regjeringen og ikke minst forsvarsministeren må ta stilling til framover.

Det ble laget et veikart som i utgangspunktet skal være en start på et strategiarbeid. Langtidsplanen sier – kanskje mer enn noen gang – at norsk forsvarsindustri skal styrkes, spesielt knyttet til bygging av disse standardiserte fartøyene. Jeg vil si at Stortinget i langtidsplanen var krystallklare på at det er store forventninger til norsk forsvarsindustri. De forventningene dreier seg ikke nå lenger bare om gjenkjøpsavtaler, det dreier seg om å være så attraktiv at det er norsk forsvarsindustri som blir foretrukket når det skal gjøres investeringer i framtiden.

Jeg vil si at dette veikartet må videreutvikles. Vi satte det i gang da vi også satt i regjering. Det må videreutvikles på en slik måte at man til enhver tid er i tett dialog med forsvarsindustrien.

Jeg er enig med representanten Tybring-Gjedde i at det må være en egenkraft i forsvarsindustrien til å kunne påvirke sine beslutninger. Det er ikke bra hvis man går inn for tidlig i prosessen, noe som gjør at man kanskje ved å berike noen ekskluderer andre. Denne dynamikken er særdeles viktig. Den er særdeles viktig fordi forutsetningene kommer til å endre seg hele tiden. Når forsvarsministeren kommer tilbake til Stortinget før sommeren for å rapportere om status i Forsvaret, vil dette helt sikkert være et viktig poeng.

Presidenten [12:09:47]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 15 og 16.

Sak nr. 17 [12:09:53]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Investeringer i Forsvaret og andre saker (Innst. 338 S (2024–2025), jf. Prop. 99 S (2024–2025))

Presidenten [12:10:01]: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmar av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmar av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Hårek Elvenes (H) [12:10:34] (ordfører for saken): Regjeringen ber gjennom investeringsproposisjonen om Stortingets godkjenning til oppstart av to nye in-

vesteringsprosjekter og økt kostnadsramme for fire prosjekter som tidligere er godkjent av Stortinget. Investeringsprosjektene proposisjonen omtaler, er alle i samsvar med inneværende langtidsplan for forsvarssektoren, som et samlet storting har sluttet seg til.

En samlet komité slutter seg til investeringsbeslutningene i proposisjonen og utvidelsen av kostnadsrammen på de prosjektene det gjelder.

Hva gjelder program Mime leveransebølge 3 – som for øvrig er en nokså kryptisk betegnelse, men som på godt norsk altså er Forsvarets kampnære IKT-systemer for sjø, luft og land – har komiteen merket seg Riksrevisjonens påpekning av at det fortsatt er betydelig risiko i dette prosjektet. Det kunne være interessant å høre fra ministeren i hans innlegg hvordan denne risikoen nå blir håndtert, med tanke på at dette prosjektet skal gå etter forutsetningene.

Prosjektet Landbasert transportstøtte ble vedtatt av Stortinget gjennom behandlingen av Prop. 66 S for 2017–2018. Dagens lastevogner, om lag 2 000 Scania-lastevogner, er nå i ferd med å gå ut på dato. Det er allerede anskaffet en god del nye lastevogner, og denne proposisjonen legger til grunn at 340 nye lastevogner skal anskaffes.

De øvrige prosjektene er en konsekvens av tidligere stortingsvedtak i de to siste langtidsplanene for Forsvaret og er således helt nødvendige investeringsprosjekter for å kunne gjennomføre det Stortinget tidligere har vedtatt. I så måte kan ministeren og regjeringen påregne Stortingets tilslutning til den framlagte proposisjonen.

Nils-Ole Foshaug (A) [12:12:59]: Vi lever i en tid der Europas sikkerhet trues av den russiske angrepskrigen mot Ukraina, og med økende interessemotsetninger globalt. For ca. ett år siden ble den nye langtidsplanen vedtatt av et enstemmig storting. I Prop. 99 S for 2024–2025 foreslår regjeringen å investere for over 15 mrd. kr, og dette er investeringer som følger opp den vedtatte langtidsplanen for Forsvaret.

Oppbyggingen av den nye Finnmarksbrigaden er i gang. Det er vedtatt at den skal inneholde en artilleribataljon som skal ha 24 skyts av samme type som Brigade Nord, og det får de nå.

En konseptvalgutredning er under arbeid og vil vurdere en eventuell ytterligere anskaffelse av skyts og ammunisjonskjøretøy. Våre om lag 200 lastevogner fra 1987 til 1996 – da vi anskaffet dem – nærmer seg slutten på sin tjeneste i Forsvaret. Vi anskaffer nå nye lastevogner. Det er i gang, og vi må nå gjenanskaffe lastevogner etter donasjon til Ukraina.

Program Mime er i fasen leveransebølge 3. Programmet vil gjennomføres som et treårig tiltak i årene fra 2025 til 2027. Etter Riksrevisjonens undersøkelse har Forsvarsdepartementet hatt en risikoreduserende hel-

sesjekk av program Mime. Undersøkelsen avdekket vesentlig risiko ved programmet, og Forsvarsdepartementet følger nå opp iverksetting av en rekke tiltak for å bedre planlegging og gjennomføring av leveransefølgen.

Det er gjentatte ganger slått fast at EBA-tilstanden i Forsvaret er dårlig. Den personellrelaterte EBA har et stort etterslep i vedlikehold og behov for nybygg sett i lys av oppbyggingen av Forsvaret. Nå vil det etableres 250 befalskvarter på Ørland. Prosjektet skal erstatte kvarter som er avstengt og under avhending på grunn av HMS-relaterte forhold.

Å sikre bevegelsesfrihet i norsk farvann i en krise eller krig er essensielt. Det å kunne manøvrere egne maritim styrker og sikre mottak av alliert forsterkning som framføres med sjøtransport, er avgjørende for Norge og for våre allierte. Derfor vil man nå utvide omfanget av prosjekt Fremtidig maritim minemottiltakskapabilitet. Utvidelsen sørger for at det er nok materiell til både å stille styrker tilgjengelig for operasjoner innenlands og utenlands og å drive styrkeproduksjon samtidig.

Ny langtidsplan ga føring for ytterligere styrking av Kystjegerkommandoen. En økning i kostnadsrammen for oppgraderingen vil nå gi økt evne til overvåking og bidra til situasjonsforståelse og økt redundans.

I en urolig verden må vi satse på forsvar og sikkerhet, og regjeringens forslag, Prop. 99 S, følger opp den nye langtidsplanen.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:16:20]: Investeringsprosjektene i denne proposisjonen er i tråd med vedtak og budsjettrammer i foregående og inneværende langtidsplan for forsvarssektoren, som ble enstemmig vedtatt av Stortinget. Det er beskrevet en kostnadsramme for Program Mime, som er behørig omtalt. Det er en kostnadsramme for eiendom, bygg og anlegg på Ørland. Det er også en godkjenning av endring av kostnadsramme for fire materiellprosjekter. Det er både landbasert transportstøtte, artillerisystem, framtidig maritim minemottiltakskapabilitet og et prosjekt som går på Kystjegerkommandoen og oppfølging og oppgradering av den.

Jeg vil nevne Forsvarets kampnære IKT-systemer i land-, luft- og sjødomenet, som skal moderniseres gjennom program Mime, med mål om å sikre relevant og riktig evne til kommandokontroll, situasjonsforståelse og informasjonsdeling. Dette prosjektet er helt avgjørende for framtidig ledelse og koordinering på stridsfeltet og må prioriteres særdeles høyt.

Det er klart at vi støtter forslagene på de andre områdene om å øke kapasitet og justere investeringsprosjektene, men Mime – jeg gjentar det igjen – må prioriteres særdeles høyt.

De andre tiltakene er nødvendige tiltak for å sikre at Forsvaret har det materiellet og den infrastrukturen

som trengs for å møte dagens og morgendagens trusler. Vi er særlig opptatt av at investeringene følger opp den enstemmige langtidsplanen for forsvarssektoren, og at de bidrar til å styrke hele forsvarsevnen, ikke bare gjennom materiell, men også gjennom å bedre vilkår for personell, drift og vedlikehold.

Riktig og nok personell er nøkkelen for å lykkes med denne langtidsplanen. Personellet i Forsvaret skal føle seg trygge i sine boliger og på arbeidsplassen. Det er derfor gledelig å se at regjeringen setter av midler til å erstatte eksisterende kvarter som ikke møter dagens krav til HMS.

Senterpartiet vil påpeke viktigheten av at forsvarssektoren kontinuerlig forbereder sin evne til å utøve risikokontroll og gjennomføre prosjekter innenfor vedtatte tids- og budsjettrammer. Nå har vi mye penger, og vi har lite tid. Det kreves betydelige ressurser for å få gjennomført hele denne rammen som skal sørge for at vi får økt stridskraft i kongeriket. Det er også avgjørende at vi sikrer framdrift i prosjektene, og at vi samtidig legger til rette for at norsk industri og kompetanse får en sentral rolle i gjennomføringen. Dette handler både om beredskap og – ikke minst – om verdiskaping.

Jeg vil poengtere dette med verdiskaping. Når vi legger så mye penger på bordet gjennom et forsvarsløft, forventes det at man får en nasjonal verdiskaping utover dette.

Morten Wold (FrP) [12:19:36]: Dagens sikkerhetspolitiske situasjon fordrer at Norge bygger opp Forsvaret og styrker båndene til våre nærmeste allierte. Som del av den vedtatte langtidsplanen for forsvarssektoren er materiellanskaffelser avgjørende for at Forsvaret skal ha tilfredsstillende kapasiteter og kapabiliteter. Den fremlagte proposisjonen gjør rede for prosjekter som er nødvendige for å komme fremover i implementeringen av forsvarsevnen, som er beskrevet i langtidsplanen.

Ettersom regjeringen ikke har fremlagt den påkrevde årlige rapporteringen av status i fremdriften av implementeringen av vedtakene i langtidsplanen, er det vanskelig å vite om det burde vært flere prosjekter i dette dokumentet.

Fremskrittspartiet er opptatt av at Forsvarets kapasiteter må styrkes så raskt som mulig. Det er derfor nødvendig å se investeringene i Forsvaret opp mot eventuelle nye behov og tilgjengelighet på materiell. Dersom det er behov for ytterligere investeringer i Forsvaret for å styrke norsk sikkerhet og forsvarsevne, må regjeringen komme til Stortinget og be om midler utover rammen av langtidsplanen. Flere partier har foreslått tiltak for å styrke norsk produksjon av forsvarsmateriell, uten at regjeringen har sett behovet for dette. Fremskrittspartiet forventer at regjeringen gjennom denne proposisjonen har ivarettatt de investeringsbehovene som er nødvendige for å holde fremdriften i langtidsplanen.

Når vi kommer til votering, vil Fremskrittspartiet støtte det løse forslaget Venstre etter hvert kommer til å ta opp i sakens anledning.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:21:23]: Då eit samla storting blei einige om langtidsplanen for Forsvaret i fjor, fekk SV gjennomslag for ei erkjenning av at den nasjonale forsvarevna er avhengig av å halda på og å rekruttera personell. Store investeringar vil i beste fall ha liten effekt og i verste fall gå ut over forsvarevna om dei ikkje blir følgde opp av ei styrking av personell, drift og vedlikehald. Gode vilkår for dei forsvarstilsette er avgjerande.

Eg finn grunn til å minna om dette når me behandlar ei sak om nettopp investeringar. Ubalansen mellom investeringar i materiell og personell har fått lov til å byggja seg opp over tid, og så langt er det ikkje gjort kraftfulle grep for å retta opp i dette. Det er avgjerande å stoppa den pågåande personellflukta i Forsvaret og halda på erfarent personell.

Likevel: Rett skal vera rett, og eg vil rosa regjeringa for at dei har kome i gang med utbygging av fleire befalskvarter, i dette tilfellet på Ørland, for det er viktig å prioritera gode kvarter og anna personellnært EBA i Forsvaret. Ein bør difor starta opp prosjektet så snart som råd, med mål om slutføring før 2029. Utan skikkeleg innkvartering kan me sjå langt etter godt kvalifisert arbeidskraft.

Så til IKT: Eg merkar meg at Forsvarsdepartementet har sett i verk ei undersøking og avdekt vesentleg risiko ved Mime-programmet, «særleg innen gevinstrealisering og økonomi, styring, og strategisk partnerskap». Dette er illevarslande, særleg med andre statlege IKT-skandalar friskt i minne. Regjeringa seier at det er sett i verk fleire tiltak, men det kjem ikkje fram kva slags tiltak dette er. Riksrevisjonen har på si side gjort det klinkande klart at det er behov for meir informasjon om risikoen med eit så viktig program, og om kva slags tiltak departementet har sett i verk. SV etterlyser difor meir informasjon om Mime-programmet og kva regjeringa har gjort for å redusera risikoen.

Det er etter mi meining betre at Stortinget og offentlegheita får utfyllande informasjon no, med moglegheit til å handla, enn at statsråden må møta til endå ei kontrollhøyring i etterkant. Difor tek eg opp SVs forslag om at regjeringa kjem tilbake til Stortinget om dette.

Presidenten [12:24:09]: Representanten Ingrid Fiskaa har teke opp det forslaget ho refererte til.

Ola Elvestuen (V) [12:24:30]: Vi i Venstre støtter selvfølgelig hovedsakene i denne innstillingen, både investeringene inn mot Mime-programmet, og også det at man nå anskaffer nye lastevogner til Forsvaret – det er vel 125 nye – og artilleriskyts til Finnmarksbrigaden,

selv om vi der påpeker at det er mangler ved prosjektet ved at det ikke er med ammunisjonskjøretøy i denne anskaffelsen.

Siden jeg har vært med og forhandlet på dette huset gjennom mange år, er jeg selvfølgelig også enig i at vi nå investerer i materiell til Kystjegerkommandoen – som ble foreslått nedlagt i 2017, men som det er helt riktig at ble beholdt, og som nå utvikles videre.

Som det ble nevnt tidligere, har Venstre lagt fram et løst forslag, forslag nr. 2:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om eksisterende og planlagte shelterkapasiteten på Ørlandet er tilstrekkelig i lys av erfaringene med droner i krigen i Ukraina.»

Selv om vi støtter de investeringene som nå gjøres på Ørland, er det klart at når vi nå ser hvor enormt rask utviklingen av krigføringen i Ukraina er, på både materiell og bruken av materiell, og da i særdeleshet hvor raskt bruken av droner utvikler seg, stiller vi spørsmål ved om vi i tilstrekkelig grad omstiller oss for å møte den nye trusselen. Langtidsplanen stiller vi oss bak. Det er en tolvårig plan, men den er ganske tradisjonell i måten vi investerer på. Samtidig med at den skal gjennomføres, må vi være forberedt på at det er en voldsom utvikling.

Vi så jo nå i helgen et veldig effektivt ukrainsk droneangrep mot russiske strategiske bombefly, og jeg tror ingen egentlig tenkte at man kunne få et sånt resultat som de fikk. Vi støtter Ukraina i deres kamp, og det er bra at de lyktes så godt, men vi må også se på om vi er forberedt på den nye typen krigføring som nå pågår. Vi skal også ta med oss at Russland, Kina og Iran samarbeider i sterkere og sterkere grad, ikke minst i samarbeidet om utviklingen av droner.

Derfor er dette løse forslaget fra Venstre enda ett forsøk på å møte den nye utviklingen. Med det tar jeg opp Venstres forslag.

Presidenten [12:27:35]: Representanten Ola Elvestuen har teke opp det forslaget han refererte.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [12:27:52]: Vi står i en alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon i Europa, med den russiske angrepskrigen mot Ukraina og økende interesse-motsetninger mellom Europa og USA. Når verden er urolig, må Norge ta mer ansvar for egen og alliert sikkerhet.

I Prop. 99 S for 2024–2025, som er til behandling i dag, foreslår regjeringen derfor at Stortinget tar stilling til investeringer til Forsvaret på mer enn 15 mrd. kr. Alle sakene som er omtalt i proposisjonen, er i tråd med Stortingets beslutninger ved behandlingen av langtidsplanen for forsvarssektoren, og er viktige for å realisere ambisjonene i planen.

Proposisjonen inneholder forslag til godkjenning av to nye investeringsprosjekter. Det ene gjelder utvidel-

se av program Mime leveransebølge 3, som moderniserer Forsvarets kampnære IKT-systemer. Det andre nye prosjektet skal sørge for at det bygges 250 nye befalskvarter på Ørland hovedflystasjon. Videre inneholder proposisjonen forslag om endring av kostnadsrammene for fire tidligere godkjente prosjekter.

Finnmarksbrigaden skal bygges opp med nye kapasiteter, herunder egen artilleribataljon. Når det gjelder ammunisjonskjøretøy til skytsene, som skal anskaffes til bataljonen, planlegger regjeringen å komme tilbake til Stortinget med en egen anskaffelsessak om det så snart en pågående konseptvalgutredning for Finnmarksbrigaden er ferdigstilt.

Program Mime skal realisere kampnære IKT-systemer til Forsvaret. Både Riksrevisjonen og interne evalueringer har vist betydelig risiko ved programmet, og vi jobber med å ta ned denne gjennom en tiltakspakke innenfor styring, gevinstrealisering, leverandørstrategi og strategisk partnerskap og gjennomføringsevne.

Prosjektet for anskaffelse av framtidig maritim minemottakskapasitet markerer et konseptuelt skille i Sjøforsvarets operasjoner, i retning av et mer autonomt og ubemannet konsept for å finne og uskadeliggjøre minner og eksplosiver i havet. Mange av løsningene som anskaffes i prosjektet, vil kunne kartlegge havbunnen og med det f.eks. rørledninger, og kan bidra til å håndtere trusler mot undersjøisk infrastruktur.

Jeg er glad for at det er en samlet komité som slutter seg til regjeringens forslag om investeringer i Forsvaret. Alle prosjektene er viktige bidrag til å opprettholde og videreutvikle et troverdig og relevant forsvar i en krevende sikkerhetspolitisk tid.

Presidenten [12:30:27]: Det vert replikkordskifte.

Hårek Elvenes (H) [12:30:39]: Stortinget har som kjent besluttet at det skal opprettes en brigade i Finnmark, og en brigade må jo ha en artilleribataljon. Artilleribataljonen skal utrustes på samme måte som artilleribataljonen i Brig N, det vil si 24 skyts og to skyts per ammunisjonskjøretøy. Det ligger fast, hvis dette skal være en utrustning som i Brig N.

Man kan lese i proposisjonen at konseptvalgutredningen har avdekket usikkerheter knyttet til driftskostnadene, og så henger man anskaffelsen av ammunisjonskjøretøyene på den usikkerheten. Da er mitt spørsmål: Hvilken usikkerhet er det man her har avdekket? Er det usikkerhet knyttet til om en skal ha ammunisjonskjøretøy og hvor mange en skal ha? Når skal ammunisjon og ammunisjonskjøretøy anskaffes? Uten disse to faktorene er ikke skytsene operative.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [12:31:39]: Det spørsmålet, om akkurat hva som er avdekket, må stats-

råden komme tilbake til. Det er ikke planlagt å senke ambisjonene for Finnmarksbrigaden og heller ikke støttesystemene representanten er inne på.

Hårek Elvenes (H) [12:31:59]: Jeg la merke til at statsråden heller ikke kom inn på den usikkerheten som er avdekket gjennom konseptvalgutredningen, men det får vi heller la ligge.

Dokumentet for framtidige anskaffelser for forsvarssektoren er helt grunnleggende for å kunne planlegge investeringene og prioritere de investeringene som skal gjøres. Dette dokumentet, benevnt som FAF-en, framtidige anskaffelser til forsvarssektoren, ble sist utgitt i mai 2023. Forsvarsmateriell er en oppdragsstyrt organisasjon som er avhengig av dette dokumentet og klare beskjeder fra departementet om hvilke investeringer som skal utredes.

Spørsmålet mitt er: Hvorfor har ikke den nye FAF-en sett dagens lys, når vi i mellomtiden har vedtatt en ny langtidsplan for Forsvaret med betydelige investeringer og tilleggsinvesteringer? Den ble vedtatt for et år siden. Den nye FAF-en er ennå ikke kommet. Hvor er sammenhengen, og når kommer den?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [12:33:03]: Jeg må igjen beklage. Dette er detaljerte spørsmål som ligger forut for min tid som forsvarsminister. Selv om jeg får god brifing og oppdatering fra departementet om de fleste saker, er FAF-en noe jeg ikke har fått gjennomgående innsikt i allerede nå, men jeg regner med at jeg raskt skal kunne komme tilbake og svare på de spørsmålene representanten stiller om det.

Hårek Elvenes (H) [12:33:24]: Ja, da kan jeg jo hjelpe statsråden litt på vei og si at dette ikke er et hvilket som helst dokument. Det er et særdeles viktig styringsdokument for å kunne gjennomføre de investeringsbeslutningene Stortinget har vedtatt. Det er nå to år og over det siden den siste planen kom, og den burde ha vært på plass. Det er rett og slett et lite mysterium hvorfor denne planen ikke allerede forefinnes.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [12:33:53]: Ja, det skal jeg med glede gå inn i og se på. Jeg er sikker på at vi har god framdrift på det, som på de fleste andre anskaffelsesprosjektene vi nå har i Forsvaret. Jeg skal komme tilbake til representanten med svar på de detaljerte spørsmålene, som ligger tilbake i tid, fra før min tid som forsvarsminister.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:34:23]: Eg vil retta merksemda til forsvarsministeren mot Mime, desse kampnære IKT-systema. Heller ikkje det er ei lita investering – det er 6 mrd. kr berre i denne fasen av utviklinga av dei IKT-systema. Me blir fortalt av regjeringa at det her er

avdekt vesentleg risiko. Statsråden var òg inne på det i sitt innlegg, utan å gå noko meir i detalj. Kan forsvarsministeren fortelja kva slags tiltak regjeringa no har sett i verk – meir utfyllande enn det han rakk å seia i sitt første innlegg?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [12:35:12]: Det er nå igangsatt en omfattende tiltakspakke i forsvarssektoren for å redusere risiko og usikkerhet i Mime-programmet. Tiltakene er delt inn i fem hovedområder:

1. sørge for forankring av overordnet målbilde med tilknytning til langtidsplanen for forsvarssektoren
 2. sikre hensiktsmessig etatsstyring fra Forsvarsdepartementet, eierstyring fra Forsvaret samt gjennomgå organisatorisk plassering av programmets effekter og leveranser
 3. konkretisere leverandørstrategi og revurdere strategiske partnerskap
 4. forbedre evne til gjennomføring
 5. andre forutsetninger for å lykkes, herunder å sikre riktig IKT- og styringskompetanse samt vellykket implementering av ny IKT-styringsmodell
- Prosjektet følges og rapporteres på tett.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:36:03]: Eg takkar for svaret, som jo framleis er på eit overskriftsnivå. Eg har for så vidt forståing for at det på eitt minutt er avgrensa kva ein rekk å gå i detalj på, men er forsvarsministeren klar til å koma til Stortinget med meir informasjon om både kva slags risiko som no er avdekt, og kva tiltak som no er sette i verk?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [12:36:26]: Det vil vi kunne orientere godt om nettopp fordi vi følger programmet tett, fordi vi har tatt på alvor det Riksrevisjonen har avdekket, og fordi dette er viktig for å gjennomføre en viktig anskaffelse for Forsvaret i årene som kommer.

Presidenten [12:36:41]: Replikskordskiftet er omme. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 17. Sakene nr. 18 og 19 vert behandla under eitt.

Sak nr. 18 [12:36:56]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endring i ordningen for militært tilsatte (omlegging av avskjed med redusert lønn til Forsvarets sluttvederlag) (Innst. 508 S (2024–2025), jf. Prop. 102 LS (2024–2025))

Sak nr. 19 [12:37:06]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i forsvarsloven mv. (fjerning av plikten til å fratre

ved særaldersgrense og innføring av åremål) (Innst. 509 L (2024–2025), jf. Prop. 102 LS (2024–2025))

Presidenten [12:37:14]: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmar av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [12:37:39] (ordfører for sakene nr. 18–19): Forsvaret trenger personell over hele linjen. Det er også poengtert i langtidsplanen. Det hjelper ikke å kjøpe avansert utstyr og systemer hvis man ikke har folk til faktisk å styre det. Man trenger fotsoldater, man trenger befal, man trenger instruktører, man trenger ledere, man trenger det aller meste. Denne proposisjonen er en start på denne prosessen.

Det er egentlig selvsagt, det vi nå skal vedta om Endringer i forsvarsloven mv. Det at det er en plikt til å slutte i en jobb mens man kanskje har mest evne til å bidra, er en underlig konstruksjon, ikke minst når det er 60-årsgrense. Det er veldig positivt at det nå fjernes, og at vi kan bruke de ressursene vi har, når det er knapphet på arbeidskraft i nesten alle sektorer i Norge. At en legger om ordningen med avsluttende redusert lønn, er også rett fokus.

Jeg regner med at regjeringen ser på ordningen når det gjelder pensjoner, noe som også var et stort diskusjonstema i langtidsplanen og under høring, slik at man får orden på pensjonsordningene slik at de også lokker folk til å komme nordover. Det hjelper lite å bo i sør når vi alle trenger folk i nord. Det må være ulike tiltak der, også pensjonsordninger og alle andre ordninger, for å få det til. Jeg håper at regjeringen ser på det, og at det kommer.

Det er enkelte merknader fra partier i innstillingen, og de kan sikkert orientere om det selv, ellers er innstillingen fra komiteen enstemmig.

Trine Lise Sundnes (A) [12:39:30]: Nå har vi snakket om oppskalering av industri og strøm, og nå skal vi snakke om folk. Et forsvar med en personellstruktur i aldersmessig balanse er avgjørende for å sikre operativ evne, kompetanseoverføring og bærekraftig bemanning over tid.

En god aldersspredning gir Forsvaret tilgang på både den fysiske kapasiteten og den operative erfaringen som trengs. Yngre ansatte tilfører energi, nytenking og fysisk styrke, mens eldre arbeidstakere bidrar med erfaring, lederskap og kontinuitet. Uten en slik balanse ri-

sikerer Forsvaret å miste verdifull kompetanse, samtidig som det blir utfordrende å rekruttere og utvikle nye.

For å lykkes med dette, er det vesentlig at partene i Forsvaret, arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene, sammen utvikler og blir enige om personalpolitikken og de mange ordningene for ansatte. Jeg vet hvor utfordrende og mange ganger rett og slett svært vanskelig det er å komme til enighet i forhandlinger. Uten representative og sterke parter på hver side av bordet er det så å si umulig.

Den norske modellen bygger nettopp på et organisert arbeidsliv med høy organisasjonsgrad der dialog og samarbeid mellom partene står sentralt. Dette sikrer at endringene og nye ordninger forankres bredt, og at ansatte har reell medvirkning i spørsmål som angår deres ansettelsesforhold. Gjennom slike prosesser kan Forsvaret tilpasse seg samfunnets behov, samtidig som det tas hensyn til ansattes rettigheter og forventninger.

Bortfall av plikten til å fratre ved 60 år, innføring av åremålsstillinger og omlegging av ordningen med avskjed med redusert lønnstilskudd innebærer at ansatte får større fleksibilitet og mulighet til å stå lenger i jobb dersom de ønsker det. Dette bidrar til å beholde verdifull kompetanse i organisasjonen og gir den enkelte økt valgfrihet i egen karriere. Samtidig stiller det krav til Forsvaret om å tilrettelegge for et inkluderende arbeidsmiljø med en livsfasetilpasset personalpolitikk som også inkluderer eldre medarbeidere og deres muligheter til å bruke sine erfaringer på best mulig måte. For Forsvaret betyr dette at gode ordninger og en bærekraftig personellstruktur ikke bare er et internt anliggende, men også en del av den samfunnsmodellen som har gjort Norge til et trygt og velfungerende land.

Helt til slutt vil jeg benytte anledningen til å takke våre soldater for deres innsats. Tusen takk for valget om å beskytte landet og om nødvendig forsvare Norge.

Hårek Elvenes (H) [12:42:51]: Plikten til å fratre ved en særaldersgrense på 60 år har i realiteten vært en tvungen avskjed. Fjerningen av plikten til å fratre ved 60 år er godt begrunnet, men svært mange av høringsinstansene er kritiske, og det med god grunn. Også Forsvarsdepartementet mener at lovendringen vil forrykke aldersbalansen og «forsterke risikoen for at en økende andel av Forsvarets militært tilsatte ikke vil være helsemessig og fysisk skikket til å oppfylle kravene til stilling», og at en slik utvikling vil kunne få vesentlig negativ betydning for evnen til å løse oppdrag. Det sier Forsvarsdepartementet, som også foreslår denne lovendringen. Flere av høringsinstansene påpeker også den økte risikoen for at vi får en personellstruktur som ikke ivaretar operative krav over tid.

Forsvaret skiller seg fra andre organisasjoner. Militære lederstillinger krever profesjonskompetanse som

utvikles internt i Forsvaret. Det vil være en risiko for at kvalifikasjonsstillinger på alle nivåer kan blokkeres av eldre personell, og/eller at vi får topptunge staber med offiserer som er gått ut på operativ dato, for å si det slik. Begrensningene i årsverksrammene har allerede i dag ført til reduserte muligheter til å rekruttere og utdanne yngre befal.

Utfordringen nå framover blir å matche kompetansen med Forsvarets faktiske behov. Vi vet at tilgang på erfarent personell er nødvendig for å kunne gjennomføre den omfattende langtidsplanen. I sum trenger forsvarsjefen nye personalpolitiske virkemidler for å kunne gjennomføre denne personellomorganiseringen som nå Stortinget vedtar. Det er ikke ønskelig at vi står i en situasjon der det er få søknader til avdelingssjefsstillinger og stabstillinger i operative avdelinger, mens vi ser at stabene vokser. Det er en fare for at vi kan få topp-tunge staber med eldre offiserer ved den reformen som nå gjennomføres. Alt i alt er den godt begrunnet, ulike forhold veid mot hverandre, men dette er absolutt et forhold forsvarsministeren bør være obs på.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:45:58]: Langtidsplanen for Forsvaret er ambisiøs. Det er store materiellprosjekter som skal gjennomføres. De krever innovasjon, og de krever ikke minst arbeidskraft. Det kommer til å bli flere ansatte i organisasjonen. Man skal øke volumet. Det blir et høyere antall treninger som skal gjennomføres, og den operative aktiviteten vil i stor grad også bli høyere og mer komplisert i framtiden.

Som nevnt er vi helt avhengig av nok og riktig kompetanse. Vi trenger altså soldater, spesialister, teknikere, offiserer og sivilt ansatte som ønsker å bidra til dette løftet. Derfor er det helt avgjørende at vi nå prioriterer personellet høyt og tilrettelegger for at Forsvarets ansatte blir godt ivaretatt. Militært personell tilsettes i Forsvaret, men kan disponeres i hele forsvarssektoren. Personellet kan i dag tilsettes enten midlertidig, fast til 35 år eller fast til 60 år. Det er kun sistnevnte tilsettingsforhold som gir rett til særalderspensjon og går under begrepet særaldersgrense. De juridiske rammene for øvrige tilsettingsforhold berøres derfor ikke av dette forslaget. Forslaget omfatter heller ikke sivilt ansatte i Forsvaret, der aldersgrensen er hjemlet i lov om aldersgrenser for statsansatte.

Senterpartiet støtter regjeringens forslag om å modernisere regelverket for særaldersgrenser og innføre åremål for toppledere i Forsvaret. Dette er viktige grep for å sikre fleksibilitet og bedre utnyttelse av kompetanse i hele aldersspekteret. Det er vi helt avhengig av. Det er også viktig at vi gjør dette på en måte som ivaretar tryggheten og forutsigbarheten for den enkelte ansatte. Det er svært viktig at også yngre legger seg disse signalene på

minne. La meg presisere: Fjerning av plikten til å fratre for militært tilsatte med en særaldersgrense på 60 år endrer ikke pensjonsrettighetene deres.

Vi vet at Forsvaret i dag har store utfordringer med å rekruttere og beholde personell. Det handler om lønn, arbeidsvilkår, bolig, pendling, familie og karrieremuligheter. Det handler om å føle seg sett og verdsatt, og det handler om å ha en arbeidsgiver som følger opp, ikke bare i krisetid, men i hverdagen.

Mange som må gå av ved 60 år i dag, er ikke fornøyde med det. De ønsker å fortsette, de ønsker å bidra, og det gjelder altså ikke bare toppledere. Det gjelder folk i hele organisasjonen. Det må vi aldri glemme. Vi snakker altså ikke bare om toppledere; vi snakker like godt om teknikere og dem som da er på både lavere og midlere nivå i Forsvaret, og som driver med fag.

Vi investerer tungt i nytt materiell, men uten folk til å betjene og vedlikeholde det er det lite verdt. Derfor må vi sørge for at personellet har gode rammevilkår, og at vi bygger en kultur i Forsvaret som gjør at folk ønsker å bli og utvikle seg i tjenesten.

Morten Wold (FrP) [12:49:15]: Forsvaret har i dag utfordringer med å beholde personell. Det er også knyttet utfordringer til å rekruttere offiserer til en del lederstillinger. Det er derfor viktig at Forsvaret har en personellpolitikk som appellerer og sikrer fremtidig rekruttering, og at personellet beholdes. Personellet er Forsvarets viktigste ressurs. Dagens arbeidsmarked gjør at det er stor rift om dyktige medarbeidere, og det gjelder også personell fra Forsvaret. Det å ivareta og forvalte personellressursene i Forsvaret på en god måte er avgjørende for at vi kan realisere den vedtatte langtidsplanen for forsvarssektoren.

I denne saken reagerer Fremskrittspartiet på at Forsvarsdepartementet benytter en fire år gammel høringsrunde som grunnlag for sine vurderinger, selv om en rekke forutsetninger er endret siden høringsrunden. Fremskrittspartiet mener innføring av åremål for toppledere i Forsvaret må gjennomgås, sett i lys av de store omleggingene av pensjonssystemet. De omleggingene som er gjort, vil kunne gi store negative pensjonskonsekvenser for den enkelte dersom åremålet ikke blir videreført eller de gis ny stilling. Dette er etter Fremskrittspartiets oppfatning ikke tilstrekkelig vurdert i det forslaget som er lagt frem. Dersom åremål innføres for toppledere i Forsvaret, må kravet om rettsstilling eller et høyere sluttvederlag i større grad sikres. Dersom det ikke tas høyde for dette, vil det bli enda vanskeligere å rekruttere personell til åremålsstillinger.

Fremskrittspartiet oppfatter at avskjed med redusert lønn, ARL, har vært et viktig virkemiddel for å balansere personellstrukturen i Forsvaret. Når det gjelder

sluttvederlag, vil Fremskrittspartiet i denne sammenheng vise til høringsinnspill til komiteen fra YS stat.

Regjeringens forslag tar ikke innover seg den endringen som kommer som følge av at plikten til å fratre nå fjernes. Dette innebærer at ARL vil være viktig også i tiden som kommer, for å balansere aldersstrukturen i Forsvaret. Fremskrittspartiet mener ARL som virkemiddel bør beholdes. Det er ikke til hinder for at ordningen med Forsvarets sluttvederlag innføres som et virkemiddel i tillegg. En slik tilnærming gir større fleksibilitet for å møte en større omlegging av pensjonssystemet som man ikke vet konsekvensene av.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:51:51]: Eg har i eit tidlegare innlegg i dag snakka om kor viktig det er med nok personell i Forsvaret, og at det er nødvendig å stoppa personellflukta. Denne saka handlar om ein liten bit av dette, korleis me skal behalda fleire folk i Forsvaret. I hovudsak er dette fornuftige endringar som gjer at Forsvaret og samfunnet kan nyttiggjera seg den kompetansen og erfaringa militært tilsette har, også etter fylte 60 år.

Rekruttering er sjølvstøtt avgjerande, men me treng òg dei med lang erfaring som sjølve ønskjer å fortsetja, no når aktiviteten skal opp. SV støttar dei føreslåtte endringane, men med eitt unntak. Eg viser til argumenta føregåande talar hadde om at avskjed med redusert løn, såkalla ARL, er viktig å behalda også i den nye situasjonen, og at det ikkje er til hinder for å innføra Forsvarets sluttvederlag i tillegg. Det er ei ordning som også dei forsvartilsette sine eigne organisasjonar peiker på er viktig for å kunna behalda kompetent personell, og SV vil difor ikkje støtta avviklinga av avskjed med redusert løn.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [12:53:43]: Vi behandler i dag flere forslag som tar for seg viktige endringer i rammeverket for militært personell i Forsvaret. La meg gjøre rede for regjeringens vurderinger og svare på noen av de bekymringene som er blitt lagt fram.

Det har blitt nevnt at proposisjonen ikke tar høyde for nye pensjonsregler. Dette forslaget bygger på at vi i januar i år inngikk en ny, bredt forankret avtale med partene i arbeidslivet. Vi hever fribeløpet for tidlig pensjon til 2,7 G. Det gir de tilsatte større økonomisk trygghet og valgfrihet. Jeg vil i tillegg nevne at i 2023 kom partene også til enighet om en avtale som sikrer at personer med særaldersgrense, inkludert forsvarsansatte, får et livsvarig tillegg i pensjonen på opptil 7,7 pst.

Når vi innfører åremål for Forsvarets militære toppledere, er det for å sikre strategisk ledelse, dynamikk og fornyelse. Regjeringen ønsker å legge til rette for at forsvarssektoren skal kunne finne nye løsninger på personellmessige utfordringer, for å støtte opp under ambisjonene i langtidsplanen. Det vil bli opp til Forsvaret å tilpasse sin forvaltningspraksis sånn at innføringen av

åremål vil fungere godt i praksis, både for arbeidsgiver og for personellet. Forsvaret vil bl.a. kunne tilby rettetstillinger i særlige tilfeller. Jeg har tillit at Forsvaret vil håndtere det på en god måte.

Når det gjelder ordningen med avskjed med redusert lønn, er det en ordning som er tilpasset en annen tid. Dagens ordning med avskjed med redusert lønn bidrar til å førtidspensjonere ansatte i 40–50-årsalderen. Ordningen går altså på tvers av målet regjeringen har, om at flere skal stå lenger i jobb. Avskjed med redusert lønn har vært svært lite brukt de siste årene. Jeg mener at den nye ordningen med et sluttvederlag vil være en mer fleksibel ordning som er bedre tilpasset den virkeligheten Forsvaret står i nå. Også her er det tillit til at Forsvaret vil tilpasse forvaltningspraksisen på en god måte og sørge for at den nye sluttvederlagsordningen ville være både rettferdig og forutsigbar for personellet. Husk at de som allerede har fått innvilget avskjed med redusert lønn i dag, beholder de rettighetene de har.

Presidenten [12:55:54]: Det vert replikkordskifte.

Hårek Elvenes (H) [12:56:07]: I Dagbladet 4. mai uttaler forsvarssjefen:

«Vi får ikke forenklet, vi får ikke gjort personal-systemer mer fleksibelt, vi får ikke hanket inn sivilkompetanse i den graden vi burde (...).»

Og:

«Det gjør vondt å ha vært forsvarssjef i fem år og ikke fått gjort alle de endringene jeg ønsker. Det tar tid, og det er kanskje det som er den største frustrasjonen.»

Videre sier forsvarssjefen:

«Forsvaret fortsetter å gjøre det som «alltid» har fungert, og det blir et hinder for videre utvikling (...).»

Hva tenker forsvarsministeren når forsvarssjefen uttrykker såpass mye avmakt, og han ikke har de verktøyene i sin personalpolitiske verktøykasse som han bør ha for å gjennomføre en helt nødvendig omstilling og et fleksibelt system, og kunne bruke sivil kompetanse i den utstrekning som både han vil, og som Stortinget faktisk har besluttet i langtidsplanen?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [12:57:16]: Da tenker jeg for det første at vi gjør som vi gjør i dag, og behandler endringer som tilpasser Forsvaret til en ny tid, bl.a. ved å fjerne plikten til å fratre ved 60 år, og at vi også legger til rette for åremålsstillinger på toppen. Nå husker ikke jeg i detalj hva forsvarssjefen sa i det intervjuet, men nettopp den avmakten representanten Elvenes beskriver, er det vi ønsker å få gjort noe med. Derfor samarbeider vi hele tiden tett med forsvarssjefen for å øke fleksibiliteten og for å få utnyttet samfunn-

ets kompetanse best mulig i Forsvaret – ved å øke rekrutteringen, ved å utvide Forsvaret og ved også å legge til rette for at det skal være lettere å rekruttere på ulike nivåer i Forsvaret.

Hårek Elvenes (H) [12:58:04]: Det er godt å høre at forsvarsministeren samarbeider med forsvarssjefen. Et konkret eksempel: Vi ser nå at det er veldig lav søknad til avdelingssjefsstillinger i Hæren, og også til stabstil-linger – stillinger som tidligere har vært karrierefrem-mende, som har vært populære å ha, og som det har vært stor konkurranse om. I dag er det som sagt liten søknad til en del av disse stillingene, og ikke fordi man mangler personell og kvalifiserte offiserer – de finnes, bl.a. her i området. Det tyder på at det har skjedd en endring når det gjelder det som var attraktive stillinger, det som bidro til at karrieren skjøt fart. Man må jo gå gradene i Forsvaret, som kjent, ref. mitt forrige innlegg om at dette er en profesjonsstyrt bedrift som trenger profesjonskompetanse i sine lederstillinger.

Hva vil forsvarsministeren gjøre for at de viktigste stillingene i våre viktigste operative avdelinger skal være besatt av de dyktigste offiserene?

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [12:59:07]: Jeg vil gjøre det hele Stortinget er enige om: å øke og fortsette satsingen på Forsvaret i en sikkerhetspolitisk krevende tid, gi Forsvaret ressurser til å bygge det forsvar Norge trenger, få det Forsvaret vi har, til å fungere, sørge for å øke forsvarsbudsjettene, som er doblet siden 2021, og da også gi forsvarssjefen de virkemidlene og verktøyene forsvarssjefen finner nødvendig for å kunne rekruttere til ulike stillinger. I så måte er jeg glad for at Stortinget enstemmig har sluttet opp om forsvarssatsingen. Det er en tydelig beskjed til samfunnet, det er en beskjed til våre ungdommer, og det er en beskjed også til tidligere ansatte i Forsvaret, som man nå i stor grad lykkes med å rerekuttere, om at dette er en spennende arbeidsplass som vil få betydelig oppmerksomhet i årene framover, og der det også vil være spennende å jobbe.

Hårek Elvenes (H) [13:00:00]: Jeg savner noen svar som kan konkretisere det regjeringen har beskrevet i sine proposisjoner, at man her har modernisert og tilpasset den personalpolitiske verktøykassen mer i forhold til de utfordringer man står overfor. Hva har skjedd der? At man nå øker forsvarsbudsjettet, er ikke et bidrag til at man f.eks. skal få flere til å søke på en bataljonsjefstilling. Tvert imot, når det er opprettet flere bataljoner og man har problemer med å få søkere til de bataljonene man har i dag, forsterker man et problem, hvis jeg skal følge representantens logikk.

Spørsmålet er igjen: Hva har forsvarsministeren gjort, og tenkt å gjøre, med tanke på å etablere insenti-

ver, verktøy som gjør at de viktigste operative stillingene faktisk er besatt, uten å referere til at vi har økt forsvarsbudsjettet, og at man skal bruke 1 635 mrd. kr på Forsvaret de neste årene? Det er ikke svaret.

Masud Ghara khani hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [13:01:03]: Jo, det er en stor del av svaret. Nettopp for å gjøre disse stillingene attraktive vil Forsvaret også måtte konkurrere om å ansette dyktige folk i viktige stillinger også operativt i årene som kommer. Da gjelder det å legge til rette for at forsvarssjefen skal få gjøre den jobben Stortinget og undertegnede har gitt ham, nemlig å styrke det norske forsvaret innenfor de rammene som er gitt, og gi ham håndslag til å gjøre det, bl.a. ved å legge fram de forslagene som legges fram i dag, som gir forsvarssjefen større handlingsrom knyttet til hvordan man skal ansette og beholde kompetanse i årene framover. Det er en stor fordel at vi kan få flere over 60 år som ønsker å fortsette i Forsvaret, og utnytte den kompetansen videre.

Jeg skal ikke gå ned på detaljnivå på de ulike gradsnivåene i Forsvaret når det gjelder hvordan forsvarsministeren skal drive de ansettelsene. Det tror jeg vi må få lov til å overlate til forsvarssjefen og de grensjefene som han har i de ulike grenene.

Hårek Elvenes (H) [13:02:00]: Forsvarsministeren må skjønne at de som nå får anledning til å stå i Forsvaret utover 60 år, er på vei inn i sin operative solnedgang. Det er ikke disse menneskene vi skal satse på for å bekle en operasjonsoffiserstilling i en panserbataljon eller en NK i en artilleribataljon. Spørsmålet er hvor man skal hente de yngre offiserene, de som er ca. 20 år yngre, og som i dag finnes. Staten har kostet på dem den beste utdannelse gjennom norske og utenlandske stabsskoler, og allikevel klarer vi ikke å få dette personellet til å søke de stillingene de primært er utdannet for å bekle. Hvordan vil statsråden gripe an denne problemstillingen? Det er en alvorlig problemstilling som gjør at vi på sikt ikke vil ha den operative evnen i våre stående avdelinger som er lagt til grunn i våre planer.

Statsråd Tore Onshuus Sandvik [13:02:56]: Svaret er det samme. Jeg vil gi forsvarssjefen det anslaget forsvarssjefen har behov for for å bygge det forsvaret vi har behov for. Vi skal investere mye i Forsvaret, men vi kommer ikke langt uten å rekruttere riktig personell til riktig sted i Forsvaret, og da har vi tillit til at forsvarssjefen følger opp de rammene vi gir for det.

Svaret er jo ikke å stå her i Stortinget og detaljstyre hvordan man skal ansette på det enkelte nivå i Forsvaret, men det er å gi forsvarssjefen handlingsrom, budsjett

og insentiver til å fortsette den jobben som gjøres. Så må forsvarssjefen se dette i en helhet og sørge for at vi får rekruttert riktig når det gjelder de ulike delene av samfunnet. Samfunnet for øvrig, også Stortinget, må legge til rette for at det er nok utdannet arbeidskraft i ulike sektorer til at Forsvaret greier å konkurrere til seg den kompetansen de har, at man reduserer avgangen, og at man rekrutterer flere, noe man har lyktes veldig godt med det siste året.

Presidenten [13:03:51]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 18 og 19.

Sak nr. 20 [13:03:55]

Innstilling frå utanriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Ola Elvestuen om å suspendere norsk bistand til Rwanda som følge av deira rolle i konflikten i Den demokratiske republikken Kongo (Innst. 391 S (2024–2025), jf. Dokument 8:146 S (2024–2025))

Presidenten [13:04:16]: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ine Eriksen Søreide (H) [13:04:48] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg vil først få takke forslagsstillerne for et engasjement jeg opplever at alle partiene i Stortinget deler. Konflikten i Øst-Kongo er dramatisk og har blitt trappet betydelig opp fram til nå nylig. Det er reell fare for at dette er en konflikt som også kan eskalere ut over Kongo, til hele regionen.

Jeg vil takke komiteen for godt samarbeid om saken, og jeg vil også få rette en takk til utviklingsministeren for et godt svar på vårt forelegg. Det var mye viktig informasjon jeg tror er viktig å ha generelt, uansett om man er for forslagene eller ikke.

Det er for så vidt noen små og positive tegn som tyder på at både Rwanda og Kongo nå setter seg sammen og diskuterer en fredsavtale. Etter et møte i Washington 25. april, hvor partene bl.a. var enige om å respektere suverenitet og ikke støtte ulike former for ikke-statlige grupper, som Rwanda er beskyldt for å gjøre når det gjelder M23, er det rapporter om at det skal være diskusjoner om en fredsavtale som skal være levert 5. mai. Det er

noe usikkerhet rundt det, men det viktigste er at partene ser ut til iallfall å snakke sammen. Det er viktig.

Forslaget er å fryse bistanden til Rwanda. Her er Høyre enig med regjeringa i at vi ikke bør gjøre det nå, men selvfølgelig ha det til vurdering. Den viktigste årsaken til ikke å gjøre det, er at denne bistanden – som er relativt beskjeden, på ca. 25 mill. kr – primært går til helse og utdanning. Det vil altså ikke kunne ramme regjeringen, men svake grupper dersom man nå fryser bistanden. Det vil sann sett ikke ha den effekten man ønsker å oppnå, som jeg tror alle partier er enige om.

Det illustrerer et dilemma som stadig melder seg i utviklingspolitikken, og som vi har sett i mange andre sammenhenger også. I enkelte situasjoner kan det å stoppe eller fryse bistand faktisk gjøre situasjonen verre for en del av de gruppene man ønsker å hjelpe eller beskytte, fordi de da også får et slags syndebukkestempel når bistand forsvinner på enkelte områder.

Det er flere både norske og internasjonale institusjoner involvert i bistanden som primært går til utdanning og helse i Rwanda. Det er – etter alt vi kan vurdere, iallfall – organisasjoner som også gir god støtte og hjelp til mennesker som trenger det, i en krevende situasjon.

Even Eriksen (A) [13:07:57]: Jeg vil takke komiteen, utviklingsministeren og forslagsstillerne – for å sette saken på dagsordenen, for å opplyse saken og for et godt samarbeid. Jeg vil også benytte anledningen til å takke saksordføreren for et godt stykke arbeid.

Vi er dypt bekymret over den opptrappingen vi ser i konflikten i Øst-Kongo. Vi er derfor enig med forslagsstillerne og deler deres intensjoner med hensyn til den alvorlige situasjonen, og at det bør skje en endring. Det er store ødeleggelser M23 påfører en allerede hardt rammet sivilbefolkning.

Et grunnleggende prinsipp er at folkeretten gjelder for alle, og alle parter har en plikt til å respektere den. Jeg er glad for at Norge har vært tydelig i sin fordømming av M23s offensiver og Rwandas støtte til dem.

Norge har sluttet seg til listeføringer i EUs restriktive tiltak mot personer og organisasjoner som bidrar til konflikten i DR Kongo. Det er bra.

Når det gjelder bistand, er Norges bruk av bistandsmidler i Rwanda begrenset, som saksordføreren redegjorde veldig godt for. I fjor ble det utbetalt omtrent 21,3 mill. kr til Rwanda. Mesteparten gikk til helse, til skole og til samarbeid på skatteområdet. For i år er det foreslått en bistandsinnsats på 24,6 mill. kr, som skal gå til mye av de samme områdene, i tillegg til å styrke kvinners stilling.

Det at en vesentlig andel av vår bistand går til helse og utdanning, betyr at en suspensjon av bistanden vil være lite treffsikkert for å oppnå det vi alle ønsker. I ste-

det for en slutt på konflikten er det en risiko for at en bistandssuspensjon vil kunne gå ut over vanskeligstilte som ikke har noe ansvar for rwandiske folkerettsbrudd i Øst-Kongo.

Vi støtter derfor selvsagt regjeringens linje om å holde dialog og kontakt gående, samtidig som statsråden i brev til komiteen slår fast at spørsmålet kan aktualiseres og vurderes på nytt på et senere tidspunkt, hvis det er mer sannsynlig at suspensjon av bistand faktisk kan føre til at vi oppnår den målsettingen vi alle er ute etter, nemlig en slutt på konflikten.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:10:46]: I likhet med de fleste andre i denne salen, om ikke alle, er jeg svært bekymret over situasjonen i Øst-Kongo. Vi støtter Norges arbeid med å forsvare folkeretten generelt og suverenitet og territoriell integritet spesielt. Derfor var det viktig at regjeringen fordømte opprørsgruppen M23s offensiv og Rwandas støtte til M23.

Dersom Stortinget skal instruere regjeringen i denne typen utenriksaker, må det foreligge svært prinsipielle spørsmål, etter min oppfatning. Hvorvidt og når Norge skal suspendere bistand til et land som er deltaker i en pågående konflikt, må ta høyde for mange faktorer – faktorer som detaljert kunnskap om hva som skjer på bakken, hva som skjer i andre hovedsteder, eller hva som skal til for at aktører flytter på seg. Vi på Stortinget har ikke samme oversikt eller kunnskap som regjeringen, men det er svært viktig at vi har denne typen debatter, hvor vi får innsikt i hva som foregår. Det setter jeg personlig stor pris på.

Målbildet er vi alle enige om, og regjeringen er åpen om virkemiddelbruk. Da tenker jeg at vi skal gi dem den tilliten – tillit til å vurdere hvorvidt og når man skal ta i bruk forskjellige virkemidler, som f.eks. bistandsfrys.

Å instruere regjeringen i denne saken, slik forslagsstillerne ønsker, kan tvert imot virke mot sin hensikt ved å frata regjeringen viktige kort på et senere tidspunkt når det har størst effekt, eller svekke regjeringens diplomatiske kanaler til styresmaktene i Kigali.

Jeg ønsker virkelig regjeringen lykke til i arbeidet videre med å gjenopprette respekten for folkeretten og bidra til fred i den demokratiske republikken Kongo.

Ingrid Fiskaa (SV) [13:13:13]: Den demokratiske republikken Kongo er sjølve skuleeksempelet på det me kallar ressursforbanninga, nemleg at eit land som er rikt på naturressursar, har større sannsyn enn andre for å bli herja av krig, konflikt og korrupsjon. Minerala og dei andre rike naturressursane til Kongo har ikkje kome innbyggjarane til gode. I staden har utanforståande krefter berika seg på kostnad av det kongolesiske folket. Før var det kolonimakta Belgia, eller rettare sagt Leopold II, med sitt særleg brutale kolonistyre, i den

seinare tida har det vore særleg Rwanda og ulike brutale militsar.

I Kongo har generasjonar levd i og med krig. Unge i det austlege Kongo kjenner ikkje til eit liv utan krig, og opptrappinga i vinter var urovekkjande. M23 tok kontroll over nye område, og dei humanitære lidningane auka betydeleg.

Eg vil takka Venstre for å setja ein krig som sjeldan når norske avvisspalter, på dagsordenen her i Stortinget.

Noreg bør gjera alt me kan for å stoppa krigen og auka den humanitære støtta. SV støttar difor forslaget om at Noreg skal arbeida aktivt i internasjonale forum og med fredsarbeid for å fremja ei fredelig løysing på konflikten i Kongo, og for å sikra at alle partar respekterer menneskerettane.

Det er ingen tvil om at Rwanda støttar opp om M23. SV har difor fremja forslag om at Noreg bør ta initiativ til ein internasjonal våpenembargo mot Rwanda. Det er eit forslag me skal stemma over seinare denne veka. Når det gjeld bistandskutt, er me ikkje einige med Venstre. Å kutta norsk bistand til Rwanda vil ikkje svekkja rwandiske styresmakter og deira involvering i den kongolesiske krigen. Tvert imot: Me trur det fyrst og fremst vil ramma marginaliserte grupper. Ein god del av norsk bistand til Rwanda går til sivilsamfunnsorganisasjonar, og sivilsamfunnet er avgjerande for å halda rwandiske styresmakter ansvarlege når det gjeld menneskerettar og folkerett. Noreg bør difor heller styrkja enn svekkja støtta til det rwandiske sivilsamfunnet.

Med det tek eg opp forslaget SV har saman med Venstre.

Presidenten [13:16:02]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [13:16:20]: Som siste taler også trakk fram, har situasjonen øst i Den demokratiske republikken Kongo vært veldig alvorlig gjennom mange tiår med krig, konflikt og undertrykkelse, og den siste runden er opprøret nå med militsen M23, som er støttet av Rwanda, og i vinter overtok byene Goma, Bukavu og også store andre områder i Nord- og Sør-Kivu, øst i Den demokratiske republikken Kongo. Det er ingen tvil om at det er Rwanda som gir sterk støtte til M23, og også militær tilstedeværelse i Den demokratiske republikken Kongo. Det er våpenleveranser, det er koordinering, og det er ingen tvil om at det er Rwanda som er en støttespiller og pådriver for M23 og for den undertrykkelsen og de menneskerettsbruddene som nå pågår fra deres hånd øst i Den demokratiske republikken Kongo.

Fra Venstres side mener vi at det er viktig at det internasjonale samfunnet reagerer på dette, mot Rwanda. Det er viktig at vi gjør det med de virkemidlene vi har. Vi mener derfor det er riktig å suspendere den norske bi-

standen til Rwanda inntil landet avslutter sin støtte til M23, og at vi også må arbeide aktivt internasjonalt for å fremme en fredelig løsning. Vi er klar over at det her har vært en utvikling med en fredsprosess, at det har vært kontakt mellom Kagame og Tshisekedi om en mulig fredsavtale, men fortsatt er det sånn at M23 står i områdene øst i Den demokratiske republikken Kongo. Vi mener også at Norge må slutte seg til EUs sanksjoner knyttet til situasjonen i Den demokratiske republikken Kongo.

Til slutt har jeg lyst til å si: Vi snakker nå om bistanden, og den kan fryses, men Norge har jo et tettere forhold til både Rwanda og Den demokratiske republikken Kongo som også brukes, for Norge sitter jo sammen med Rwanda og leder høyambisjonskoalisjonen mot plastforurensning. Hvordan skal vi reagere der i forbindelse med dette? Det er klart at også der må dette være med i hvordan vi forholder oss til Rwanda. Vi har også et tett samarbeid med Den demokratiske republikken Kongo i regnskogsarbeidet, hvor vi jo har et omfattende samarbeid som vi også trenger å støtte opp under.

Jeg mener det er viktig at vi reagerer. Det kan ikke bare være dialog.

Med det tar jeg opp resten av Venstres forslag i saken.

Presidenten [13:19:29]: Representanten Ola Elvestuen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Åsmund Aukrust [13:19:41]: La meg starte med å takke for det jeg synes har vært veldig mange gode innlegg.

Jeg synes det er veldig bra at denne saken kommer på agendaen. Den veldig dramatiske situasjonen i Kongo får jo ikke den oppmerksomheten den fortjener internasjonalt, men det er veldig bra at Stortinget så entydig kommer med en norsk linje, som i all hovedsak er den samme linjen regjeringen har, med den veldig bekymringen for opptrappingen av konflikten i Øst-Kongo, for de lidelsene sivilbefolkningen utsettes for, og bekymringen for at dette kan bli en enda verre konflikt, både i Kongo og i hele regionen.

La meg bare dvele litt ved noen av de forslagene som har kommet opp. Det er kommet forslag om bistandsfrys. For 2025 er den planlagte innsatsen for Rwanda på 24,6 mill. kr, og som det har vært sagt tidligere i debatten, er det penger som går til å styrke kvinners rettigheter, helse, utdanning og godt styresett. Støtten kanaliseres gjennom norske kanaler: Universitetene i Agder og Bergen, skatteetaten, NLA Høyskolen, Sykepleierforbundet og CARE. Jeg tror at det å fryse samarbeidet med disse organisasjonene ikke får noen som helst betydning for befolkningen i Øst-Kongo. Jeg tror tvert imot, som saksordføreren var inne på, at det er veldig mange

dilemmaer knyttet til det å fryse bistanden. Det kan ofte gå ut over de menneskene vi ønsker å hjelpe, i de landene hvor vi engasjerer oss. Skulle dette vært aktuelt, mener jeg det burde vært sammen med en rekke andre land. Det er noen land som har fryst samarbeidet, men de fleste har altså ikke gjort det.

For denne regjeringen er forsvaret av folkeretten kanskje det aller viktigste i utenriks-, utviklings- og sikkerhetspolitikken. Det er den samme folkeretten som forsvarer Norge, som forsvarer folkene i Gaza, Ukraina, Sudan, Kongo – og på hele kloden. Derfor har vi vært veldig tydelige og fordømt M23 sine offensiver og Rwandas støtte til M23. Kongos suverenitet og territoriale integritet må respekteres.

Det kommer forslag her om at vi bør ta opp dette i internasjonale fora. Det gjør Norge, både direkte med rwandiske myndigheter og i alle andre fora hvor dette kan være aktuelt. Kanskje aller mest aktuelt har det vært i FNs menneskerettighetsråd, men også i andre fora har Norge tatt opp dette. Vi støtter opp om de initiativer som søker en fredelig løsning på konflikten, og som det har vært sagt i debatten, har det nå vært noen gode initiativer som vi håper at vi kan lykkes med.

La meg bare til slutt si at jeg ser det også har kommet forslag om at vi skal slutte oss til EUs restriktive tiltak mot personer og grupper. De tiltakene og listeføringen ble vedtatt av EU 17. mars, og det sluttet Norge seg til allerede 20. mars, så det forslaget tror jeg allerede er godt ivarettatt.

Presidenten [13:22:40]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [13:22:57]: I Venstre mener vi at måten Rwanda har tatt kontroll i deler av de østlige områdene i Den demokratiske republikken Kongo på gjennom M23, på mange måter kan sammenlignes med den måten Russland tok kontroll på de østlige områdene av Donbas tilbake i 2014, hvor verden ikke reagerte sterkt nok. Da blir mitt spørsmål nå: Med den samme situasjonen i Rwanda, er det ikke da riktig å reagere sterkere, at man ikke ender opp med bare dialog? Burde vi ikke fryse vår bistand, som bl.a. Storbritannia, Tyskland og Canada har gjort?

Statsråd Åsmund Aukrust [13:23:47]: Jeg er helt enig. Jeg tror ikke det bare er Venstre som mener at dette er veldig klare brudd på internasjonal rett og på folkeretten, og at det bør reageres på, men det må være en reaksjon vi tror har effekt. Det å fryse Sykepleierforbundets arbeid i Rwanda eller CAREs arbeid for kvinners helse i Rwanda tror jeg ikke har noen betydning for i og for seg verken rwandiske myndigheter eller befolkningen i Kongo. Jeg tror tvert imot at det vil gjøre vondt verre for en befolkning i Rwanda som også har sine sto-

re, klare humanitære utfordringer. Sånn sett har jeg liten tro på det forslaget. Jeg tror tvert imot at det kan gjøre vondt verre for mange mennesker i Rwanda.

Ola Elvestuen (V) [13:24:28]: President Kagame har styresettet diktatur i Rwanda, og det er også undertrykkelse i Rwanda. Det begås overgrep mot menneskerettigheter der til stadighet. Norge har et bredere samarbeid med Rwanda. Som jeg nevnte, leder vi bl.a. høyambisjonskoalisjonen mot plastforurensning sammen med Rwanda. På miljøsidene er det egentlig flere områder hvor Rwanda har en ganske sterk posisjon også internasjonalt, som det bør reageres imot.

Mitt spørsmål blir: Har statsråden et godt samarbeid også med klima- og miljøministeren for å se på reaksjoner innenfor de områdene hvor vi har et direkte samarbeid med Rwanda, for å få på plass en tydelig reaksjon? Vi kan ikke fortsette med bare dialog.

Statsråd Åsmund Aukrust [13:25:34]: Jeg mener ikke at vi bare fortsetter med dialog. Vi sier veldig tydelig fra i alle anledninger det er naturlig å gjøre det, både direkte til rwandiske myndigheter, som jeg tror er veldig klar over hva som er Norges linje, og i internasjonale fora.

Jeg synes Elvestuen tar opp en del interessante dilemmaer knyttet til hvordan vi forholder oss til land vi er veldig uenig med, i internasjonale organisasjoner. Nå arbeides det med en plastavtale. Det er et arbeid jeg vet Elvestuen personlig også er veldig engasjert i. Jeg tror at å kaste ut de landene vi er uenig med fra det arbeidet, ville ført til at vi ikke hadde fått til en ny plastavtale. Det hadde fått ganske store konsekvenser, også for land som Norge. Jeg har veldig liten tro på å kaste ut alle land vi har store uenighetspunkter med, i internasjonalt arbeid på områder hvor vi kan bli enig, som vi er helt nødt til å bli. Ikke minst gjelder det miljøsamarbeidet. Som tidligere klimaminister kjenner Elvestuen veldig godt til hvordan vi der klarer å finne pragmatiske samarbeidsformer i miljøspørsmål, også med land vi er sterkt uenige med på mange andre områder.

Presidenten [13:26:37]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 20.

Sak nr. 21 [13:26:41]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Droner og ny luftmobilitet (Innst. 386 S (2024–2025), jf. Meld. St. 15 (2024–2025))

Presidenten [13:26:52]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne

debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Larsen (H) [13:27:20] (ordfører for saken): Stortingsmeldingen vi nå behandler, om droner og ny luftmobilitet, er et resultat av et representantforslag fra Høyre som ble behandlet i Stortinget for halvannet år siden. Norge etablerte vår første dronestrategi i 2018, og det var på tide med en oppdatering. Det har også vært ekstra morsomt å følge stortingsmeldingen, siden vi har hatt et større eierskap til den enn hva som er vanlig. Resultatet er bra, men kunne vært mer framoverlent og offensivt. Takk til komiteen for et godt samarbeid.

Droner har gått fra å være enkle leketøy til å bli svært avanserte digitale plattformer som blir tatt i bruk på stadig flere områder. Vi klarer ikke å se hvilket potensial droner har. På den ene siden vil droner løse flere samfunnsoppgaver og bli effektiviserende. På den andre siden blir det store antallet droner en utfordring for den øvrige og tyngre luftfarten. Det er med andre ord viktig å få til en god og sikker integrering av droner. Flysikkerhet har førsteprioritet.

Luftmobilitet handler om nye typer luftfartøyer som kan frakte passasjerer og tyngre gods. Utviklingen av nye luftfartøyer skaper nye muligheter og utfordringer med nye former for luftmobilitet. Ny luftmobilitet vil utfordre den tradisjonelle luftfarten, bl.a. gjennom regelverket.

Droner og ny luftmobilitet medfører økt risiko for luftfartsulykker og hendelser, kriminalitet og sikkerhetsutfordringer. Stortingsmeldingen tar også for seg utfordringer knyttet til den enkeltes privatliv.

Samtidig som det er behov for et godt regelverk som ivaretar fly- og samfunnssikkerheten på en god måte, må regelverket være enkelt og effektivt å forholde seg til. Det er også viktig å legge til rette for utvikling og produksjon av droner i Norge, gjennom både virkemiddelapparatet, godkjenningprosesser, tilrettelagte områder for testflygninger og så videre. Medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre står sammen om et forslag om å be regjeringen sikre testarenaer og etablere luftrom avsatt til testing av ubemannet luftfart utenfor synsrekkevidde.

De samme partiene sto også bak et forslag om å be regjeringen sørge for at staten i sine anskaffelsesrutiner legger vekt på sikkerhetsaspektene og ikke anskaffer programvare og droneteknologi fra land Norge ikke har et sikkerhetssamarbeid med. Dette forslaget har Høyre

trukket seg fra fordi det er for firkantet og vil skape for store begrensninger i utviklingen av dronemarkedet. Høyre har derfor gått sammen med Arbeiderpartiet og Venstre om et åpnere forslag, men med samme intensjon om å ivareta samfunnssikkerheten.

En svakhet ved stortingsmeldingen om droner og ny luftmobilitet er at den i for liten grad tar inn over seg grenseområdet til militær sektor. Det er sivile bedrifter som utvikler våpen for Forsvaret. Vi i Høyre kommer derfor med et løst forslag hvor vi ber regjeringen legge til rette for at norsk forsvarsindustri får mulighet til å fly og teste droner med våpen i sine våpentestområder.

En oppsummert stemmeforklaring: Høyre står inne i komiteens tilråding I og III, men ikke II, slik det står i innstillingen. Med dette tar jeg opp de forslagene Høyre er med på.

Presidenten [13:30:12]: Da er det notert. Representanten Erlend Larsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Jone Blikra (A) [13:30:24]: Jeg vil også starte med å takke for et godt samarbeid i komiteen, og jeg er glad for at komiteen på mange av de områdene som er beskrevet i dronemeldingen, har klart å finne fram til gode formuleringer og forslag.

Det er forventet en enorm utvikling innen nye luftfartøyer, og det åpner opp nye mobilitetsløsninger som for få år siden var utenkelige. På de fleste samfunnsområder vil droner og nye former for luftmobilitet endre, forenkle og effektivisere hverdagen, men vi må også håndtere de utfordringene som følger med. Meldingen omhandler i hovedsak sivil sektor. Det er åpenbart at droner og luftmobilitet også vil ha stor betydning for militær sektor, og jeg er derfor glad for at regjeringen har igangsatt arbeid med en egen dronestrategi for forsvarssektoren. Det er synergier mellom sivil og militær bruk av droner. Det er derfor viktig at vi i behandlingen av denne stortingsmeldingen ikke fatter vedtak som kan få utilsiktede negative følger for de vurderingene som må gjøres i en dronestrategi for forsvarssektoren.

Det er likevel naturlig at vi også i behandlingen av denne stortingsmeldingen har søkelys på den sikkerhetspolitiske situasjonen. Det er akkurat her vi må sørge for å balansere vårt ansvar og behov for å sikre norske sikkerhetsinteresser med vedtak som samtidig sørger for at norsk beredskap og sikkerhet blir ivaretatt. Vi må bidra til å bygge opp norsk teknologi som muliggjør utvikling av produksjon av norske droner med norsk droneteknologi.

Jeg er derfor glad for at et flertall i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre, med et løst forslag i saken har kommet med et alternativ til innstillings forslag til vedtak II. Dette alternativet til innstil-

lingen er en helt nødvendig justering. Teksten i det alternative forslaget understreker og forsterker det sikkerhetspolitiske fokuset ved dronevirksomhet, samtidig som den gjennom tillit understreker etatenes og bransjeaktørenes ansvar for skikkelige, risikobaserte vurderingskriterier ved anskaffelser til statlig sektor.

Jeg vil også varsle at Arbeiderpartiet i voteringen vil støtte innstillingens forslag til vedtak I om testarenaer, og også Høyres løse forslag om testing av våpen fra droner.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:33:12] (leiar i komiteen): Noreg er eit langstrekt land, eit fantastisk land, men vi har utfordringar med avstandar, når det gjeld å binde landet saman og sørgje for gode løysingar for både persontransport og frakt av varer og gods. Dronar og ny luftmobilitet er noko som gjev perspektiv og moglegheiter for framtida med tanke på å binde landet meir saman og finne nye løysingar for korleis ein kan bidra til levering av post, pakker og anna gods, men òg innan søk og redning, slik det allereie vert brukt i ein del samanhangar. Då må vi vere offensive og proaktive når det gjeld teknologiutvikling. Vi må satse på oppbygging og understøtte dei initiativa som finst ulike plassar i Noreg allereie i dag når det gjeld dronar, ny teknologi og teknologiutvikling, og bidra til å styrkje dei miljøa. Senterpartiet er med på fleire forslag i innstillinga som nettopp understrekar behovet for støtteordningar og insentiv i så måte. Det vil bidra til både arbeidsplassar og verdiskaping og dessutan til å kunne styrkje norsk beredskap.

Vi er òg opptekne av at ein kan bruke droneteknologi på nye område og vil bidra regulatorisk til at det skal vere enklare, bl.a. på eit område som høgdevindkraft, som eg viser til i innstillinga. Eg besøkte sjølv bedrifta Kitemill på Lista for nokre veker sidan. Det er viktig å leggje til rette for slik ny energiproduksjon som har potensial til å produsere betydelege mengder med eit langt mindre avtrykk enn mange andre nye typar energiproduksjon.

Så til det som går på sikkerheit og beredskap. Det har vorte jobba godt med innstillinga på mange område, og det har vore ein god prosess i komiteen. Difor er eg litt overraska over at det i salen i dag kjem nye og endra forslag frå partiet til saksordføraren. Nettopp fordi dronar får auka kapasitet og rekkjevidde og vert brukte av bl.a. politiet i søk og redning og inn mot både militære installasjonar og andre kritiske objekt i Noreg, ser vi det frå vår side som særdeles viktig å sørgje for å ha kontroll, ivareta sikkerheit og beredskap og ikkje anskaffe frå land Noreg ikkje har sikkerheitssamarbeid med. Risikovurderingar gjer ein allereie i dag, men vi må setje nokre tydelege grenser.

Eg vil med det ta opp dei forslaga Senterpartiet har aleine og saman med andre, og vil òg varsle at vi vil stem-

me for forslag nr. 12, frå Høgre, som er lagt fram i dag, mens vi ikkje vil stemme for det alternative forslaget som vart lagt på bordet av Arbeidarpartiet, Høgre og Venstre.

Presidenten [13:36:18]: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Morten Stordalen (FrP) [13:36:39]: Mye har skjedd siden de første dronestrategiene ble lagt fram for Stortinget, det er ikke noen tvil om det. I en usikker tid med mer krig og uro rundt oss ser vi hva droner gjør, og hva droner brukes til. Sånn sett synes Fremskrittspartiet det er uheldig at ikke Forsvaret er inkludert og tatt med i meldingen når det skal være en helhetlig melding om dronestrategi.

I likhet med Senterpartiets Gjelsvik lurar jeg når man senker terskelen for å kunne anskaffe droner fra dem vi ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med. Særlig synes jeg det er spesielt at i en tid hvor vi snakker om Kina og andre vi ikke har det samarbeidet med, refererer man i mediene til at også politiet akkurat har inngått avtaler. Da lurar jeg på hvor regjeringen har vært hen. Man har snakket om sikkerhet og beredskap, og så skal vi da senke terskelen sammenlignet med det forslaget som egentlig var i innstillingen, som var en flertallsinnstilling. For Fremskrittspartiet er det ikke et argument at man akkurat har inngått avtaler. Tvert om har det da enda mer å stramme inn. Det finnes andre produsenter. At det er ubehagelig for noen etater at man har inngått samarbeid med Kina om dronekjøp, forandrer ikke det faktum at alvoret er her.

I Fremskrittspartiet savner vi en mer helhetlig strategi som også reflekterer Forsvaret, og vi savner konkrete, målrettede tiltak. Meldingen bærer preg av at man bygger reguleringer lag på lag på lag, som bare gjør det enda mer uforståelig, og ikke enklere – tvert om.

André N. Skjelstad (V) [13:38:45]: I løpet av det siste året har det vært fokusert mye på droner. Fra å være leketøy er dette blitt en nødvendighet, med ny teknologi som hele tiden utvikler seg. Droner er en del av beredskapen, både i sivil sammenheng, i søk og beredskap, innen nye muligheter og ikke minst i Forsvaret. Effektivisering av en del ting vil en også kunne få til.

Det er litt spesielt å høre fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet at en da ikke skal bruke det som er tilgjengelig, når vi ikke har tilsvarende. En kan gjerne mene det, og gjerne mene at vi skal sakke akterut, men jeg tror, i likhet med Høyre og Arbeiderpartiet, at det er en nødvendighet at vi går videre. Vi kan ikke sakke akterut. Uansett: Venstre vil støtte de forslagene vi står inne i, og vi vil støtte det løse forslaget fra Høyre, som er lagt fram i dag.

Mona Fagerås (SV) [13:40:10]: Droner er spennende. De gir oss noen uendelige muligheter innenfor post-, pakke- og matlevering, og teknologiutviklingen skjer raskere enn lynet. Det skjer noe nytt hver dag.

Ta f.eks. krigen i Ukraina, hvor droner spiller en vesentlig rolle. Jeg ser fram til en stortingsmelding om for-
svar og droner.

Når det gjelder stemmeforklaring, har jeg bare lyst til å si at SV kommer til å støtte løst forslag nr. 11. Vi trekker oss altså fra det opprinnelige forslag nr. 2 og stemmer for løst forslag nr. 11. Vi kommer til å stemme imot løst forslag nr. 12.

Presidenten [13:41:00]: Da er det notert.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:41:19]: Det er fint at vi nå har fått lagt fram Norges første stortingsmelding om droner og ny luftmobilitet. Det er en melding jeg oppfatter har bred støtte i Stortinget. Jeg vil takke komiteen for grundig behandling av en sak som handler både om muligheter, om ansvar og selvfølgelig også om utfordringer.

Regjeringen legger med denne meldingen grunnlaget for en trygg og målrettet innføring av droner og den nye luftmobiliteten i Norge. Vi står foran et paradigmeskifte i luftfarten. Regjeringen ønsker å gjøre det mulig å ta i bruk droner og nye luftfartøyer på en måte som er både effektiv, sikker og bærekraftig. Dette vil kunne bidra til grønn omstilling, bedre mobilitet og smartere tjenester i hele landet.

Jeg er glad for at Stortinget deler regjeringens syn på potensialet i denne sektoren. Den raske utviklingen skaper muligheter for norske bedrifter og leverandører. Regjeringen ønsker derfor å stake ut en langvarig og forutsigbar kurs som gir næringen trygghet for å satse framover.

Flertallet har fremmet forslag om testarenaer og dedikerte luftrom for operasjoner utenfor synsrekkevidde. Behovet er reelt. Det er vi enige om. Luftrommet er delt, og utvikling av løsningene må koordineres mellom sivile og militære aktører, samtidig som sikkerheten i luftrommet må stå i sentrum. Det er nettopp det regjeringen arbeider med, inkludert hvilke tiltak som er mest egnet, og når.

Flertallet har også fremmet forslag om at staten skal legge vekt på sikkerhetsaspektene og etablere risikobaserte vurderingskriterier for anskaffelser av programvare og droneteknologi fra leverandører i land Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med. Jeg er enig i at vi må stille strenge krav til sikkerhet i statlige anskaffelser.

Denne meldingen omhandler i hovedsak sivil sektor, men det er slik som flere allerede har vært inne på: Droner og ny luftmobilitet vil også ha stor betydning for militær sektor. Det finnes sterke synergier mellom sivil

sektor og forsvarssektoren. Å høste disse synergiene mellom sivil og militær bruk av droner, inkludert motiltak mot droner, vil være viktig for den norske dronenæringens konkurranseevne og for landets forsvarsevne. Regjeringen har for øvrig igangsatt et arbeid med en egen dronestrategi for forsvarssektoren.

Vi mener tiltakene i meldingen gir et godt grunnlag for å utvikle sektoren, og for at Norge skal kunne ta en ledende rolle i en bransje som bare så vidt har lettet.

Presidenten [13:44:03]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Larsen (H) [13:44:17]: I to år har norsk forsvarsindustri fått avslag på søknader om å få teste ut våpen fra droner. Dette har vært en uholdbar situasjon i en tid hvor trusselbildet mot Norge er betydelig høyere enn det har vært på svært mange år. Vi ser i verden rundt oss hvordan dronestrategien utvikles fra dag til dag, og hvordan droner overtar en stadig større del av slagmarken. Ukrainas angrep på russiske bombefly viser dette på en god måte. Tidligere var feltartilleri det våpenet som rammet motstanderen hardest. Nå er droner i ferd med å overta.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor har ikke regjeringen åpnet for at norsk forsvarsindustri skal få teste droner med våpen i sine testområder?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:44:58]: Regjeringen mener at vi må legge til rette for at norsk forsvarsindustri får mulighet til å fly og teste droner med våpen. Nammo er en sivil bedrift, og deres bruk av droner må derfor følge regelverket for sivil bruk av ubemannede fartøy. Luftfartstilsynet mottok en søknad fra Nammo høsten 2023. Etter at de mottok denne søknaden, tok Luftfartstilsynet saken til behandling. Videre gjennomførte Luftfartstilsynet et møte med Nammo i mars 2024, hvor de ga veiledning i hva som må til for å få en våpentest som dette godkjent innenfor gjeldende regelverk. Luftfartstilsynet sier videre at de vil bidra med ytterligere veiledning for å få til testing av droner med våpensystemer om Nammo ønsker det.

Erlend Larsen (H) [13:45:40]: Da vil jeg oppfordre departementet til å jobbe litt raskere i en sak som er så viktig som dette. Jeg vil nå skifte tema.

Fellesskapet har investert i en rekke sensorer for å oppdage ulovlig droneflyvning, ikke minst Avinor, som skal sikre flyvninger på lufthavnene. Avinor vil imidlertid ikke dele sensordata med politiet og Forsvaret. Det svekker vår nasjonale evne til å stå imot trusler. Vil statsråden ta initiativ til å dele sensordata fra Avinor med politiet og Forsvaret?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:46:10]: Det er en problemstilling jeg ikke kan svare på på stående fot. Den

skal jeg selvfølgelig ta med meg tilbake til departementet og vurdere. Det kan være gode grunner til at man ikke ønsker å dele den typen data, men jeg ser absolutt at representanten har et poeng knyttet til at det er informasjon som kan nyttiggjøres også i andre sektorer.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:46:39]: I innstillinga låg det eit fleirtal som var tydeleg på at ein frå staten si side ikkje skulle anskaffe dronar frå land vi ikkje har sikkerheitssamarbeid med. Så høyrer vi i salen i dag at det har endra seg. Senterpartiet står framleis bak det forslaget, men det gjer ikkje bl.a. Arbeidarpartiet og Høgre. Eg lurar då litt på kva det forslaget som er lagt på bordet om risikobaserte vurderingskriterium, betyr konkret. No snakkar vi altså om dronar brukte i sivil sektor. Noko av det mest sensitive dei vert brukte til i sivil sektor, er når politiet brukar dei i søk og redning. Ein kan bruke dei inn mot militærinstallasjonar, andre skjermingsverdige objekt og i nærleiken av kritisk infrastruktur.

Difor lurar eg på, basert på det alternative forslaget som er lagt på bordet her i dag, i kva slags samanhengar vil det innebære at dronar frå eksempelvis Kina ikkje kan brukast? Vil dei ut frå det forslaget f.eks. ikkje kunne brukast av politiet, eller er det framleis full fridom til det?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:47:41]: Det ligger jo ikke noe fullstendig frislipp i det Stortinget ser ut til å slutte seg til. Det er en veldig tydeliggjøring av at man må ta et ansvar som aktør i samfunnet, særlig statlige aktører, når man gjør innkjøp, og gjøre vurderinger av hvorvidt denne aktøren er riktig å kjøpe fra. Det ligner litt på den situasjonen og diskusjonen vi har hatt rundt kinesiske busser, uten sammenligning for øvrig. Det vil påhvile disse aktørene å gjøre grundige vurderinger av om det er riktig å gjøre den typen innkjøp, samtidig som det nok ikke er riktig å gjøre en fullstendig blokkering av å kjøpe droner fra Kina, slik verden ser ut akkurat nå.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:48:17]: Tidlegare, under Monica Mæland si tid som statsråd i Justisdepartementet, då politiet anskaffa kinesiske dronar til 100 mill. kr, vart det òg gjort vurderingar av det, og det vart i alle fall gjort vurderingar av den anskaffinga i ettertid, då Senterpartiet og Arbeidarpartiet kom til makta. Spørsmålet er kva dette konkret vil innebære. Vil politiet – som alle-reie gjer vurderingar av anskaffingar frå land vi ikkje har sikkerheitssamarbeid med, og der det tydelegvis er eit stort press på å fortsetje med den politikken – framleis ha moglegheit til å føreta anskaffingar frå eksempelvis Kina, med basis i det vedtaket som vert gjort her frå fleirtalet si side?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:49:03]: Jeg mener det må gjøres en konkret vurdering i det enkelte anskaffel-

sestilfellet, og det påhviler den enkelte aktør å gjøre det grundig. Politiet er ganske sikkert i stand til å gjøre en slik vurdering – av hva som er klokt å gjøre når det gjelder å kjøpe inn droneutstyr.

Presidenten [13:49:17]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Per Ivar Lied (Sp) [13:49:36]: Dronar og ny luftmobilitet kan bidra til meir effektiv oppgåveløysing på ei rekkje samfunnsområde og auke mobiliteten for personar og gods, med betre tilgjengelegheit til grunnleggjande og viktige tenester. Det kan ha særleg betydning for innbyggjarar og næringsliv i Noreg, med si spreidde busetting, lange avstandar og utfordrande geografi for vegbygging og kommunikasjon.

Senterpartiet meiner det ligg føre store næringsmoglegheiter for norske bedrifter med høg kompetanse og stor innovasjonsteknologi. Det er svært viktig at heile verkemiddelapparatet blir utforma og tilrettelagt for å støtte norske bedrifter og norsk industri til aktivt å kunne vere ein del av ei utvikling som har store internasjonale marknader og moglegheiter.

I samtalar med bedrifter som utviklar dronar, har dei understreka at bedrifter er sårbare i teknologiutviklingsfasen, som krev omfattande utvikling, testing og forbedring før kommersielt sal. Her må verkemiddelapparatet bli styrkt og betre koordinert for å hjelpe eit nytt norsk teknologimiljø inn i marknaden nasjonalt og internasjonalt. Verkemidla må bli innretta sånn at dei gjev eit insentiv for betre samarbeid mellom industri, akademikarar og myndigheiter.

Utvikling av dronar for ulike føremål skjer i høgt tempo. Norske myndigheiter må sikre at det er gode og mange nok testarenaer fordelt over heile landet, som har vore nemnt, som tilfredsstiller langtflygande dronar og ny teknologi, også utvikla av innovasjons- og teknologimiljø her i Noreg. Det inkluderer luftrom som kan brukast til testing og prototype. For operasjonar utanfor synsrekkevidde er det i dag ein tidkrevjande prosess å få tilgang til luftrommet.

Teknologiutviklinga skjer hurtig, og regjeringa må styrkje det regulatoriske arbeidet rundt og betre koordinering mellom ulike myndigheiter og type reguleringar, og få til raskare saksbehandling og forenkla krav i områdene med liten luftaktivitet. Effektivisering av søknadsprosessar og styrkt kapasitet i Luftfartstilsynet er avgjerande for nødvendig føreseielegheit. Difor meiner Senterpartiet at det er fornuftig med eit eige prosjekt for å utvikle det regulatoriske for dronar utanfor synsrekkevidde, som ei vidareføring av norsk luftromsstrategi.

Fleire har nemnt koplinga til det sikkerheitspolitiske, og norske myndigheter må spesielt følgje konsekvensane av at programvare og fysiske dronar er tett samanvovne, og regulere det med tanke på sikkerheitsrisiko opp mot kvar teknologien kjem frå. Dronar og ny luftmobilitet har også stor betydning for militær sektor, og Senterpartiet ser fram til dronestrategien for Forsvaret som regjeringa har varsla. Her ligg det store moglegheiter i samarbeid og skjeringspunktet mellom sivil sektor og forsvarssektoren.

Morten Stordalen (FrP) [13:52:51]: Venstres Skjelstad kom med en liten visitt til Senterpartiet og Fremskrittspartiet om hva det ville bety dersom flertallsinnstillingens opprinnelige forslag nummer to skulle gå igjennom. Da ville det, slik jeg forsto Skjelstad, kunne forsinke og gjøre det problematisk å skaffe droner.

Det er ikke slik at det bare er Kina som produserer droner. I hvert fall det vi har lest i media, vitner om at bl.a. politiet hadde et påtrykk, og sikkert regjeringen også, for politiet hadde inngått en avtale om en kinesisk dronetypen.

Da jeg hørte replikkordskiftet og hva statsråden svarte om disse forslagene, ble jeg ikke egentlig noe mer beroliget. Vi vet at det ikke i utgangspunktet er samferdselsministerens oppgave, men politiets. Jeg antar likevel at samferdselsministeren har dialog med justisministeren.

Hva betyr dette? Det er snakk om dronebruk i politiet, objektsikring, det mest hemmelige og det sikreste, det vi skal stole på, og så tenker man: Nei, men det er da bevissthet rundt det. Ja, hvor mye bevissthet har det vært rundt det, siden man akkurat har inngått en avtale, etter disse truslene og etter krigen i Ukraina? Hva er det som har endret seg spesielt nå, som gjør at det er tryggere nå enn eksempelvis kjøp av busser fra Kina? En skulle tro at politiets oppgaver kanskje veide enda tyngre når vi snakker om sikkerheten til sivilbefolkningen, også i fredstid – at det ville veie enda tyngre.

Slik sett står Fremskrittspartiet veldig godt i det forslaget vi støtter. Jeg skulle ønske man kunne utdype dette mer: Hva er forskjellen, bortsett fra at regjeringen har en liten åpning i døren for fortsatt å kunne handle kinesiske droner, noe som egentlig er veldig spesielt?

En stemmeforklaring: Fremskrittspartiet kommer til å støtte forslag nr. 12 i saken, så er det sagt fra om.

Erlend Larsen (H) [13:55:04]: Det er veldig spesielt når representantene fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet ikke viser politiet den tilliten de burde ha, til å gjennomføre en sikkerhets- og trusselvurdering på egen hånd. Hvis ikke politiet klarer og evner å gjennomføre en sikkerhets- og trusselvurdering av sitt utstyr, hvem skal da kunne gjøre det?

Vi i Høyre vil absolutt ikke forby droner fra Kina, men vi er veldig tydelige på at staten i sine anskaffelsesrutiner legger vekt på sikkerhetsaspektene og etablerer risikobaserte vurderingskriterier for anskaffelse av programvare og droneteknologi fra leverandører i land Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med.

Stort sett alt vi har av elektronikk har deler og komponenter fra Kina. Selv om en del droner blir produsert i andre land i verden enn Kina, har de komponenter fra Kina. Skulle vi vært så rigide på droner som Senterpartiet og Fremskrittspartiet framstiller det, måtte vi også forbudt alle offentlig ansatte å bruke iPhone.

Det er andre elementer det er fristende å kommentere, i enkelte av merknadene, f.eks. at Senterpartiet foreslår å gjennomføre skadefelling av dyr fra droner. Dette strider altså mot norsk lovverk. Konseptet om å bruke droner eller drager til kraftproduksjon er veldig spennende. Det kan skape veldig mange nye muligheter, ikke minst i tilknytning til anleggsbransjen og på steder hvor det gjennomføres anlegg og er behov for å lade tyngre maskiner. Dette er altså et av flere områder hvor droner kan skape ny industri som samtidig bidrar til lokal kraftproduksjon.

Å foreslå at høydevindkraft skal reguleres som droneaktivitet og ikke som luftfartshinder, er imidlertid en direkte trussel mot flysikkerheten. Drager som flyr i 800 meters høyde, utgjør en vesentlig risiko for luftfart som følger visuelle flyveregler og typisk flyr i høyder mellom 300 og 800 meter over bakken. Forskrift om rapportering, registrering og merking av luftfartshinder definerer et luftfartshinder til bl.a. et menneskeskapt objekt med en høyde på 30 meter eller mer, og her vil altså Senterpartiet at man skal kunne fly opp til 800 meter uten å definere det som et luftfartshinder.

Det å støtte det flertallsforslaget som åpner – og ikke er så firkantet og så til hinder – for å utvikle norsk dronestrategi, står vi trygt i.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:57:56]: Eg merkar meg at saksordføraren, representanten Larsen, bruker mykje kraft på å argumentere mot Senterpartiet i denne saka og argumenterer mot eit standpunkt han sjølv hadde inntil for nokre dagar sidan. Det er òg interessant å sjå den fullstendige snu-om-på-haldninga Høgre viser gong etter gong i desse spørsmåla.

Når det gjeld vurderingane til politiet: Då Høgre sist hadde justisministeren, Monica Mæland, gjekk altså politiet til anskaffing av dronar til ein verdi av ca. 100 mill. kr – med full tilslutning frå høgaste hald i politiet, og justisministeren var med på presentasjonen av det. Då Høgre kom i opposisjon, har ein markert seg som sterkt kritisk til og motstandar av den typen anskaffingar. Eksempelvis uttalte representanten Mahmoud

Farahmand til NRK tidlegare i denne stortingsperioden, i 2022, at desse dronane politiet har teke i bruk, lett kunne vorte skaffa frå våre allierte. Han åtvara òg mot sikkerheitsutfordringane med å la Kina få innpass på ein slik måte og viste til at Kina og Russland har tette band.

«Derfor er det ekstra viktig at vi er forsiktige nå. Skulle Russland få tilgang til bilder og data fra innsiden av politiets operative tjeneste, vil det helt klart være en sårbarhet for norsk sikkerhet», sa han.

Det er nettopp difor vi frå politisk hald må setje nokre rammer for kva slags type anskaffingar statlege verksemder, i dette tilfellet politiet, skal kunne føreta. Det er nettopp fordi vi har sett at dei vurderingane som har vore gjorde tidlegare, ikkje har vore tilstrekkelege frå etaten si side og heller ikkje frå dåverande politisk leiing i Justisdepartementet si side.

Til representanten Skjelstad, som seier at vi ikkje må sakke akterut: Nei, det er jo nettopp det som er poenget. Vi må vere offensive når det gjeld å vidareutvikle og understøtte dei initiativa som er for utvikling av drone-teknologien på ulike plassar i Noreg. Eg har sjølv vore og besøkt ulike verksemder som driv med droneproduksjon, både i Møre og Romsdal i Sykkylven og andre plassar, og som i godt samarbeid med allierte kan bidra til å ivareta mange viktige funksjonar knytte til dronar.

Vi må setje nokre tydelege rammer på eit så sensitivt område og med ein kapasitet som dronar i dag har.

Presidenten [14:00:40]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 21.

Sak nr. 22 [14:00:44]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Vidareføring av bompengeneinnkrevjing på rv. 7 Sokna–Ørgenvika i Buskerud for å påskunde utbetringar av rv. 7 vidare gjennom Hallingdal (Innst. 394 S (2024–2025), jf. Prop. 77 S (2024–2025))

Presidenten [14:01:00]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Trond Helleland (H) [14:01:34] (ordfører for saken): Komiteen viser til Prop. 77 S for 2024–2025, Vidareføring av bompengeneinnkrevjing på rv. 7 Sokna–Ørgenvika i Buskerud for å påskunde utbetringar av rv. 7 vidare gjennom Hallingdal.

Regjeringen foreslår i proposisjonen å videreføre dagens takstnivå og rammene for fastsatt gjennomsnittstakst i bomstasjon, med noen justeringer av takstsystemet. Inntektene skal gå til å påskynde nødvendige utbedringer av rv. 7 på strekningen mellom Kittilsvik og Gol og forberedende arbeid for utbyggingsprosjektet rv. 7 Ørgenvika–Kittilsvik. Dette er en pilot knyttet til bompengeneinnkreving som det er åpnet for i Meld. St. 14 for 2023–2024, Nasjonal transportplan.

Komiteen vil peke på at rv. 7 er prioritert som en såkalt utbedringsstrekning i NTP 2025–2036. Det er satt av statlige midler til veipakke Hallingdal i gjeldende NTP. Komiteen ser fram til at veipakken blir etablert, og at staten bidrar med midler til ytterligere utbedring av rv. 7 på den aktuelle strekningen.

I den nylig framlagte prioriteringslisten til Statens vegvesen er det gledelig nok sånn at Ørgenvika–Kittilsvik står på femteplass og skal startes opp relativt fort, får en håpe. Det lover godt.

Alle i komiteen unntatt Fremskrittspartiet viser til at det er bred lokalpolitisk enighet om å påskynde nødvendig utbedring av rv. 7 mellom Kittilsvik og Gol. Det gjelder alle kommunene i Hallingdal, Ringerike og Krødsherad samt Buskerud fylkeskommune, som har tatt initiativ til og fattet vedtak om å videreføre innkreving av bompenger i dagens bomstasjon fram til juni 2029, som var det opprinnelige sluttpunktet for bompengeneinnkrevingen på rv. 7 Sokna–Ørgenvika.

Jeg hadde den 27. juni 2014 klokken 12.25 gleden av å se at en trailer fra Lerum kom fram til der snora var, og snora ble klipt over. Det medførte en innsparing i reisetid på 18 minutter. Grunnen til at veien ble så fort nedbetalt – den ble nedbetalt på 10 år – er at dette har vært en kjempesuksess. Det har vært en trafikksikker strekning, og den har bidratt til betydelig forkorting av reisetiden mellom Hallingdal og Oslo – eller Bergen og Oslo for den del.

Derfor er det veldig positivt at en nå kan videreføre innkrevingen og bruke de pengene som kommer, i tillegg til det staten skal bidra med, til å utbedre rv. 7 – som dessverre fortsatt er en av Norges mest trafikkarfarlige veier, med altfor mange alvorlige ulykker og dødsfall. Jeg er glad for at det er bred enighet i komiteen om å komme i gang med dette arbeidet, og at bompengene nå kan gjenopptas, slik at vi får en god vei gjennom Hallingdal.

Geir Inge Lien (Sp) [14:04:55]: Riksveg nummer sju Sokna–Ørgenvika er framleis ei ulykkesutsett strekning med vesentlege utbetringsbehov. Vegen er viktig for næringslivet og dei som bur i området. Med ei forlenking av bompengeneinnkrevjinga legg Stortinget til rette for ein målretta innsats for å sikre ein god og trygg kvar-dagsveg i Hallingdal.

Senterpartiet er ikkje imot bompengar, men det er viktig at bompengane ikkje kjem på eit nivå som vert for høgt for den enkelte bilist, og det må vere lokalpolitisk tilslutning til prosjektet. Det er difor ei svært interessant sak vi behandlar her i dag. Initiativet til forlenginga kjem frå lokalt hold. Det er eit sterkt ønske i regionen om å få til dei utbetringane vi legg til rette for i dag, og det styrkjer legitimiteten i forlenginga.

Dette er òg det første bompengeprogget som nyttar seg av førehandsinnkrevjing for finansiering av prosjekt. Førehandsinnkreving og parallellinnkreving medfører at fylkeskommunen slepp å stille med lånegarantiar, og det betyr at bilistane slepp å betale renter på toppen av utbyggingskostnadene.

Førehandsinnkreving kan vise seg å vere eit svært fornuftig alternativ som får ned kostnadene for bilistane, spesielt for mindre tiltak som i denne saka. Senterpartiet meiner det må gjerast strukturelle grep for å redusere bompengebelastninga i Noreg, og håper denne piloten kan gje ei verdifull erfaring med alternativ til dagens bompengesystem og få ned kostnadene for bilistane på sikt.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:07:07]: Riksvei 7 er, sammen med rv. 52 over Hemsedalsfjellet, en viktig del av transporttilbudet mellom Østlandet og Vestlandet. Strekningen gjennom Hallingdal er smal, den har dårlig standard, og den er høyt trafikkert og ulykkesutsatt. Jeg er derfor glad for at komiteen med sitt flertall støtter regjeringen i framlegget om en pilot der vi viderefører innkrevingen. På den måten får vi gjort veien tryggere, vi får bedre framkommelighet på strekningen, og vi får det til på et tidligere tidspunkt enn vi ellers ville ha fått det til.

Lokale myndigheter har vært tydelige på at de ønsker å videreføre for å komme raskere i gang med nødvendige utbedringer, og det er bred lokal enighet om det. Vi har lyttet til lokale myndigheter, og vi foreslår derfor denne løsningen som en pilot.

I Nasjonal transportplan åpner vi for piloter med bruk av bompenger til finansiering av utbyggings- og utbedringstiltak på lengre strekninger. Løsningene må være i tråd med nytteprinsippet, gi lavest mulig investeringskostnader og bygge på lokale ønsker og lokal tilslutning. Disse vilkårene mener jeg er oppfylt her. En svært stor del av trafikken er gjennomgangstrafikk. Disse vil få nytte av utbedringstiltakene på hele den aktuelle strekningen. I tillegg trenger ikke bompengeselskapet å ta opp lån, noe som betyr at trafikantene ikke vil bli belastet for rentekostnader.

Takstene blir som de var før, men det blir i tillegg bompengebetaling på 50 pst. for lette nullutslippspersonbiler. Tunge nullutslippsbiler, lette nullutslippsvarebiler eller tunge kjøretøy skal ikke betale bompenger.

Det er forventet at denne videreførte bompengesinnkrevingen vil gi en samlet bompengesinntekt på om lag 400 mill. kr. Det samlede finansieringsbehovet for en portefølje med aktuelle utbedringstiltak er foreløpig beregnet til om lag 430 mill. 2025-kroner. I tillegg vil det bli brukt om lag 50 mill. kr til planlegging av og forberedelser til utbyggingsprosjektet rv. 7 Ørgenvika–Kittilsvik.

Det er usikkerhet knyttet til flere av kostnadsoverslagene om hvor raskt tiltakene kan gjennomføres. Statens vegvesen vil få ansvar for å gjennomføre tiltakene, og rekkefølgen blir vurdert fortløpende i samråd med lokale myndigheter.

Som sagt er jeg glad for at flertallet i komiteen støtter regjeringen i denne saken. Dette er en pilot som utfordrer bompengeprinsippet noe, men som likevel er fornuftig å gjennomføre, og så må vi eventuelt se nærmere på og komme tilbake til om det kan være aktuelt også andre steder.

Presidenten [14:09:47]: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [14:10:02]: Sokna–Ørgenvika har vært en suksess. Når man kan spare nesten 20 minutter og unngå svingete og farlig vei, er det et godt grep som allerede er nedbetalt. Vi vet at resten av rv. 7 oppover Hallingdal har en høy ulykkesfrekvens, og vi vet at forutsetningen for at kommunene og fylkeskommunen gikk inn for denne ordningen med videreføring av bommen, er at det ligger – jeg holdt på si et sori amoriaslott og venter i forkant – en statlig finansiering av videre utbedring der. Vi vet at Østerdalen og Valdres har fått veldig mye ut av disse utbedringsmidlene, der uten bompenger. Vil statsråden påskynde arbeidet med å få fram videre utbygging av rv. 7, som Vegvesenet foreslår?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:11:03]: Rv. 7 Ørgenvika–Kittilsvik er et prosjekt som ligger i Statens vegvesens planportefølje, og regjeringen har prioritert det. Vi har selvfølgelig til intensjon å gjennomføre Nasjonal transportplan, men som representanten vet, vil det være i de årlige statsbudsjettene vi kommer tilbake til eventuell oppstart av enkeltprosjekter, når de er modne for det.

Trond Helleland (H) [14:11:24]: Jeg er veldig klar over – dessverre, holdt jeg på å si – at det er årlige bevilgninger. Det er jo ikke et prosjekt; Ørgenvika–Kittilsvik er en ganske kort strekning. I NTP omtaler vi Ørgenvika–Gol og å videreføre forbi Gol og over Hardangervidda til Bu. Det er det som er det store spørsmålet: Vil en nå kunne forvente – eller vil statsråden bidra til at det blir jobbet for – at en kan få en kontinuerlig oppgradering av den veldig trafikkerte strekningen? Den er en

livsnerve for Hallingdal, men det er også den korteste veien mellom Oslo og Bergen, der tungtrafikken gjerne kjører over Hemsedalsfjellet og persontrafikken gjerne kjører over Hardangervidda.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:12:12]: Vi har mange viktige prosjekter i hele landet, som ligger i NTP, både i den første seksårsperioden og i den andre seksårsperioden, og Nasjonal transportplan skal rulleres. Forhåpentligvis er det sånn at en del prosjekter er gjennomført når man skal rullere Nasjonal transportplan, og da kan det være handlingsrom for enten å påskynde andre prosjekter som ligger der, eller ta inn nye. Det vil være en løpende diskusjon, og landet blir aldri ferdig bygd, så det blir alltid nye muligheter.

Trond Helleland (H) [14:12:42]: Det var en morsom artikkel i Aftenposten for noen år siden av den gangen journalist Geir Salvesen. Han hadde vært i Østerrike og studert veiutbyggingen der. Der var konklusjonen at veinettet var ferdig utbygd, og det var bare oppgraderinger som gjensto. Der er vi ikke helt i Norge i dag.

Dette er et veldig godt eksempel på et lokalt initiativ, samtidig som det er et ledd i en større strekning. Spørsmålet mitt er: Hvordan stiller statsråden seg til at en kommer med den typen lokale initiativ, og vil pådriverrollen hallingdalkommunene her spiller, kunne være positiv for den videre utviklingen av veien?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:13:25]: Det siste kan jeg i hvert fall svare positivt på. Det er alltid slik at det å være lokal aktør og jobbe for prosjektene sine, betyr noe. Det betyr ikke alt, for det skal alltid også fordeles midler, og det skal også henge sammen økonomisk. Jeg vil si at de lokalsamfunnene som jobber for å få på plass samferdselsløsninger, har større sjanse for å lykkes enn dem som ikke gjør det.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:13:58]: Det er positivt at bommen i Brekkebygda blir stående, for bompenger må innkreves på det stedet som er mest effektivt for økonomisk å belaste dem som har størst nytte av tiltaket.

Det som videre er spørsmålet, er hva som skal skje etter 2029, når det skal realiseres en ny vegpakke for Hallingdal, og hvor regjeringen skriver i proposisjonen at en legger opp til en delvis bompengefinansiering av tiltaket. Spørsmålet mitt er om ikke det vil være naturlig å la bommen fortsatt stå i Brekkebygda? Det er jo den plasseringen som i størst mulig grad tar det som er det store problemet, nemlig den ekstraordinære, høye trafikken i helger og i ferier – en trafikk som er kanskje fire ganger det som er den naturlige hverdagstrafikken.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:15:01]: Det å forberede en ny vegpakke for Hallingdal er en prosess, og den

vil man selvfølgelig gjøre i samarbeid med lokale myndigheter, og man vil finne ut av hva som er den beste løsningen for plassering av eventuelle bomsnitt. Det tror jeg ikke jeg skal begi meg inn på nå, i hvert fall ikke låse opp den debatten. Jeg registrerer det representanten sier om at det er et punkt som i hvert fall gir gode inntektsstrømmer.

Presidenten [14:15:27]: Replikskordskiftet er avsluttet.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:15:44]: Om det å beholde bomstasjonen ved Brekkebygda på strekningen Sokna–Ørgenvika er det bare en ting å si, og det er at det er veldig klokt. Det er veldig klokt at en beholder den og også gjennomfører den nyskapingen en forhåndsinnkreving er. Det er billigere, og det vil kunne føre til at en nå naturlig kan videreføre de prosjektene med 15 utbedringstiltak på strekningen Kittilsvik i Flå til Gol sentrum. Vi snakker her om utbedringsarbeider over fire år, som anslagsvis vil koste nærmere 500 mill. kr, men hvor bompengereinntektene netto bør kunne gi om lag 400 mill. kr fram til 2029.

Den neste etappen i rv. 7 gjennom Hallingdal er nyveipakke for Hallingdal, altså Ørgenvika–Kittilsvik – fra Ørgenvika, der den nåværende gode veien stopper, og fram til Kittilsvik, hvor en fra Kittilsvik og til Gol får disse strekningsvise utbedringstiltakene denne saken omfatter.

Det er viktig også ha et perspektiv på hvordan vi skal legge til rette for ny vegpakke for Hallingdal. I proposisjonen står det:

«Ideelt sett skulle trafikken som nyttar fv. 280 frå Ørgenvika, også ha vore med å betale ved ei parallell- og forskotsinnkreving. Det utgjør om lag 1 400 køyretøy i døgnet. Dette er noko som blir vurdert nærare og ivareteke i bompengeløysinga for ei eventuell ny vegpakke for Hallingdal.»

Som sagt er bomplasseringen her viktig, for den har store konsekvenser for lokaltrafikken – hvordan lokaltrafikken går. Det innvirker på det som er bompengefinansieringen. En utbedring av rv. 7 Ørgenvika–Gol burde vært finansiert over statsbudsjettet, som representanten Helleland sa, for det er bedret standard på eksisterende vei, med økt trafiksikkerhet, som er det mest sentrale. Strekningen Sokna–Ørgenvika var en ny vei, en svært kostbar vei, som forkortet strekningen mellom Hallingdal og Oslo med 20 km. Det var et viktig tiltak. Derfor vil jeg si at det i det videre arbeidet med ny Vegpakke Hallingdal seriøst må vurderes om ikke bomstasjonen bør stå i Brekkebygda, for den er plassert slik at den tar det som er hovedproblemet, nemlig den store gjennomgangstrafikken i helger og ferier.

Morten Stordalen (FrP) [14:19:05]: La meg først si meg enig med dem som sier at rv. 7 gjennom Hallingdal er viktig. La meg også berømme alle aktører som har jobbet for å sette rv. 7 på dagsordenen. Det som er trist, er at man legger et nytt prinsipp til grunn for å få fortgang i dette fordi staten ikke stiller opp med det man burde gjort når det er en utbedringsstrekning. Det er det ikke noen tvil om. Statsråden sier det selv, man utfordrer her prinsippene, og statsråden sier også selv at vi også må gjøre det andre steder.

Det mener Fremskrittspartiet er feil, det burde være full statlig finansiering. Vi vet hvor trafikktett den veien er, vi vet hvor ulykkesutsatt den er, vi vet hvor mange som kjører på veien, og hvor mange år man har jobbet med dette. Jeg mener at staten her burde kunnet stille opp, for utbedringsstrekninger er faktisk noe positivt. Det har vist seg at vi får mye mer for pengene, og man kan få en god nok vei som bedrer tilstanden for mange.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Morten Stordalen har da tatt opp de forslagene han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 22.

Sak nr. 23 [14:20:17]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Bypakke Kristiansund i Møre og Romsdal (Innst. 337 S (2024–2025), jf. Prop. 87 S (2024–2025))

Presidenten [14:20:31]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Inge Lien (Sp) [14:20:53] (ordfører for saka): Eg vil starte med å takke komiteen for det gode samarbeidet i saka, som gjeld utbygging og finansiering av Bypakke Kristiansund i Møre og Romsdal. Det var ei glede at det var eit breitt og solid fleirtal, med alle unntatt Framstegspartiet. Dei får gjere greie for sitt syn sjølv.

Bypakka skal medverke til ei meir attraktiv og berekraftig byutvikling, der fleire kan sykle, gå og reise kollektivt og køyre trygt. Heile pakka har ei kostnadsramme på 2,2 mrd. kr, der rv. 70 Vikansvingen–Kontrollplassen er det største enkeltprosjektet. Finansieringa av pakka er basert på bompengar, statlege midlar og fylkes-

kommunale midlar, samt tilbakeføring av meirverdiavgift staten kompenserer for.

Lokalpolitisk tilslutning til bompengeprojektet er ein føresetnad for at Senterpartiet skal godta bompengefinansiering av samferdselsprosjekt. Den samla belastninga for den enkelte bilist skal ikkje verte for stor, verken på enkeltstrekningar eller samla i regionen, og betalinga må stå i stil med dei forbetra tilboda som kjem.

Bypakke Kristiansund legg til grunn ei innkrevjings-tid på 15 år. Berekninga viser at innkrevjingstida kan verte heilt ned i tolv år. Difor meiner vi i Senterpartiet at det ligg trygge og gode føresetnader til grunn for at bompengeprogget i bypakken vert bra og ivareteke.

Prosjektet er viktig for Møre og Romsdal og for entreprenørar som har ledig kapasitet. Det er viktig for byen, regionen og heile fylket. Det er svært gledeleg å sjå at alt går på skjener no. Prosjektet kan starte opp allereie i 2027, viss alt går etter planen, og ein får då ein moderne og framtidretta infrastruktur for bilistar, kollektivtransport og mjuke trafikantar i Kristiansund by.

Erlend Larsen (H) [14:23:36]: Formålet med Bypakke Kristiansund er å sørge for et pålitelig og effektivt transportsystem for alle transportformer. Bypakken skal også medvirke til en attraktiv og bærekraftig byutvikling, der flere skal sykle, gå og reise kollektivt. Dette er en sak som vil styrke trafikksikkerheten og framkommeligheten i Kristiansund. Tiltakene i pakken er viktige grep for å redusere flaskehalser og bedre framkommeligheten for folk og næringsliv. Det er lokalpolitisk tilslutning til saken, så da støtter vi i Høyre proposisjonen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:24:21]: Hovedveien til Kristiansund med bil og buss er rv. 70. Det er ofte mye trafikk og kø i begge retninger på denne strekningen. Mye næringstrafikk har Kristiansund som både start- og endepunkt, og for dem som går eller sykler, henger veinettet dessverre dårlig sammen, og det er lite tilrettelagt. Kollektivtilbudet er heller ikke godt tilrettelagt, og det er bare en liten andel av innbyggerne i Kristiansund som bruker buss eller annen offentlig transport.

Møre og Romsdal fylkeskommune og Kristiansund kommune har vedtatt en bompengepakke som består av en rekke transport- og bymiljøtiltak innenfor en økonomisk ramme på om lag 2 mrd. 2023-kroner.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen støtter regjeringen i framlegg av Bypakke Kristiansund. Bypakken vil bidra til en miljøvennlig og framtidsrettet utvikling av transporttilbudet for alle i Kristiansund. Finansieringen er basert på bompenger, statlige midler, enkelte mindre investeringstiltak og fylkeskommunale midler. Bypakken skal finansiere fem riksveiprosjekter, hvorav rv. 70 Vikansvingen–Kontrollplassen er det største tiltaket.

Prosjektet omfatter 1,4 km firefeltsvei med kollektiv og sambruksfelt, og 1,4 km sykkelvei med fortau. Det er fem tiltak på fylkesveinettet som skal legge til rette for bedre kollektivreiser, og elleve tiltak på kommunalt veinett som skal inneholde utbedringstiltak for myke trafikanter i bypakken.

Det legges opp til bompengeneinnkreving i 15 år med oppstart i løpet av 2026. Med forutsetningene som er lagt til grunn i proposisjonen, er innkrevjingsperioden beregnet til å vare i tolv år. Lokale myndigheter har likevel i sine vedtak lagt til grunn toveis innkreving av bompenger inntil 15 år i to bomstasjoner for å sikre at dette er bærekraftig og solid.

Det er stort behov for realisering av prosjektene. I dag er veinettet for dem som går og sykler, ikke godt nok, og trafikksikkerheten er heller ikke god nok. Transportsystemet er dårlig tilrettelagt for kollektivtransport, og en rekke bosteder langs rv. 70 er utsatt for støy, luftforurensning og mye kø. Det er lokalpolitisk ønske om bypakken. Det er lokal enighet om at det bør fremmes en bompengeproposisjon, og det foreligger lokalpolitiske vedtak med fylkeskommunal garanti. Derfor er det gledelig at komiteens flertall tilrår å gjøre vedtak i tråd med forslaget i proposisjonen.

Presidenten [14:26:50]: Det blir replikkordskifte.

Geir Inge Lien (Sp) [14:27:11]: Det er gledeleg at ein kan få prosjekt i Møre og Romsdal. Det set vi veldig stor pris på. Dette vert sjølv sagt viktig for entreprenørar, for byen, for regionen og ikkje minst for fylket. Det er klart vi ser at entreprenørar har eit stort behov for å kome raskt i gang, få arbeid. No sa ministeren, og det står òg i proposisjonen, at innkrevjinga kan starte i 2026 – så forhåpentlegvis i 2027. Er det mogleg at dette prosjektet kan kome fullt i gang i løpet av 2026? Det ligg jo veldig mykje på det lokale, men korleis ser statsråden på moglegheitsrommet for å kome kjappast mogleg i gang?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:27:52]: Det viktigste vi kan gjøre nå, er nok å få fattet det vedtaket, for det er en veldig viktig forutsetning for å komme videre. Jeg tror det vil være slik at aktørene er best i stand til å vurdere hvor raskt de kan komme i gang med prosjektene. Jeg vet at denne regionen er veldig godt forberedt. Jeg har selv vært og besøkt Kristiansund kommune og fått en bred gjennomgang av prosjektporteføljen. Jeg vet de er framoverlent og ønsker å komme i gang, så jeg tipper at det er et godt utgangspunkt for at man setter spaden i jorden etter hvert.

Presidenten [14:28:22]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Morten Stordalen (FrP) [14:28:41]: Det er vel ingen hemmelighet at Fremskrittspartiet er imot disse bypakken, og det er like interessant hver gang i denne salen å høre andre partier som er for bompengefinansiering av bypakker og av vei, stå her og si at det er et lokalt ønske om og lokal tilslutning for å starte disse bompengeneinnkrevningene. Det vet vi alle sammen at nettopp er fordi de føler seg tvunget til det – skal de ha noe, må de si ja til bompengefinansiering – og så står en statsråd eller stortingsrepresentant her og sier at dette har man ønsket lokalt, så da sier de ja. Det er litt spesielt.

Jeg må minne om at denne pakken, Vikansvingen-Kontrollplassen, er 100 pst. betalt av bilistene, mens summen for transportpakken som sådan er 80 pst. Det er litt forstemmende å se at det er sånn det er rundt i alle byområder og alle veiprosjekter: Man lempet det over på bilistene, og så kommer man i denne salen. Vi har hatt to saker her tidligere på forsommeren med prosjekter der finansieringen faktisk ryker som følge av at folk ikke har råd til å bruke veien. Det bør man snakke mer om, men det må vi tydeligvis ta i neste periode for å få fortgang – forhåpentligvis.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [14:30:00]: Representanten Morten Stordalen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 23.

Sak nr. 24 [14:30:05]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Forlengd innkrevjingsperiode for Bypakke Nord-Jæren i Rogaland og samanslåing av tilskot i belønningsordninga for betre kollektivtransport mv. i byområda (Innst. 357 S (2024–2025), jf. Prop. 92 S (2024–2025))

Presidenten [14:30:23]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Jone Blikra (A) [14:30:52] (ordfører for saken): Kanskje litt med referanse til representanten Stordalen fra forrige sak: Utgangspunktet for denne proposisjonen er lokal enighet og lokale vedtak om å forlenge innkrevjingsperioden for Bypakke Nord-Jæren til ut 2038. Det er synliggjort gjennom likelydende vedtak i Rogaland

fylkeskommune og kommunene Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg.

Komiteen var også på besøk i deler av området for kort tid siden, og der fikk vi tydelig tilbakemelding om at dette var et vedtak de imøtekom med både stor spenning og glede over å komme i gang. Forlengelsen etter lokalt ønske kan legge til rette for at flere prosjekter og tiltak kan bli gjennomført, men det er viktig å understreke at porteføljestyling betyr tilpassing til tilgjengelige økonomiske rammer.

Proposisjonen inneholder også forslag om forenkling i finansieringsstrukturen for byvekstavtaler generelt. Dette ble varslet i Nasjonal transportplan og følges nå opp av regjeringen. Forenklingene i regelverket innebærer mindre øremerking og mer lokal frihet til bruk av de statlige midlene. Det er viktig å understreke at midlene fortsatt kan brukes til lavere priser på kollektivtrafikk.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Erlend Larsen (H) [14:32:30]: Det er i utgangspunktet uheldig at innkrevingen av bompenger forlenges med fem år. Det er fordyrende i og med de økte rentekostnadene. Samtidig har det vært en ønsket politikk å motivere til utslippsfrie biler, noe som har økt voldsomt gjennom denne innkrevingsperioden.

I proposisjonen omtaler regjeringen øremerkingen av midler til reduserte billettpriser på kollektivtrafikk. Dette er en ordning regjeringen Solberg innførte i statsbudsjettet for 2020. Regjeringen Solberg økte statens bidrag til store kollektivprosjekter fra 50 til 66 pst. Halvparten av økningen ble øremerket for å redusere bompengene. Delen som var øremerket reduserte bompenger, ble fjernet av dagens regjering allerede i revidert nasjonalbudsjett for 2022.

Det er lokalpolitisk tilslutning til denne proposisjonen, og derfor støtter vi i Høyre den.

Geir Inge Lien (Sp) [14:33:34]: Proposisjonen inneholder vesentlege endringar i Bypakke Nord-Jæren, bl.a. forlengd innkrevjingsperiode for å kunne realisere fleire prosjekt i porteføljen. Det er eit mål for Senterpartiet at bompengetrykket ikkje skal verte for høgt, men at ein skal kunne redusere det. Det er svært viktig at bompengebelastninga no ikkje vert for høg for privatpersonar og næringsliv, verken på enkeltstrekningar eller samla sett i regionen. Denne regionen begynner å nå tolegrensa.

Det er difor svært viktig å få redusert kostnadene i samferdselsprosjekta. Høge rente- og innkrevjingskostnader er ein dyr måte å finansiere samferdselsprosjekta på.

Senterpartiet er i dag likevel glad for at Stortinget sluttar seg til forslaget om forlenging av innkrevjingsperioden for Bypakke Nord-Jæren, og ser fram til at ein kan få på plass viktige prosjekt som Smiene–Harestad og Ålgårdstunnelen. Dette er to flaskehalsar på E39, og dei står på topp 4 på lista til Statens vegvesen over prioriterte prosjekt i regionen.

No får bompengeselskapet Ferde AS løyve til å ta opp lån og krevje inn bompengar ut 2038, der Bypakke Nord-Jæren kan innføre fleksible bompengetakstar etter veglova innanfor den fastsette gjennomsnittstaksten. Dette krev sjølvstakt lokalpolitiske vedtak.

Roy Steffensen (FrP) [14:35:30]: For å ta det positive først: Det er i dag et stort flertall i Stortinget for at bl.a. veiprosjektene E39 Smiene–Harestad og E39 Figgjo–Ålgård snart kan realiseres. Det negative er at det dessverre er uenighet om hvordan dette skal finansieres. Fremskrittspartiet mener at europaveier er et statlig ansvar og har derfor i forslag nr. 2 foreslått offentlig finansiering av disse veiprosjektene, mens de andre partiene vil at det er bilistene som skal betale.

Dette er dessverre «the neverending story». I sakspapirene står det at bompengennkrevingen startet 1. oktober 2018. Med all respekt å melde: Bompengeringen på Nord-Jæren kom i 2001, etter vedtak i Stortinget i mai 1999. Det skulle koste 5 kr per passering, og bomringen skulle stå i ti år. Siden den gangen har pakken vokst, prosjektene har blitt flere, bompengene har økt, og perioden er forlenget. I dag vedtar flertallet på Stortinget å forlenge perioden fra – altså – 2001 til 2038.

Vi vet jo alle at dette ikke er slutten. Så lenge flertallet i denne salen er tilhenger av og ønsker at bompenger skal finansiere veinettet vårt, vil de samme partiene lokalt sende ny søknad innen ti år, og så vil pakken naturligvis bli forlenget til 2053.

Det er rart at hvis det er jernbaneprosjekter på Østlandet som får kostnadssprekk, blir det møtt med et skuldertrekk. Eksempelvis ble det for et par år siden kjent at jernbanen i Moss blir ca. 6 mrd. kr dyrere. Nå har man en total kostnad som nærmer seg 30 mrd. kr. Opprinnelig skulle det koste ca. 5 mrd. kr, for ti år siden. Ingen i denne salen har derimot krevd at lokalsamfunnet skal betale, men så fort det er snakk om veiprosjekter, sendes altså regningen til bilistene.

Fremskrittspartiet har et mål om at store, viktige veiprosjekter skal fullfinansieres av staten. Dette handler utelukkende om prioriteringer og om politisk vilje. Skal vi komme dit, er vi avhengig av at enten må de andre partiene endre sin politikk, eller så må flere folk stemme på Fremskrittspartiet ved valget i høst, slik at vår forhandlingsmakt blir større.

Jeg tar med dette opp våre forslag.

Presidenten [14:37:53]: Representanten Roy Stefensen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:38:09]: Bypakke Nord-Jæren er en del av byvekstavtalen for Nord-Jæren og inneholder prosjekter og tiltak som er viktige for videre utvikling på Nord-Jæren i kommunene Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg. Jeg er glad for at flertallet i komiteen støtter regjeringen i forslaget om å forlenge innkrevingsperioden for bypakken, og på den måten legger til rette for at det kan gjennomføres flere prosjekter og tiltak. Det vil komme innbyggerne til gode. Det kommer dem til gode gjennom bedre løsninger for gange, sykkel og kollektivtransport, bedre trafikksikkerhet og framkommelighet på vei.

Lokale myndigheter har vært tydelig på at de ønsker å forlenge innkrevingsperioden for Bypakke Nord-Jæren med vel fem år, til utgangen av 2038. Denne forlengelsen sikrer balanse mellom forventede inntekter og utgifter i bypakkens portefølje. Ved kostnadsøkninger eller inntektssvikt betyr det at prosjekter i Bypakke Nord-Jæren må skaleres ned eller avlyses, i tråd med prinsippene for porteføljestyling. Framover må det være sterk kontroll med kostnadene.

Regjeringen foreslår også å åpne opp for å innføre et fleksibelt takstsystem for bompenger i Bypakke Nord-Jæren. Det betyr at lokale myndigheter kan justere bompengetakstene etter tiden på døgnet og miljøegenskapene til kjøretøyene. Det gir større fleksibilitet og mulighet til å tilpasse bompengelopplegget til lokale forhold.

Den fylkeskommunale garantien for bompengelånet i bypakken blir satt lavere på grunn av lavere lånebehov. Vi legger også opp til at vi samler tilskuddene i belønningsordningen for bedre kollektivtransport i byområdene. Det vil gi økt handlingsrom lokalt til å kunne gjennomføre de tiltak som gir best mulig måloppnåelse i tråd med nullvekstmålet.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg er glad for at det er et flertall for regjeringens forslag, som bygger på lokale vedtak. Flere viktige og ønskede prosjekter for alle trafikkgupper vil nå kunne gjennomføres, noe som vil bidra til videre utvikling på Nord-Jæren.

Presidenten [14:40:16]: Det blir replikkordskifte.

Mona Fagerås (SV) [14:40:30]: I forbindelse med et annet motorveiprosjekt på Sørlandet har vi nylig sett at beregningen av trafikkgrunnlaget har vært ganske så optimistisk, for å si det mildt. Hvor sikker er ministeren på at beregningen av trafikkgrunnlaget i denne saken er riktig?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:40:55]: Jeg er enig med representanten i at vi har noen utfordringer med

det prosjektet hun viser til, men der er det riktignok sånn at det er ganske lenge til prosjektet er ferdigstilt og man kan se hele virkningen av inntektene. Vi er i gang med en vurdering av hvordan vi skal håndtere det.

Dette er jo en forlengelse av en eksisterende bypakke, så her vet man ganske eksakt hvordan inntektsstrømmen er. Det er en mye tryggere grunn å stå på når man forlenger en sånn pakke, jf. at man går inn med nybrottsarbeid og helt nye prosjekter. Her vet vi faktisk hva de årlige pengestrømmene er.

Presidenten [14:41:33]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 24.

Sak nr. 25 [14:41:42]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Bypakke Tønsberg-regionen i Vestfold (Innst. 358 S (2024–2025), jf. Prop. 95 S (2024–2025))

Presidenten [14:41:54]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Larsen (H) [14:42:25] (ordfører for saken): Planene og ønskene om en ny fastlandsforbindelse fra Nøtterøy har pågått i noen tiår. Med denne proposisjonen kan vi forhåpentligvis se en endelig løsning innenfor rekkevidde.

Det har vært utredet en rekke ulike forslag, som Vestfjordforbindelsen, parallell kanalbro ved siden av dagens bro og strekningen Kaldnes–Korten. Dette er tre forslag som ikke har nådd opp. Alle forslagene har sine kvaliteter. Alle forslagene har sine tilhengere, og de har sine motstandere.

Vestfold fylkeskommune, Tønsberg og Færder kommuner står sammen om søknaden om å bygge det fjerde alternativet, som går fra Ramberg til Smørberg, hovedsakelig finansiert med bompenger.

Det er ikke Stortingets oppgave å vurdere alle forslagene som har blitt utredet. Stortingets oppgave avgrenser seg kun til å vurdere søknaden: Skal vi si ja eller nei til søknaden de nevnte kommunenes flertall stiller seg bak? Fire av komiteens seks partier støtter søknaden.

En bro fra Ramberg til Smørberg vil beklageligvis ta mye matjord. Alle de fire alternativene vil ta mye matjord. Dette handler også om samfunnssikkerhet.

Det er et stort behov for å trygge fastlandsforbindelsen for Færder kommune. Dagens kanalbro er den eneste kjørbare forbindelsen Færder har til fastlandet.

I dag er det en klaffebro som knytter Nøtterøy til Tønsberg. Broen har ved flere tilfeller låst seg i åpen posisjon, noe som har vært til hinder for ordinær passering. Dette har i flere tilfeller vært til hinder for at bl.a. politi og ambulanse har kunnet rykke ut til Færder. En gangbro er bygd i nyere tid for å redusere denne sårbarheten, men denne er ikke åpen for privat bruk.

Denne saken handler ikke bare om å løse trafikkveksten som har vært, men også om nødvendig samfunnssikkerhet og beredskap. Det er behov for å bygge en robust og samfunnssikker fastlandsforbindelse fra Nøtterøy som sikrer viktige samfunnsfunksjoner.

Fastlandsforbindelsen er nødvendig for å utvikle et godt kollektivtilbud, i tillegg til ny gang- og sykkelvei, som vil gjøre det enda mer attraktivt å erstatte bil med sykkel. Den er også en del av en ringveiløsning Tønsberg by har behov for, slik at trafikken gjennom sentrum kan reduseres, noe som vil bidra til å utvikle bymiljøet.

Det er mange som mener at staten skal betale for fastlandsforbindelsen. Den dagen transport- og kommunikasjonskomiteen offentliggjorde vår innstilling i denne saken, ble det offentliggjort en rekke andre veiprosjekter til en samlet kostnad på 60 mrd. kr. Dette var bare prosjekter som ble lansert den 20. mai. 60 mrd. kr er mye sammenlignet med samferdselsbudsjettet på 100 mrd. kr.

Dersom forbindelsen skal bygges med offentlig finansiering, vil prosjektet måtte prioriteres og settes i kø i Nasjonal transportplan, sammen med alle andre nasjonale utbyggingsbehov.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:45:25] (leiar i komiteen): Saka om ny fastlandsforbindelse til det som no er Færder kommune, har vore jobba med over lang, lang tid. Det er ein lang historikk i saka, og det har vore mange utgreingar og mange alternativ på bordet. Når ein jobbar med samferdselssaker, når ein jobbar med å få til nye løysingar – nye løysingar det er eit heilt openbert og stort behov for, for å redusere flaskehalsar og bidra til å redusere barrierar for utvikling i regionen – ser ein at ulike løysingar har ulike fordelar og ulemper ved seg. Ein kan ha dilemma, ein kan ha ulike interesser som vert påverka på ulike måtar av dei ulike løysingane, og dei kan òg ha ulik verdi, både for lokalsamfunnet og for regionen.

Det at ein jobbar i prosess med den typen saker over tid, er særdeles viktig. Òg i Senterpartiet har vi hatt diskusjonar over tid om dei løysingane som ligg føre i saka, og vi som konkret sit i komiteen frå Senterpartiet, har òg hatt dialog med ulike interesser i både Færder Senter-

parti, Tønsberg Senterparti og andre lokale interesser, som har ulike synspunkt på korleis trafikkutfordringane best kan løysast, og kva slags alternativ ein bør gå vidare med. Vi har òg vore opptekne av at dei spørsmåla som har vore reiste i prosessen, både mens vi sat i regjering og etter at vi har kome i opposisjon, skal svarast på på ein god måte av dei som sit med ansvar på ulike nivå.

Når det gjeld den saka vi no har til behandling, er det riktig som det òg vert vist til frå saksordføraren si side, at spørsmålet for Stortinget no er å ta stilling til det som vert lagt på bordet: ei løysing som har fleirtal bak seg i fylket og i begge kommunane som vert påverka, og der det skal særdeles gode grunnar til for at Stortinget eventuelt skulle velje ikkje å slutte seg til. Senterpartiet vil altså støtte det som er lagt fram i proposisjonen.

Samtidig vil vi òg framheve og vise til dei merknadene i saka vi er med på, og fleirtalsmerknader som bl.a. går ut på å vareta omsynet til matjord. Eg vil bl.a. vise til merknaden frå Høgre, Senterpartiet og Venstre som seier at det er

«svært viktig å ta vare på matjorda og naturmiljøet, og at man gjennom porteføljestyringen av tiltakene i pakken må se etter løsninger som reduserer tapet av matjord mest mulig».

Vi forventar at både departementet og andre instansar følgjer det konkret opp i det vidare arbeidet med ein ny fastlandsforbindelse.

Morten Stordalen (FrP) [14:48:46]: La meg starte med å si at jeg er enig med de foregående talerne i at dette er en sak som har vært diskutert i mange, mange år. Jeg registrerer også at saksordføreren legger trykk på at dersom man skulle ha finansiert dette statlig, ville det gått inn i en ordinær portefølje og i Nasjonal transportplan. Dersom Høyre hadde vært mer enig med Fremskrittspartiet noen år tidligere, hadde dette vært en statlig vei for lenge siden, og da kunne man også fått et statlig bidrag som er langt, langt høyere.

Det er interessant at da transportkomiteen var på sin Vestfold-turné, var det flere i transportkomiteen som måtte med store øyne da man fikk høre trafikktettheten på den veien. Det gjelder særlig Mammutkrysset i Tønsberg. Det står i saken at den strekningen har 33 000 i ÅDT, men i rushtid er den om lag 75 000 biler. Da snakker vi om E18 Sandvika-trafikk på en fylkesvei.

Derfor mener Fremskrittspartiet at dette skulle vært en statlig vei. Staten skulle tatt større ansvar, men som i de andre sakene blir det sagt – og statsråden kommer også til å si det – at dette er et lokalt ønske. Nei, lokalt ønske har vært å løse utfordringene lenge – i mange, mange år. Lokalt ønske har vært at staten bidrar mer. Det er det det først og fremst handler om, for det skulle blott bare mangle.

Fremskrittspartiet har tidligere fremmet forslag om at bare denne veien, som en av de fire strekningene, skulle tas over av staten. Vi har også fremmet forslag om egne byprogrammidler – som et spleiselag, ikke bompenger – og at staten skal ta tilbake viktige næringsveier og de mest trafikkerte veiene i Norge. Der står Fremskrittspartiet alene, men jeg håper at vi etter hvert skal få flertall.

Uansett tror jeg nok Vestfolds innbyggere, særlig i Tønsberg og Færder, er fornøyd med at man setter et punktum, men man kommer til å være ganske misfornøyd i en ganske stor del av befolkningen, fordi man skal betale dette gildet selv, noe staten burde gjort.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [14:50:53]: Representanten Morten Stordalen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Grete Wold (SV) [14:51:09]: SV verken elsker eller hater bompenger eller bomringer. Vi kan leve veldig godt med at vi spleiser på gode, grønne prosjekter, og at vi bidrar til gode bymiljø som sørger for miljøvennlig og bærekraftig utvikling. Det er mange gode eksempler på at det har gitt gode resultater.

Det SV ikke kan være med på, er at man forsøker å pakke inn dette prosjektet i en bypakke som inneholder bygging av en bro som medfører alt annet enn bærekraft og grønn omstilling.

Det er flere gode grunner til at dette bør stemmes ned. For det første skal vi inn i framtiden redusere bilbruk og utslipp, og en slik broløsning gjør det stikk motsatte. Det er som å selge en Commodore datamaskin i 2025 – det er forrige generasjons løsninger. Det er ikke formildende at de fleste av oss som sitter i denne salen i dag, kanskje tilhører forrige generasjon. Vi er her for å lage politikk for framtiden.

For det andre vil dette ta store mengder matjord, som flere allerede har vært inne på – tap av mat i en tid hvor beredskap er overskriften i omtrent alle dokumenter og saker vi vedtar. Det henger ikke på greip.

For det tredje: Vi skal rive hus, vi skal hogge verneverdige trær, vi lager rundkjøringer som ødelegger nærmiljø, og vi skal bygge tårn i nærsbogen som spyr ut ekssos.

Jeg håper at de som sier at dette ikke blir så ille, faktisk får rett, men det er ikke formildende nok.

Nei, dette er ikke en pakke vi bør gi i bompengereregning, på over 5 mrd. kr, til alle i og rundt Tønsberg – det er ikke det. SV har i alle år jobbet for det vi trenger, nemlig en mindre bro som sørger for beredskap. Det var planlagt en mindre bro, ved siden av den nåværende, en tunnel er klar, men folk ble lei av bompenger, og da stoppet det hele opp. Om folk nå er mer villig til å betale

det mangedobbelte i bompenger, i overskuelig framtid, vil forundre meg. Representanten Larsen nevner at alle prosjekter som har vært oppe i lyset, vil medføre tap av matjord. Det stemmer ikke.

Det vi trenger nå, er et billigere, grønnere og raskere broprosjekt. SV vil derfor ikke stemme for å sende denne fakturaen til innbyggerne våre, men vi vil jobbe for noe som sørger for framtidens bærekraftige løsninger.

Presidenten [14:53:44]: Da ringes det til votering.

Votering

Presidenten [15:01:23]: Den innkalte vararepresentanten, Sigbjørn Framnes, har nå tatt sete.

Stortinget går da til votering og starter med resterende saker fra tirsdag den 27. mai, dagsorden nr. 84.

Votering i sak nr. 5, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mari Holm Lønseth, Ingunn Foss og Sandra Bruflot om å styrke ofrenes stilling og øke bruken av omvendt voldsalarm (Innst. 363 S (2024–2025), jf. Dokument 8:130 S (2024–2025))

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1 fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Det ble her stemmelikhet ved forrige votering, og presidenten viser til forretningsordenen § 61 første ledd.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket knyttet til bruk av omvendt voldsalarm, med sikte på at omvendt voldsalarm skal være hovedregelen.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble vedtatt med 52 mot 51 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.09)

Votering i sak nr. 12, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven (yrkessykdommer og elektronisk melding av yrkesskade) (Innst. 346 L (2024–2025), jf. Prop. 134 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Stian Bakken satt frem to forslag på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 13-4 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Det skal legges til grunn at det foreligger en yrkessykdom etter § 13-4 første ledd, jf. yrkessykdomsforskriften, med mindre Arbeids- og velferdsetaten beviser at en annen årsak er mer sannsynlig.»

Forslag nr. 2 lyder:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 13-3 nytt siste ledd skal lyde:

Skader som avslås etter annet ledd, kan likevel godkjennes tilsvarende sikringsbestemmelsen i § 13-4 tredje ledd.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 68 mot 34 stemmer ikke vedtatt. (Voteringsutskrift kl. 15.02.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i folketrygdloven (yrkessykdommer og elektronisk melding av yrkesskade)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 13-4 første ledd andre punktum skal lyde:

Departementet gir forskrifter om hvilke sykdommer som skal likestilles med *yrkesskade*, og hvilke kriterier som skal være styrende for inkludering av nye sykdommer.

§ 13-4 tredje ledd skal lyde:

Skader og sykdommer som skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser, skal likestilles med yrkesskade selv om de ikke er inkludert i forskrift gitt i medhold av første ledd andre punktum.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Det er et vilkår at påvirkning som nevnt i *andre ledd* bokstav b og *tredje ledd* har skjedd mens vedkommende var yrkesskadedekket, se §§ 13-6 til 13-13.

§ 13-4 nytt femte ledd skal lyde:

Departementet oppretter et rådgivende yrkessykdomsutvalg som regelmessig skal vurdere hvilke sykdommer som bør likestilles med yrkesskade og inkluderes i forskrift gitt i medhold av første ledd andre punktum. Departementet oppnevner utvalgets leder, medlemmer og varamedlemmer. Departementet gir forskrift om utvalgets sammensetning og øvrige oppgaver.

§ 13-14 første ledd skal lyde:

Arbeidsgivere, rektorer, forlegningssjefer og andre i tilsvarende stilling plikter snarest å sende *elektronisk* skademelding til Arbeids- og velferdsetaten når en arbeidstaker, elev, student, tjenestepliktig i Forsvaret osv. blir påført en skade eller sykdom som kan gi rett til yrkesskadedekning. *Opplysningene skal leveres elektronisk til den mottakssentralen som Arbeids- og velferdsetaten fastsetter. Dersom melder ikke har tilgang til innloggingsløsninger for elektronisk melding eller mulighet for å ta i bruk et elektronisk skademeldingssystem, og i andre særlige tilfeller, kan melding leveres på papir.*

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at forskjellige bestemmelser skal tre i kraft til forskjellig tid. Loven gjelder ikke for skader eller sykdommer som er konstatert før lovens ikrafttredelse.

Presidenten: Det votes over I § 13-4 første ledd andre punktum.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 70 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.11)

Presidenten: Det votes over resten av I samt II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Kathy Lie og Freddy André Øvstegård om et rettferdig yrkesskaderregelverk (Innst. 361 S (2024–2025), jf. Dokument 8:134 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem elleve forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Stian Bakken på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
 - forslag nr. 3, fra Anna Molberg på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
 - forslagene nr. 4 og 5, fra Stian Bakken på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
 - forslagene nr. 8–11, fra Stian Bakken på vegne av Senterpartiet
 - forslagene nr. 6 og 7, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- Det votes over forslagene nr. 8–11, fra Senterpartiet. Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en helhetlig reform av yrkesskadeområdet med forenkling av dagens lov- og regelverk fra to til en lov (lov om arbeidsskadeborsikring).»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endring av yrkesskadeborene slik at de står i forhold til den samfunnsutviklingen som har skjedd de siste 30 årene, herunder en forenkling av dagens regelverk fra to til ett tydelig regelverk.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av folketrygdloven slik at Arbeids- og velferdsetaten har bevisbyrden i saker om yrkesskade.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring i yrkesskadeborsikringsloven slik at forsikringsgiveren har bevisbyrden i saker om yrkesskade.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 84 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.15)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere forskriften om yrkessykdommer (yrkessykdomslisten), slik at listen inkluderer muskel- og skjelettlidelser som

utvikles over tid, tilsvarende dansk yrkessykdomsliste gruppe B: Rygg, nakke og hofte.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere yrkessykdomslisten, slik at psykiske belastningslidelser som utvikler seg over tid, inkluderes på listen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4 og 5, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå å endre folketrygdloven § 13-3 tredje ledd, slik at unntaket for psykiske og fysiske belastningslidelser fjernes.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til endring av det avdempede ulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 annet ledd, slik at sammenligningen med hva som er normalt i arbeidet, strykes, for å sikre at skader som skyldes egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet, også fanges opp.»

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble vedtatt med 64 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et rådgivende yrkessykdomsutvalg som er uavhengig av partene i arbeidslivet.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 64 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.10)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere yrkessykdomslisten, slik at kreftformene som rammer kvinnelige brannkonstabler (brystkreft, livmorhalskreft, kreft i eggstokkene), godkjennes som yrkessykdom.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppdatere yrkessykdomslisten, slik at brystkreft som rammer arbeidstakere i turnus/nattarbeid, godkjennes som yrkessykdom.»

Arbeiderpartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble vedtatt med 81 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.31)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen foreslå å tydeliggjøre presumsjonsregelen, slik at bevisbyrden snus i favør av den syke. Dersom andre forklaringer er mer sannsynlige enn eksponering i yrket, er det Nav eller forsikringsselskapet som får bevisbyrden.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i arbeidsulykkebegrepet for å forhindre at ansatte i risikofylte yrker i realiteten har dårligere yrkesskadedekning enn ansatte i lite risikofylte yrker.

III

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre yrkesskaderegelverket slik at yrkesskadedekning skal gjelde under øvelser og trening pålagt av arbeidsgiver.

IV

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre arbeidsulykkebegrepet slik at ansatte i risikable yrker ikke står uten dekning under øvelse som følge av krav om at selve hendelsen som forårsaker ulykken, er uventet, eller at hendelsen ikke kan ansees som usedvanlig for yrket. Forslaget bør ikke begrense seg til enkelte yrkesgrupper, men gjelde generelt for alle.

V

Stortinget ber regjeringen oppdatere yrkessykdomslisten, slik at krefttypene der IARC har funnet en sammenheng mellom brannyrket og kreft (7 diagnoser), godkjennes som yrkessykdom for brannfolk og feiere.

VI

Stortinget ber regjeringen etablere et hurtigspor for å sikre at de syv kreftformene der IARC har funnet en sammenheng med brann- og feieryrket, godkjennes som yrkessykdom i tråd med IARCs klassifisering.

Presidenten: Det votes over II og III.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over I og V.

Bak tilrådingen står Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt. De øvrige partiene har varslet tilslutning til tilrådingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over IV.

Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt. Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet tilslutning til tilrådingen.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 91 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.50)

Presidenten: Det votes over VI.

Bak tilrådingen står Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt. Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet tilslutning til tilrådingen.

Arbeiderpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 74 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.14)

Votering i sak nr. 14, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre

lover (nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense) (Innst. 348 L (2024–2025), jf. Prop. 108 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Freddy André Øvstegård satt frem to forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i prosessen knyttet til å fremme forslag om å levealdersjustere særaldersgrensene heller fremme forslag om hvordan særaldersgrensene kan beholdes uten at de ansatte taper pensjon.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart fremme forslag om å heve fribeløpet for alle som har særalderspåslag, til 2,7 G.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.49)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 11 nytt tredje ledd skal lyde:

Kun arbeidsinntekt fra arbeidsforhold med særaldersgrense skal inngå i beregningen etter §§ 26 o, 26 p og 26 r. Første punktum gjelder ikke for arbeidsinntekt før 1. januar 2025.

§ 19 første ledd andre og nytt tredje punktum skal lyde:

Kun tjenestetid i stillinger med særaldersgrense skal inngå i beregningen etter §§ 26 o, 26 p og 26 r. Andre punktum gjelder ikke for tjenestetid før 1. januar 2025.

Nåværende andre punktum blir nytt fjerde punktum.

§ 19 andre ledd første punktum skal lyde:

Ved beregning av pensjon etter kapittel 5, § 26 n, kapittel 6 og 7 avrundes samlet tjenestetid slik at brøkdel av et år mindre enn en halv ikke regnes med.

§ 19 tredje ledd skal lyde:

Tjenestetid etter kapittel 5 a og 5 b, unntatt etter § 26 n, fastsettes i antall år, avrundet til én desimal.

§ 20 a andre ledd oppheves.

§ 26 b andre ledd andre punktum skal lyde:

Til medlemmer som har fått midlertidig uførepensjon eller uførepensjon erstattet av alderspensjon ved særaldersgrense før 1. januar 2026, gis det pensjonsopptjening som om de mottok midlertidig uførepensjon eller uførepensjon.

Nåværende andre til fjerde punktum blir tredje til nytt femte punktum.

§ 26 c tredje ledd nytt femte punktum skal lyde:

Pensjonen kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 5 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

§ 26 e tredje ledd andre punktum skal lyde:

Til medlemmer som har fått midlertidig uførepensjon eller uførepensjon erstattet av alderspensjon ved særaldersgrense før 1. januar 2026, gis det pensjonsopptjening som om de mottok midlertidig uførepensjon eller uførepensjon.

Nåværende andre til fjerde punktum blir tredje til nytt femte punktum.

§ 26 f første ledd fjerde punktum skal lyde:

Betinget tjenstepensjon kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 5 b, tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning eller avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 26 h nytt åttende ledd skal lyde:

Alderspensjonen kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 5 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

§ 26 j nytt femte ledd skal lyde:

Overgangstillegget kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 5 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Nytt kapittel 5 b med §§ 26 m til 26 u skal lyde:

Kapittel 5 b Alderspensjon – tidligpensjon og særalderspåslag til personer med særaldersgrense

§ 26 m Virkeområde

Kapittelet gjelder alderspensjon for personer født i 1963 eller senere og omfatter tidligpensjon og særalderspåslag til personer med lavere aldersgrense enn den alminnelige aldersgrensen etter lov om aldersgrenser for statsansatte m.fl. (særaldersgrense).

§ 26 n Særskilt tidligpensjonsordning til personer i årskullene 1963 til 1969

Personer født i 1963 og 1964 med særaldersgrense to år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden har rett til tidligpensjon når de fratrer stillingen ved eller etter fylte 65 år, se likevel fjerde ledd. Rett til tidligpensjon etter første punktum har også personer født i 1963 eller 1964 som i løpet av de siste 10 årene har gått over fra en stilling med lavere aldersgrense til en stilling med høyere aldersgrense når

- a. vedkommende har hatt lavere aldersgrense i minst 15 år,
- b. den lavere aldersgrensen er begrunnet i forhold som er omhandlet i lov om aldersgrenser for statsansatte m.fl. § 2 første ledd andre punktum bokstav a, og
- c. vedkommende ville hatt rett til alderspensjon i den tidligere stillingen.

Personer født i perioden 1963 til 1966 med særaldersgrense fire år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden har rett til tidligpensjon når de fratrer stillingen ved eller etter fylte 63 år, se likevel fjerde ledd.

Personer født i perioden 1963 til 1969 med særaldersgrense syv år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden har rett til tidligpensjon når de fratrer stillingen ved eller etter fylte 60 år, se likevel fjerde ledd.

Fratrer et medlem tre år eller kortere tid før alderen nevnt i første til tredje ledd, har vedkommende rett til tidligpensjon dersom summen av tjenestetid og alder er minst 85 år.

Det er et vilkår for rett til tidligpensjon etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar eller har mottatt særalderspåslag og ikke mottar avtalefestet pensjon, pensjon etter kapittel 5 a eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Tidligpensjonen løper fra den første dagen i måneden etter at medlemmet ikke mottar lønn. For øvrig gjelder bestemmelsene om utbetaling i § 26 første ledd andre og tredje punktum og andre ledd.

Tidligpensjonen gis fram til medlemmet når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden.

Tidligpensjonen beregnes etter bestemmelsene i § 22 første, andre, fjerde og femte ledd, § 25 og § 26 tredje ledd tredje og fjerde punktum, fjerde og femte ledd.

§ 26 o Tidligpensjon til personer med særaldersgrense fire år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden

Medlemmer født i 1967 eller senere som helt eller delvis har fratrådt en medlemspliktig stilling der særaldersgrensen er fire år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden, har rett til tidligpensjon. Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de siste 15 årene før særaldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av tidligpensjon, har hatt medlemspliktig stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Tid med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon regnes ikke som tid i en medlemspliktig stilling. Dersom vilkåret har vært oppfylt ved ett uttak, skal det anses som oppfylt også ved senere uttak.

Det er et vilkår for rett til tidligpensjon etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar eller har mottatt særalderspåslag og ikke mottar avtalefestet pensjon, pensjon etter kapittel 5 a eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Personer i årskullene 1967 til 1969 har rett til tidligpensjon før særaldersgrensen dersom summen av tjenestetid og alder er minst 85 år. Personer født i januar 1967 har rett til tidligpensjon inntil tre år før særaldersgrensen. For hver måned medlemmets fødselsmåned er senere enn januar 1967, er første mulige uttakstidspunkt for tidligpensjon én måned senere enn tidspunktet etter andre punktum. Personer født i 1970 eller senere har rett til tidligpensjon tidligst fra særaldersgrensen.

Full tidligpensjon utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Full tidligpensjon krever at medlemmet har minst 30 års samlet tjenestetid. Er tjenestetiden kortere enn 30 år, skal pensjonen avkortes forholdsmessig.

Har medlemmet en medlemspliktig stilling etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen. Mottar medlemmet midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent med fratrekk for uføreggraden. Dersom medlemmet både har en medlemspliktig stilling og mottar midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og uføreggraden. Dersom uføreggraden for den midlertidige uførepensjonen, uførepensjonen og uføretrygden er forskjellig, skal den høyeste uføreggraden legges til grunn.

Ved endringer i forhold som nevnt i femte ledd skal det fastsettes en ny uttaksgrad. Dersom uttaksgraden økes, skal det beregnes et nytt deluttak for økningen.

§ 26 p Tidligpensjon til personer med særaldersgrense syv år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden

Medlemmer som er født i 1970 eller senere som helt eller delvis har fratrådt en medlemspliktig stilling der særaldersgrensen er syv år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden, har rett til tidligpensjon. Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de siste 15 årene før særaldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av tidligpensjon, har hatt medlemspliktig stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Tid med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon regnes ikke som tid i medlemspliktig stilling. Dersom vilkåret har vært oppfylt ved ett uttak, skal det anses som oppfylt også ved senere uttak.

Det er et vilkår for rett til tidligpensjon etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar eller har mottatt særalderspåslag og ikke mottar avtalefestet pensjon, pensjon etter kapittel 5 a eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Personer i årskullene 1970 til 1972 har rett til tidligpensjon før særaldersgrensen dersom summen av tjenestetid og alder er minst 85 år. Personer født i januar 1970 har rett til tidligpensjon inntil tre år før særaldersgrensen. For hver måned medlemmets fødselsmåned er senere enn januar 1970, er første mulige uttakstidspunkt for tidligpensjon én måned senere enn tidspunktet etter andre punktum. Personer født i 1973 eller senere har rett til tidligpensjon tidligst fra særaldersgrensen.

Full tidligpensjon utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Full tidligpensjon krever at medlemmet har minst 30 års samlet tjenestetid. Er tjenestetiden kortere enn 30 år, skal pensjonen avkortes forholdsmessig.

Har medlemmet en medlemspliktig stilling etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen. Mottar medlemmet midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent med fratrekk for uføregraden. Dersom medlemmet både har en medlemspliktig stilling og mottar midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og uføregraden. Dersom uføregraden for den midlertidige uførepensjonen, uførepensjonen og uføretrygden er forskjellig, skal den høyeste uføregraden legges til grunn.

Ved endringer i forhold som nevnt i femte ledd skal det fastsettes en ny uttaksgrad. Dersom uttaksgraden økes, skal det beregnes et nytt deluttak for økningen.

§ 26 q Reduksjon av tidligpensjon mot pensjongivende inntekt

Når uttaksgraden fastsettes etter § 26 o og § 26 p, skal det fastsettes en inntektsgrense. Inntektsgrensen per kalenderår er pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak, tillagt 2,7 ganger folketrygdens grunnbeløp. Ved endring i pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak skal inntektsgrensen fastsettes på nytt. Inntektsgrensen skal periodiseres i uttaksåret og opphørsåret avhengig av hvor mange måneder av året det utbetales tidligpensjon. Ved endring av inntektsgrensen underveis i et kalenderår skal det tas hensyn til antallet måneder med hver inntektsgrense.

Dersom medlemmets inntekt overstiger inntektsgrensen etter første ledd, skal pensjonen reduseres tilsvarende den delen av inntekten som overstiger inntektsgrensen multiplisert med 66 prosent justert med tjenestetidsbrøken for tidligpensjonen. Ved flere deluttak skal den laveste tjenestetidsbrøken legges til grunn for reduksjonen. Som inntekt regnes pensjongivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15 og inntekt av samme art fra utlandet. Det skal gjøres unntak for inntekt fra en avsluttet aktivitet. Dersom tidligpensjonen er gradert på grunn av mottak av midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, skal arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11 ikke medføre reduksjon av tidligpensjonen.

Medlemmet skal opplyse Pensjonskassen om forventet inntekt og om endringer i inntekten. Har medlemmet fått utbetalt for lite eller for mye pensjon, skal det foretas et etteroppgjør. Er det utbetalt for lite pensjon, skal differansen etterbetales som et engangsbeløp. For mye utbetalt pensjon kan inndrives uten hensyn til skyld og kan avregnes ved å trekke i framtidige utbetalinger av uførepensjon og alderspensjon fra Pensjonskassen. Krav om tilbakekreving av for mye utbetalt pensjon er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi forskrift om reduksjon av tidligpensjon, periodisering og etteroppgjør.

§ 26 r Særalderspåslag

Medlemmer født i 1963 eller senere som har fratrådt medlemspliktig stilling med minst 10 prosent målt i forhold til full stilling, har rett til særalderspåslag. Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de siste 15 årene før særaldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av særalderspåslag, har hatt en medlemspliktig stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Tid med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon regnes ikke som tid i medlemspliktig stilling. Dersom vilkåret har vært oppfylt ved ett uttak, skal det anses som oppfylt også ved senere uttak. Vilkåret gjelder ikke for personer som har

mottatt tidligpensjon etter dette kapittelet eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Det er et vilkår for rett til særalderspåslag etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar tidligpensjon etter dette kapittelet, tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning eller avtalefestet pensjon som en tidligpensjonsordning.

Særalderspåslaget skal beregnes som en prosentandel av pensjonsgrunnlaget. Fullt særalderspåslag skal være 7,7 prosent for stillinger med særaldersgrense syv år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden, 6,5 prosent for stillinger med særaldersgrense fire år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden og 5,8 prosent for stillinger med særaldersgrense to år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden. Fullt særalderspåslag krever at medlemmet har minst 30 års tjenestetid. Er tjenestetiden kortere enn 30 år, avkortes særalderspåslaget forholdsmessig.

Har medlemmet en medlemspliktig stilling etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen. Mottar medlemmet midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent med fratrekk for høyeste uføregrad etter uttaket. Dersom medlemmet både har en medlemspliktig stilling og mottar midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og høyeste uføregrad etter uttaket. Dersom medlemmet mottar særalderspåslag etter mottak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent fratrullet stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og høyeste uføregrad etter særaldersgrensen. Dersom uføregraden for midlertidig uførepensjon, uførepensjon og uføretrygd er forskjellig, skal den høyeste uføregraden legges til grunn.

Ved endringer i forhold som nevnt i fjerde ledd skal det fastsettes en ny uttaksgrad. Det skal likevel ikke fastsettes en ny uttaksgrad ved økt stillingsandel i den medlemspliktige stillingen etter uttak. Dersom uttaksgraden økes, skal det beregnes et nytt deluttak for økningen.

Særalderspåslaget utbetales tidligst fra tidspunktet medlemmet når laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden.

§ 26 s *Livsvarig reduksjon av særalderspåslag*

Når uttaksgraden av særalderspåslaget fastsettes, skal det fastsettes en inntektsgrense. Inntektsgrensen per kalenderår er pensjonsgrunnlaget i en medlems-

pliktig stilling etter uttak, tillagt folketrygdens grunnbeløp. Ved endring i pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak skal inntektsgrensen fastsettes på nytt. Inntektsgrensen skal likevel ikke fastsettes på nytt ved økt pensjonsgrunnlag som følge av økt stillingsandel i den medlemspliktige stillingen etter uttaket. Inntektsgrensen skal periodiseres i uttaksåret avhengig av hvor mange måneder i året det utbetales særalderspåslag. Ved endring av inntektsgrensen underveis i et kalenderår skal det tas hensyn til antallet måneder med hver inntektsgrense.

Det livsvarige nivået på særalderspåslaget reduseres for hvert år medlemmet har inntekt over inntektsgrensen. Særalderspåslaget skal reduseres med en brøk hvor inntekten over inntektsgrensen er telleren og tre ganger pensjonsgrunnlaget for særalderspåslaget er nevneren. Reduksjonen får virkning fra året etter at skatteoppgjøret foreligger. Som inntekt regnes pensjongivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15 og inntekt av samme art fra utlandet. Det skal gjøres unntak for inntekt fra en avsluttet aktivitet. Dersom særalderspåslag er gradert på grunn av mottak av midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, skal arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11 ikke medføre reduksjon av særalderspåslaget.

Ved uttak av særalderspåslag senere enn to år før medlemmet når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, uten at det tidligere er mottatt tidligpensjon etter dette kapittelet, alderspensjon etter § 20 a slik den lød før 1. januar 2026, eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning, reduseres også det livsvarige nivået på særalderspåslaget med 1/36 av ytelsen for hver måned det senere uttaket skjer.

Departementet kan gi forskrift om reduksjon av særalderspåslag og periodisering.

§ 26 t *Flere stillinger med ulik særaldersgrense*

For medlemmer som har hatt flere etterfølgende stillinger med ulike særaldersgrenser, skal den siste særaldersgrensen legges til grunn, se likevel § 44 ellefte ledd.

For medlemmer som har samtidige stillinger med ulike særaldersgrenser, gis tidligpensjon og særalderspåslag med utgangspunkt i den laveste aldersgrensen, forutsatt at medlemmet har hatt en stilling med den særaldersgrensen som utløser retten til ytelsen, i minst tre år før vedkommende når særaldersgrensen eller før fratreden med rett til uttak av ytelsen.

Paragrafen her gjelder ikke personer som omfattes av § 26 n.

§ 26 u Uttak av tidligpensjon og særalderspåslag – opphør og endringer

Tidligpensjon etter § 26 o og tidligpensjon etter § 26 p utbetales tidligst fra og med måneden etter at meldingen om uttak blir gitt, men likevel tidligst fra måneden etter at retten til tidligpensjon inntreffer. Tidligpensjonen skal utbetales til og med måneden medlemmet når alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden. Dersom et medlem som mottar tidligpensjon, dør før vedkommende når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, opphører tidligpensjonen ved utgangen av måneden etter måneden medlemmet døde.

For medlemmer som mottar tidligpensjon etter dette kapittelet eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenestepensjonsordning, utbetales særalderspåslaget fra måneden etter siste utbetaling av tidligpensjon. Særalderspåslaget utbetales ellers tidligst fra og med måneden etter at meldingen om uttak blir gitt, men likevel tidligst fra måneden etter at retten til særalderspåslag inntreffer. Særalderspåslaget opphører ved utgangen av måneden etter måneden medlemmet døde.

Endringer i tidligpensjon og særalderspåslag får virkning fra måneden etter at forholdet som førte til endringen, inntraff, se likevel § 26 s andre ledd tredje punktum.

§ 31 andre ledd første og andre punktum skal lyde:

Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon for personer født til og med 1962 faller bort fra og med måneden etter at medlemmet når aldersgrensen for stillingen, men senest fra måneden etter fylte 67 år. Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon for personer født fra og med 1963 faller bort fra måneden etter at medlemmet fyller 67 år.

Nåværende andre og tredje punktum blir tredje og nytt fjerde punktum.

§ 35 første ledd skal lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har alderspensjon etter kapittel 5, *tidligpensjon etter kapittel 5 b*, midlertidig uførepensjon eller uførepensjon etter kapittel 6 eller *tilsvarende pensjon* fra en annen tjenestepensjonsordning, skal enke- eller *enkemannspensjonen* reduseres etter bestemmelsene her.

§ 42 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Tidligpensjon og særalderspåslag etter kapittel 5 b under utbetaling skal reguleres ved at pensjonsgrunnlaget årlig fra 1. mai reguleres i samsvar med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten.

Nåværende tredje og fjerde punktum blir fjerde og nytt femte punktum.

§ 42 femte ledd tredje punktum skal lyde:

For medlemmer som har fratrådt stillingen sin før uttaket av pensjonen, gjelder det samme også for pensjonsgrunnlaget for tidligpensjon etter § 26 o og § 26 p og særalderspåslag etter § 26 r.

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

II

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd første punktum skal lyde:

Loven omfatter alderspensjon etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse *kapittel 5* og § 26 h og *tidligpensjon etter kapittel 5 b*.

§ 19 andre ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Dersom det ytes uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger samtidig med tidligpensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 o og § 26 p eller tilsvarende pensjon, skal tidligpensjonen ikke samordnes etter paragrafen her.

§ 22 nr. 4 andre punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke dersom omstillingsstønad ytes samtidig med tidligpensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 o eller § 26 p eller tilsvarende pensjon.

Nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum.

§ 23 nr. 1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Dersom det ytes uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger samtidig med tidligpensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 o og § 26 p eller tilsvarende pensjon, skal tidligpensjonen ikke samordnes med uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger.

III

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd nytt andre og tredje punktum skal lyde:

Kun tjenestetid i stillinger med særaldersgrense skal inngå i beregningen etter § 11 p. Andre punktum gjelder ikke for tjenestetid før 1. januar 2025.

§ 5 andre ledd første punktum skal lyde:

Ved beregning av pensjon etter kapittel 4, § 11 n, kapittel 5 og 6 avrundes samlet tjenestetid slik at brøkdelen av et år mindre enn en halv ikke regnes med.

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Tjenestetid *etter* kapittel 4 a og § 11 p fastsettes i antall år, avrundet til én desimal.

§ 6 a andre ledd oppheves.

§ 11 c tredje ledd nytt femte punktum skal lyde:

Pensjonen kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 4 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

§ 11 f første ledd fjerde punktum skal lyde:

Betinget tjenstepensjon kan ikke utbetales samtidig med *tidligpensjon etter kapittel 4 b, tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning eller* avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 11 h nytt åttende ledd skal lyde:

Alderspensjonen kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 4 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

§ 11 j nytt femte ledd skal lyde:

Overgangstillegget kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 4 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Nytt kapittel 4 b med § 11 m til § 11 r skal lyde:

Kapittel 4 b Alderspensjon – tidligpensjon og særalderspåslag til personer med særaldersgrense

§ 11 m *Virkeområde*

Kapittelet gjelder alderspensjon for personer født i 1963 eller senere og omfatter tidligpensjon og særalderspåslag til personer med lavere aldersgrense enn 70 år (særaldersgrense).

§ 11 n *Særskilt tidligpensjonsordning til personer i årskullene 1963 og 1964*

Personer født i 1963 og 1964 med særaldersgrense to år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden har rett til tidligpensjon når de fratrer stillingen med minst 10 prosent målt i forhold til full stilling, ved eller etter fylte 65 år.

Tidligpensjonen gis fra tidspunktet for fylte 65 år. Fratrer et medlem tre år eller kortere tid før det nevnte tidspunktet, har vedkommende rett til tidligpensjon dersom summen av tjenestetid og alder er minst 85 år.

Ved overgang fra en stilling med særaldersgrense 65 år til en stilling med aldersgrense 70 år skal særaldersgrensen på 65 år legges til grunn i inntil ti år dersom vedkommende ville hatt rett til alderspensjon etter den tid-

ligere særaldersgrensen. Det er et vilkår at vedkommende har hatt stillinger med særaldersgrense i minst 15 år.

Det er et vilkår for rett til tidligpensjon etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar eller har mottatt særalderspåslag og ikke mottar avtalefestet pensjon, pensjon etter kapittel 4 a eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Tidligpensjonen løper fra den første dagen medlemmet ikke mottar lønn. For øvrig gjelder § 11 første ledd andre til fjerde punktum.

Tidligpensjonen gis fram til medlemmet når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden.

Ved overgang fra en stilling med aldersgrense 70 år til en stilling med særaldersgrense 65 år skal særaldersgrensen først legges til grunn etter ett års tjeneste.

Tidligpensjonen skal beregnes etter bestemmelsene i § 7 sjette og sjuende ledd, § 8, § 9 første, tredje og fjerde ledd og § 11 tredje og fjerde ledd.

§ 11 o *Pensjonsgrunnlag for særalderspåslag*

Grunnlaget for beregning av særalderspåslag (pensjonsgrunnlaget) er medlemmets innskottsgrunnlag etter § 27 når det fratrer stillingen. Kun innskottsgrunnlag fra arbeidsforhold med særaldersgrense skal inngå i beregningen. Andre punktum gjelder ikke innskottsgrunnlag før 1. januar 2025.

Det kan ved tariffavtale settes begrensninger for medregning av lønnsforhøyelser de siste to årene før fratrede med alderspensjon.

Når et medlem er gått over til en stilling med lavere innskottsgrunnlag, eller når grunnlaget for medlemmets stilling er blitt satt ned uten at dette skyldes en alminnelig lønnsregulering, får medlemmet pensjon beregnet etter det høyere grunnlaget for så mange tjenestear som han eller hun hadde da vedkommende fratrådte den høyere stillingen, eller da grunnlaget for stillingen ble satt ned. I tillegg får medlemmet pensjon beregnet etter det lavere grunnlaget for så mange tjenestear som han eller hun har hatt etter at vedkommende gikk over i den lavere stillingen, eller etter at grunnlaget for stillingen ble satt ned, men ikke for flere tjenestear enn at den samlede tjenestetiden blir 30 år. Det samme gjelder for et medlem som tidligere har hatt oppsatt pensjon for en høyere stilling.

Det kan ved tariffavtale fastsettes minstegrenser for hvor lenge et medlem må ha hatt det høyere pensjonsgrunnlaget for at det skal gi rett til økt pensjon.

For tjeneste i en stilling med kortere arbeidstid enn det fastsatte for en tilsvarende full stilling, skal pensjonsgrunnlaget reduseres ut fra arbeidstiden (det reduserte innskottsgrunnlaget). Har medlemmet en tid betalt innskott bare av en del av stillingens innskottsgrunnlag,

skal pensjonsgrunnlaget for denne tjenesten reduseres ut fra det betalte innskottet.

Er den samlede tjenestetiden lengre enn den tjenestetiden som kreves for å få full pensjon, skal det sees bort fra tjenestetiden med lavest pensjonsgrunnlag.

§ 11 p *Særalderspåslag*

Medlemmer født i 1963 eller senere som har fratrådt medlemspliktig stilling med minst 10 prosent målt i forhold til full stilling, har rett til særalderspåslag. Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de siste 15 årene før særaldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av særalderspåslag, har hatt en medlemspliktig stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Tid med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon regnes ikke som tid i medlemspliktig stilling. Dersom vilkåret har vært oppfylt ved ett uttak, skal det anses som oppfylt også ved senere uttak. Vilket gjelder ikke for personer som har mottatt tidligpensjon etter dette kapittelet eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Det er et vilkår for rett til særalderspåslag etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar tidligpensjon etter dette kapittelet, tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning eller avtalefestet pensjon som en tidligpensjonsordning.

Særalderspåslaget skal beregnes som en prosentandel av pensjonsgrunnlaget. Fullt særalderspåslag skal være 5,8 prosent. Fullt særalderspåslag krever at medlemmet har minst 30 års tjenestetid. Er tjenestetiden kortere enn 30 år, avkortes særalderspåslaget forholdsmessig.

Har medlemmet en medlemspliktig stilling etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen. Mottar medlemmet midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent med fratrekk for høyeste uføregrad etter uttaket. Dersom medlemmet både har en medlemspliktig stilling og mottar midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og høyeste uføregrad etter uttaket. Dersom medlemmet mottar særalderspåslag etter mottak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent fratrullet stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og høyeste uføregrad etter særaldersgrensen. Dersom uføregraden for midlertidig uførepensjon, uførepensjon og uføretrygd er forskjellig, skal den høyeste uføregraden legges til grunn.

Ved endringer i forhold som nevnt i fjerde ledd skal det fastsettes en ny uttaksgrad. Det skal likevel ikke fastsettes en ny uttaksgrad ved økt stillingsandel i den medlemspliktige stillingen etter uttaket. Dersom uttaksgraden økes, skal det beregnes et nytt deluttak for økningen.

Særalderspåslaget utbetales tidligst fra tidspunktet medlemmet når laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden.

§ 11 q *Livsvarig reduksjon av særalderspåslag*

Når uttaksgraden av særalderspåslaget fastsettes, skal det fastsettes en inntektsgrense. Inntektsgrensen per kalenderår er pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak, tillagt folketrygdens grunnbeløp. Ved endring i pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak skal inntektsgrensen fastsettes på nytt. Inntektsgrensen skal likevel ikke fastsettes på nytt ved økt pensjonsgrunnlag som følge av økt stillingsandel i den medlemspliktige stillingen etter uttaket. Inntektsgrensen skal periodiseres i uttaksåret avhengig av hvor mange måneder i året det utbetales særalderspåslag. Ved endring av inntektsgrensen underveis i et kalenderår skal det tas hensyn til antallet måneder med hver inntektsgrense.

Det livsvarige nivået på særalderspåslaget reduseres for hvert år medlemmet har inntekt over inntektsgrensen. Særalderspåslaget skal reduseres med en brøk hvor inntekten over inntektsgrensen er telleren og tre ganger pensjonsgrunnlaget for særalderspåslaget er nevneren. Reduksjonen får virkning fra året etter at skatteoppgjøret foreligger. Som inntekt regnes pensjonsgivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15 og inntekt av samme art fra utlandet. Det skal gjøres unntak for inntekt fra en avsluttet aktivitet. Dersom særalderspåslag er gradert på grunn av mottak av midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, skal arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11 ikke medføre reduksjon av særalderspåslaget.

Ved uttak av særalderspåslaget senere enn to år før medlemmet når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, uten at det tidligere er mottatt tidligpensjon etter dette kapittelet, alderspensjon etter § 6 a slik den lød før 1. januar 2026, eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning, reduseres også det livsvarige nivået på særalderspåslaget med $1/36$ av ytelsen for hver måned det senere uttaket skjer.

Departementet kan gi forskrift om reduksjon av særalderspåslag og periodisering.

§ 11 r *Uttak av særalderspåslag – opphør og endringer*

For medlemmer som mottar tidligpensjon etter dette kapittelet eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning, utbetales særalderspåslaget fra måneden etter siste utbetaling av tidligpensjon. Særalderspåslag utbetales ellers tidligst fra og med måneden etter at meldingen om uttak blir gitt, men likevel tidligst fra måneden etter at retten til særalderspåslag inntreffer. Særalderspåslaget opphører ved utgangen av måneden etter måneden medlemmet døde.

Endringer i særalderspåslaget får virkning fra måneden etter at forholdet som førte til endringen, inntraff, se likevel § 11 q andre ledd tredje punktum.

§ 17 andre ledd første og andre punktum skal lyde:

Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon for personer født til og med 1962 faller bort fra og med måneden etter at medlemmet når aldersgrensen for stillingen, men senest fra måneden etter fylte 67 år. Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon for personer født fra og med 1963 faller bort fra måneden etter at medlemmet fyller 67 år.

Nåværende andre og tredje punktum blir tredje og nytt fjerde punktum.

§ 20 første ledd bokstav a første ledd første punktum skal lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har alderspensjon etter kapittel 4, *tidligpensjon etter kapittel 4 b eller* midlertidig uførepensjon eller uførepensjon *etter kapittel 5 eller tilsvarende pensjon* fra en annen tjenstepensjonsordning, skal enke- eller *enkemannspensjonen* reduseres etter bestemmelsene her.

§ 39 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Tidligpensjon og særalderspåslag etter kapittel 4 b under utbetaling skal reguleres ved at pensjonsgrunnlaget årlig fra 1. mai reguleres i samsvar med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten.

Nåværende tredje og fjerde punktum blir fjerde og nytt femte punktum.

§ 39 femte ledd tredje punktum skal lyde:

For medlemmer som har fratrådt sin stilling før uttaket av særalderspåslaget, gjelder det samme også for pensjonsgrunnlaget for særalderspåslag etter § 11 p.

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

IV

I lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd bokstav c skal lyde:

- c. Vedkommende verken er eller har vært mottaker av avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven, avtalefestet pensjon som en *tidligpensjonsordning, uføretrygd* fra folketrygden etter fylte 62 år, betinget tjenstepensjon etter lov om Statens pensjonskasse *eller tilsvarende pensjon* fra en *annen offentlig tjenstepensjonsordning, alderspensjon* etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd *slik den lød før 1. januar 2026, eller tidligpensjon etter kapittel 5 b eller tilsvarende pensjon* fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

V

Ikrafttredelse og overgangsregler.

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette de enkelte bestemmelsene i kraft til forskjellig tid.
2. Et medlem som har fått innvilget alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd før loven her trer i kraft, skal anses for å ha tidligpensjon etter § 26 n, som skal regulere medlemmets rettigheter og plikter.
3. Et medlem som har fått innvilget alderspensjon etter lov om pensjonsordning for sykepleiere § 6 a andre ledd før loven her trer i kraft, skal anses for å ha tidligpensjon etter § 11 n, som skal regulere medlemmets rettigheter og plikter.
4. Lov om Statens pensjonskasse §§ 26 r til 26 u og lov om pensjonsordning for sykepleiere §§ 11 o til 11 r om særalderspåslag får virkning fra 1. januar 2025. Et medlem som nådde laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden i perioden mellom 1. januar 2025 og tidspunktet loven her trer i kraft, skal etter søknad få etterbetalt særalderspåslag. Etterbetalingen kan tidligst skje med virkning fra måneden etter at retten til særalderspåslag inntraff.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet. Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet tilslutning til tilrådingen.

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 75 mot 28 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.23)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 74 mot 28 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.43)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 15, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i trygderettsloven mv. (ankeerklæring til Trygderetten, avgjørelse innen seks måneder mv.) (Innst. 345 L (2024–2025), jf. Prop. 135 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Stian Bakken satt frem to forslag på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) gjøres følgende endring:

I

§ 2 nr. 2 skal lyde:

Trygderetten

II

Lovendringen skal gjelde fra 1. januar 2026.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som følge av at Trygderetten anses som en særdomstol etter domstolloven.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 70 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.22)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i trygderettsloven mv. (ankeerklæring til Trygderetten, avgjørelse innen seks måneder mv.)

I

I lov 16. desember 1966 nr. 9 om anke til Trygderetten gjøres følgende endringer:

§ 8 nytt femte ledd skal lyde:

(5) Rettsmedlemmer og rettsfullmektiger må søke departementet om godkjenning for sidegjøremål i slike tilfeller som framgår av domstolloven § 121 c. Departementet fører register over sidegjøremål og siste stilling før utnevnelsen eller tilsettingen som rettsmedlem eller rettsfullmektig. Domstolloven § 121 e gjelder tilsvarende. Et rettsmedlem eller en rettsfullmektig skal melde fra om sidegjøremål snarest mulig og senest innen en måned etter at rettsmedlemmet eller rettsfullmektigen påtok seg sidegjøremålet. Enhver har rett til å gjøre seg kjent med opplysningene i registeret. Departementet bestemmer hvordan opplysninger skal gjøres tilgjengelige for den som ber om det.

§ 9 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Har en part krevd å få oppgitt en begrunnelse for vedtaket etter forvaltningsloven § 24 andre ledd, avbrytes ankefristen. Tilsvarende avbrytes ankefristen for en part som har krevd å få oppgitt begrunnelse for vedtaket fra offentlig tjenestepensjonsordning. Ny ankefrist løper fra det tidspunkt meddelelse om begrunnelsen er kommet fram til vedkommende.

(3) Trygderetten kan i særlige tilfeller forlenge ankefristen.

§ 10 første ledd bokstav a skal lyde:

a. er avgitt til *tilbyder av posttjenester* i Norge som skal sørge for å få sendingen frem til mottaker, eller

§ 11 skal lyde:

§ 11 *Ankeerklæringen og hvem som skal motta den*

(1) Ankeerklæring skal framsettes for Trygderetten.

(2) Anken kan settes fram skriftlig eller muntlig. Ved muntlig anke skal Trygderetten sørge for å sette opp anken skriftlig.

(3) Erklæringen om anke må være underskrevet og nevne:

- at den er en anke til Trygderetten,
- navn, fødselsdag og fødselsår samt adresse til den ankende part,
- det vedtak som påankes,
- den ankende parts påstand, som angir den endring i vedtaket som kreves, og så vidt mulig de nærmere omstendigheter som anføres til støtte for anken,
- erklæringer og andre bevis som påberopes,
- bilag som følger anken.

(4) Trygderetten skal vurdere om vilkårene for å behandle saken er oppfylt. Hvis en skriftlig anke er ufullstendig eller uklar, skal den ankende part gjøres oppmerksom på eventuelle mangler ved anken eller andre forhold som kan ha betydning i saken, og gis en frist for å rette opp eller supplere anken.

§ 13 skal lyde:

§ 13 Pålegg om tilsva

(1) Trygderetten skal gi den institusjon som har fattet vedtaket, i loven her kalt ankemotparten, pålegg om å innge tilsva. Trygderetten skal sette en frist for å innge tilsvaret, som normalt bør være fire uker.

(2) Tilsvaret skal angi

- a. om det framsatte krav godtas eller bestrides,
- b. om det er innsigelser mot at retten behandler saken,
- c. ankemotpartens påstand, som angir det resultat som kreves,
- d. den faktiske og rettslige begrunnelse for ankemotpartens påstand,
- e. de bevis som ankemotparten ønsker å føre, og
- f. ankemotpartens syn på den videre behandling av saken, herunder behovet for muntlig bevisførsel.

(3) Sammen med tilsvaret skal ankemotparten fremlegge alle dokumenter av betydning for saken.

(4) Trygderetten skal sende tilsvaret med bilag til den ankende part, som gis en frist for å komme med merknader til tilsvaret. Den ankende part sender eventuelle merknader direkte til Trygderetten med kopi til ankemotparten.

(5) Bestemmelsene i § 31 første ledd første punktum og § 31 andre ledd gjelder tilsvarende for meldinger til den ankende part etter fjerde ledd.

§ 13 a nytt fjerde og femte punktum skal lyde:

Frister Trygderetten har fastsatt, løper ikke i rettsferiene som framgår av domstoloven § 140 første ledd. Domstoloven § 149 og § 151 gjelder tilsvarende for frister Trygderetten har fastsatt.

Ny § 13 b skal lyde:

§ 13 b Veiledningsplikt

(1) Trygderetten skal gi partene slik veiledning om regler og rutiner for saksbehandlingen og andre formelle forhold som er nødvendig for at de kan ivareta sine interesser i saken.

(2) Har en prosesshandling mangler som kan avhjelpes, setter retten en frist for retting og gir nødvendig veiledning med opplysning om følgene av at retting ikke foretas.

§ 21 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Det kan i begrunnelsen siteres fra tidligere vedtak eller ankemotpartens tilsva.

§ 22 første ledd skal lyde:

(1) Kjennelse skal avsies snarest mulig og senest innen seks måneder etter at Trygderetten mottok anken. Når særlige grunner gjør det nødvendig, kan avgiselsen skje senere. Hvis fristen overskrides, skal årsaken oppgis i avgjørelsen.

§ 28 første ledd skal lyde:

(1) Den ankende part setter fram begjæring om gjenopptak for Trygderetten. Retten tar stilling til begjæringen etter at ankemotparten er gitt anledning til å uttale seg.

§ 29 skal lyde:

§ 29 Sakskostnader

(1) Hvis Trygderettens kjennelse er til gunst for den ankende part, skal retten pålegge ankemotparten helt eller delvis å erstatte de nødvendige kostnader som saken har medført for den ankende part. Trygderetten kan også helt eller delvis tilkjenne nødvendige sakskostnader til den ankende part i tilfeller der ankesaken heves ved beslutning eller anken avvises som følge av at ankemotparten har omgjort sitt vedtak.

(2) I tilfeller hvor Trygderetten tilkjenner den ankende part sakskostnader etter første ledd, skal Trygderetten også pålegge ankemotparten helt eller delvis å erstatte nødvendige kostnader den ankende part har hatt i forbindelse med tidligere klagebehandling av saken, og kostnader som er pådratt etter bestemmelsene i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp.

(3) Hvis den ankende part åpenbart uten grunn har framsatt eller opprettholdt anke, kan retten bestemme at vedkommende helt eller delvis skal bære de utgifter som anken har medført for ankemotparten og utgifter etter lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp. Sakskostnader som den ankende part pålegges, kan inndrives etter reglene for dommer.

(4) Sakskostnader tilkjennes bare når parten har krevd det. Retten tar avgjørelse om sakskostnader i den kjennelse eller beslutning som avslutter saken. Salærutgifter kan ikke erstattes med mer enn kr 15 000 uten at det er inngitt kostnadsoppgave.

(5) Rettens avgjørelser om sakskostnader kan ankes særskilt. Twisteloven §§ 20-9 og 20-10 gjelder for slik anke. Ankeinstans er den lagmannsrett som er nevnt i § 26 første ledd i loven her. Ankefristen er én måned fra den dag vedkommende mottok underretning om avgjørelsen. Anken settes fram for Trygderetten, som forkynner anken for motparten og setter frist for tilsva. Fristen bør normalt være fire uker. Etter at tilsva har innkommet eller tilsvafristen har løpt ut, sendes anken med et kort oversendelsesbrev og eventuelle ytterligere dokumenter omgående til lagmannsretten.

§ 31 første og andre ledd skal lyde:

(1) Trygderettens melding til den ankende part om rettens kjennelse, samt beslutning som hever en sak som bortfaller uten realitetsavgjørelse, kan enten gis ved bruk av en elektronisk løsning som gir notoritet for at dokumentet er mottatt av rette vedkommende, ved vanlig brev

med mottakskvittering eller ved rekommandert sending. Andre meldinger gis på den måten retten finner hensiktsmessig.

(2) Meldingen anses for mottatt to uker etter innlevering til *tilbyder av posttjenester*, hvis ikke vedkommende har fått brevet tidligere. Ved bruk av elektronisk kommunikasjon anses melding kommet fram ved avsendelse til riktig elektronisk postadresse.

§ 34 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Taushetsplikten er ikke til hinder for at Trygderetten deler opplysninger med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 21-12 paragrafoverskriften skal lyde:

§ 21-12 *Klage i trygdesaker*

§ 21-12 annet og tredje ledd skal lyde:

Departementet kan bestemme at visse vedtak skal kunne *bringes inn* for Trygderetten *uten at vedtaket er påklaget etter første ledd*. Overprøving av en sak skal i sin helhet skje i Trygderetten dersom hensynet til sammenhengen i saken tilsier det.

Klage settes fram skriftlig eller muntlig for den enheten som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. *Klage over* vedtak etter kapittel 5 settes fram for det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket, med mindre Helsedirektoratet bestemmer noe annet.

§ 21-12 femte ledd skal lyde:

Fristen for *klage* er seks uker, også i saker som nevnt i fjerde ledd.

III

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 16, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om behandling av personopplysninger i Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité og dets organisasjonsledd for å forebygge, avdekke og reagere mot seksuelle overgrep, trakassering og vold mv. i idretten (Innst. 375 L (2024–2025), jf. Prop. 49 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Turid Kristensen på vegne av Høyre
- forslag nr. 2, fra Per Olav Tyldum på vegne av Senterpartiet

Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa innan utgangen av vårsesjonen 2026 kome attende til Stortinget med eit nytt lovforslag om handsaming av personopplysningar der heile frivillig sektor er inkludert.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 85 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.28)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i tett samarbeid med Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, vurdere hvordan man ytterligere kan styrke idrettens muligheter for behandling av personopplysninger for å forebygge, avdekke og reagere mot seksuelle overgrep, trakassering og vold mv. i idretten samt eventuelle andre formål, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte senest i løpet av våren 2026.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 80 mot 23 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k

A.

L o v

om behandling av personopplysninger i Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité og dets organisasjonsledd for å forebygge, avdekke og

reagere mot seksuelle overgrep, trakassering og vold mv. i idretten

§ 1 Lovens formål

Formålet med loven er å sikre en forsvarlig behandling av særlige kategorier av personopplysninger og personopplysninger om straffedommer og lovovertrедelser når det er nødvendig å behandle slike opplysninger for å forebygge, avdekke eller reagere mot seksuelle overgrep, trakassering eller vold mv. i idretten.

§ 2 Virkeområde

Loven gjelder for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité og dets organisasjonsledd. Med organisasjonsledd menes idrettskretser, særforbund, særkretser og regioner, idrettsråd og idrettslag.

Loven gjelder også på Svalbard.

§ 3 Definisjoner

Med seksuelle overgrep mv. menes handlinger som omfattes av straffeloven §§ 291 til 318.

Med trakassering mv. menes handlinger som omfattes av likestillings- og diskrimineringsloven § 13 første til femte ledd, herunder seksuell trakassering, og straffeloven §§ 185, 267, 267 a og 267 b.

Med vold mv. menes handlinger som omfattes av straffeloven §§ 251, 252, 263, 264, 266, 266 a, 271, 272, 273, 274, 275, 280, 281, 282 og 283, og som bryter reglene for godkjente handlinger i en idrett.

§ 4 Behandling av særlige kategorier av personopplysninger

Når det er nødvendig for å forebygge, avdekke eller reagere mot seksuelle overgrep, trakassering eller vold mv. i idretten, kan det behandles følgende personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 nr. 1:

- a. opplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse
- b. opplysninger om politisk oppfatning
- c. opplysninger om filosofisk overbevisning
- d. opplysninger om religion
- e. opplysninger om en persons seksuelle orientering
- f. opplysninger om en persons seksuelle forhold
- g. helseopplysninger

§ 5 Behandling av personopplysninger om straffedommer og lovovertrедelser

Når det er nødvendig for å forebygge, avdekke eller reagere mot seksuelle overgrep, trakassering eller vold mv. i idretten, kan det behandles personopplysninger om straffedommer og lovovertrедelser som nevnt i personvernforordningen artikkel 10, blant annet:

- a. opplysninger i barneomsorgsattest, jf. politiregisterloven § 39
- b. opplysninger som er utlevert fra politiet med hjemmel i politiregisterloven §§ 27 og 31
- c. opplysninger som gir grunn til å tro at det er behov for å be om fornyet vandelskontroll, jf. politiregisterloven § 43
- d. opplysninger om dommer om rettighetstap, jf. straffeloven § 56
- e. opplysninger som gjelder lovbrudd som har forekommet i forbindelse med trening, konkurranse eller annet arrangement organisert av eller i samarbeid med et organisasjonsledd, eller lovbrudd som er utført i en relasjon som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor andre i idretten

§ 6 Hvem det kan behandles personopplysninger om

Det kan behandles personopplysninger som nevnt i §§ 4 og 5 om følgende personer:

- a. utøvere
- b. trenere
- c. dommere og funksjonærer som deltar i en idrettskonkurranse
- d. personer som innehar andre verv eller oppgaver i idretten
- e. tilskuere

Et organisasjonsledd kan bare behandle personopplysninger om personer nevnt i første ledd som har eller skal ha en tilknytning til organisasjonsleddet, eller som har eller skal ha en tilknytning til et underliggende organisasjonsledd.

Når det er nødvendig for å følge opp en handling som omfattes av denne loven, kan det også behandles personopplysninger om personer nevnt i første ledd som hadde en tilknytning som nevnt i annet ledd da handlingen skjedde.

§ 7 Deling av personopplysninger

Personopplysninger som nevnt i § 4 og § 5 bokstav b til e kan deles med Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité og med overordnet eller underliggende organisasjonsledd dersom og i den utstrekning det er nødvendig for å forebygge, avdekke eller reagere mot seksuelle overgrep, trakassering eller vold mv. i idretten. Ved deling av personopplysninger skal man så langt som mulig skjerme identiteten til dem som er utsett for handlingene.

For å kunne dele personopplysninger som nevnt i § 4 og § 5 bokstav b til e med andre organisasjonsledd enn dem som er nevnt i første ledd, må den som deler, i tillegg til kravene i første ledd, ha grunn til å tro at en person skal ha en tilknytning til det organisasjonsleddet opplysningene deles med. Ved deling av personopplys-

ninger skal man skjerme identiteten til dem som er utsatt for handlingene.

§ 8 Tilgangsstyring og taushetsplikt

Den behandlingsansvarlige skal sørge for tilgangsstyring, slik at personer tilknyttet organisasjonsleddet bare har tilgang til personopplysninger som nevnt i §§ 4 og 5 dersom og i den utstrekning det er nødvendig for å oppfylle formålene nevnt i disse bestemmelsene.

Personer som har tilgang til personopplysninger etter denne loven, er underlagt taushetsplikt med hensyn til de nevnte opplysningene. Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysningene kan behandles i samsvar med bestemmelsene i denne loven, utleveres til politiet, gjøres kjent for dem som de direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning de som har krav på taushet, samtykker.

§ 9 Forskrifter

Departementet kan gi forskrift om behandling av personopplysninger etter denne loven, blant annet nærmere regler om behandlingsansvarlig, hvilke personopplysninger som kan behandles, lagringstid og sletting av personopplysninger.

§ 10 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

I

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med frivillig sektor utrede utfordringer ved og behov for behandling av personopplysninger for hele den frivillige sektor og komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som kan gi frivillig sektor de nødvendige hjemlene de trenger for å kunne forebygge, avdekke og reagere mot seksuelle

overgrep, trakassering og vold mv., senest i løpet av våren 2026.

Presidenten: Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 85 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.38)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag om å innta definisjonene av trakassering og seksuell trakassering i likestillings- og diskrimineringsloven § 13, samt diskrimineringsgrunnlagene i samme lov § 6, i lov om behandling av personopplysninger i Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité og dets organisasjonsledd for å forebygge, avdekke og reagere mot seksuelle overgrep, trakassering og vold mv. i idretten senest i løpet av våren 2026.

Presidenten: Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 61 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.57)

Votering i sak nr. 17, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om dokumentasjon og arkiv (arkivlova) (Innst. 304 L (2024–2025), jf. Prop. 52 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Åslaug Sem-Jacobsen på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 2, fra Åslaug Sem-Jacobsen på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslag nr. 3, fra Silje Hjemdal på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 4 og 5, fra Naomi Ichihara Røkkum på vegne av Venstre

Det votes over forslag nr. 4, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Prop. 52 L (2024–2025) Lov om dokumentasjon og arkiv (arkivlova) sendes tilbake til regjeringen.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 95 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.40)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme et nytt og helhetlig forslag til endringer i arkivlova, som i større grad enn Prop. 52 L (2024–2025) følger opp sentrale anbefalinger fra Arkivlovutvalget, innen egnet tid.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 96 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.58)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at navnet Arkivverket beholdes i stedet for å endres til Nasjonalarkivet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 91 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å lovfeste et ansvar for fylkeskommunene for bevaring og tilgjengeliggjøring av privatarkiv.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 66 mot 36 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.31)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen revidere eller supplere oppdragsbrevet til Arkivverket, slik at sentrale anbefalinger fra Arkivlovutvalget og innspill fra høringsinstansene inngår i det videre forskriftsarbei-

det. Arbeidet må ha som mål å sikre en mer helhetlig og moderne regulering av arkivpliktene i offentlig sektor, tilpasset den digitale utviklingen og med et særlig blikk på automatisert saksbehandling.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 67 mot 36 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.49)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om dokumentasjon og arkiv (arkivlova)

Kapittel 1. Innleiande føreseigner

§ 1 Formålet med lova

Lova skal medverke til ei forsvarleg og etterretteleg offentlig forvaltning ved at

- dokumentasjonen i offentlege organ skal bli forvalta som arkiv
- dokumentasjonen skal vere tilgjengeleg, for å kunne føre kontroll med forvaltninga, styrkje rettstryggleiken og fremje ein open og opplyst offentlig samtale.

Lova skal leggje til rette for at arkiva kan tene som kulturarv, kjelde til historisk kunnskap og grunnlag for forskning, og at allmenta kan ta arkiva i bruk.

Lova skal òg leggje til rette for bevaring og tilgjengleggjeri av privatarkiv med rettsleg, historisk, kulturell eller vitskapleg verdi.

§ 2 Definisjonar

I lova her gjeld følgjande definisjonar:

- arkiv:** dokumentasjon som skal takast vare på i eit avgrensa tidsrom eller for ettertida
- avlevere:** overføre arkiv til langtidsbevaring i ein bevaringsinstitusjon, med den følgja at råderetten går over til bevaringsinstitusjonen
- bevaringsinstitusjon:** institusjon eller organisatorisk eining som tek imot og har ansvar for å langtidsbevare arkiva og gjere dei tilgjengelege for bruk
- deponere:** overføre arkiv mellombels til ein bevaringsinstitusjon, der organ held fram med å ha råderetten over arkiva sine og arkiveigarar held fram med å ha eigedomsretten til privatarkiva sine
- dokumentasjon:** dokument som nemnt i offentlig-lova § 4 første ledd og annan informasjon som organet sjølv har lagra i informasjonssystema sine, og

som gjeld sakshandsaminga, oppgåveløysinga eller andre vesentlege tilhøve ved verksemda

- f. *informasjonssystem*: eit system for å organisere og handtere informasjon
- g. *kassere*: å gjere til inkjes dokumentasjon slik at han ikkje lenger finst
- h. *organ*: verksemdar som lova gjeld for, utanom rettssubjekt som berre er omfatta av kapittel 3
- i. *privatarkiv*: arkiv som er skapt av andre enn eit organ.

§ 3 Verkeområde

Lova gjeld for

- a. staten, fylkeskommunane og kommunane
- b. andre rettssubjekt i saker der dei gjer enkeltvedtak eller utferdar forskrift.

Lova gjeld ikkje for Stortinget, Riksrevisjonen, Sivilombudet og andre organ for Stortinget.

Departementet kan gi forskrift om at lova skal gjelde heilt eller delvis for sjølvstendige rettssubjekt som er omfatta av offentleglova § 2 første ledd første punktum bokstav c eller d, og som ikkje hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private.

Kapittel 3 gjeld for dei som eig eller forvaltar privatarkiv.

Lova gjeld i Noreg, medrekna på Svalbard og Jan Mayen. Kongen kan gi forskrift om at lova også skal gjelde på dei norske bilanda i Antarktis.

§ 4 Nasjonalarkivet

Nasjonalarkivet er den nasjonale arkivstyresmakta og bevaringsinstitusjon for statlege arkiv. Samisk arkiv og Norsk helsearkiv er òg delar av Nasjonalarkivet.

Nasjonalarkivet skal rettleie organ om pliktene deira etter lova her.

Når Nasjonalarkivet ber om det, skal organa uhindra av teieplikt gi opplysningar som gjeld oppfyllinga av plikter etter lova her.

Nasjonalarkivet kan uhindra av teieplikt hente inn opplysningar frå Folkeregisteret som er naudsynte for å løyse oppgåver etter lova her.

Nasjonalarkivet kan krevje at personar som skal tilsetjast der, legg fram ordinær politiattest.

Kapittel 2. Forvaltninga av dokumentasjon og arkiv

§ 5 Arkivplikta

Organa skal forvalte dokumentasjon som blir til som ledd i verksemda, som arkiv. Dokumentasjonen skal sikrast slik at informasjonen ikkje går tapt, og forvaltast slik at

- a. opphavet til informasjonen alltid er kjent
- b. det går fram i kva samanheng informasjonen er skapt, og kva samanheng han inngår i

- c. informasjonen ikkje blir endra
- d. informasjonen er tilgjengeleg på ein måte som ikkje avgrensar framtidig nytte.

Departementet kan gi forskrift om kva organa skal ta omsyn til når dei skal avgjere kva dei skal forvalte som arkiv etter første ledd.

§ 6 Forskrift om forvaltninga av dokumentasjon og arkiv

Departementet kan gi forskrift om kva som skal inngå i arkivplikta etter § 5 første ledd. Dette kan omfatte:

- a. føring av journal og anna registrering av metadata
- b. retting av feil opplysningar i arkiv og vilkåra for dette
- c. handsaming av naudsynte personopplysningar, også personopplysningar som er nemnde i personvernforordninga artikkel 9, og krava til slik handsaming
- d. ansvar for pliktene etter lova her knytt til dokumentasjon som blir til når organ samarbeider om å løyse oppgåver i eit felles system
- e. krav til informasjonssystem
- f. krav til skildringar av informasjonssystem
- g. vedlikehald av digitale arkiv
- h. fysisk sikring av arkiv
- i. konvertering av analoge arkiv til digitalt format
- j. overføring av arkiv mellom organ i samband med oppgaveoverføring eller endringar i den administrative inndelinga av Noreg.

§ 7 Dokumentasjon av lovpålagde oppgåver som er løyste på vegner av organet

Eit organ som inngår avtale om at eit rettssubjekt som ikkje er omfatta av lova, skal løyse lovpålagde oppgåver på organet sine vegner, skal sørgje for at dei pliktene organet har etter lova, blir følgde opp i oppgåveløysinga.

Organet har plikt til å ta imot dokumentasjon som gjeld oppgåveløysinga, når rettssubjektet som har løyst oppgåvene, ikkje lenger treng eller har rettmessig krav til dokumentasjonen.

Departementet kan gi forskrift om unntak frå føresegner gitt i eller i medhald av lova for rettssubjekt som løyser oppgåver på vegner av eit organ.

§ 8 Dokumentasjonsplan og internkontroll

Eit organ skal ha ein oppdatert dokumentasjonsplan som viser korleis organet har organisert arbeidet med å etterleve pliktene etter lova her.

Planen skal

- a. vere utforma slik at han kan tene som ein reiskap i internkontrollen
- b. gi oversyn over kva slags dokumentasjon som blir til som ledd i verksemda
- c. gi oversyn over kva dokumentasjon organet forvaltar som arkiv

- d. gjere greie for korleis dokumentasjon etter bokstav b og c blir lagra.

Departementet kan gi forskrift om innhaldet i dokumentasjonsplanen, internkontroll med dokumentasjons- og arkivforvaltninga og offentleggjing av informasjon frå dokumentasjonsplanen.

§ 9 Unntak for særskilde organ

Departementet kan gi forskrift om unntak frå føresegnene gitt i eller i medhald av §§ 5, 6, 8, 14 og 15 for

- offentlege utval som er oppretta ved lov eller kongeleg resolusjon
- organ som er omfatta av lova her etter § 3 første ledd bokstav b.

§ 10 Forbod mot å overdra eigedomsrett til eller råderett over arkiv

Eit organ kan ikkje overdra eigedomsretten til eller råderetten over arkiv som er omfatta av lova her. Dette gjeld ikkje overføring til eit anna organ som ledd i overføring av oppgåver og ansvar eller ved endringar i den administrative inndelinga av Noreg.

Private kan berre få eigedomsrett til arkiv skapt av organa nemnde i § 3 første ledd ved overføring av oppgåver og ansvar.

§ 11 Villkår for utførsle og lagring av arkiv utanfor Noreg

Det er forbode å føre ut av landet dokumentasjon i arkiv som er lagra på fysiske medium.

Forboded gjeld ikkje

- for arkivfagleg forsvarleg mellombels bruk til forvaltningsformål eller rettslege formål
- for arkivfagleg forsvarleg mediekonvertering, konservering eller sikring innanfor EØS-området i avgrensa tidsrom
- i andre særlege tilfelle når Nasjonalarkivet gir løyve.

Departementet kan gi forskrift om kva villkår som skal gjelde ved lagring av digitale arkiv utanfor Noreg.

§ 12 Dokumentasjon som skal takast vare på for ettertida

Dokumentasjon med stor kulturell eller vitenskapleg verdi og viktig dokumentasjon om rettslege tilhøve eller om forvaltninga si verksemd skal takast vare på og gjerast tilgjengeleg for ettertida.

Departementet kan gi forskrift om overordna prinsipp, metodar og kriterium som skal leggjast til grunn for Nasjonalarkivet sine vurderingar om kva som skal takast vare på etter første ledd. Nasjonalarkivet kan gi forskrift om kva dokumentasjon som skal takast vare på.

Dokumentasjon som skal takast vare på, skal avleverast eller overførast til langtidsbevaring i tråd med § 14.

§ 13 Kassasjon av dokumentasjon som ikkje skal takast vare på

Eit organ kan berre kassere dokumentasjon som

- ikkje skal takast vare på i medhald av forskrift gitt av Nasjonalarkivet med heimel i § 12 andre ledd, eller
- det er gitt løyve frå Nasjonalarkivet til å kassere.

Føresegner i andre lover om plikt til å slette opplysningar gir berre grunnlag for kassasjon når det er klart fastsett eller føresett at opplysningane ikkje skal finnast i arkiva for ettertida. Plikta til å slette opplysningar skal elles oppfyllest på andre måtar enn ved kassasjon.

Nasjonalarkivet kan gjere vedtak om kassasjon av enkeltopplysningar i særlege høve. Departementet kan gi forskrift om slik kassasjon.

§ 14 Avlevering, overføring og deponering av arkiv til langtidsbevaring

Statlege organ skal avlevere arkiva sine til Nasjonalarkivet.

Fylkeskommunar og kommunar skal ha ordningar for langtidsbevaring av arkiva sine. Fylkeskommunar og kommunar held fram med å ha råderetten over arkiva etter overføring til ein bevaringsinstitusjon. Bevaringsinstitusjonane skal følge arkivlova når dei løyser oppgåver i samband med langtidsbevaringa.

Nasjonalarkivet kan fastsetje i enkelttilfelle at fylkeskommunale eller kommunale arkiv skal overførast til Nasjonalarkivet eller ein annan bevaringsinstitusjon dersom det må til for å sikre arkivet, eller dersom det er andre særlege grunnar til det.

Nasjonalarkivet fastset i enkelttilfelle kvar følgjande arkiv skal avleverast:

- arkiv med opphav i både statleg og kommunal sektor
- arkiva til organ omfatta av § 3 første ledd bokstav b
- arkiva til andre organ som er omfatta av lova, om dette ikkje følgjer av anna lov.

Når eit arkiv blir avlevert til Nasjonalarkivet, skal berre dokumentasjonen som skal takast vare på for ettertida, følgje med. Når arkivet har blitt avlevert, får Nasjonalarkivet råderetten over det om ikkje noko anna er avtalt. Det avleverande organet skal dekkje kostnadene for avleveringa.

Nasjonalarkivet kan samtykke til at eit organ som skal avlevere arkiva sine til Nasjonalarkivet, i staden kan avlevere dei til andre bevaringsinstitusjonar, eller at arkiva blir verande hos organet sjølv. Det skal då setjast krav til langtidsbevaringa. Nasjonalarkivet kan når som helst trekkje samtykket attende.

Eit organ kan avtale å deponere eit arkiv for teknisk sikring hos bevaringsinstitusjonen før avleveringa.

§ 15 Forskrift om avlevering mv.

Departementet kan gi forskrift om

- a. tidspunktet for avleveringa av arkiv
- b. kva for opplysningar som skal følgje arkivet ved avleveringa
- c. korleis avleveringa til Nasjonalarkivet skal skje
- d. krav til kva for format arkiva til statlege organ skal avleverast i
- e. Nasjonalarkivet sitt høve til å inngå avtaler med eit organ om forvaltninga av og råderetten over avleverte og deponerte arkiv
- f. krav til handsaminga av personopplysningar
- g. refusjon av kostnader Nasjonalarkivet har når dei gjer oppgåver som etter lova her eller forskrift med heimel i lova skal løysast av andre organ.

§ 16 Tilgjengeleggjering av arkiv som er avleverte eller overførte til langtidsbevaring

Arkiv som er avleverte til Nasjonalarkivet eller overførte til fylkeskommunale eller kommunale bevaringsinstitusjonar, og arkiva som er nemnde i § 14 sjette ledd, skal vere offentleg tilgjengelege dersom ikkje anna lovgiving eller rettane til tredjepersonar er til hinder for det.

Alle bevaringsinstitusjonar skal leggje til rette for bruk av arkiva.

Departementet kan gi forskrift om tilgjengeleggjering av arkiv og om at bevaringsinstitusjonane kan krevje betaling for tenester som ligg utanfor innsynsretten etter offentleglova, forvaltningsloven eller anna lov.

§ 17 Tieiplikt og innsynsrett hos Nasjonalarkivet

Når råderetten over eit arkiv har gått over til Nasjonalarkivet etter § 14, gjeld tieplikta etter forvaltningsloven dersom det ikkje er fastsett i eller i medhald av lov at ei anna tieiplikt skal gjelde. Dersom organet som har avlevert arkivet, var omfatta av ei mindre omfattande tieiplikt enn det som gjeld etter forvaltningsloven, skal Nasjonalarkivet ha same høve til å gi innsyn.

Retten til partsinnsyn, retten til innsyn etter offentleglova og andre særskilde lovfesta innsynsrettar gjeld òg etter at råderetten over eit arkiv går over til Nasjonalarkivet.

Kapittel 3. Privatarkiv

§ 18 Ansvar for oversyn, rettleiing og samordning knytt til privatarkiv

Nasjonalarkivet skal

- a. halde oversyn over privatarkiv som er vurderte å ha verdi for ettertida
- b. føre eit register for privatarkiv som er tekne vare på i offentlege og private bevaringsinstitusjonar
- c. rettleie bevaringsinstitusjonar om arbeid med privatarkiv

- d. samordne og medverke til det faglege utviklingsarbeidet med privatarkiv.

Statlege, fylkeskommunale og kommunale bevaringsinstitusjonar og bevaringsinstitusjonar med offentleg tilskot som tek vare på privatarkiv, skal gi Nasjonalarkivet dei opplysningane som må til for å kunne halde oversyn og føre register etter første ledd bokstav a og b.

§ 19 Avtaler om privatarkiv som skal takast vare på

Statlege, fylkeskommunale og kommunale bevaringsinstitusjonar skal forvalte privatarkiv etter § 16 når ein arkiveigar har inngått avtale med dei om avlevering eller deponering. Arkiveigaren kan likevel fastsetje avgrensingar på sakleg grunnlag i tilgangen til privatarkivet i opp til 100 år.

Når eit privatarkiv er avlevert, går eigedsretten over til bevaringsinstitusjonen.

Når eit privatarkiv er deponert, kan den som har deponert arkivet, krevje å få det attende. Eigedsretten til eit deponert privatarkiv går likevel over til bevaringsinstitusjonen når det har gått 100 år frå deponeringa, om det ikkje er avtalt eit tidlegare tidspunkt for overføring av eigedsretten.

§ 20 Særskilt bevaringsverdig privatarkiv

Nasjonalarkivet kan fastsetje at eit privatarkiv er særskilt bevaringsverdig.

Arkiveigaren eller bevaringsinstitusjonen som forvaltar det særskilt bevaringsverdige privatarkivet, skal melde frå til Nasjonalarkivet dersom:

- a. arkivet skiftar eigar eller blir overført til andre
- b. det er planar om å føre arkivet eller delar av det ut av landet
- c. arkivet står i fare for å gå tapt.

Særskilt bevaringsverdige privatarkiv skal ikkje delast opp, førast ut av landet, skadast eller kasserast utan at Nasjonalarkivet har samtykt til det. Som vilkår for samtykke kan Nasjonalarkivet krevje å få kopiere arkivet, medrekna metadata og annan kontekstinformasjon, vederlagsfritt. Det same gjeld dersom nokon som har deponert eit særskilt bevaringsverdig privatarkiv, krev å få det attende. Dersom det er fastsett avgrensingar i samsvar med § 19 første ledd, gjeld dette òg for kopien.

Kapittel 4. Handheving og straff

§ 21 Tilsyn

Nasjonalarkivet fører tilsyn med at organa rettar seg etter føresegnene i §§ 5 til 15 og forskrifter gitt med heimel i desse føresegnene. Når tilsynet krev det, har Nasjonalarkivet rett til innsyn i dokumentasjon uavhengig av tieiplikt.

Nasjonalarkivet fører tilsyn med at fylkeskommunane og kommunane rettar seg etter føresegnene i kommuneloven § 25-1. Tilsynet med fylkeskommunar og kommunar skal først i samsvar med kommuneloven kapittel 30. Nasjonalarkivet fører også tilsyn med bevaringsinstitusjonar som løyser oppgåver i samband med langtidsbevaring på vegner av fylkeskommunar eller kommunar.

§ 22 Pålegg om retting og tvangsmulkt

Nasjonalarkivet kan gi eit organ pålegg om å rette på tilhøve som er i strid med §§ 5 til 15 eller forskrift gitt med heimel i desse føresegnene.

Dersom dokumentasjon har gått tapt som følge av brot på føresegner nemnde i første ledd, kan Nasjonalarkivet påleggje organet å rekonstruere dokumentasjonen. Rekonstruksjonen skal vere eigna til å kompensere for skaden ved tapet, og kostnadene med rekonstruksjonen skal stå i eit rimeleg høve til den informasjonsverdien dokumentasjonen har.

Dersom eit organ ikkje rettar seg etter eit pålegg som er gitt på grunn av alvorlege brot på føresegnene nemnde i første ledd, kan Nasjonalarkivet påleggje organet tvangsmulkt til det har retta seg etter pålegget. Forvaltningsloven § 51 gjeld tilsvarende.

Første til tredje ledd gjeld ikkje overfor domstolane og forliksråda.

§ 23 Straff

Den som forsettleg eller grovt aktlaust handlar i strid med § 5 første ledd, § 10 første ledd, § 11 første ledd, § 12 første ledd, § 13 første ledd, § 14 første ledd eller § 14 andre ledd tredje punktum, eller i strid med føresegner i forskrift gitt med heimel i § 6 bokstav a, b, e, f, g eller h eller § 11 andre ledd, kan straffast med bot.

Kapittel 5. Sluttføresegner

§ 24 Iverksetjing og overgangsreglar

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan setje i verk dei ulike føresegnene til ulik tid.

Frå den tida lova tek til å gjelde, blir lov 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv oppheva. Forskrifter gitt med heimel i lov 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv gjeld òg etter at lova her tek til å gjelde.

§ 25 Endringar i andre lover

Frå den tida lova tek til å gjelde, blir desse endringane gjorde i andre lover:

1. I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. blir følgjande endringar gjorde:

§ 3-2 a første ledd skal lyde:

Virksomheter i spesialisthelsetjenesten som omfattes av bevarings-, kassasjons- og avleveringsbestemmelsene i arkivlova *kapittel 2*, skal avlevere sitt pasientjournalarkiv til Norsk helsearkiv, jf. arkivlova § 4 *første ledd*.

§ 3-2 a fjerde ledd skal lyde:

Bevaring, kassasjon og avlevering etter første og andre ledd skal skje i samsvar med bestemmelser *gitt i eller i medhold av arkivlova §§ 12 til 15* og helseregisterloven § 12.

2. I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. blir følgjande endringar gjorde:

§ 43 første ledd skal lyde:

Etter krav fra den journalopplysningene gjelder, eller av eget tiltak, skal helsepersonell som nevnt i § 39 slette opplysninger eller utsagn i journalen, dersom dette er ubetenkelig ut fra allmenne hensyn, ikke strider mot bestemmelsene *gitt i eller i medhold av arkivlova § 6 bokstav b, § 13 eller § 20* og:

1. opplysningene er feilaktige eller misvisende og føles belastende for den de gjelder, eller
2. opplysningene åpenbart ikke er nødvendige for å gi pasienten helsehjelp.

§ 43 tredje ledd skal lyde:

Avslag på krav om sletting kan påklages til statsforvalteren. Dersom statsforvalteren mener at sletting kan være i strid med *bestemmelsene gitt i eller i medhold av arkivlova § 6 bokstav b, § 13 eller § 20*, skal det innhentes uttalelse fra Nasjonalarkivet.

3. I lov 7. juli 2000 nr. 68 om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen skal § 3 fjerde ledd lyde:

Arkivlova *kapittel 1, 2 og 4* gjelder for selskapet.

4. I lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge skal § 6 femte ledd lyde:

Selskapet regnes som *et organ etter arkivlova § 2 bokstav h*.

5. I lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m. skal § 5 fjerde ledd lyde:

Foretakene regnes som *organer etter arkivlova § 2 bokstav h*.

6. I lov 29. juni 2007 nr. 44 om Folketrygdfondet skal § 6 tredje ledd lyde:

Folketrygdfondet regnes som *et organ etter arkivlova § 2 bokstav h*.

7. I lov 14. desember 2007 nr. 116 om studentsamskipnader skal § 11 lyde:

§ 11 Forholdet til annen lovgivning

Forvaltningsloven, *arkivlova* og språklova gjelder ikke for studentsamskipnadene.

8. I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 100 b fjerde ledd lyde:

Bestemmelsene om kassasjon og retting *gitt i og i medhold av arkivlova § 6 bokstav b og § 13* er ikke til hinder for sletting etter tredje ledd.

9. I lov 20. juni 2008 nr. 44 om medisinsk og helsefaglig forskning skal § 38 første ledd tredje punktum lyde:

Hvis opplysninger ikke deretter skal oppbevares i henhold til *arkivlova* eller annen lovgivning, skal de anonymiseres eller slettes.

10. I lov 6. mars 2009 nr. 12 om Statens finansfond skal § 8 andre ledd lyde:

Statens finansfond regnes som *et organ etter arkivlova § 2 bokstav h*.

11. I lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten blir følgende endringer gjorde:

§ 50 første ledd andre punktum skal lyde:

Opplysningene skal slettes eller sperres, med mindre de skal oppbevares i henhold til *arkivlova* eller annen lovgivning.

§ 69 første ledd nr. 16 skal lyde:

16. når og hvordan retting, sperring og sletting skal gjennomføres, jf. §§ 50 og 51, herunder om at sletting av opplysninger i politiets registre kan skje når fare for liv og helse eller tungtveiende personvern-hensyn tilsier det, jf. *arkivlova § 13 annet ledd*.

12. I lov 20. juni 2014 nr. 43 om helseregistre og behandling av helseopplysninger blir følgende endringer gjorde:

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Nasjonalarkivet er dataansvarlig for opplysningene i Helsearkivregisteret, jf. *arkivlova § 4 første ledd*.

§ 25 andre ledd første punktum skal lyde:

Datatilsynet kan, etter at *Nasjonalarkivet* er hørt, treffe vedtak om at retten til sletting etter første ledd går foran reglene *gitt i eller i medhold av arkivlova § 6 bokstav b, § 13 første ledd og § 20*.

13. I lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner skal § 3-2 tredje ledd første og andre punktum lyde:

Kommunen og fylkeskommunen skal uten ugrunnet opphold sende vedtak om kommunale eller fylkeskommunale våpen og flagg til *Nasjonalarkivet*. *Nasjonalarkivet* skal publisere mottatte våpen og flagg uten ugrunnet opphold.

14. I lov 22. mai 2015 nr. 33 om Norges institusjon for menneskerettigheter skal § 11 andre ledd første punktum lyde:

Arkivlova kapittel 1 og 2, med unntak av *§ 4 andre og tredje ledd*, gjelder for institusjonens virksomhet.

15. I lov 4. desember 2020 nr. 136 om informasjonstilgang m.m. for den uavhengige kommisjonen som skal gjennomgå og evaluere myndighetenes håndtering av covid-19-pandemien i Norge (Koronakommisjonen) blir følgende endringer gjorde:

§ 3 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder etter at materialet har blitt avlevert til *en bevaringsinstitusjon*.

§ 6 første ledd andre punktum skal lyde:

Materiale som omfattes av *arkivplikten*, skal avleveres til *en bevaringsinstitusjon*.

16. I lov 18. juni 2021 nr. 115 om Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret skal § 14 tredje ledd første punktum lyde:

Arkivlova kapittel 1 og 2 gjelder for Ombudsnemndas virksomhet, med unntak av *§ 4 andre og tredje ledd*.

17. I lov 18. juni 2021 nr. 121 om Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen skal § 26 sjette ledd lyde:

Arkivlova kapittel 1 og 2 gjelder for Sivilombudets virksomhet, med unntak av *§ 4 andre og tredje ledd*. Tilhørende forskrifter gjelder så langt de passer. *Ved avlevering av ombudets arkiv til Nasjonalarkivet etter arkivlova § 14 gjelder bestemmelsene i loven her om taushetsplikt og innsynsrett også for Nasjonalarkivet. Nasjonalarkivet skal innhente samtykke fra ombudet før det gis innsyn i dokumenter som inngår i slike arkiver*.

18. I lov 20. desember 2022 nr. 97 om informasjonstilgang m.m. for Ekstremismekommisjonen blir følgende endringer gjorde:

§ 4 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder etter at materialet er avlevert til *en bevaringsinstitusjon*, for de som er ansatt i eller som utfører arbeid eller tjeneste for *bevaringsinstitusjonen*.

§ 5 andre punktum skal lyde:

Bevaringsinstitusjonen er behandlingsansvarlig for materiale som avleveres dit.

§ 7 andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder for klager på avgjørelser etter offentleglova som gjelder kommisjonens arkiv etter at arkivet er avlevert til *en bevaringsinstitusjon*.

§ 8 andre punktum skal lyde:

Materiale som omfattes av *arkivplikten*, og som skal bevares etter reglene i arkivlova med forskrifter, skal leveres til *en bevaringsinstitusjon*.

19. I lov 20. desember 2022 nr. 118 om informasjonstilgang m.m. for Koronautvalget, og endringer i voldserstatningsloven blir følgende endringer gjort:

§ 3 andre ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder etter at materialet har blitt avlevert til *en bevaringsinstitusjon*.

§ 6 første ledd skal lyde:

Når Koronautvalget har avsluttet sitt arbeid, skal det gjennomføres arkivavgrensing av utvalgets dokumentmateriale. Materiale som omfattes av *arkivplikten*, og som skal bevares etter reglene i arkivlova med forskrifter, skal avleveres til *en bevaringsinstitusjon*.

§ 7 andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder for klager på avgjørelser etter offentleglova som gjelder utvalgets arkiv etter at arkivet er avlevert til *en bevaringsinstitusjon*.

20. I lov 13. desember 2024 nr. 77 om Riksrevisjonen skal § 7-5 første ledd lyde:

Arkivlova *kapittel 1 og 2* gjelder for Riksrevisjonens virksomhet. Forskrifter gitt med hjemmel i arkivlova *kapittel 2* gjelder så langt Stortinget ikke har fastsatt annet.

Presidenten: Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 91 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.12)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 90 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.31)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 18, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grete Wold, Marian Hussein, Ingrid Fiskaa og Birgit Oline Kjerstad om en helhetlig bibliotekpolitikk og et bibliotekløft for hele landet (Innst. 367 S (2024–2025), jf. Dokument 8:115 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tage Pettersen på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Åslaug Sem-Jacobsen på vegne av Senterpartiet og Venstre
- forslagene nr. 3 og 4, fra Kathy Lie på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 5–7, fra Kathy Lie på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 5 fra, Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for en helhetlig, nasjonal bibliotekpolitikk og komme tilbake til Stortinget på egnet vis. Planen må vise bredden i bibliotekets samfunnsoppgaver og hvordan ulike politiske felt inngår i den samlede bibliotekpolitikken. Planen må også definere statlige oppgaver etter lov om folkebibliotek.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.16)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2026 foreslå en ordning som sikrer felles innkjøp av redaktørstyrte medier og felles transportordning i hele landet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige tiltak for å styrke skolebibliotekenes økonomi og rolle på skolene, og med en vurdering av om en eventuell lovfesting av at alle skoler skal ha et bemannet skolebibliotek.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.34)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som har som mandat å foreta en helhetlig gjennomgang av lesing i hele befolkningen og komme med konkrete forslag til å utvide lesestrategien til en varig satsing.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse som omfatter en statusgjennomgang av statistikken for skolebibliotek i grunnskolen og videregående skole, inkludert en plan for framtidig bruk og innsamling.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 82 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.52)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa lage ein rettleiar for leselyst der folkebiblioteka og skulebiblioteka blir sett i samanheng. Tiltak frå leselyststrategien må bli gjort tydelegare slik at dei kjem barnehagebarn, skuleelevar og lokalsamfunn i heile landet til gode.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Venstre ble med 71 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.09)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig sikre at folkebibliotekene har rett til å kjøpe og låne ut e-bøker og e-lydbøker.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 58 mot 45 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen gi Nasjonalbiblioteket i oppdrag å igangsette samtaler med Den norske Forleggerforening for å komme fram til oppdaterte utlånsmodeller.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet tilslutning til tilrådingen.

Høyre har varslet subsidiær støtte.

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 95 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.02)

Votering i sak nr. 19, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Silje Hemdal om valgfrihet for familiene (fri fordeling av foreldrepermisjon) (Innst. 381 S (2024–2025), jf. Dokument 8:161 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Silje Hemdal satt frem to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lover og regelverk slik at det blir opp til det enkelte foreldrepar hvordan de vil fordele foreldrepermisjonen mellom seg.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest foreta en evaluering av foreldrepermisjonsordningen som trådte i kraft 1. juli 2018. Evalueringen skal primært ta for seg foreldrenes erfaringer, barneperspektivet, pensjonskonsekvenser av at mange mødre tar ut ulønnet permisjon, helsemessige konsekvenser for mor samt erfaringer med amming som følge av endringen i fedre- og mødrekvoten.»

Det blir votert alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:161 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Silje Hjemdal om valgfrihet for familier (fri fordeling av foreldrepermisjon) – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 89 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.51)

Votering i sak nr. 20, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag-Inge Ulstein, Olaug Vervik Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad om en 16-årsgrense for sosiale medier med krav om innlogging med BankID eller tilsvarende løsninger (Innst. 366 S (2024–2025), jf. Dokument 8:121 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Turid Kristensen på vegne av Høyre
- forslag nr. 2, fra Hadle Rasmus Bjuland på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om 16-årsgrense for sosiale medier med krav om registrering og innlogging med BankID eller tilsvarende løsninger.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 100 mot 2 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.32)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av en myndighetsbestemt 15-års aldersgrense på sosiale medier og krav til aldersverifikasjon. Utredningen må blant annet gjøre rede for hvordan et sosialt medium skal defineres, hvordan man best avveier

behov for beskyttelse opp mot andre personlige rettigheter og hva slags teknologiske løsninger som kan sikre en effektiv gjennomføring, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte innen utgangen av 2025.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Kristelig Folkeparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 75 mot 27 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.51)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:121 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dag-Inge Ulstein, Olaug Vervik Bollestad og Kjell Ingolf Ropstad om en 16-årsgrense for sosiale medier med krav om innlogging med BankID eller tilsvarende løsninger – vedtas ikke.

Presidenten: Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 97 mot 2 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.23)

Votering i sak nr. 21, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i bioteknologiloven (vilkår for preimplantasjonsdiagnostikk og forbod mot genetisk testing av barn utanfor helsetenesta) (Innst. 388 L (2024–2025), jf. Prop. 67 L (2024–2025))

Presidenten: Under denne debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 2, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I bioteknologiloven skal § 2A-1 andre og tredje ledd lyde:

Preimplantasjonsdiagnostikk kan tilbys par eller enslige der en eller begge er bærere av *en genetisk forandring som kan gi alvorlig monogen eller kro-*

mosomal arvelig sykdom og det er stor fare for at forandringen vil overføres og gi alvorlig sykdom hos en kommende person. Preimplantasjonsdiagnostikk kan også tilbys dersom det er stor fare for at den genetiske forandringen overføres til et foster og fører til at fosteret dør i livmoren.

Sykdommens alvorlighetsgrad skal vurderes konkret i det enkelte tilfellet ut fra redusert livslengde som følge av sykdommen, hvilke smerter eller belastninger sykdommen fører med seg, og hvilke behandlingsmuligheter som finnes.

Noverande tredje til femte ledd blir nye fjerde til sjette ledd.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 85 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Helsetilsynet får nødvendige hjemler og midler til å reagere raskere og strengere mot kommersiell diagnostisk virksomhet når det påfører pasienter, helseinstitusjoner, folketrygden eller andre unødvendig tidstap eller utgift, eller man ser at markedsføring av helse- og omsorgstjenester ikke er forsvarlig, nøktern og saklig.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 70 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.21)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i bioteknologiloven (vilkår for preimplantasjonsdiagnostikk og forbod mot genetisk testing av barn utanfor helsetenesta)

I

I lov 5. desember 2003 nr. 100 om humanmedisinsk bruk av bioteknologi m.m. skal det gjerast følgende endringar:

§ 2A-1 andre til fjerde ledd skal lyde:

Preimplantasjonsdiagnostikk kan tilbys par eller enslige der en eller begge er bærere av en genetisk for-

andring som kan gi alvorlig monogen eller kromosomal arvelig sykdom og det er høy risiko for at forandringen vil overføres og gi alvorlig sykdom hos en kommende person. Preimplantasjonsdiagnostikk kan også tilbys dersom det er høy risiko for at den genetiske forandringen overføres til et foster og fører til at fosteret dør i livmoren.

Sykdommens alvorlighetsgrad skal vurderes konkret i det enkelte tilfellet ut fra redusert livslengde som følge av sykdommen, hvilke smerter eller belastninger sykdommen eller behandlingen fører med seg, og hvilke behandlingsmuligheter som finnes.

Dersom det på grunn av alvorlig, dominant arvelig sykdom hos slektninger i rett oppstigende linje er minst 50 prosent sannsynlighet for at den enslige eller en i paret har den sykdomsgivende genetiske forandringen, kan preimplantasjonsdiagnostikk tilbys uten at bærertilstanden er undersøkt. Det er et vilkår at det ikke finnes mulighet for helbredende behandling av sykdommen.

Noverande tredje til femte ledd blir nye femte til sjuande ledd.

§ 5-1 andre ledd ny bokstav d skal lyde:

d. genetiske undersøkelser der formålet er å få informasjon om en persons fysiske eller mentale egenskaper eller anlegg, personlighetstrekk o.l.

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2 *Anvendelse av genetiske undersøkelser*

Genetiske undersøkelser som nevnt i § 5-1 annet ledd bokstav a til c skal bare anvendes til medisinske formål med diagnostiske eller behandlingsmessige siktemål.

Ny § 5-7 a skal lyde:

§ 5-7 a *Forbud mot genetiske undersøkelser av barn utenfor helsetjenesten*

Genetiske undersøkelser som nevnt i § 5-1, er forbudt å utføre på barn under 16 år uten rekvisisjon fra lege. Forbudet omfatter også bestilling og salg av slik undersøkelse til barn under 16 år.

Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra forbudet i første ledd.

§ 5-8 første ledd andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder genetiske opplysninger om risiko for fremtidig sykdom som er fremkommet ved genetiske undersøkelser som omfattes av § 5-1 annet ledd bokstav a eller d.

§ 5-8 tredje ledd skal lyde:

Det er forbudt å be om, motta, besitte, eller bruke genetiske opplysninger om en annen person fra en genetisk undersøkelse som er gjennomført i strid med § 5-7 a.

Noverende tredje til femte ledd blir fjerde til nytt sjette ledd.

§ 5-8 sjette ledd skal lyde:

Unntatt fra forbudet i *første til tredje ledd* er helsepersonell som trenger opplysningene i diagnostisk og behandlingsmessig øyemed.

§ 7-5 skal lyde:

§ 7-5 *Straff*

Den som overtrer loven eller bestemmelser gitt i medhold av loven straffes med bøter eller fengsel i inntil tre måneder.

Straff etter første ledd kommer ikke til anvendelse på privatpersoner som søker eller benytter tilbud som er i strid med denne loven. Privatpersoner som overtrer § 5-7 a eller § 5-8 tredje ledd, straffes med bøter. Donasjon av egg, sæd eller befruktede egg, deltakelse i forskning og overtredelse av § 2-7 første ledd er ikke straffbart.

II

Loven gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan sette i verk dei einskilte føresegnene til ulik tid.

Presidenten: Det voteres over I § 2A-1 fjerde ledd.

Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 97 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.50)

Presidenten: Det voteres over I § 2A-1 andre og tredje ledd.

Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 83 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.11)

Presidenten: Det voteres over resten av I samt II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 22, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i folkehelseloven m.m. (krav til systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid, helsemessig beredskap) (Innst. 332 L (2024–2025), jf. Prop. 82 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i folkehelseloven m.m. (krav til systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid, helsemessig beredskap)

I

I lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Formål*

Formålet med denne loven er å bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder *livskvalitet* og gode sosiale og miljømessige forhold, og som utjevner sosiale helseforskjeller.

Loven skal bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen, og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse.

Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig, systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid.

§ 2 fjerde ledd skal lyde:

Loven gjelder for helsepersonell, offentlige *tjenestepersoner* og private der dette fastsettes i medhold av §§ 7 b, 29 og 33 a.

§ 3 skal lyde:

§ 3 *Definisjoner*

I loven her menes med

- a. folkehelse: befolkningens helsetilstand og *livskvalitet* og hvordan helse og *livskvalitet* fordeler seg i en befolkning

- b. folkehelsearbeid: samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og livskvalitet, fremmer gode sosiale og miljømessige forhold, utjevner sosiale helseforskjeller, beskytter befolkningen mot faktorer som direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen, og forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse.

§ 4 skal lyde:

§ 4 *Kommunens ansvar*

Kommunen skal

- fremme befolkningens helse og livskvalitet
- fremme gode sosiale og miljømessige forhold
- bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse
- bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller
- bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen.

Ansaret etter første ledd skal ivaretas innenfor de oppgavene og med de virkemidlene kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn ivaretas av andre myndigheter og virksomheter. *Medvirkningen skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging og ved gjennomføring av tiltak.* Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

Kommunen bør medvirke til, og tilrettelegge for, forskning og annen kunnskapsutvikling om folkehelse tiltak.

Kommunen skal ha internkontroll etter reglene i kommuneloven § 25-1 med krav fastsatt i eller i medhold av denne loven.

I forbindelse med handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

I kommuner med samisk befolkning skal kommunen være oppmerksom på særskilte folkehelseutfordringer for samer.

§ 5 første ledd annet punktum bokstav a skal lyde:

- opplysninger som statlige helsemyndigheter, de regionale helseforetakene og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20, 24, 25 og 25 a,

§ 5 første ledd annet punktum bokstav c skal lyde:

- kunnskap om positive og negative faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse, herunder risikoforhold.

§ 5 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Den skal også inneholde en vurdering av hvordan kommunen kan møte utfordringene, herunder planbehov.

§ 5 annet ledd nåværende annet punktum blir nytt tredje punktum.

§ 6 skal lyde:

§ 6 *Mål og planlegging*

Oversikten etter § 5 annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer og *hvor* *dan kommunen kan møte disse*, bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1.

Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette *mål, strategier, handlinger og prioriteringer for å møte kommunens folkehelseutfordringer.*

§ 7 overskriften skal lyde:

§ 7 *Tiltak*

§ 7 første ledd skal lyde:

Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens *folkehelseutfordringer*. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer og *bomiljø- og nærmiljøkvaliteter*, fysisk aktivitet, *kosthold, smittsomme sykdommer*, skader og ulykker, *vold og overgrep*, tobakksbruk, alkohol- og annen rusmiddelbruk, *fremming av psykisk helse og forebygging av psykiske plager og lidelser, diskriminering og ensomhet.*

Nye §§ 7 a til 7 d skal lyde:

§ 7 a *Tilsyn med virksomhet og eiendom*

Kommunen skal føre tilsyn med *virksomhet og eiendom* som omfattes av kapittel 3, og i den forbindelse treffe *nødvendige enkeltvedtak etter samme kapittel.* Kommunen skal prioritere sin *tilsynsvirksomhet etter en vurdering av helserisiko.*

Kommunens tilsyn med virksomhet og eiendom etter første ledd skal dokumenteres særskilt, også uavhengighet og likebehandling i tilsynet.

Kommunens myndighet kan utøves av *kommuneoverlegen* dersom dette på grunn av tidsnød er nødvendig for at kommunens oppgaver etter paragrafen her og kapittel 3 skal kunne utføres.

Kommunens ansvar og oppgaver etter paragrafen her og kapittel 3 kan i tillegg til å delegeres etter bestemmelsene i kommuneloven delegeres til et interkommunalt selskap.

Departementet kan gi forskrift om kommunens tilsyn etter paragrafen her.

§ 7 b Beredskap

Kommunen har ansvar for nødvendige beredskapsforberedelser og for tiltak i beredskapssituasjoner. Dette omfatter også kompenserende tiltak for å forebygge og begrense konsekvenser for befolkningens helse som følge av tiltak iverksatt for å håndtere beredskapssituasjonen. Kommunen skal sikre forsvarlig samfunnsmedisinsk beredskap. Kommunen skal innhente medisinskfaglige råd fra kommuneoverlegen om helsemessig beredskap etter denne loven, jf. § 7 c.

Kommunen plikter å utarbeide en beredskapsplan for sine oppgaver etter denne lovens §§ 7 a til 7 c og kapittel 3, i samsvar med helseberedskapsloven. Helseberedskapsplanen skal samordnes med kommunens øvrige beredskapsplaner.

Ved en miljøhendelse eller mistanke om utbrudd av sykdom knyttet til helseskadelige miljøfaktorer skal kommunen iverksette nødvendige tiltak for å forebygge, håndtere og begrense negative helsekonsekvenser.

Departementet kan gi forskrift om kommunens beredskap innen miljø og helse.

§ 7 c Samfunnsmedisinsk kompetanse

Kommunen skal ha nødvendig samfunnsmedisinsk kompetanse for å ivareta oppgaver etter loven her. Det skal ansettes en eller flere kommuneoverleger som medisinskfaglig rådgiver for kommunen for å ivareta blant annet:

- a. samfunnsmedisinsk rådgivning i kommunens folkehelsearbeid, jf. §§ 4 til 7 d, herunder epidemiologiske analyser, helsemessig beredskap og vurdering av hvordan kommunen kan møte folkehelseutfordringer, og
- b. hastekompetanse på kommunens vegne i saker etter denne loven og smittevernloven.

Kommunen kan samarbeide med andre kommuner om ansettelse av kommuneoverlege.

§ 7 d Samarbeid mellom kommuner

Departementet kan pålegge samarbeid mellom kommuner når det anses påkrevet for en forsvarlig løsning av folkehelsearbeidet i kommunene, herunder gi bestemmelser om hvilke oppgaver det skal samarbeides om, og fordeling av utgifter.

Dersom forholdene tilsier det, skal kommunen yte bistand til andre kommuner ved ulykker og andre akutte situasjoner. Anmodning om bistand fremmes av den kommunen som har bistandsbehovet. Den kommunen som mottar bistand, skal yte kommunen som bidrar med hjelp, kompensasjon for utgifter som pådras, med mindre annet er avtalt eller bestemt i medhold av første ledd.

Kapittel 3 kapitteloverskriften skal lyde:

Krav til virksomheter og eiendommer og kommunens virkemidler

§ 8 skal lyde:

§ 8 Krav til virksomheter og eiendommer

Virksomheter og eiendommer skal planlegges, tilrettelegges og drives på en helsemessig tilfredsstillende måte, slik at de ikke medfører fare for helseskade eller helsemessig ulempe.

Der annet regelverk fastsetter helsebegrunnede krav eller normer, skal det tas utgangspunkt i disse ved vurderingen av om denne lovens krav til helsemessig tilfredsstillende drift er oppfylt.

Departementet kan innenfor formålene etter § 1, gi forskrift om miljø og helse, herunder bestemmelser om innemiljø, luftkvalitet, vann og vannforsyning, støy, omgivelseshygiene, forebygging av ulykker og skader, sosiale faktorer mv. Det kan også gis forskrifter om plikt til å ha internkontrollsystemer og til å føre internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av dette kapittel overholdes.

§ 9 oppheves.

§ 10 første ledd første punktum skal lyde:

Departementet kan innenfor miljø og helse, jf. § 8, gi forskrift om meldeplikt til, eller plikt til å innhente godkjenning fra, kommunen før eller ved iverksetting av virksomhet som kan ha innvirkning på helsen.

§ 11 annet ledd skal lyde:

Ved virksomhet som i vesentlig grad kan berøre befolkningens helse og livskvalitet nasjonalt eller regionalt, kan Helsedirektoratet utøve myndighet etter første ledd.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 12 første ledd første punktum skal lyde:

Kommunen kan pålegge den som planlegger eller driver virksomhet som kan ha innvirkning på helsen, en plikt til, uten hinder av taushetsplikt, å gi kommunen de opplysningene som er nødvendige for at den kan utføre sine gjøremål etter § 7 a og dette kapitlet.

§ 13 første ledd skal lyde:

Kommunen kan for å ivareta sine oppgaver etter § 7 a og dette kapitlet beslutte at det skal foretas gransking av eiendom eller virksomhet. Granskingen kan gjennomføres av den som er delegert myndighet etter § 7 a, eller av kommuneoverlegen i hastesaker. Granskingen kan om nødvendig gjennomføres med bistand fra politiet.

§ 13 annet ledd annet punktum skal lyde:

Det kan kreves fremlagt dokumenter og materiale og kreves foretatt undersøkelser som kan ha betydning for kommunens gjøremål etter § 7 a og dette kapittelet.

§ 14 første ledd første punktum skal lyde:

Kommunen kan pålegge forhold ved en eiendom eller virksomhet i kommunen rettet hvis forholdet direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen eller er i strid med bestemmelser gitt i medhold av § 7 a eller dette kapittelet.

§ 18 første ledd første punktum skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder eller begge deler straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer pålegg eller forskrifter gitt i medhold av dette kapittelet eller § 7 a.

§ 19 første ledd første punktum skal lyde:

Statsforvalteren avgjør klager over vedtak truffet av kommunen eller *kommuneoverlegen* etter dette kapittelet.

§ 20 skal lyde:

§ 20 *Fylkeskommunens ansvar*

Fylkeskommunen skal

- a. fremme befolkningens helse og livskvalitet
- b. fremme gode sosiale og miljømessige forhold
- c. bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse
- d. bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller
- e. bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen.

Ansaret etter første ledd skal ivaretas innenfor de oppgavene og med de virkemidlene som fylkeskommunen er tillagt.

Fylkeskommunen skal ha internkontroll etter reglene i kommuneloven § 25-1 med krav fastsatt i eller i medhold av denne loven.

Fylkeskommunen skal være pådriver for og samordne folkehelsearbeidet i fylket, for eksempel gjennom partnerskap. *Fylkeskommunen skal, gjennom samarbeid blant annet med kommuner, frivillig sektor, de regionale helseforetakene, kunnskapsmiljøer og myndigheter, støtte opp under forskning og utvikling, herunder evaluering, av folkehelsearbeidet i kommunene.*

Fylkeskommunen skal understøtte folkehelsearbeidet i kommunene, blant annet ved å gjøre tilgjengelig opplysninger i henhold til § 21, jf. § 5 første ledd bokstav a.

Fylkeskommunen har ansvar for nødvendige beredskapsforberedelser og tiltak i beredskapssituasjoner.

I forbindelse med handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

I fylker med samisk befolkning skal fylkeskommunen være oppmerksom på særskilte folkehelseutfordringer for samer.

§ 21 første ledd annet punktum bokstav a skal lyde:

- a. opplysninger som statlige helsemyndigheter gjør tilgjengelig etter §§ 24, 25 og 25 a,

§ 21 annet ledd annet punktum skal lyde:

Den skal inneholde en vurdering av hvordan fylkeskommunen kan møte utfordringene, herunder planbehov.

§ 21 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

Ny § 21 a skal lyde:

§ 21 a *Mål og planlegging*

Oversikten over fylkets folkehelseutfordringer etter § 21 annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med fylkeskommunens planstrategi. En drøfting av utfordringene og hvordan fylkeskommunen kan møte disse, bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 7-1.

Fylkeskommunen skal i regionale planer etter plan- og bygningsloven fastsette mål, strategier, handlinger og prioriteringer for å møte fylkets folkehelseutfordringer, jf. § 21.

Kapittel 5 kapitteloverskriften skal lyde:

Statens ansvar

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Statens ansvar*

Staten skal

- a. fremme befolkningens helse og livskvalitet
- b. fremme gode sosiale og miljømessige forhold
- c. bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse
- d. bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller
- e. bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen.

Statlige myndigheter skal i sin virksomhet vurdere konsekvenser for befolkningens helse der det er relevant.

Departementet skal ha nødvendig oversikt over helse og livskvalitet i befolkningen og de positive og negative faktorene som kan virke inn på denne. Departementet skal fastsette de nasjonale folkehelseutfordringene som grunnlag for en samordnet og helhetlig nasjonal folkehelse-

sepolitikk. Store nasjonale folkehelse tiltak bør effektevalueres.

Statlige helsemyndigheter skal bistå kommuner og fylkeskommuner i deres arbeid med å fremme helse og livskvalitet og forebygge sykdom. Statlige helsemyndigheter skal legge til rette for samarbeid og dialog med frivillig sektor på en systematisk måte. I forbindelse med handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Statlige helsemyndigheter skal være oppmerksom på særskilte folkehelseutfordringer for samene og vurdere tiltak der det er relevant.

§ 23 nytt annet ledd skal lyde:

Statsforvalteren har ansvar for nødvendige beredskapsforberedelser og for tiltak i beredskapssituasjoner.

§ 24 skal lyde:

§ 24 Helsedirektoratets ansvar

Helsedirektoratet skal følge med på folkehelsen, herunder positive og negative påvirkningsfaktorer, og gi kommuner, fylkeskommuner, statsforvaltere og andre statlige institusjoner, helsepersonell, næringsliv, frivillig sektor og befolkningen informasjon, råd og veiledning om strategier og tiltak i folkehelsearbeidet. Helsedirektoratet skal også følge med på at folkehelsearbeidet er i samsvar med utfordringer på folkehelseområdet.

Helsedirektoratet skal bidra til å iverksette nasjonal politikk innen folkehelseområdet og være en pådriver for kunnskapsbasert folkehelsearbeid, blant annet gjennom å utvikle, fastsette, formidle og vedlikeholde nasjonale normer og standarder for godt folkehelsearbeid og hva som er helsemessig tilfredsstillende etter lovens § 8.

Helsedirektoratet skal gjøre tilgjengelig statistikk som grunnlag for kommunenes og fylkeskommunenes oversikter etter §§ 5 og 21. Når det er nødvendig for å utføre disse oppgavene, kan Helsedirektoratet kreve indirekte identifiserbare personopplysninger fra sentrale helseregistre etter helseregisterloven § 11 og fra andre relevante offentlige kilder. Opplysningene kan innhentes for sammenstilling uten hinder av taushetsplikt.

Helsedirektoratet har ansvar for nødvendige beredskapsforberedelser og for tiltak i beredskapssituasjoner.

Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om opplysninger som skal gjøres tilgjengelig for kommunen og fylkeskommunen.

§ 25 skal lyde:

§ 25 Folkehelseinstituttets ansvar

Folkehelseinstituttet skal forske, oppsummere og formidle kunnskap innen folkehelseområdet.

Folkehelseinstituttet skal legge til rette for regelmessige fylkesvise folkehelseundersøkelser. Undersøkelsene

skal gjennomføres i samarbeid med landets fylkeskommuner.

Folkehelseinstituttet skal utarbeide og presentere statistikk fra helseregistrene og andre kilder. Folkehelseinstituttet skal være faglig uavhengig under utførelsen av disse oppgavene.

Folkehelseinstituttet er statens smitteverninstitutt og har innen områdene smittevern og miljømedisin ansvar for overvåkning, råd og veiledning.

Folkehelseinstituttet skal i forbindelse med eksponering for helseskadelige miljøfaktorer bistå kommuner, fylkeskommuner, statsforvaltere og andre statlige institusjoner, helsepersonell og befolkningen for å sikre beskyttelse av befolkningens helse.

Folkehelseinstituttet har ansvar for nødvendige beredskapsforberedelser og for tiltak i beredskapssituasjoner.

Ny § 25 a skal lyde:

§ 25 a De regionale helseforetakenes ansvar

De regionale helseforetakene skal bidra med kunnskap om helsetilstanden til befolkningen i sin region, som grunnlag for statlig, fylkeskommunal og kommunal oversikt over befolkningens helse og forhold som påvirker denne.

De regionale helseforetakene skal samarbeide med fylkeskommunene og kommunene om folkehelse, herunder beredskap innen miljø og helse og smittevern.

§§ 26, 27 og 28 oppheves.

§ 29 tredje ledd første punktum skal lyde:

I forskrift etter første ledd kan det gis bestemmelser om plikt for ansatte som nevnt i annet ledd og fører av skip, luftfartøy og andre transportmidler til, uten hinder av taushetsplikt, å varsle kommuneoverlegen om helse-trusler som nevnt i annet ledd.

§ 30 oppheves.

§ 31 første ledd skal lyde:

Statsforvalteren skal føre tilsyn med lovligheten av kommunens og fylkeskommunens oppfyllelse av plikter pålagt i eller i medhold av §§ 4 til 7 d, 20 til 21 a og 29 i loven her og kommuneloven § 25-1.

Kapittel 6 kapitteloverskriften skal stå mellom §§ 32 og 33 og skal lyde:

Forskrifter og ikraftttredelse mv.

Ny § 33 a skal lyde:

§ 33 a Forskrift om meldeplikt, oppgaver og ansvar i beredskapssituasjoner

Departementet kan gi forskrift om meldeplikt for kommuner, helseforetak og helsepersonell til statlige

helsemyndigheter om miljøhendelser eller mistanke om utbrudd av sykdom relatert til eksponering for helseskadelige miljøfaktorer. I forskrift kan videre gis nærmere bestemmelser om oppgaver for og ansvarsfordeling mellom kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter for å sikre beskyttelse av befolkningens helse.

II

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader skal § 29 annet ledd lyde:

Reglene vedrørende kommunens og Arbeidstilsynets virksomhet som tilsynsorgan etter henholdsvis folkehelseloven § 7 a og kapittel 3 og arbeidsmiljøloven §§ 18-4 til 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter paragrafen her.

III

I lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap skal § 2-2 første ledd annet punktum lyde:

Kommuner skal også utarbeide beredskapsplan for sine oppgaver etter folkehelseloven §§ 7 a til 7 c og kapittel 3.

IV

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.58)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 87 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.16)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 23, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dag-Inge Ulstein og Olaug Vervik Bolle-

stad om flere tiltak og en ny handlingsplan for fortsatt reduksjon i antall svangerskapsavbrudd (Innst. 362 S (2024–2025), jf. Dokument 8:133 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem 13 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Pasientfokus
- forslag nr. 3, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslagene nr. 4–8, fra Seher Aydar på vegne av Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslagene nr. 9–11, fra Hadle Rasmus Bjuland på vegne av Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslagene nr. 12 og 13, fra Hadle Rasmus Bjuland på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslagene nr. 12 og 13, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at gratis langtidsvirkende prevensjon gjøres tilgjengelig for alle over 16 år, og for alle under 30 år innen 1. juni 2025.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre månedlig utbetaling av engangsstønaden, med et samlet nivå på minimum 3 G fra 1. juli 2025.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 99 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.36)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9 og 11, fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at en ny handlingsplan for fortsatt reduksjon i antall svangerskapsavbrudd er klar i løpet av våren 2025.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en foreldrepengemodell der støtten følger barnet fremfor foreldrenes tilknytning til arbeidslivet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 100 mot 3 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke Amatheas rammer og sikre fysiske kontorer lokalisert nær alle universitetssykehus, med forslag i revidert nasjonalbudsjett for 2025.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 98 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.09)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4–7, fra Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke og utvide informasjonstilbudet om hormonell prevensjon på flere medieplattformer.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke lærernes kompetanse i seksualundervisning, og kartlegge muligheten for økt samarbeid med helsesykepleier.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for mer forskning på prevensjon for menn.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke studenthelsetjenesten og sikre lett tilgang til prevensjon i studentmiljøene.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 86 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke tiltak som øker innvandrerkvinnens tilgang til og kunnskap om prevensjon.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 93 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.45)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for mer forskning på årsaker til og ettervirkninger av svangerskapsavbrudd.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 86 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.03)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet og Pasientfokus.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av høsten 2025 legge frem for Stortinget en strategi for seksuell helse og forebygging av aborter.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i strategi for seksuell helse og forebygging av aborter fremme tiltak som sikrer at Amatheia blir et reelt tilbud i hele landet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Pasientfokus ble med 83 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.21)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:133 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dag-Inge Ulstein og Olaug Vervik Bollestad om flere tiltak og en ny handlingsplan for fortsatt reduksjon i antall svangerskapsavbrudd – vedtas ikke.

Presidenten: Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 95 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.50)

Votering i sak nr. 24, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Kjersti Toppe, Marian Hussein, Bjørnar Moxnes, Irene Ojala og Christian Tybring-Gjedde om å stanse nedleggelse av Ullevål sykehus og sikre innbyggerne i hele regionen gode sykehistilbud og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Grun- de Almeland, Ola Elvestuen og Alfred Jens Bjørlo om å sikre en rasjonell, faglig forankret, realistisk og bærekraftig sykehusmodell i Oslo (Innst. 360 S (2024–2025), jf. Dokument 8:139 S (2024–2025) og Dokument 8:165 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti Rødt og Pasientfokus
- forslagene nr. 5–8, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre

Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse videreføringen av utbyggingen på Rikshospitalet inntil Stortinget har fått presentert en utredning av hvilke konsekvenser disse planene vil få for øvrige sykehus i regionen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det ikke tillates å rive eksisterende funksjonell bygningsmasse ved Oslo universitetssykehus.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 69 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.35)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse nedleggelse av Ullevål sykehus og å ikke igangsette salg av Ullevål-tomten.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at Gaustad sykehus bevares som behandlingsinstitusjon for pasienter innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, og at planer som for-

hindrer bruk av sykehuset og sykehusets områder til denne pasientgruppen, stanses.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 64 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.55)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5–8, fra Venstre.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oppdatert investeringsplan for Nye Oslo universitetssykehus knyttet til trinn 1 (frem til 2032) og trinn 2 (2032–2044).»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et oppdatert sykehuskonsept for Nye Oslo universitetssykehus slik det planlegges i dag, der endringene fra opprinnelig konsept beskrives.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et alternativ der man revurderer og nedskalere nye Rikshospitalet, og der Ullevål sykehus beholdes som et akutt- og lokalsykehus og nye Rikshospitalet rendyrkes som nasjonalt spesialistsykehus.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Helse Sør-Øst og Oslo universitetssykehus stiller salg av Ullevål-tomten i bero frem til et alternativt konsept er utredet og tatt stilling til av Stortinget.»

Senterpartiet og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre ble med 73 mot 29 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :**I**

Dokument 8:165 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Kjersti Toppe, Marian Hussein, Bjørnar Moxnes, Irene Ojala og Christian Tybring-Gjedde om å stanse nedleggelse av

Ullevål sykehus og sikre innbyggerne i hele regionen gode sykehusstilbud – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 63 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.48)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:139 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Grunde Almeland, Ola Elvestuen og Alfred Jens Bjørlo om å sikre en rasjonell, faglig forankret, realistisk og bærekraftig sykehusmodell i Oslo – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 63 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.09)

Votering i sak nr. 25, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud og Morten Wold om erstatning til ofrene i Varhaug-saken (Innst. 390 S (2024–2025), jf. Dokument 8:148 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Kjersti Toppe satt frem et forslag på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene fra Pasientovergrepsutvalgets rapport fra 2022 og sørge for at man raskt setter i gang arbeidet med en erstatning til ofrene i Varhaug-saken.»

Det votes over alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:148 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud og Morten Wold om erstatning til ofrene i Varhaug-saken – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble forslaget vedtatt med 53 mot 51 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.06)

Votering i sak nr. 26, debattert 27. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om en redningspakke og forutsigbar finansiering for Frelsesarmeens gatehospital i Bergen (Innst. 385 S (2024–2025), jf. Dokument 8:151 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslag nr. 2, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 3, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus

Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å bevilge en øremerket redningspakke til Frelsesarmeens gatehospital i Bergen i revidert nasjonalbudsjett for 2025, for å dekke det nåværende finansieringsgapet og sikre forutsigbar drift videre.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 77 mot 25 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2 fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede, og fremme for Stortinget, en langsiktig og forutsigbar finansieringsmodell for ideelle helse- og omsorgsinstitusjoner.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 64 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.30.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en langsiktig og forutsigbar finansieringsmodell for ideelle helse- og omsorgsinstitusjoner som Frelsesarmeens gatehospital, slik at de kan planlegge og opprettholde sine tjenester uten stadige økonomiske usikkerheter.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 63 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.30.27)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:151 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om en redningspakke og forutsigbar finansiering for Frelsesarmeens gatehospital i Bergen – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Stortinget skal så votere over sakene nr. 1–20 på dagens kart.

Votering i sakene nr. 1–10, debattert 2. juni 2025

Presidenten: Sakene nr. 1–10 er andre gangs behandling av lover og gjelder lovvedtakene 65 til og med 74.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 11, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om Enhetsregisteret (enhetsregisterloven) og lov om Foretaksregisteret (foretaksregisterloven) (Innst. 322 L (2024–2025), jf. Prop. 110 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v e r :

A.

L o v

om Enhetsregisteret (enhetsregisterloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 Lovens formål

(1) Formålet med loven er å legge til rette for effektiv bruk og samordning av grunndata om juridiske personer, enkeltpersonforetak og andre registreringsenheter gjennom et landsdekkende enhetsregister. Loven skal sikre at allmennheten og offentlige myndigheter får tilgang til grunndata som er registrert i Enhetsregisteret.

(2) Loven skal bidra til at grunndata som er registrert i Enhetsregisteret, brukes til myndighetsoppgaver og offentlig forvaltning og skal kunne brukes til forskning, statistikk og til å ivareta grunnleggende samfunnsbehov.

§ 1-2 Enhetsregisterets organisasjon

(1) Staten har ansvaret for organisering og drift av Enhetsregisteret. Enhetsregisteret føres av en registerfører utnevnt av Kongen.

(2) Registerføreren kan delegere sin myndighet etter denne loven til andre ansatte ved registeret etter nærmere regler gitt av departementet.

(3) Departementet gir nærmere regler om registerets organisasjon, lokalisering og administrasjon og om føringen av registeret.

§ 1-3 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser

(1) Registerføreren kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for registerførerens arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Registerføreren kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til sam-

me formål når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) Registerføreren kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i forordning (EU) 2016/679 (personvernforordningen) artikkel 9 og 10, jf. personopplysningsloven § 1. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) Registerføreren skal dokumentere og offentliggjøre det rettslige innholdet i automatiserte saksbehandlingssystemer som Enhetsregisteret benytter i sin saksbehandling. Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om dokumentasjon og offentliggjøring av systemenes innhold.

(4) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles, og hvem det kan behandles personopplysninger om.

§ 1-4 Definisjoner

(1) Med registreringsenhet menes i denne loven enhet som har registreringsplikt eller registreringsrett i Enhetsregisteret.

(2) Med tilknyttet register menes i denne loven:

- a. Arbeidsgiverdelen av Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret
- b. Foretaksregisteret
- c. Stiftelsesregisteret
- d. Merverdiavgiftsregisteret
- e. Statistisk sentralbyrås Bedrifts- og foretaksregister
- f. Skattedirektoratets register over upersonlige skattytere
- g. Konkursregisteret

§ 1-5 Lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

§ 1-6 Forholdet til andre lover

Lovens bestemmelser får anvendelse når ikke annet er bestemt i lov eller i medhold av lov.

§ 1-7 Beregning av frister

Ved beregning av frister etter denne loven gjelder domstoloven § 148 første og andre ledd og § 149 første ledd.

Kapittel 2. Plikt til å bruke opplysninger fra Enhetsregisteret

§ 2-1 Plikt til å bruke opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret

(1) En enhet kan ikke registreres endelig i et tilknyttet register før enheten er registrert i Enhetsregisteret og tildelt organisasjonsnummer.

(2) Ved registrering av en enhet i et tilknyttet register skal enhetens organisasjonsnummer registreres.

(3) Tilknyttet register skal bruke opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret, i sin virksomhet. Tilknyttet register skal være oppdatert i samsvar med opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret.

(4) Offentlige organer og registre som ikke er tilknyttede registre, skal bruke opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret, i sin virksomhet.

Kapittel 3. Registreringsplikt og registreringsrett i Enhetsregisteret

§ 3-1 Registreringsplikt i Enhetsregisteret

(1) Følgende enheter skal registreres i Enhetsregisteret hvis de registreres i et tilknyttet register:

- a. juridiske personer, herunder selskaper, samvirkeforetak, foreninger, stiftelser, verdipapirfond, bo, staten, fylkeskommuner og kommuner
- b. enkeltpersonforetak
- c. tingsrettslige sameier som opptrer som sådanne utad
- d. utenlandske foretak
- e. andre enheter enn de som er nevnt i bokstav a til d, som etter lov eller i medhold av lov skal registreres i tilknyttet register

(2) Registreringsplikten etter første ledd bokstav a gjelder ikke dødsbo og felleseiebo som identifiseres ved fødselsnummer, og indre selskaper.

(3) Andre enheter enn de som er nevnt i første ledd, skal registreres i Enhetsregisteret dersom dette er fastsatt i eller i medhold av lov.

§ 3-2 Registreringsrett i Enhetsregisteret

(1) Enheter som nevnt i § 3-1 første ledd bokstav a til d som ikke skal registreres i tilknyttet register, har rett til å bli registrert i Enhetsregisteret.

(2) Departementet kan i forskrift fastsette at andre enheter enn de som er nevnt i første ledd, har rett til å bli registrert i Enhetsregisteret.

§ 3-3 Krav om samtidig registrering i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret

(1) Enheter som har registreringsplikt i Foretaksregisteret, jf. foretaksregisterloven § 2-1, kan bare registreres i Enhetsregisteret hvis de samtidig registreres i Foretaksregisteret.

(2) Foreninger som nevnt i foretaksregisterloven § 2-1 første ledd bokstav p kan registreres i Enhetsregisteret uten samtidig registrering i Foretaksregisteret hvis foreningen har plikt til å være registrert i et annet tilknyttet register enn Foretaksregisteret og denneplikten inntreffer før foreningen er registrert i Foretaksregisteret.

(3) Andre ledd gjelder tilsvarende for juridiske personer som nevnt i foretaksregisterloven § 2-1 første ledd bokstav w og utenlandske foretak som nevnt i foretaksregisterloven § 2-1 andre ledd.

Kapittel 4. Hvilke opplysninger som skal registreres i Enhetsregisteret

§ 4-1 Opplysninger om enheten mv.

(1) Følgende opplysninger om enheten skal registreres:

- a. foretaksnavn eller navn
- b. organisasjonsform
- c. adresse
- d. aktiviteten som enheten skal drive
- e. elektronisk varslingsadresse
- f. ansvarskapital dersom det i lov eller i medhold av lov er stilt krav om at enheten skal ha ansvarskapital

(2) Følgende opplysninger om enheten skal registreres hvis de finnes:

- a. stiftelsesdato
- b. norsk representant for utenlandsk foretak

(3) Registerføreren skal også registrere følgende opplysninger om enheten:

- a. antall ansatte
- b. næringskode
- c. institusjonell sektorkode

(4) Det kan registreres opplysninger om enhetens telefonnummer og andre elektroniske adresser.

(5) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om registrering og bruk av opplysninger som nevnt i første til fjerde ledd, herunder om fremgangsmåten for å sende inn melding om elektronisk varslingsadresse som nevnt i første ledd bokstav e og om bruk av varslingsadressen.

(6) Departementet kan gi forskrift om registrering i Enhetsregisteret av opplysninger om enhetens status og opplysninger om enheten av administrativ karakter.

§ 4-2 Opplysninger om enhetens ledelse

(1) Følgende opplysninger om enhetens ledelse skal registreres hvis de finnes:

- a. styremedlemmer og hvem som er styrets leder
- b. varamedlemmer til styret
- c. daglig leder
- d. forretningsfører
- e. deltakere med ubegrenset ansvar for et selskaps forpliktelser
- f. den fysiske personen som innehar et enkeltpersonforetak (innehaver)
- g. styret eller daglig leder for den norske delen av virksomheten til et utenlandsk foretak

(2) Dersom det for enheten ikke er registrert noen med en rolle som nevnt i første ledd eller bostyrer, jf. § 4-6, skal det registreres en fysisk person som kontaktperson for enheten. Det samme gjelder dersom enheten bare har registrert juridiske personer med roller som nevnt i første ledd.

§ 4-3 Opplysninger om signatur og prokura

(1) Hvis det er gitt signaturrett, skal det registreres hvem som er gitt slik fullmakt (signaturberettiget).

(2) Hvis det er gitt prokura, jf. lov 21. juni 1985 nr. 80 om prokura, skal det registreres hvem som er gitt slik fullmakt (prokurist).

(3) Dersom signaturrett eller prokura bare kan benyttes av flere personer i fellesskap, skal dette registreres.

§ 4-4 Hva som skal registreres om den enkelte rolleinnhaver

For personer som er registrert med roller som nevnt i § 4-2 og § 4-3, skal det registreres navn eller foretaksnavn, fødselsnummer eller d-nummer eller organisasjonsnummer og adresse. De samme opplysningene skal registreres om norsk representant for utenlandsk foretak.

§ 4-5 Opplysninger om revisor og regnskapsfører

(1) Hvis enheten har revisor som skal revidere enhetens årsregnskap, skal revisjonsforetakets foretaksnavn, organisasjonsnummer og forretningsadresse registreres.

(2) Hvis enheten bruker ekstern regnskapsfører til å utføre regnskapsføring etter regnskapsførerloven § 1-2 første ledd, skal regnskapsforetakets foretaksnavn, organisasjonsnummer og forretningsadresse registreres.

§ 4-6 Opplysninger om bostyrer

Dersom det oppnevnes bostyrer for enheten etter konkursloven § 77, skal bostyrerens navn, fødselsnummer eller d-nummer og forretningsadresse registreres.

§ 4-7 Opplysninger om underenheter

(1) Næringsdrivende enheter og offentlig forvaltning skal registreres med én eller flere underenheter. Det skal registreres én underenhet for hver enkelt adskilt aktivitet som enheten driver. Enheter som ikke er næringsdrivende eller offentlig forvaltning, skal ha én underenhet hvis enheten har ansatte.

(2) Hver underenhet skal tildeles et eget organisasjonsnummer.

(3) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om registrering av underenheter, herunder om

- a. hva som regnes som adskilt aktivitet etter første ledd andre punktum
- b. hvilke opplysninger som skal registreres om underenheter
- c. registrering av underenheter i andre tilfeller enn de som er nevnt i første ledd.

§ 4-8 Særlige opplysninger om stat, fylkeskommuner og kommuner

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som skal registreres om staten, fylkeskommuner og kommuner, og om tildeling og registrering av organisasjonsnummer for en avgrenset del av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet.

§ 4-9 Opplysninger om konsern

(1) Dersom en norsk juridisk person inngår i et konsern, skal dette registreres. Det skal i så fall også registreres opplysninger om eierforholdet.

(2) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om registrering av opplysninger om konsern, herunder om hva som skal anses som konsern etter første ledd, og hvilke opplysninger som skal registreres om enheter som inngår i konsern.

Kapittel 5. Meldinger til Enhetsregisteret

§ 5-1 Melding om nyregistrering

(1) Registreringspliktige enheter skal meldes til og registreres i Enhetsregisteret senest samtidig med at enheten registreres i tilknyttet register.

(2) Melding om nyregistrering i Enhetsregisteret kan sendes til Enhetsregisteret eller til tilknyttet register der enheten har registreringsplikt.

(3) Melding om nyregistrering skal inneholde opplysninger som nevnt i kapittel 4.

(4) Hvis Enhetsregisteret mottar en melding om nyregistrering som inneholder opplysninger som et tilknyttet register har ansvaret for å kontrollere, skal Enhetsregisteret videresende meldingen til dette registeret.

(5) Hvis et tilknyttet register mottar melding om nyregistrering, jf. andre ledd, eller får tilsendt slik melding fra Enhetsregisteret, jf. fjerde ledd, skal det tilknyttede registeret sende opplysninger som nevnt i kapittel 4 til Enhetsregisteret straks det tilknyttede registeret har kontrollert opplysningene og funnet disse i orden.

(6) Melding om nyregistrering av utenlandsk foretak skal behandles av Enhetsregisteret innen ti virkedager etter at meldingen kom inn til registeret. Dersom fristen i første punktum ikke kan overholdes, skal Enhetsregisteret straks underrette innsenderen om forsinkelsen og årsaken til denne.

§ 5-2 Endringsmeldinger fra enheten

(1) Hvis det skjer endringer i forhold som er registrert eller skal registreres i Enhetsregisteret, skal dette uten ugrunnet opphold meldes til Enhetsregisteret eller til tilknyttet register hvor opplysningen er registrert. Endret navn eller adresse for en person som er registrert med en rolle i en registrert enhet, skal ikke meldes hvis denne opplysningen er registrert i Folkeregisteret eller Enhetsregisteret.

(2) Hvis Enhetsregisteret mottar endringsmelding som inneholder opplysninger som et tilknyttet register har ansvaret for å kontrollere, skal Enhetsregisteret videresende meldingen til det tilknyttede registeret.

(3) Hvis et tilknyttet register registrerer opplysninger som nevnt i kapittel 4 eller endrer det som er registrert om slike forhold i vedkommende tilknyttede register, uten at dette har grunnlag i opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret, skal det tilknyttede registeret straks sende melding til Enhetsregisteret om registreringen.

§ 5-3 Hvem som har meldeplikt

Den som har plikt til å sende melding etter § 5-1 og § 5-2, er

- a. for enkeltpersonforetak: innehaveren
- b. for alle andre enheter: hvert enkelt styremedlem, daglig leder, forretningsfører eller kontaktperson.

§ 5-4 Dokumentasjon av meldte opplysninger

(1) Følgende dokumentasjon skal inngå i meldingen dersom den er relevant for opplysningen som er meldt:

- a. stiftelsesdokument. Dersom stiftelsesdokument ikke finnes, skal annen dokumentasjon av at enheten er lovlig stiftet, inngå i meldingen i stedet. Dersom det ikke gjelder formkrav for stiftelse av enheten, skal annen dokumentasjon som viser at enheten eksisterer, inngå i meldingen.
- b. vedtekter eller tilsvarende styringsreglement dersom slike finnes

- c. dokumentasjon av beslutning som danner grunnlaget for meldt opplysning om styret, daglig leder, signatur og prokura, og at beslutningen er truffet av kompetent organ
- d. signert bekreftelse fra styremedlem, varamedlem, daglig leder, revisor og regnskapsfører om at denne har påtatt seg rollen. Kravet til bekreftelse kan oppfylles ved at den som skal avgi bekreftelsen, signerer meldingen.

(2) Ved melding om sletting fra Enhetsregisteret som følge av at enheten opphører, skal dokumentasjon av beslutning om opphør og at beslutningen er truffet av kompetent organ, inngå i meldingen. Første punktum gjelder bare hvis det er formkrav til slik beslutning.

(3) Registerføreren kan bestemme at første ledd ikke skal gjelde for enheter hjemmehørende i utlandet som ved registrering i Enhetsregisteret fremlegger bekreftelse fra offentlig registreringsmyndighet i hjemstaten som viser at enheten er stiftet eller opprettet i henhold til hjemstatens lover. Hvis bekreftelsen inneholder opplysninger som nevnt i kapittel 4, kan registerføreren legge den til grunn som dokumentasjon for registrering av opplysningene.

(4) Innsenderen kan sladde opplysninger i dokumentasjon som nevnt i første og andre ledd hvis de ikke er relevante for at en opplysning som er meldt, kan registreres i Enhetsregisteret.

(5) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om dokumentasjon etter denne paragrafen, herunder regler om

- a. hvilken dokumentasjon som skal inngå i meldingen etter første ledd bokstav a andre og tredje punktum og bokstav c, herunder at kravet til dokumentasjon kan oppfylles ved at det avgis bekreftelse eller erklæring
- b. krav til dataformat og filformat for dokumentasjonen
- c. krav til innhold i bekreftelser
- d. krav til signatur på bekreftelser.

§ 5-5 Pålegg om å sende inn melding

(1) Dersom en registreringspliktig enhet ikke er registrert, kan registerføreren pålegge enheten å sende melding om nyregistrering til Enhetsregisteret innen en bestemt frist. Det samme gjelder dersom plikten til å sende endringsmelding etter § 5-2 ikke er oppfylt.

(2) Registerføreren kan pålegge en registrert enhet å sende inn informasjon for å kontrollere at opplysninger som er registrert om enheten i Enhetsregisteret, er riktige. I pålegget skal det gis en rimelig frist til å sende inn slik informasjon. Dersom enheten ikke etterkommer pålegget, kan registerføreren registrere en påtegning om dette i Enhetsregisteret.

§ 5-6 Endringsmeldinger fra andre

(1) For andre enheter enn enkeltpersonforetak og registrerte enkeltpersoner kan en rolleindehaver som har trådt ut av enheten, selv gi Enhetsregisteret melding om dette.

(2) Den som har fått dom om forhold som er eller skulle ha vært meldt til Enhetsregisteret, kan kreve at opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret, blir endret i samsvar med domsslutningen.

(3) Domstolene og andre offentlige organer skal gi Enhetsregisteret melding om forhold som gjelder registrerte enheter, dersom det er fastsatt i eller i medhold av lov.

(4) På bakgrunn av dom, kjennelse eller annen rettslig beslutning kan domstolene kreve at opplysninger om registrerte enheter blir registrert i Enhetsregisteret.

§ 5-7 Nærmere krav til meldinger mv.

(1) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om meldinger til Enhetsregisteret etter dette kapittelet, herunder regler om fremgangsmåten for å sende inn meldinger, hvem som skal signere meldinger, og krav til språk i meldinger.

(2) Departementet kan gi forskrift om registerførens adgang til å stenge for mottak og registrering av meldinger.

§ 5-8 Gebyr for registrering

(1) Det skal betales gebyr for nyregistrering i Enhetsregisteret. Det kan også kreves gebyr for andre meldinger som skal registreres. Gebyr etter første og andre punktum skal dekke kostnadene ved registrering av meldinger og en forholdsmessig andel av drifts- og vedlikeholdskostnadene til Enhetsregisteret. Departementet kan gi forskrift om gebyrenes størrelse og innkrevingsform.

(2) Departementet kan i forskrift gjøre unntak fra første ledd første og andre punktum.

§ 5-9 Elektroniske identifikasjonsmidler

Departementet kan gi forskrift om

- a. bruk av elektroniske identifikasjonsmidler i forbindelse med elektronisk signering av meldinger til Enhetsregisteret
- b. bruk av elektroniske identifikasjonsmidler fra andre EØS-stater ved melding til Enhetsregisteret og om offentliggjøring av hvilke identifikasjonsmidler som kan benyttes.

Kapittel 6. Kontroll av meldinger og registrering

§ 6-1 Kontroll av meldinger til Enhetsregisteret

(1) Når Enhetsregisteret mottar melding som nevnt i kapittel 5, skal registerføreren kontrollere

- a. at meldingen og de meldte opplysningene oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av denne loven, herunder krav til dokumentasjon eller bekreftelse av de meldte opplysningene og krav til hvem som skal signere meldingen
- b. at enheten oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av lov til å bli registrert som den meldte organisasjonsformen
- c. at enhetens foretaksnavn eller navn ikke strider mot lov. Dette omfatter likevel ikke kontroll mot foretaksnavneloven. Registerføreren skal kontrollere at foretaksnavnet til enkeltpersonforetak inneholder innehaverens etternavn og ikke inneholder annet personnavn enn innehaverens, jf. foretaksnavneloven § 2-2 første ledd og § 2-4 første ledd.
- d. at fysisk eller juridisk person som er meldt å ha en rolle i enheten, oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av lov til å inneha rollen
- e. at fysisk person som er meldt å ha en rolle i enheten, ikke er ilagt konkurskarantene, idømt rettighetstap eller idømt fratakelse av den rettslige handleevnen som hindrer vedkommende i å inneha rollen
- f. at beslutning som danner grunnlag for meldt opplysning om styret, daglig leder, signatur og prokura, er truffet av kompetent organ
- g. at lovbestemte krav til kjønns sammensetning i styret er oppfylt.

(2) Registerføreren kan kreve at enheten fremlegger den informasjon som registerføreren finner nødvendig for å gjennomføre kontrollen etter første ledd.

§ 6-2 Tildeling og registrering av organisasjonsnummer

Ved nyregistrering i Enhetsregisteret skal registerføreren tildele og registrere et organisasjonsnummer til enheten.

§ 6-3 Registrering av opplysninger i Enhetsregisteret

Når meldte opplysninger er kontrollert og funnet i orden, skal registerføreren straks registrere opplysningene i Enhetsregisteret.

§ 6-4 Registreringsnektelse

(1) Registerføreren skal nekte å registrere de meldte opplysningene hvis meldingen eller meldte opplysninger ikke oppfyller kravene i § 6-1 første ledd. Registerføreren skal også nekte registrering dersom meldte opp-

lysninger eller grunnlaget for dem er så utydelige eller så uklare at det ikke er mulig å fastslå hvordan opplysningene skal forstås.

(2) Dersom dokumentasjon som skal inngå i meldingen etter § 5-4, ikke er sendt inn, skal registerføreren varsle innsenderen av meldingen og gi en rimelig frist til å rette forholdet. Varselet skal også sendes til enheten. I varselet skal det opplyses om at de meldte opplysningene vil bli nektet registrert hvis forholdet ikke blir rettet innen fristen.

§ 6-5 Underretning om vedtaket

(1) Registerføreren skal straks sende underretning om vedtaket til innsenderen av meldingen og enheten.

(2) Når det blir registrert endringer i styret eller av hvem som er daglig leder, skal registerføreren straks sende underretning om vedtaket til den som ikke lenger er registrert som styremedlem, varamedlem eller daglig leder som følge av registreringen.

(3) Når det blir registrert opplysninger om en enhet, skal registerføreren straks sende en oversikt over det som er registrert, til innsenderen av meldingen og enheten eller angi hvor oversikten er tilgjengelig. Dette gjelder tilsvarende for dem som skal motta underretning om vedtaket etter andre ledd.

(4) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om innholdet i oversikt som nevnt i tredje ledd.

§ 6-6 Særlige regler der kontroll utføres av tilknyttet register

(1) Opplysninger som tilknyttet register har kontrollert og meldt til Enhetsregisteret etter bestemmelsene i § 5-1 femte ledd og § 5-2 tredje ledd, kan registreres i Enhetsregisteret uten ytterligere kontroll.

(2) Hvis et tilknyttet register har ansvar for å kontrollere meldte opplysninger og det ikke er en melding om nyregistrering, gjelder ikke kravene til underretning i § 6-5.

Kapittel 7. Legitimasjonsvirkninger mv.

§ 7-1 Legitimasjonsvirkninger

(1) Når det følger av rettsregler at det er avgjørende for en tredjeparts rettsstilling om denne kjente til et forhold eller ikke, skal det som er registrert i Enhetsregisteret, anses for å ha kommet til tredjepartens kunnskap.

(2) Meldepliktige forhold som ikke er meldt, og som er i strid med det som er registrert, kan ikke gjøres gjeldende overfor en tredjepart, med mindre denne kjente eller burde kjent forholdet.

§ 7-2 *Krav til identifikasjon av enheten på dokumenter mv.*

En enhets nettsider, brev og forretningsdokumenter skal, uavhengig av hvilket medium de finnes på, inneholde enhetens organisasjonsnummer og foretaksnavn eller navn. Første punktum gjelder ikke for enkeltpersoner som ikke er innehaver av enkeltpersonforetak. For enheter som er registrert i Merverdiavgiftsregisteret, skal salgsdokumenter i tillegg inneholde bokstavene MVA plassert bak organisasjonsnummeret.

Kapittel 8. Retting av feil og endringer uten melding

§ 8-1 *Retting av feil i registrerte opplysninger*

(1) Hvis registerføreren oppdager at en registrert opplysning er uriktig, skal registerføreren sørge for at feilen rettes. Registerføreren skal straks varsle enheten om feilen, hvordan den vil bli rettet, og at feilen vil bli rettet dersom registerføreren ikke mottar innsigelser innen en bestemt frist.

(2) Registerføreren kan rette feil uten å varsle enheten dersom det er ubetenkelig.

(3) Dersom det er uklart hva som er riktig opplysning, eller feilen på annen måte ikke kan rettes uten ny melding fra enheten, kan registerføreren registrere en påtegning om feilen. Enheten skal samtidig pålegges å sende inn ny melding innen en bestemt frist. Hvis det er registrert en påtegning etter første punktum, skal påtegningen fjernes når forholdet som begrunnet påtegningen, ikke lenger gjør seg gjeldende.

(4) Hvis feilen gjelder en opplysning som et tilknyttet register har ansvaret for å kontrollere, skal det tilknyttede registeret sørge for at feilen blir rettet.

§ 8-2 *Påtegninger*

(1) Registerføreren kan registrere en påtegning dersom det er forhold ved registrerte opplysninger om enheten som tredjeparter bør gjøres kjent med. Første punktum gjelder tilsvarende dersom plikten til å sende inn melding etter § 5-1 eller § 5-2 ikke er oppfylt. Hvis det er registrert en påtegning etter første eller andre punktum, skal påtegningen fjernes når forholdet som begrunnet påtegningen, ikke lenger gjør seg gjeldende.

(2) Registerføreren skal registrere en påtegning om at en person er avregistrert fra en rolle, dersom personen har

- meldt egenfratrede fra rollen, jf. § 5-6 første ledd
- blitt ilagt konkursskandelen eller blitt idømt rettighetstap som hindrer vedkommende i å inneha rollen
- blitt idømt fratakelse av den rettslige handleevnen eller blitt midlertidig fratatt den rettslige handleev-

nen etter vergemålsloven § 61, som hindrer vedkommende i å inneha rollen.

(3) Dersom en person som er registrert med en rolle i Enhetsregisteret, blir registrert som død i Folkeregisteret, skal registerføreren registrere en påtegning om dette i Enhetsregisteret.

§ 8-3 *Sletting av opphørte enheter*

(1) Dersom registerføreren har grunn til å tro at en registrert enhet har opphørt, skal registerføreren varsle enheten og de som har meldeplikt etter § 5-3, om at enheten kan bli slettet fra Enhetsregisteret. I varselet skal det gis en rimelig frist til å gi opplysninger som sannsynliggjør at enheten fortsatt består. Dersom registerføreren ikke mottar slike opplysninger innen fristen, skal varselet gjentas med ny frist ved kunngjøring i Brønnøysundregistrens elektroniske kunngjøringspublikasjon. Hvis registerføreren ikke mottar opplysninger innen fristen i kunngjøringen, skal enheten slettes fra Enhetsregisteret.

(2) Hvis Enhetsregisteret har mottatt melding etter konkursloven § 138 om at bobehandlingen er avsluttet i medhold av konkursloven § 128 eller § 135 i registrert foretak med ubegrenset ansvar, skal registerføreren varsle de som har meldeplikt etter § 5-3, om at enheten vil bli slettet fra Enhetsregisteret dersom de ikke innen ett år gir opplysninger om at enheten fortsatt består. Hvis det ikke gis slike opplysninger innen fristen, skal enheten slettes fra Enhetsregisteret.

(3) Bestemmelsene i første og andre ledd gjelder ikke dersom et tilknyttet register etter særlovgivningen har ansvar for sletting av opphørte enheter.

(4) Hvis Enhetsregisteret har mottatt underretning etter konkursloven § 138, skal det registrerte konkursboet slettes fra Enhetsregisteret.

(5) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om sletting etter denne paragrafen.

Kapittel 9. Utlevering og utveksling av opplysninger fra Enhetsregisteret

§ 9-1 *Utlevering av opplysninger fra Enhetsregisteret*

(1) Enhver har rett til å få tilgang til opplysninger og dokumenter som er registrert i Enhetsregisteret. Dette gjelder ikke fødselsnummer, d-nummer og elektronisk varslingsadresse.

(2) Tilknyttet register, offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige, kredittopplysningsvirksomhet og finansforetak kan få utlevert fødselsnummer og d-nummer fra Enhetsregisteret til bruk i sin virksomhet. Elektroniske varslingsadresser som er registrert i Enhetsregisteret, skal bare være tilgjengelige for offentlige myndigheter.

(3) Sammenstilling av opplysninger om en person kan bare gis når det gjelder personens registrerte tilknytning til næringsvirksomhet.

(4) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om hvordan registrerte opplysninger og dokumenter skal gjøres tilgjengelige, og kan bestemme at det skal betales gebyr for tjenestene. Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om utlevering av opplysninger om antall ansatte som nevnt i § 4-1 tredje ledd bokstav a.

§ 9-2 Innhenting og registrering av opplysninger fra andre registre

(1) Enhetsregisteret kan innhente og registrere opplysninger som nevnt i kapittel 4 fra tilknyttet register.

(2) Opplysninger som er registrert i andre offentlige registre enn tilknyttede registre, kan innhentes og registreres i Enhetsregisteret dersom det er ubetenkelig.

(3) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om at opplysninger som er registrert i registre som ikke føres av offentlige myndigheter, kan innhentes og registreres i Enhetsregisteret. Slik forskrift må angi hvilke registre det kan innhentes opplysninger fra. Det kan også gis regler om hvordan innhenting skal skje.

§ 9-3 Overføring av opplysninger fra Enhetsregisteret til andre offentlige registre

(1) Opplysninger som registreres i Enhetsregisteret, skal straks formidles til tilknyttet register som har behov for opplysningene. Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om hvordan opplysningene skal formidles.

(2) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om at opplysninger som er registrert i Enhetsregisteret, kan overføres til andre offentlige registre enn tilknyttede registre, herunder om hvordan slik overføring skal skje.

§ 9-4 Utveksling og tilgjengeliggjøring av opplysninger gjennom registersammenkoblingssystemet (BRIS)

(1) Enhetsregisteret kan utveksle opplysninger med utenlandske foretaksregistre i samsvar med direktiv (EU) 2017/1132. Enhetsregisterets utlevering av opplysninger etter første punktum skal være gratis. Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om utveksling av opplysninger etter første punktum og om bruk og registrering av slike opplysninger.

(2) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om at Enhetsregisteret skal gjøre bestemte opplysninger tilgjengelige for enhver gjennom registersammenkoblingssystemet, herunder hvilke opplysninger som skal gjøres tilgjengelige, om betaling av gebyr for

innsyn og hvilke opplysninger som skal være gratis tilgjengelige.

§ 9-5 Varsling til offentlige myndigheter og finansforetak

(1) Registerføreren kan uten hinder av taushetsplikt gi opplysninger til andre offentlige myndigheter og finansforetak når de kan ha bruk for opplysningene i sin virksomhet.

(2) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om utlevering av opplysninger etter første ledd, herunder om hvordan utlevering skal skje.

Kapittel 10. Om klage, søksmålsadgang og berostillelse

§ 10-1 Klage på registerførerens vedtak

Registerførerens vedtak kan påklages etter reglene i forvaltningsloven. Vedtak om registrering i Enhetsregisteret, jf. § 6-3, kan likevel ikke påklages når det har gått mer enn tre måneder siden vedtaket ble fattet.

§ 10-2 Vilkår for å reise sak for domstolene om vedtaket

Den som har fått underretning om vedtaket etter § 6-5 første eller andre ledd, kan bare reise søksmål om registerførerens vedtak hvis vedkommende har klaget på vedtaket og klagesaken er endelig avgjort. Forvaltningsloven § 27 tredje ledd tredje og fjerde punktum og § 27 b andre punktum gjelder tilsvarende.

§ 10-3 Berostillelse av behandling av melding eller klage

Registerføreren kan stille behandlingen av en melding i bero hvis det er reist søksmål om underliggende forhold som kan ha betydning for registerførerens kontroll etter § 6-1 første ledd. En avgjørelse om berostillelse kan gjelde inntil søksmålet er endelig avgjort. Første og andre punktum gjelder tilsvarende for registerføreren og klageinstansen ved behandling av klage på registrerings- eller nektingsvedtak.

Kapittel 11. Tvangsmulkt

§ 11-1 Tvangsmulkt

(1) Dersom en enhet ikke etterkommer pålegg som nevnt i § 5-5 første eller andre ledd eller § 8-1 tredje ledd andre punktum, kan registerføreren ilegge enheten og meldepliktige etter § 5-3 løpende tvangsmulkt inntil meldingen er sendt inn.

(2) Dersom en enhets dokumenter mv. ikke inneholder opplysninger som nevnt i § 7-2, kan registerføreren ilegge enheten og meldepliktige etter § 5-3 løpende tvangsmulkt inntil dokumentene mv. er i samsvar med § 7-2.

(3) Vedtak om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

(4) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om tvangsmulkt, herunder om fastsettelse og beregning av tvangsmulkt og om ettergivelse av ilagt mulkt.

Kapittel 12. Statens erstatningsansvar ved feil

§ 12-1 Statens erstatningsansvar ved feil

Dersom Enhetsregisteret gir feil opplysning ved utskrift eller på annen dokumenterbar måte, har den som uforskyldt lider tap, rett til erstatning av staten hvis tapet skyldes

- a. at opplysningen ikke stemmer med det som er registrert i Enhetsregisteret, eller med den meldingen som er grunnlaget for registreringen.
- b. at opplysningen som er registrert i Enhetsregisteret, er feilaktig rettet eller endret etter bestemmelsene i § 8-1 eller § 9-2 uten at det i den forbindelse er noe å bebreide enheten.

Kapittel 13. Ikraftttredelse og overgangsregler. Endringer i andre lover

§ 13-1 Ikraftttredelse

(1) Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.

(2) Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret.

§ 13-2 Overgangsregler

Departementet kan gi overgangsregler.

§ 13-3 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser gjøres følgende endring:

Ny § 27 c skal lyde:

§ 27 c *Krav til registrering av opplysninger om kjønns sammensetning i styret*

For stiftelser som ikke er registrert i Foretaksregisteret, skal det registreres i Enhetsregisteret om stiftelsen er underlagt krav til kjønns sammensetning i styret etter § 27 a og § 27 b. Enhetsregisteret skal i så fall også inneholde opplysninger om styremedlemmenes og varamedlemmenes kjønn og opplysninger om medlemmet er valgt av og blant de ansatte. For stiftelser som er registrert i Foretaksregisteret, gjelder foretaksregisterloven § 3-2 tredje ledd.

2. I lov 17. juni 2005 nr. 102 om visse forhold vedrørende de politiske partiene gjøres følgende endring:

§ 2 andre ledd første punktum skal lyde:

Før partiet kan bli registrert i Partiregisteret, må det registreres i Enhetsregisteret og tildeles et eget organisasjonsnummer, jf. enhetsregisterloven § 5-1 og § 6-2.

3. I lov 29. juni 2007 nr. 88 om register for frivillig virksomhet gjøres følgende endring:

§ 5 første punktum skal lyde:

Før en enhet kan bli registrert i frivillighetsregisteret, må den registreres i Enhetsregisteret, med opplysninger som nevnt i enhetsregisterloven *kapittel 4*.

4. I lov 22. mars 2019 nr. 7 om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen gjøres følgende endring:

§ 9-12 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Slike forskrifter eller enkeltvedtak skal heller ikke hindre utveksling av informasjon som forutsatt i *enhetsregisterloven* og lov 6. juni 1997 nr. 35 om Oppgaveregisteret eller en annen lovpålagt utveksling av informasjon med offentlige organer.

B.

L o v

om Foretaksregisteret (foretaksregisterloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 Lovens formål

(1) Formålet med loven er å legge til rette for effektiv bruk av sentrale opplysninger om næringsdrivende foretak gjennom et landsdekkende foretaksregister. Loven skal sikre at allmennheten og offentlige myndigheter får tilgang til opplysninger som er registrert i Foretaksregisteret.

(2) Loven skal bidra til at opplysninger som er registrert i Foretaksregisteret, skal kunne brukes til myndighetsoppgaver og offentlig forvaltning, forskning, statistikk og til å ivareta grunnleggende samfunnsbehov.

§ 1-2 Foretaksregisterets organisasjon

(1) Staten har ansvaret for organisering og drift av Foretaksregisteret. Foretaksregisteret føres av en registerfører utnevnt av Kongen.

(2) Registerføreren kan delegere sin myndighet etter denne loven til andre ansatte ved registeret etter nærmere regler gitt av departementet.

(3) Departementet gir nærmere regler om registerets organisasjon, lokalisering og administrasjon og om føringen av registeret.

§ 1-3 Sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser

(1) Registerføreren kan sammenstille innhentede personopplysninger når det er nødvendig for registerførerens arbeid, herunder til kontroll-, veilednings-, analyse- og statistikkformål. Registerføreren kan benytte innhentede personopplysninger til profilering til samme formål når profileringen er nødvendig for å målrette tiltak som fremmer etterlevelse av loven. Graden av personidentifikasjon skal ikke være større enn det som er nødvendig for formålet.

(2) Registerføreren kan treffe avgjørelser som utelukkende er basert på automatisert behandling av personopplysninger, herunder personopplysninger som nevnt i forordning (EU) 2016/679 (personvernforordningen) artikkel 9 og 10, jf. personopplysningsloven § 1. Behandlingen må sikre partens krav til forsvarlig saksbehandling og være forenlig med retten til vern av personopplysninger. Avgjørelsen kan ikke bygge på skjønsmessige vilkår i lov eller forskrift, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Den registrerte har rett til manuell overprøving av avgjørelsen.

(3) Registerføreren skal dokumentere og offentliggjøre det rettslige innholdet i automatiserte saksbehandlingssystemer som Foretaksregisteret benytter i sin saksbehandling. Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om dokumentasjon og offentliggjøring av systemenes innhold.

(4) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om sammenstilling, profilering og automatiserte avgjørelser, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles, og hvem det kan behandles personopplysninger om.

§ 1-4 Lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

§ 1-5 Forholdet til andre lover

Lovens bestemmelser får anvendelse når ikke annet er bestemt i lov eller i medhold av lov.

§ 1-6 Beregning av frister

Ved beregning av frister etter denne loven gjelder domstolloven § 148 første og andre ledd og § 149 første ledd.

Kapittel 2. Registreringsplikt og registreringsrett i Foretaksregisteret

§ 2-1 Registreringsplikt i Foretaksregisteret

(1) Følgende foretak skal registreres i Foretaksregisteret:

- a. aksjeselskaper, jf. aksjeloven
- b. allmennaksjeselskaper, jf. allmennaksjeloven
- c. europeiske selskaper, jf. SE-loven
- d. ansvarlige selskaper, jf. selskapsloven
- e. kommandittselskaper, jf. selskapsloven
- f. partrederier, jf. sjøloven kapittel 5
- g. europeiske økonomiske foretaksgrupper, jf. EØFG-loven
- h. samvirkeforetak, jf. samvirkelova
- i. boligbyggelag, jf. bustadbyggjelagslova
- j. borettslag, jf. borettslagslova
- k. europeiske samvirkeforetak, jf. SCE-loven
- l. stiftelser som er registrert som næringsdrivende stiftelse i Stiftelsesregisteret, jf. stiftelsesloven
- m. sparebanker som ikke er organisert som allmennaksjeselskap, jf. finansforetaksloven
- n. gjensidige forsikringsforetak som ikke er organisert som allmennaksjeselskap, jf. finansforetaksloven
- o. pensjonskasser, jf. finansforetaksloven
- p. foreninger som driver næringsvirksomhet
- q. statsforetak, jf. statsforetakslova
- r. interkommunale selskaper, jf. IKS-loven
- s. kommunale og fylkeskommunale foretak, jf. kommuneloven kapittel 9
- t. regionale helseforetak og helseforetak, jf. helseforetaksloven
- u. studentsamskipnader, jf. studentsamskipnadsloven
- v. konsortier for europeisk infrastruktur, jf. ERIC-lova
- w. andre juridiske personer som driver næringsvirksomhet

(2) Utenlandske foretak som driver næringsvirksomhet her i landet eller på norsk kontinentalsokkel, skal registreres i Foretaksregisteret.

(3) Andre foretak skal registreres i Foretaksregisteret dersom dette er fastsatt i eller i medhold av lov.

§ 2-2 Registreringsrett i Foretaksregisteret

(1) Enkeltpersonforetak har rett til å bli registrert i Foretaksregisteret.

(2) Foreninger som er registrert i Foretaksregisteret, men som ikke lenger driver næringsvirksomhet, har rett til å forbli registrert i registeret. Det samme gjelder andre juridiske personer som nevnt i § 2-1 første ledd bokstav w.

(3) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om

- a. rett til å forbli registrert i Foretaksregisteret etter andre ledd
- b. sletting fra Foretaksregisteret av foreninger og andre juridiske personer som ikke lenger driver næringsvirksomhet, og om fremgangsmåten ved sletting.

§ 2-3 Forhåndsregistrering i Foretaksregisteret

(1) En forening kan forhåndsregistreres i Foretaksregisteret dersom den forventer å drive næringsvirksomhet innen tolv måneder etter at melding om forhåndsregistrering er sendt til Foretaksregisteret. Det samme gjelder andre juridiske personer som nevnt i § 2-1 første ledd bokstav w.

(2) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om sletting fra Foretaksregisteret av foreninger og andre juridiske personer som har blitt forhåndsregistrert, men som ikke driver næringsvirksomhet innen fristen i første ledd, og om fremgangsmåten ved sletting.

Kapittel 3. Hvilke opplysninger som skal registreres i Foretaksregisteret

§ 3-1 Opplysninger om foretaket

(1) Følgende opplysninger om foretaket skal registreres:

- a. foretaksnavn eller navn
- b. organisasjonsform
- c. forretningsadresse
- d. formål eller virksomhet slik det fremkommer av vedtekter eller selskapsavtale, eller for enkeltpersonforetak den næringsvirksomhet som skal drives
- e. ansvarskapital dersom det i lov eller i medhold av lov er stilt krav om at foretaket skal ha ansvarskapital

(2) Følgende opplysninger om foretaket skal registreres hvis de finnes:

- a. vedtekter
- b. stiftelsesdato
- c. stiftelsesdokument

§ 3-2 Opplysninger om foretakets ledelse

(1) Følgende opplysninger om foretakets ledelse skal registreres hvis de finnes:

- a. styremedlemmer og hvem som er styrets leder
- b. varamedlemmer til styret
- c. daglig leder

(2) Det skal registreres hvem som er nestleder i styret, dersom det i lov eller i medhold av lov er stilt krav om at foretaket skal ha nestleder i styret.

(3) Det skal registreres om foretaket er underlagt lovbestemte krav til kjønns sammensetning i styret. Registeret skal i så fall inneholde opplysninger om styremedlemmenes og varamedlemmenes kjønn.

(4) For styremedlemmer og varamedlemmer skal det registreres om disse er valgt av og blant de ansatte.

§ 3-3 Opplysninger om visse typer foretak

(1) For foretak hvor deltakerne har et ubegrenset ansvar for foretakets samlede forpliktelser, udelt eller for deler som til sammen utgjør foretakets samlede forpliktelser, skal det registreres hvem som er foretakets deltakere, og deltakernes ansvar for foretakets forpliktelser.

(2) For kommandittselskaper skal det registreres hvem som er selskapets komplementarer. Det skal også registreres hvor mye av selskapskapitalen som er innbetalt. I tillegg skal det registreres hvem som er selskapets kommandittister, deres innskuddsforpliktelse og hvor mye hver enkelt har innbetalt.

(3) For helseforetak skal det registreres hvilket regionalt helseforetak som eier foretaket.

(4) For europeiske selskaper skal det registreres opplysninger som er registreringspliktige etter rådsforordning (EF) nr. 2157/2001.

(5) For europeiske samvirkeforetak skal det registreres opplysninger som er registreringspliktige etter rådsforordning (EF) nr. 1435/2003.

(6) For enkeltpersonforetak skal det registreres hvem som er den fysiske personen som innehar enkeltpersonforetaket (innehaveren).

§ 3-4 Opplysninger om signatur og prokura

(1) Hvis det er gitt signaturrett, skal det registreres hvem som er gitt slik fullmakt (signaturberettiget).

(2) Hvis det er gitt prokura, jf. lov 21. juni 1985 nr. 80 om prokura, skal det registreres hvem som er gitt slik fullmakt (prokurist).

(3) Dersom signaturrett eller prokura bare kan benyttes av flere personer i fellesskap, skal dette registreres.

§ 3-5 Hva som skal registreres om den enkelte rolleinnehaver

For personer som er registrert med roller som nevnt i § 3-2 til § 3-4, skal det registreres navn eller foretaksnavn, fødselsnummer eller d-nummer eller organisasjonsnummer og adresse. De samme opplysningene skal registreres om personer som er utnevnt til å forestå avviklingen av en europeisk økonomisk foretaksgruppe.

§ 3-6 Opplysninger om revisor og regnskapsfører

(1) Hvis foretaket har revisor som skal revidere foretakets årsregnskap, skal revisjonsforetakets foretaksnavn, organisasjonsnummer og forretningsadresse registreres. Hvis et aksjeselskap har besluttet å unnlate revisjon av årsregnskapet etter reglene i aksjeloven § 7-6, skal dette registreres.

(2) Hvis foretaket bruker ekstern regnskapsfører til å utføre regnskapsføring etter regnskapsførerloven § 1-2 første ledd, skal regnskapsforetakets foretaksnavn, organisasjonsnummer og forretningsadresse registreres.

§ 3-7 Opplysninger om bostyrer

Dersom det oppnevnes bostyrer for foretaket etter konkursloven § 77, skal bostyrerens navn, fødselsnummer eller d-nummer og forretningsadresse registreres.

§ 3-8 Opplysninger om utenlandske foretak

(1) For utenlandsk foretak gjelder ikke § 3-1 til § 3-7 og § 3-9. Det skal registreres følgende opplysninger om det utenlandske foretaket:

- a. foretaksnavn, organisasjonsform og forretningsadresse
- b. innehaver, fullt ansvarlige deltakere eller styre med angivelse av navn, fødselsdato og adresse og de signaturbestemmelser som gjelder
- c. aksjekapital dersom foretaket er et aksjeselskap, og hvor mye av aksjekapitalen som er innbetalt, eventuelt bare den tegnede kapitalen dersom aksjekapitalen ikke er fulltegnet
- d. stiftelsesdokument og vedtekter
- e. hvilken stats lovgivning foretaket er underlagt
- f. om foretaket er registrert i et offentlig foretaksregister i sin hjemstat, og i så fall dette registerets navn og adresse samt foretakets registreringsnummer
- g. om foretaket utelukkende driver virksomhet i Norge
- h. oppløsning av foretaket og utnevning av selskapets avviklingsstyre eller bostyrer og de signaturbestemmelser som gjelder for disse, samt likvidasjonens avslutning
- i. åpning av konkurs, akkord eller tilsvarende prosedyre i foretaket samt likvidasjonens avslutning

(2) Opplysninger som nevnt i første ledd andre punktum bokstav b, c og d trenger ikke å registreres dersom de fremgår av et utenlandsk register som nevnt i første ledd bokstav f og som er godkjent av registerfører, eller som omfattes av direktiv (EU) 2017/1132.

(3) Følgende opplysninger skal registreres om den norske virksomheten:

- a. foretaksnavn og adresse for eventuelt forretnings- eller driftssted her i landet eller på norsk kontinentalsokkel

- b. hva slags næringsvirksomhet som skal drives
- c. styret og daglig leder dersom det er valgt eller ansatt slike særskilt for virksomheten, og opplysninger som nevnt i § 3-5 første punktum om disse
- d. om styret og daglig leder som eventuelt er valgt eller ansatt særskilt for virksomheten, har myndighet til å forplikte foretaket ved signatur eller prokura, og i så fall om signaturrett eller prokura bare kan benyttes av flere personer i fellesskap

§ 3-9 Opplysninger om prospekter mv.

(1) For aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper skal det registreres om aksjetegningen har skjedd uten prospekt som nevnt i verdipapirhandelloven kapittel 7. Det skal i så fall registreres hvorfor prospekt ikke var nødvendig. For EØS-prospekt utarbeidet etter prospektforordningen, jf. verdipapirhandelloven § 7-1, skal erklæring fra Finanstilsynet om at prospektet er godkjent, inngå i meldingen til Foretaksregisteret. Det skal registreres om Finanstilsynet har godkjent prospektet. Nasjonale prospekt skal registreres i Foretaksregisteret, jf. verdipapirhandelloven § 7-8.

(2) Første ledd gjelder tilsvarende for egenkapitalbevis.

Kapittel 4. Meldinger til Foretaksregisteret

§ 4-1 Melding om nyregistrering

(1) Registreringspliktige foretak skal meldes til Foretaksregisteret før næringsvirksomheten begynner. Registreringspliktige foretak skal i alle tilfeller meldes til Foretaksregisteret senest tre måneder etter stiftelsen, med mindre annet er bestemt i lov eller i medhold av lov. Registreringspliktige foreninger skal meldes til Foretaksregisteret uten ugrunnet opphold etter at registreringsplikt etter § 2-1 første ledd bokstav p inntreffer. Det samme gjelder for andre juridiske personer som nevnt i § 2-1 første ledd bokstav w.

(2) Melding om nyregistrering skal inneholde opplysninger som nevnt i kapittel 3.

(3) Melding om nyregistrering av foretak som er stiftet elektronisk ved bruk av mal som er godkjent av registerføreren, skal behandles av Foretaksregisteret innen fem virkedager etter at meldingen kom inn til registeret. For andre meldinger om nyregistrering er fristen ti virkedager. Dersom fristene i første og andre punktum ikke kan overholdes, skal Foretaksregisteret straks underrette innsenderen om forsinkelsen og årsaken til denne.

§ 4-2 Endringsmeldinger fra foretaket

(1) Hvis det skjer endringer i forhold som er registrert eller skal registreres i Foretaksregisteret, skal dette uten ugrunnet opphold meldes til Foretaksregisteret.

Endret navn eller adresse for en person som er registrert med en rolle i et registrert foretak, skal ikke meldes hvis denne opplysningen er registrert i Folkeregisteret, Enhetsregisteret eller Foretaksregisteret.

(2) Hvis et registrert foretak opphører, skal dette uten ugrunnet opphold meldes til Foretaksregisteret. Det samme gjelder dersom vilkårene for registrering i Foretaksregisteret bortfaller. Hvis Foretaksregisteret mottar melding som nevnt i første eller andre punktum, skal registerføreren slette foretaket fra registeret.

§ 4-3 Hvem som har meldeplikt

(1) Den som har plikt til å sende melding etter § 4-1 og § 4-2, er

- a. for enkeltpersonforetak: innehaveren
- b. i foretak som nevnt i § 3-3 første ledd og kommandittselskap: hver enkelt ansvarlig deltaker eller hvert enkelt styremedlem hvis foretaket er organisert med styre
- c. i europeisk økonomisk foretaksgruppe: hver enkelt ansvarlig deltaker og forretningsfører
- d. i alle andre foretak: hvert enkelt styremedlem.

(2) Ved overdragelse og andre endringer i et registrert forhold enn opphør av virksomheten har enhver som etter endringen er innehaver, ansvarlig deltaker, styremedlem eller daglig leder, meldeplikt.

(3) Hvis innehaveren av et enkeltpersonforetak dør, har innehaverens dødsbo meldeplikt. Hvis en deltaker i et foretak som nevnt i § 3-3 første ledd eller kommandittselskap dør, har de andre ansvarlige deltakerne og den avdøde deltakerens dødsbo meldeplikt.

(4) For utenlandsk foretak har styret for virksomheten her i landet meldeplikt. Hvis virksomheten ikke har styre, har daglig leder her i landet meldeplikt. Hvis virksomheten verken har styre eller daglig leder, har den eller de som kan forplikte det utenlandske foretaket ved signatur, meldeplikt.

§ 4-4 Dokumentasjon av meldte opplysninger

(1) Følgende dokumentasjon skal inngå i meldingen dersom den er relevant for opplysningen som er meldt:

- a. stiftelsesdokument, jf. § 3-1 andre ledd bokstav c. Dersom stiftelsesdokument ikke finnes, skal selskapsavtale eller annen dokumentasjon av at foretaket er lovlig stiftet, inngå i meldingen i stedet. Dersom det ikke gjelder formkrav for stiftelse av foretaket, skal annen dokumentasjon som viser at foretaket eksisterer, inngå i meldingen.
- b. vedtekter, jf. § 3-1 andre ledd bokstav a
- c. bekreftelse fra styremedlem, varamedlem, daglig leder, revisor og regnskapsfører om at denne har påtatt seg rollen

- d. dokumentasjon av beslutning som danner grunnlaget for meldt opplysning, at beslutningen er truffet av kompetent organ, og at det fremkommer av beslutningen at eventuelle lovbestemte minstekrav til beslutningens innhold er oppfylt
- e. erklæring fra tredjepart om innbetaling av ansvarskapital der det i lov eller i medhold av lov er stilt krav om slik erklæring
- f. erklæring fra revisor om at de opplysninger som er gitt om innbetaling av selskapskapital i ansvarlige selskaper og kommandittselskaper og om innbetaling av innskuddskapital i interkommunale selskaper, regionale helseforetak og helseforetak, er riktige
- g. dokumentasjon av at det er utarbeidet redegjørelse eller åpningsbalanse i forbindelse med innbetaling av ansvarskapital der det i lov eller i medhold av lov er stilt krav om slik redegjørelse eller åpningsbalanse
- h. erklæring fra revisor om redegjørelse eller åpningsbalanse som nevnt i bokstav g der det i lov eller i medhold av lov er stilt krav om slik erklæring
- i. bekreftelse fra ansvarlige deltakere om at meldingen skjer med deres samtykke, dersom meldingen gjelder nyregistrering eller endringer som berører deltakerforhold
- j. bekreftelse fra ansvarlig deltaker som er trådt ut av foretaket, dersom meldingen gjelder uttreden
- k. erklæring fra revisor når det meldes kapitalnedsettelse og nedsettingsbeløpet skal brukes til dekning av tap som ikke kan dekkes på annen måte, med unntak av når det meldes kapitalnedsettelse etter aksjeloven § 12-1 første ledd andre punktum nr. 1
- l. annen dokumentasjon som etter lov eller i medhold av lov skal sendes til Foretaksregisteret

(2) Bekreftelser og erklæringer etter første ledd skal være signert av den som skal avgi bekreftelsen eller erklæringen. Kravet til bekreftelse etter første ledd bokstav c, i og j kan oppfylles ved at den som skal avgi bekreftelsen, signerer meldingen.

(3) Innsenderen kan sladde opplysninger i dokumentasjon som nevnt i første ledd hvis de ikke er relevante for at en opplysning som er meldt, kan registreres i Foretaksregisteret.

(4) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om dokumentasjon etter denne paragrafen, herunder regler om

- a. hvilken dokumentasjon som skal inngå i meldingen etter første ledd bokstav a andre og tredje punktum og bokstav d og g, herunder at kravet til dokumentasjon kan oppfylles ved at det avgis bekreftelse eller erklæring

- b. krav til dataformat og filformat for dokumentasjonen
- c. krav til innhold i bekreftelser og erklæringer
- d. krav til signatur på bekreftelser og erklæringer.

§ 4-5 Pålegg om å sende inn melding

(1) Dersom et registreringspliktig foretak ikke er registrert, kan registerføreren pålegge foretaket å sende melding om nyregistrering til Foretaksregisteret innen en bestemt frist. Det samme gjelder dersom plikten til å sende endringsmelding etter § 4-2 ikke er oppfylt.

(2) Registerføreren kan pålegge et registrert foretak å sende inn informasjon for å kontrollere at opplysninger som er registrert om foretaket i Foretaksregisteret, er riktige. I pålegget skal det gis en rimelig frist til å sende inn slik informasjon. Dersom foretaket ikke etterkommer pålegget, kan registerføreren registrere en påtegning om dette i Foretaksregisteret.

§ 4-6 Endringsmeldinger fra andre

(1) Styremedlem, varamedlem, daglig leder, signaturberettiget, prokurist, revisor eller regnskapsfører som har fratrådt, kan selv gi Foretaksregisteret melding om dette. Det samme gjelder ansvarlig deltaker som har trådt ut av foretaket.

(2) Den som har fått dom om forhold som er eller skulle ha vært meldt til Foretaksregisteret, kan kreve at opplysninger som er registrert i Foretaksregisteret, blir endret i samsvar med domsslutningen.

(3) Domstolene og andre offentlige organer skal sende Foretaksregisteret melding om forhold som gjelder registrerte foretak, dersom det er fastsatt i eller i medhold av lov.

(4) På bakgrunn av dom, kjennelse eller annen rettslig beslutning kan domstolene kreve at opplysninger om registrerte foretak blir registrert i Foretaksregisteret.

§ 4-7 Nærmere krav til meldinger mv.

(1) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om meldinger til Foretaksregisteret etter dette kapitlet, herunder regler om fremgangsmåten for å sende inn meldinger, hvem som skal signere meldinger, og krav til språk i meldinger.

(2) Departementet kan gi forskrift om registerførens adgang til å stenge for mottak og registrering av meldinger.

§ 4-8 Gebyr for registrering

Det skal betales gebyr for nyregistrering i Foretaksregisteret. Det kan også kreves gebyr for andre meldinger som skal registreres. Gebyr etter første og andre punktum skal dekke kostnadene ved registrering av meldinger og en forholdsmessig andel av drifts- og vedlike-

holdskostnadene til Foretaksregisteret. Departementet kan gi forskrift om gebyrenes størrelse og innkrevningsform.

§ 4-9 Elektronisk stiftelse og registrering

(1) Departementet kan gi forskrift om registerførens plikt til

- a. å utforme og offentliggjøre maler for stiftelse og registrering av foretak
- b. å offentliggjøre informasjon om regler om stiftelse og registrering av foretak
- c. å offentliggjøre informasjon om regler om registrering av filial av utenlandsk foretak.

(2) Departementet kan gi forskrift om elektroniske løsninger for stiftelse og registrering av foretak, herunder om tekniske krav til løsningene og registerførens adgang til å godkjenne elektroniske løsninger. Det kan bare gis regler om elektronisk stiftelse etter første punktum der det etter lov åpnes for elektronisk stiftelse.

§ 4-10 Elektroniske identifikasjonsmidler

Departementet kan gi forskrift om

- a. bruk av elektroniske identifikasjonsmidler i forbindelse med elektronisk stiftelse av foretak og ved elektronisk signering av meldinger til Foretaksregisteret
- b. bruk av elektroniske identifikasjonsmidler fra andre EØS-stater ved melding til Foretaksregisteret og om offentliggjøring av hvilke identifikasjonsmidler som kan benyttes.

Kapittel 5. Kontroll av meldinger og registrering

§ 5-1 Kontroll av meldinger til Foretaksregisteret

(1) Når Foretaksregisteret mottar melding som nevnt i kapittel 4, skal registerføreren kontrollere

- a. at meldingen og de meldte opplysningene oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av denne loven, herunder krav til dokumentasjon eller bekreftelse av de meldte opplysningene og krav til hvem som skal signere meldingen
- b. at meldingen og de meldte opplysningene oppfyller krav fastsatt i annen lovgivning, herunder krav til dokumentasjon eller bekreftelse av de meldte opplysningene og at lovbestemte frister for å melde opplysningene til Foretaksregisteret er overholdt
- c. at foretaket oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av lov til å bli registrert som den meldte organisasjonsformen
- d. at foretaksnavn som er meldt, er i samsvar med foretaksnavneloven, jf. foretaksnavneloven § 2-7. For foretak som ikke omfattes av foretaksnavneloven,

skal registerføreren kontrollere at foretakets navn ikke strider mot lov.

- e. at fysisk eller juridisk person som er meldt å ha en rolle i foretaket, oppfyller krav fastsatt i eller i medhold av lov til å inneha rollen
- f. at fysisk person som er meldt å ha en rolle i foretaket, ikke er ilagt konkurskarantene, idømt rettighetstap eller idømt fratakelse av den rettslige handlevnen som hindrer vedkommende i å inneha rollen
- g. at beslutning som danner grunnlag for meldt opplysning, er truffet av kompetent organ
- h. at det fremkommer av beslutning som danner grunnlag for meldt opplysning, at eventuelle lovbestemte minstekrav til beslutningens innhold er oppfylt
- i. at lovbestemte krav til kjønns sammensetning i styret er oppfylt.

(2) Registerføreren kan kontrollere at det som er meldt, og grunnlaget for det er og har blitt til i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov. Hvis foretakets vedtekter er registrert i Foretaksregisteret, kan registerføreren kontrollere at det som er meldt, og grunnlaget for det stemmer med vedtektene og har blitt til i samsvar med disse.

(3) Registerføreren kan kreve at foretaket fremlegger den informasjon som registerføreren finner nødvendig for å gjennomføre kontrollen etter første og andre ledd.

(4) Dersom registerføreren finner at registrering av en meldt opplysning kan krenke en tredjeparts rett, skal registerføreren gi denne anledning til å uttale seg innen en bestemt frist.

(5) Når grunnlaget for det som innkommer til registrering, er tegning av aksje eller egenkapitalbevis, skal registerføreren kontrollere at det er gitt opplysninger om at prospekt ikke er nødvendig, eller at nasjonalt prospekt eller erklæringen om godkjenning av EØS-prospekt er sendt til Foretaksregisteret, jf. § 3-9.

§ 5-2 Registrering av opplysninger i Foretaksregisteret

Når meldte opplysninger er kontrollert og funnet i orden, skal registerføreren straks registrere opplysningene i Foretaksregisteret.

§ 5-3 Registreringsnektelse

(1) Registerføreren skal nekte å registrere de meldte opplysningene hvis meldingen eller meldte opplysninger ikke oppfyller kravene i § 5-1 første ledd. Det samme gjelder hvis registerføreren finner at det som blir meldt, og grunnlaget for det ikke er eller har blitt til i samsvar med lov eller bestemmelser gitt i medhold av lov eller vedtektene, jf. § 5-1 andre ledd. Registerføreren skal

også nekte registrering hvis meldte opplysninger eller grunnlaget for dem er så utydelige eller så uklare at det ikke er mulig å fastslå hvordan opplysningene skal forstås.

(2) Dersom dokumentasjon som skal inngå i meldingen etter § 4-4, ikke er sendt inn, skal registerføreren varsle innsenderen av meldingen og gi en rimelig frist til å rette forholdet. Varselet skal også sendes til foretaket. I varselet skal det opplyses om at de meldte opplysningene vil bli nektet registrert dersom forholdet ikke blir rettet innen fristen.

§ 5-4 Underretning om vedtaket

(1) Registerføreren skal straks sende underretning om vedtaket til innsenderen av meldingen og foretaket. Underretning skal også sendes til den som etter § 5-1 fjerde ledd er gitt anledning til å uttale seg. Hvis vedtaket gjelder emisjon av finansielle instrumenter, skal også verdipapirsentralen underrettes.

(2) Når det blir registrert endringer i styret eller av hvem som er daglig leder, skal registerføreren straks sende underretning om vedtaket til den som ikke lenger er registrert som styremedlem, varamedlem eller daglig leder som følge av registreringen.

(3) Når det blir registrert opplysninger om et foretak, skal registerføreren straks sende en oversikt over det som er registrert, til innsenderen av meldingen og foretaket eller angi hvor oversikten er tilgjengelig. Dette gjelder tilsvarende for dem som skal motta underretning om vedtaket etter første ledd andre og tredje punktum og andre ledd.

(4) Ved nyregistrering i Foretaksregisteret skal registerføreren straks sende firmaattest til innsenderen av meldingen og foretaket eller angi hvor firmaattesten er tilgjengelig. Med firmaattest menes et standardisert dokument fra Foretaksregisteret om et bestemt foretak identifisert ved organisasjonsnummer.

(5) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om innholdet i oversikt som nevnt i tredje ledd og firmaattest som nevnt i fjerde ledd.

Kapittel 6. Kunngjøring mv.

§ 6-1 Kunngjøring

(1) Ved nyregistrering av foretak skal registerføreren kunngjøre følgende opplysninger i Brønnøysundregistrens elektroniske kunngjøringspublikasjon:

- a. foretakets navn og organisasjonsnummer
- b. foretakets formål eller virksomhetsbeskrivelse
- c. foretakets forretningskommune
- d. navnet på medlemmene av foretakets styre og daglige leder når dette er meldt

- e. navnet på innehaver for enkeltpersonforetak og samtlige ansvarlige deltakere i foretak som nevnt i § 3-3 første ledd og i kommandittselskaper

Første punktum gjelder ikke ved nyregistrering av utenlandsk foretak.

(2) Registerføreren skal påse at følgende oversendes Kontoret for Den europeiske unions offisielle publikasjoner innen én måned etter kunngjøringen i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon:

- a. opplysninger om et europeisk selskap som skal offentliggjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende etter rådsforordning (EF) nr. 2157/2001 artikkel 14
- b. opplysninger om et europeisk samvirkeforetak som skal offentliggjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende etter rådsforordning (EF) nr. 1435/2003 artikkel 13

(3) Ved nyregistrering av europeisk økonomisk foretaksgruppe som nevnt i forordning (EØF) nr. 2137/85 skal registerføreren kunngjøre opplysninger som nevnt i forordningen artikkel 8 samt endringer i disse. Registerføreren skal også påse at opplysninger som skal offentliggjøres i EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende, jf. forordningen artikkel 11, blir oversendt til Kontoret for Den europeiske unions offisielle publikasjoner innen én måned etter kunngjøring i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon.

(4) Ved nyregistrering av utenlandsk foretak skal opplysninger som nevnt i § 3-8 første ledd bokstav a og h og tredje ledd kunngjøres når dette er meldt.

(5) Dersom det registreres endring i et foretaks foretaksnavn eller navn eller i det som er registrert og kunngjort om et foretaks ansvarlige deltakere, skal endringen kunngjøres. Det samme gjelder dersom et registrert foretak slettes fra registeret. Andre endringer skal ikke kunngjøres.

(6) Registerføreren skal kunngjøre opplysninger som nevnt i artikkel 14 i direktiv (EU) 2017/1132 i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon med en gang de er registrert.

(7) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om kunngjøring i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon, herunder om retting og sletting av kunngjøringer.

§ 6-2 Registrering og kunngjøring av selskapsopplysninger og dokumenter på Unionens offisielle språk

(1) Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper har rett til å få registrert og kunngjort selskapsopplysninger og dokumenter som nevnt i artikkel 14 i direktiv (EU) 2017/1132 på ethvert av Unionens offisielle språk.

(2) Hvis det er manglende samsvar mellom dokumenter og opplysninger som er offentliggjort på registre-

rets offisielle språk, og oversettelser som er kunngjort frivillig, kan sistnevnte ikke påberopes overfor en tredjepart. En tredjepart kan påberope seg oversettelser som er offentliggjort frivillig, med mindre selskapet godtgjør at tredjeparten kjente til den versjonen som er gjensstand for obligatorisk offentliggjøring.

Kapittel 7. Legitimasjonsvirkninger mv.

§ 7-1 Legitimasjonsvirkninger

(1) Når det følger av rettsregler at det er avgjørende for en tredjeparts rettsstilling om denne kjente til et forhold eller ikke, skal det som er registrert i Foretaksregisteret, anses for å ha kommet til tredjepartens kunnskap.

(2) For disposisjoner som har funnet sted før den sekstende dagen etter dagen for kunngjøring av registrerte opplysninger, kan ikke opplysningene gjøres gjeldende overfor en tredjepart dersom denne godtgjør at det var umulig for tredjeparten å ha kjennskap til opplysningene.

(3) Meldepliktige forhold som ikke er meldt, og som er i strid med det som er registrert, kan ikke gjøres gjeldende overfor en tredjepart, med mindre denne kjente eller burde kjent forholdet.

§ 7-2 Krav til identifikasjon av foretaket på dokumenter mv.

(1) Et foretaks nettsider, brev og forretningsdokumenter skal, uavhengig av hvilket medium de finnes på, inneholde foretakets organisasjonsnummer og foretaksnavn eller navn. For foretak som er registrert i Merverdiavgiftsregisteret, skal salgsdokumenter i tillegg inneholde bokstavene MVA plassert bak organisasjonsnummeret.

(2) Et aksjeselskaps og et allmennaksjeselskaps nettsider, brev og forretningsdokumenter skal, uavhengig av hvilket medium de finnes på, i tillegg angi det register der selskapet er registrert, organisasjonsform, hovedkontor og eventuelt at selskapet er under avvikling.

(3) For filial av utenlandsk foretak, jf. § 3-8, skal filialens brev, kunngjøringer og andre dokumenter i tillegg angi det registeret filialen er registrert i. Det skal også gis opplysninger som nevnt i andre ledd om det utenlandske foretaket.

(4) For europeisk økonomisk foretaksgruppe skal foretakets dokumenter inneholde opplysninger som nevnt i forordning (EØF) nr. 2137/85 artikkel 25, jf. EØFG-loven § 1.

Kapittel 8. Retting av feil og endringer uten melding

§ 8-1 Retting av feil i registrerte opplysninger

(1) Hvis registerføreren oppdager at en registrert opplysning er uriktig, skal registerføreren sørge for at

feilen rettes. Registerføreren skal straks varsle foretaket om feilen, hvordan den vil bli rettet, og at feilen vil bli rettet dersom registerføreren ikke mottar innsigelser innen en bestemt frist. Når en registrert opplysning er rettet etter første punktum, skal registerføreren kunngjøre hva rettingen omfatter.

(2) Registerføreren kan rette feil uten å varsle foretaket dersom det er ubetenkelig. Retting av feil etter første punktum skal ikke kunngjøres.

(3) Dersom det er uklart hva som er riktig opplysning, eller feilen på annen måte ikke kan rettes uten ny melding fra foretaket, kan registerføreren registrere en påtegning om feilen. Foretaket skal samtidig pålegges å sende inn ny melding innen en bestemt frist. Hvis det er registrert en påtegning etter første punktum, skal påtegningen fjernes når forholdet som begrunnet påtegningen, ikke lenger gjør seg gjeldende.

§ 8-2 Påtegninger

(1) Registerføreren kan registrere en påtegning dersom det er forhold ved registrerte opplysninger om foretaket som tredjepersoner bør gjøres kjent med. Første punktum gjelder tilsvarende dersom plikten til å sende inn melding etter § 4-1 eller § 4-2 ikke er oppfylt. Hvis det er registrert en påtegning etter første eller andre punktum, skal påtegningen fjernes når forholdet som begrunnet påtegningen, ikke lenger gjør seg gjeldende.

(2) Registerføreren skal registrere en påtegning om at en person er avregistrert fra en rolle, dersom personen har

- a. meldt egenfratrede fra rollen, jf. § 4-6 første ledd
- b. blitt ilagt konkursskarantene eller blitt idømt rettighetstap som hindrer vedkommende i å inneha rollen
- c. blitt idømt fratakelse av den rettslige handleevnen eller blitt midlertidig fratatt den rettslige handleevnen etter vergemålsloven § 61, som hindrer vedkommende i å inneha rollen.

(3) Dersom en person som er registrert med en rolle i Foretaksregisteret, blir registrert som død i Folkeregisteret, skal registerføreren registrere en påtegning om dette i Foretaksregisteret.

§ 8-3 Sletting av opphørte foretak

(1) Dersom registerføreren har grunn til å tro at et registrert foretak har opphørt, skal registerføreren varsle foretaket og de som har meldeplikt etter § 4-3, om at foretaket kan bli slettet fra Foretaksregisteret. I varselet skal det gis en rimelig frist til å gi opplysninger som sannsynliggjør at foretaket fortsatt består. Dersom registerføreren ikke mottar slike opplysninger innen fristen, skal varselet gjentas med ny frist ved kunngjøring i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjørings-

publikasjon. Hvis registerføreren ikke mottar opplysninger innen fristen i kunngjøringen, skal foretaket slettes fra Foretaksregisteret.

(2) Hvis Foretaksregisteret har mottatt melding etter konkursloven § 138 om at bobehandlingen er avsluttet i medhold av konkursloven § 128 eller § 135 i registrert foretak med ubegrenset ansvar, skal registerføreren varsle de som har meldeplikt etter § 4-3, om at foretaket vil bli slettet fra Foretaksregisteret dersom de ikke innen ett år gir opplysninger om at foretaket fortsatt består. Hvis det ikke gis slike opplysninger innen fristen, skal foretaket slettes fra Foretaksregisteret.

(3) Sletting fra Foretaksregisteret får ikke betydning for deltakers ansvar for foretakets forpliktelser eller for styremedlemmers personlige ansvar. Dersom foretaket innen seks måneder etter at slettingen er kunngjort, sender melding til Foretaksregisteret om at foretaket fortsatt består, har foretaket fortrinnsretten til det tidligere foretaksnavnet i behold.

(4) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om sletting etter denne paragrafen.

Kapittel 9. Utlevering og utveksling av opplysninger fra Foretaksregisteret

§ 9-1 Utlevering av opplysninger fra Foretaksregisteret

(1) Enhver har rett til å få tilgang til opplysninger og dokumenter som er registrert i Foretaksregisteret. Dette gjelder ikke fødselsnummer og d-nummer.

(2) Offentlige myndigheter og virksomheter, private virksomheter som utfører lovpålagte oppgaver eller oppgaver på vegne av det offentlige, kredittopplysningsvirksomhet og finansforetak kan få utlevert fødselsnummer og d-nummer fra Foretaksregisteret til bruk i sin virksomhet.

(3) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om hvordan registrerte opplysninger og dokumenter skal gjøres tilgjengelige, og kan bestemme at det skal betales gebyr for tjenestene.

§ 9-2 Innhenting og registrering av opplysninger fra andre registre

(1) Opplysninger som er registrert i andre offentlige registre, kan innhentes og registreres i Foretaksregisteret dersom det er ubetenkelig.

(2) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om at opplysninger som er registrert i registre som ikke føres av offentlige myndigheter, kan innhentes og registreres i Foretaksregisteret. Slik forskrift må angi hvilke registre det kan innhentes opplysninger fra. Det kan også gis regler om hvordan innhenting skal skje.

§ 9-3 Overføring av opplysninger fra Foretaksregisteret til andre offentlige registre

Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om at opplysninger som er registrert i Foretaksregisteret, kan overføres til andre offentlige registre, herunder om hvordan slik overføring skal skje.

§ 9-4 Utnævnelse og tilgjengeliggjøring av opplysninger gjennom registersammenkoblingssystemet (BRIS)

(1) Foretaksregisteret kan utveksle opplysninger med utenlandske foretaksregistre i samsvar med direktiv (EU) 2017/1132. Foretaksregisterets utlevering av opplysninger etter første punktum skal være gratis. Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om utveksling av opplysninger etter første punktum og om bruk og registrering av slike opplysninger.

(2) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om at Foretaksregisteret skal gjøre bestemte opplysninger tilgjengelige for enhver gjennom registersammenkoblingssystemet, herunder hvilke opplysninger som skal gjøres tilgjengelige, om betaling av gebyr for innsyn og hvilke opplysninger som skal være gratis tilgjengelige.

§ 9-5 Varsling til offentlige myndigheter og finansforetak

(1) Registerførerens vedtak kan uten hinder av taushetsplikt gi opplysninger til andre offentlige myndigheter og finansforetak når de kan ha bruk for opplysningene i sin virksomhet.

(2) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om utlevering av opplysninger etter første ledd, herunder om hvordan utlevering skal skje.

Kapittel 10. Om klage, søksmålsadgang og berostillelse

§ 10-1 Klage på registerførerens vedtak

Registerførerens vedtak kan påklages etter reglene i forvaltningsloven. Vedtak om registrering i Foretaksregisteret, jf. § 5-2, kan likevel ikke påklages når det har gått mer enn tre måneder siden vedtaket ble fattet.

§ 10-2 Vilkår for å reise sak for domstolene om vedtaket

Den som har fått underretning om vedtaket etter § 5-4 første eller andre ledd, kan bare reise søksmål om registerførerens vedtak hvis vedkommende har klaget på vedtaket og klagesaken er endelig avgjort. Forvaltningsloven § 27 tredje ledd tredje og fjerde punktum og § 27 b andre punktum gjelder tilsvarende.

§ 10-3 Berostillelse av behandling av melding eller klage

Registerførerens kan stille behandlingen av en melding i bero hvis det er reist søksmål om underliggende forhold som kan ha betydning for registerførerens kon-

troll etter § 5-1 første eller andre ledd. En avgjørelse om berostillelse kan gjelde inntil søksmålet er endelig avgjort. Første og andre punktum gjelder tilsvarende for registerførerens og klageinstansen ved behandling av klage på registrerings- eller nektingsvedtak.

Kapittel 11. Sanksjoner og tvangsmulkt

§ 11-1 Straff

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelsene i § 4-1 eller § 4-2 straffes de som har meldeplikt etter § 4-3, med bøter. Medvirkning straffes ikke.

§ 11-2 Tvangsmulkt

(1) Dersom et foretak ikke etterkommer pålegg som nevnt i § 4-5 første eller andre ledd eller § 8-1 tredje ledd andre punktum, kan registerførerens ilegge foretaket og meldepliktige etter § 4-3 løpende tvangsmulkt inntil meldingen er sendt inn.

(2) Dersom et foretaks dokumenter mv. ikke inneholder opplysninger som nevnt i § 7-2, kan registerførerens ilegge foretaket og meldepliktige etter § 4-3 løpende tvangsmulkt inntil dokumentene mv. er i samsvar med § 7-2.

(3) Vedtak om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

(4) Departementet kan gi forskrift med nærmere regler om tvangsmulkt, herunder om fastsettelse og beregning av tvangsmulkt og om ettergivelse av ilagt mulkt.

Kapittel 12. Statens erstatningsansvar ved feil

§ 12-1 Statens erstatningsansvar ved feil

Dersom Foretaksregisteret gir feil opplysning ved utskrift, attest eller kunngjøring, har den som uforskyldt lider tap, rett til erstatning av staten hvis tapet skyldes

- at opplysningen ikke stemmer med det som er registrert i Foretaksregisteret, eller med den meldingen som er grunnlaget for registreringen.
- at opplysningen som er registrert i Foretaksregisteret, er feilaktig rettet eller endret etter bestemmelsene i § 8-1 eller § 9-2 uten at det i den forbindelse er noe å bebreide foretaket.

Kapittel 13. Ikrafttredelse og overgangsregler. Endringer i andre lover

§ 13-1 Ikrafttredelse

(1) Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.

(2) Fra den tid loven trer i kraft, oppheves lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak.

§ 13-2 Overgangsregler

(1) Departementet kan gi overgangsregler.

(2) Innretninger, næringsdrivende selskaper og foreninger som er registrert i Foretaksregisteret før § 2-1 i denne loven trer i kraft, har rett til å forbli registrert i Foretaksregisteret.

§ 13-3 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd tredje punktum skal lyde:

Stiftelsesdokumentet kan opprettes som et papirdokument eller gjennom elektroniske løsninger for stiftelse av aksjeselskap som er godkjent av registerfører, jf. foretaksregisterloven § 4-9.

§ 3-8 fjerde ledd nye andre og tredje punktum skal lyde:

Det skal registreres i Foretaksregisteret at registeret har mottatt redegjørelsen, når redegjørelsen er datert, og hvem som er avtaleparter. Erklæringen skal registreres i Foretaksregisteret.

§ 8-10 åttende ledd nye tredje og fjerde punktum skal lyde:

Det skal registreres i Foretaksregisteret at registeret har mottatt redegjørelsen, når redegjørelsen er datert, og hvem som yter og mottar bistanden. Erklæringen skal registreres i Foretaksregisteret.

2. I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 3-8 femte ledd nye andre og tredje punktum skal lyde:

Det skal registreres i Foretaksregisteret at registeret har mottatt redegjørelsen, når redegjørelsen er datert, og hvem som er avtaleparter. Erklæringen skal registreres i Foretaksregisteret.

§ 3-14 andre ledd nye andre og tredje punktum skal lyde:

Det skal registreres i Foretaksregisteret at registeret har mottatt redegjørelsen, når redegjørelsen er datert, og hvem som er avtaleparter. Erklæringen skal registreres i Foretaksregisteret.

§ 8-10 syvende ledd nye tredje og fjerde punktum skal lyde:

Det skal registreres i Foretaksregisteret at registeret har mottatt redegjørelsen, når redegjørelsen er datert, og hvem som yter og mottar bistanden. Erklæringen skal registreres i Foretaksregisteret.

3. I lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser gjøres følgende endringer:

§ 8 første ledd andre punktum bokstav g og ny bokstav h skal lyde:

g. stiftelsens *vedtekter*;

h. om stiftelsen er *alminnelig eller næringsdrivende*.

§ 8 femte ledd første og andre punktum skal lyde:

Følgende bestemmelser i foretaksregisterloven gjelder tilsvarende for Stiftelsesregisteret: § 1-6, § 4-3, § 4-5, § 4-7, kapittel 5, § 7-1, § 8-1, kapittel 9, § 11-2 og § 12-1. *Det samme gjelder foretaksregisterloven § 4-6, likevel slik at en observatør som har fratrådt, selv kan gi Stiftelsesregisteret melding om dette.*

Nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum.

§ 13 første punktum skal lyde:

Næringsdrivende stiftelser skal meldes til Foretaksregisteret med de opplysninger som følger av foretaksregisterloven kapittel 3.

4. I lov 21. juni 1985 nr. 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. gjøres følgende endringer:

§ 1-1 tredje ledd første punktum skal lyde:

Med foretaksnavn til norskregistrert utenlandsk foretak, jf. foretaksregisterloven § 2-1 andre ledd, menes navn som nevnt i denne lov § 2-2 femtende ledd.

§ 2-7 andre ledd skal lyde:

For saksbehandlingen hos registerfører gjelder bestemmelsene i *foretaksregisterloven*.

§ 3-1 tredje ledd andre punktum skal lyde:

For registrerte foretak opphører alltid retten til foretaksnavnet når foretaket slettes, med mindre foretaksnavnet og virksomheten overtas av andre, jfr. § 4-1, eller foretaket registreres på ny innen 6 måneder etter at det er slettet etter *foretaksregisterloven § 8-3 andre ledd*.

§ 3-6 niende ledd andre punktum skal lyde:

Foretaksregisterloven § 8-1 første ledd og tredje ledd første og andre punktum om retting av feil gjelder tilsvarende.

§ 7-1 andre ledd skal lyde:

Trer en juridisk person i likvidasjon eller åpnes det gjeldsforhandling eller konkurs hos innehaveren av et foretaksnavn skal foretaksnavnet ved tegning av foretaksnavnet gis en tilføyelse som angir dette, jf. *foretaksregisterloven § 7-2*.

5. I lov 31. mai 1918 nr. 4 om avslutning av avtaler, om fuldmagt og om ugyldige viljeserklæringer gjøres følgende endring:

§ 27 første punktum skal lyde:

Om tilbakekaldelse av prokura, som er anmeldt til Foretaksregisteret gjelder *foretaksregisterloven § 4-2 og § 7-1 første ledd*.

6. I lov 21. juni 1985 nr. 80 om prokura gjøres følgende endring:

§ 2 andre punktum skal lyde:

Annen innskrenkning i prokuristens fullmakt etter § 1 kan ikke registreres, jf. *foretaksregisterloven § 3-4*, og heller ikke gjøres gjeldende overfor godtroende *tredjepart*.

7. I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. gjøres følgende endring:

§ 8-2 syvende ledd skal lyde:

(7) Foretaksregisterloven § 6-2 om registrering og kunngjøring av selskapsopplysninger og dokumenter på Unionens offisielle språk gjelder tilsvarende for innsending av oversettelser av årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen. Foretaksregisterloven § 9-4 om utveksling av opplysninger etter direktiv (EU) 2017/1132 gjelder tilsvarende for opplysninger i Regnskapsregisteret.

8. I lov 29. juni 2007 nr. 73 om eiendomsmegling gjøres følgende endring:

§ 2-4 nr. 3 skal lyde:

3. utenlandske foretak som er registrert i Foretaksregisteret, jf. *foretaksregisterloven*, som oppfyller nærmere krav til organisering og revisjonsplikt fastsatt i forskrift gitt av departementet, og

9. I lov 22. desember 2021 nr. 163 om forsikringsformidling gjøres følgende endring:

§ 5-1 andre ledd andre punktum skal lyde:

Etablerer foretaket filial eller tilsvarende etablering som omfattes av *foretaksregisterloven*, må foretaket registrere denne i Foretaksregisteret før virksomheten kan igangsettes.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovenes overskrift og lovene i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovenes overskrift og lovene i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i allmenngjøringsloven og petroleumsloven mv. (allmenngjøringslovens anvendelse på innenriks skipsfart og rettighetshaveres plikt til å sørge for norske lønnsvilkår på skip) (Innst. 401 L (2024–2025), jf. Prop. 88 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Per Ivar Lied på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 2 og 3, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Prop. 88 L (2024–2025) Endringer i allmenngjøringsloven og petroleumsloven mv. sendes tilbake til regjeringen med bakgrunn i flere uavklarte problemstillinger og utilstrekkelige konsekvensanalyse av flere forhold påpekt i innstillingen, for videre utredninger og avklaringer.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 91 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.32.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen å fjerne taket på alle segmenter i tilskuddordningen for sysselsetting av sjøfolk (nettolønnsordningen), og fremme forslag om å lovfeste substansen i dagens nettolønnsordning for å sikre nødvendig forutberegnelighet, slik Holmefjordutvalget anbefalte.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 77 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.32.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne makstaket i tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk.»
Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 60 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.32.54)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i allmenngjøringsloven og petroleumsloven mv. (allmenngjøringslovens anvendelse på innenriks skipsfart og rettighetshaveres plikt til å sørge for norske lønnsvilkår på skip)

I

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 2 skal lyde:

2. (Arbeidstakere på skip mv.)

Loven omfatter

- a. arbeidstakere på skip og flyttbare innretninger registrert i Norsk ordinært skipsregister (NOR)
- b. arbeidstakere på skip i innenriksfart registrert enten i Norsk internasjonalt skipsregister (NIS) eller utenlandsk skipsregister.
Skip i innenriksfart etter første ledd omfatter:
 - a. skip som frakter last eller passasjerer mellom norske havner på fastlandet, men likevel ikke skip som utelukkende setter i land last eller passasjerer som kommer fra utenlandske havner, eller som utelukkende tar om bord last eller passasjerer som skal til utenlandske havner
 - b. cruiseskip som seiler mellom norske havner på fastlandet, også cruiseskip som utelukkende opererer ut fra én norsk havn, men likevel ikke cruiseskip som anløper norske havner på seilas fra eller til en utenlandsk havn
 - c. skip som yter andre tjenester i norsk territorialfarvann ved fastlandet, men ikke fiske- og fangstfartøy, skip som tilhører Forsvaret eller benyttes i Forsvarets tjeneste, eller andre statlige skip som brukes utenfor næringsvirksomhet.

§ 6 første ledd andre punktum skal lyde:

Vedtak om allmenngjøring for arbeidstakere på skip i innenriksfart kan bare gjelde de delene av tariffavtalen som regulerer de enkelte arbeidstakeres lønnsvilkår.

Nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum.

§ 11 sjette og syvende ledd skal lyde:

Sjøfartsdirektoratet fører tilsyn med at lønns- og arbeidsvilkår som følger av vedtak om allmenngjøring for arbeidstakere på skip, og oppdragsgivers plikter gitt i medhold av § 12, overholdes. Sjøfartsdirektoratet skal ha adgang til å gå om bord i og føre tilsyn med skip som ligger i havn. Når direktoratet krever det, skal rederiet, arbeidsgiveren, skipsføreren og andre som har sitt arbeid om bord, uten hinder av taushetsplikt legge frem opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet.

Sjøfartsdirektoratet kan gi pålegg og treffe andre enkeltvedtak etter bestemmelsene i skipssikkerhetsloven §§ 49, 50 og 52 som er nødvendige for gjennomføringen av allmenngjøringsvedtak og plikter i medhold av § 12, og ilegge overtredelsesgebyr etter bestemmelsene i skipssikkerhetsloven §§ 55 og 56.

Nåværende § 11 sjette til åttende ledd blir åttende og nytt niende og tiende ledd.

Åttende ledd skal lyde:

Enhver som er underlagt tilsyn etter første, femte og sjette ledd, skal når oppdragsgivers tillitsvalgte krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere i virksomheter som utfører arbeid som er omfattet av vedtak om allmenngjøring. Innsyn kan kreves av tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den allmenngjorte tariffavtalen.

§ 13 andre ledd skal lyde:

Rederiet er solidarisk ansvarlig med arbeidsgiveren for utbetaling av lønn som følger av vedtak om allmenngjøring for arbeidstakere på skipet. Med rederiet menes den som er å anse som rederi etter skipssikkerhetsloven § 4.

Nåværende andre til fjerde ledd blir tredje til nytt femte ledd.

II

I lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet skal § 10-18 tredje ledd lyde:

Rettighetshaveren skal sørge for at ansatte på skip som leverer tjenester til petroleumsvirksomhet, ikke har dårligere lønnsvilkår enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtaler. Dette gjelder likevel ikke transport av petroleum i bulk. Kongen kan gi forskrift om hvordan rettighetshaverens forpliktelser kan oppfylles.

Nåværende tredje til femte ledd blir fjerde til nytt sjette ledd.

III

I lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur skal ny § 22 a lyde:

§ 22 a Lønnsvilkår på skip

Innehavere av akvakulturtillatelser skal sørge for at ansatte på skip som leverer tjenester til akvakulturproduksjon, ikke har dårligere lønnsvilkår enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtaler. Kongen kan gi forskrift om hvordan forpliktelsene til innehavere av akvakulturtillatelser kan oppfylles.

IV

I lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet gjøres følgende endringer:

§ 52 første ledd bokstav b skal lyde:

- b. det foreligger alvorlige brudd på bestemmelser i skipsarbeidsloven, *allmenngjøringsloven* eller *for-skrifter* gitt i medhold av *disse lovene*,

§ 56 skal lyde:

§ 56 Overtredelsesgebyr mot foretak

Hvis noen som har handlet på vegne av rederiet, har overtrådt en bestemmelse som nevnt i § 55 første til tredje ledd, kan tilsynsmyndigheten ilegge rederiet overtredelsesgebyr. Dette gjelder selv om overtredelsesgebyr ikke kan ilegges noen enkeltperson.

Tilsynsmyndigheten kan også ilegge arbeidsgiveren og rederiet overtredelsesgebyr ved manglende utbetaling av lønn i henhold til vedtak om allmenngjøring for arbeidstakere på skip, jf. allmenngjøringsloven § 5.

Ved avgjørelsen av om rederiet eller arbeidsgiveren skal ilegges overtredelsesgebyr, og ved utmålingen av gebyret skal det særlig legges vekt på:

- a. hvor alvorlig overtredelsen er
- b. om rederiet gjennom sikkerhetsstyringssystemet eller ved instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen
- c. om overtredelsen er begått for å fremme rederiets eller arbeidsgiverens interesser
- d. om rederiet eller arbeidsgiveren har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen
- e. om det foreligger gentakelse
- f. rederiets eller arbeidsgiverens økonomiske evne.

Rederiet er også solidarisk ansvarlig for overtredelsesgebyr som ilegges skipsføreren eller andre som har sitt arbeid om bord, etter bestemmelser gitt i eller i medhold av § 55.

Departementet kan gi *forskrift om overtredelsesgebyr mot rederiet eller arbeidsgiveren* etter første til tredje ledd og om det solidariske ansvaret etter fjerde ledd.

§ 57 andre ledd første punktum skal lyde:

For å sikre betaling av overtredelsesgebyr etter §§ 55 og 56 som rederiet, *arbeidsgiveren*, skipsføreren eller andre som har sitt arbeid om bord, er eller antas å ville bli ilagt, kan tilsynsmyndigheten forby skipet å forlate havn, pålegge det å gå til havn eller fastsette andre nødvendige tiltak inntil overtredelsesgebyret er betalt, eller det er stilt tilstrekkelig sikkerhet for beløpet.

V

I lov 4. juni 2010 nr. 21 om fornybar energiproduksjon til havs skal § 10-13 nytt andre ledd lyde:

Konsesjonæren skal sørge for at tilsette på skip som leverer tjenester til utnytting av fornybare energiressurser til havs, ikke har dårligere lønsvilkår enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtaler. Kongen kan gi forskrift om korleis pliktene til konsesjonærene kan oppfyllest.

VI

I lov 22. mars 2019 nr. 7 om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen skal ny § 9-16 lyde:

§ 9-16 Lønnsvilkår på skip

Rettighetshaveren skal sørge for at ansatte på skip som leverer tjenester til mineralvirksomhet, ikke har dårligere lønnsvilkår enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtaler. Kongen kan gi forskrift om hvordan rettighetshaverens forpliktelser kan oppfylles.

VII

Lovens del I og IV trer i kraft 1. juli 2025. Del II, III, V og VI trer i kraft 1. januar 2026.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 63 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.33.25)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 63 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.33.48)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 326/2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 391/2009 om felles regler og standarder for organisasjoner som skal inspisere og besikte skip (Innst. 405 S (2024–2025), jf. Prop. 100 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget samtykker til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 326/2023 av 8. desember 2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EF) nr. 391/2009 om felles regler og standarder for organisasjoner som skal inspisere og besikte skip.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 14, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om skipssikkerhet (Innst. 404 L (2024–2025), jf. Prop. 100 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i lov om skipssikkerhet

I

I lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet gjøres følgende endringer:

§ 41 andre ledd skal lyde:

Departementet kan inngå avtale med ett eller flere *klaseselskap* om at tilsynsmyndighet kan overlates til vedkommende institusjon. Avtalen skal regulere omfanget av og vilkårene for slik overlatelse.

§ 41 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om krav til anerkjente klaseselskap m.m.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

Ny § 41 a skal lyde:

§ 41 a *Myndighet lagt til EFTAs overvåkningsorgan og EFTA-domstolen*

EFTAs overvåkningsorgan og EFTA-domstolen kan legge foretak eller sammenslutninger av foretak økonomiske reaksjoner som nevnt i artikkel 6 i forordning (EF) nr. 391/2009 av 23. april 2009 om felles regler og standarder for klaseselskap og inspeksjon av skip, slik denne er tatt inn i EØS-avtalen vedlegg XIII, kapittel V, pkt. 55e.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av bestemmelser som utfyller bestemmelsen nevnt i første ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 15, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi og Morten Wold om styrking av norsk forsvarsindustri (Innst. 277 S (2024–2025), jf. Dokument 8:124 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Morten Wold på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Morten Wold på vegne av Fremskrittspartiet og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde
- forslagene nr. 4 og 5, fra Morten Wold på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 6, fra uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde

Det votes over forslag nr. 6, fra uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere også beredskapsmessige viktige tjenester og innsatsfaktorer fra industrien som mat, drivstoff, transport, innkvartering osv. og vektlegge at støtteordninger for økt beredskap kan tildeles ulike former for støtte for å gjøre kloke beredskapsmessige disposisjoner som rent kommersielt ikke er lønnsomme.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde ble med 101 mot 2 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.35.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4 og 5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere risikoavlastende garanti-, tilskudds- og/eller finansieringsordninger for forsvarsindustrien, som også er tilgjengelige for leverandørkjedene.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen benytte industrisamarbeidsavtalene ved anskaffelser fra utlandet strategisk til å sikre forsvarsindustrien tilgang på kompetanse, teknologi og produksjonskapasitet og til å sikre markedsadgang for norsk forsvarsindustri.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 92 mot 12 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.35.41)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inngå langsiktige forpliktende kontrakter med norsk forsvarsindustri for å stimulere til økt produksjon av forsvarsmateriell.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i den videre forsvarsplanleggingen ta med industrien som aktør for å klargjøre hvilke oppgaver som kan løses av forsvars- og leverandørindustrien.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og uavhengig representant Christian Tybring-Gjedde ble med 88 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.58)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og forenkle regelverk og beslutnings- og anskaffelsesprosesser i forsvarssektoren slik at avgjørelser kan tas raskere.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 87 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:124 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi og Morten Wold om styrking av norsk forsvarsindustri – vedlegges protokollen.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.41)

Voting i sak nr. 16, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Ine Eriksen Søreide, Tina Bru, Hårek Elvenes, Trond Helleland og Kari-Anne Jønnes om å kraftig styrke norsk og ukrainsk forsvarsindustri (Innst. 251 S (2024–2025), jf. Dokument 8:132 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem åtte forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Ine Eriksen Søreide på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 4, fra Ine Eriksen Søreide på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 5–8, fra André N. Skjelstad på vegne av Venstre

Det votes over forslagene nr. 6–8, fra Venstre.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å utarbeide en konkret og tidfestet plan for å øke produksjonskapasiteten i forsvarsindustrien.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen samordne styrking av norsk forsvarsindustri så tett som mulig med EU.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre nødvendige tiltak for å øke små og mellomstore bedrifters anledning til å bidra til å ruste opp Forsvaret.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Venstre ble med 96 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.20)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en analyse av om flere av innsatsvarene forsvarsindustrien trenger i produksjonen, kan produseres i Norge eller andre land Norge har et tett sikkerhetspolitisk samarbeid med, og hvordan det raskest og best kan skje.» Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 96 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.36)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en analyse av om flere av innsatsvarene forsvarsindustrien trenger i produksjonen, kan produseres i Norge, og hvordan det raskest og best kan skje.» Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 64 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for å øke samarbeidet mellom norsk og ukrainsk forsvarsindustri. Strategien bør inneholde en risikoavlastningsordning som gjør at norske for-

svarsbedrifter i større grad vil investere i Ukraina og samarbeide med ukrainsk forsvarsindustri.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 58 mot 45 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.09)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen forbedre rutineene for anskaffelse av forsvarsmateriell, blant annet ved å korte ned tiden fra kjøpsintensjon til kontraktsinngåelse, i større grad basere seg på rammeavtaler og øke bruken av langsiktige kontrakter.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 61 mot 43 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett 2025 med et forslag til innretning av statlige kapitalinnskudd og garantiordninger for å øke produksjonskapasiteten for strategisk viktig materiell hos norsk forsvarsindustri. Forslaget innebærer at det settes av 5 mrd. kroner til statlige kapitalinnskudd og 5 mrd. kroner til garantiordninger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 60 mot 43 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.42)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med både nye og eksisterende aktører som har reservert stor nettkapasitet i områder hvor det også skal bygges ut forsvarsin-

dustri, for å undersøke om de har umiddelbart behov for all kapasiteten de har reservert, eller har mulighet til å frigjøre noe kapasitet til forsvarsindustrien midlertidig inntil mer kraft og nett er på plass.

Presidenten: Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til tilrådingen.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at 93 representanter hadde stemt for innstillingen og 5 representanter hadde stemt imot.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.08)

Presidenten: Det ser ut til at noen stemmer ikke er blitt registrert, så da tar vi voteringen på nytt.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 98 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.49)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen forbedre forsvarsindustriens tilgang på strøm, for eksempel ved å la sikkerhetspolitiske hensyn overgå modenetskriteriet ved forespørsel om nettilknytning, eller ved å definere forsvarsindustri som del av såkalt «vanlig forbruk» til nødvendige samfunnsfunksjoner.

Presidenten: Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til tilrådingen.

Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 91 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.40.14)

Votering i sak nr. 17, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Investeringer i Forsvaret og andre saker (Innst. 338 S (2024–2025), jf. Prop. 99 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
 - forslag nr. 2, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre
- Det votes over forslag nr. 2, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om den eksisterende og planlagte shelterkapasiteten på Ørlandet er tilstrekkelig i lys av erfaringene med droner i krigen i Ukraina.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 74 mot 29 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.40.45)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa kome attende til Stortinget med utdjupande informasjon om Mime-programmet, medrekna risikoreduserande tiltak.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 90 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.41.01)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Investeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2025 kan:

1. Starte opp følgende nye investeringsprosjekter:

Prosjekt	Kostnadsramme
Prosjekt 1133 Program Mime leveransebølge 3	6 143 mill. kroner
Prosjekt Ørland – befalskvarter	713 mill. kroner

2. Endre følgende investeringsprosjekter:

Prosjekt	Kostnadsramme
P2559 Landbasert transportstøtte	3 388 mill. kroner
P5447 Artillerisystem 155 mm	11 117 mill. kroner

Prosjekt	Kostnadsramme
P6359 Fremtidig maritim minemottiltakskapabilitet	8 737 mill. kroner
P6380 Kystjegerkommandoen oppgradering	2 950 mill. kroner

II

Forsvarsdepartementet får fullmakt til å justere kostnadsrammene i takt med prisstigningen og som følge av endringer i valutakursene.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 18, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endring i ordningen for militært tilsatte (omlegging av avskjed med redusert lønn til Forsvarets sluttvederlag) (Innst. 508 S (2024–2025), jf. Prop. 102 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Det fastsettes endringer i ordningen for militært tilsatte i tråd med de overordnede rammene som beskrives i Prop. 102 LS (2024–2025).

Presidenten: Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 78 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.41.40)

Votering i sak nr. 19, debattert 2. juni 2025

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i forsvarsloven mv. (fjerning av plikten til å fratre ved særaldersgrense og innføring av åremål) (Innst. 509 L (2024–2025), jf. Prop. 102 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i forsvarsloven mv. (fjerning av plikten til å fratre ved særaldersgrense og innføring av åremål)

I

I lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. gjøres følgende endringer:

§ 44 andre ledd skal lyde:

Generalmajor, kontreadmiral eller høyere utnevnes som embetsmenn på åremål.

§ 44 nåværende andre til syvende ledd blir tredje til åttende ledd.

§ 44 nytt niende ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utnevning av embetsmenn i åremålsstillinger.

§ 45 første ledd skal lyde:

Offiserer, befal, grenaderer og konstabler kan tilsettes i midlertidig stilling, i fast stilling til de fyller 35 år eller i fast stilling til de fyller 60 år. De som er fast tilsatt til 35 år, plikter å fratre stillingen ved første månedsskifte etter at de har fylt 35 år. De som er fast tilsatt til 60 år, plikter å fratre stillingen ved første månedsskifte etter at den alminnelige aldersgrensen i lov 21. desember 1956 nr. 1 om aldersgrenser for statsansatte m.fl. er oppnådd.

§ 45 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

II

I lov 3. mai 1957 om pensjonering av militært tilsatte som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om pensjonering av militært tilsatte som etter søknad er gitt avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt

§ 1 første ledd første punktum skal lyde:

Militært tilsatte som etter søknad tidligere er gitt avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt, skal ha adgang til å opprettholde innskottsbetalende medlemskap i Statens pensjonskasse inntil aldersgrensen for den stilling vedkommende innehadde ved avskjeden.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De ulike bestemmelsene kan settes i kraft til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 20, debattert 2. juni 2025

Innstilling frå utanriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Ola Elvestuen om å suspendere norsk bistand til Rwanda som følgje av deira rolle i konflikten i Den demokratiske republikken Kongo (Innst. 391 S (2024–2025), jf. Dokument 8:146 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ola Elvestuen på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 2, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslag nr. 3, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre

Det votes over forslag nr. 3, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa slutte seg til EUs sanksjonar knytte til situasjonen i Den demokratiske republikken Kongo, vedtekne 17. mars 2025.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Venstre ble med 96 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.42.46)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa arbeide aktivt i internasjonale fora og med fredsarbeid for å fremje ei fredeleg løysing på konflikten i Den demokratiske republikken Kongo (DRC) og for å sikre at alle partar respekterer menneskerettane.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 87 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.19)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa vurdere å suspendere all norsk bistand til Rwanda inntil landet avsluttar si støtte til opprørsgruppa M23 og trekkjer sine militære styrkar ut av Den demokratiske republikken Kongo.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 85 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:146 S (2024–2025) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Ola Elvestuen om å suspendere norsk bistand til Rwanda som følgje av deira rolle i konflikten i Den demokratiske republikken Kongo – vert ikkje vedteke.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 84 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.09)

Presidenten: Da er voteringen avsluttet, og Stortinget går tilbake til behandling av sakene på dagens kart.

Sak nr. 25 fortsatte [15:44:38]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Bypakke Tønsberg-regionen i Vestfold (Innst. 358 S (2024–2025), jf. Prop. 95 S (2024–2025))

Presidenten [15:44:57]: Vi fortsetter debatten i sak nr. 25. Første taler er representanten Tobias Drevland Lund.

Tobias Drevland Lund (R) [15:45:09]: Færder trenger en ny fastlandsforbindelse. Det er alle partier enig i. Likevel stemmer Rødt mot bompengepakken for Tønsberg, der fastlandsforbindelsen er den største investeringen. Det er fordi vi ser at Vestfold ikke trenger mer nedbygging av matjord og natur, ytterligere press på vanlige folks økonomi, i form av bompenger, og potensielt økt biltrafikk.

I den enorme iveren etter å få bygget ny bro har asfaltpartiene Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, sammen med Venstre, kastet hensynet til både natur, matjord og rettferdig økonomisk fordeling over bord. Det forslaget som foreligger, bærer preg av å være et dårlig kompromiss. Rødt mener at en løsning med en parallell kanalbro vil være den beste for å spare natur, matjord og utgifter.

Vi har ingen overordnet plan for å bygge ned og ødelegge natur i Norge, men det er likevel det som skjer. Omtrent 80 m² natur bygges ned hvert minutt, i snitt. Når alle prosjektene bare tar litt, og alle gode hensyn skal begrunnes med at man må bygge ned natur, da mister vi veldig mye areal hvert eneste år. I Vestfold er det allerede lite skog og naturområder, og det er ganske mange som må dele på den naturen som finnes.

God matjord er en av de ressursene vi har minst av i Norge. Det tar lang tid å opparbeide god matjord. Hvis vi skal bli mer selvforsynt i framtiden, trenger vi å dyrke all matjorden vi har. At man velger å ødelegge god matjord for å bygge mer vei, er derfor veldig vanskelig for oss å forstå. Det er spesielt skuffende at Senterpartiet er villig til å ofre så mye matjord i et av Norges viktigste landbruksfylker.

Det er ikke til å komme utenom at dette er et dyrt prosjekt, og at det er Tønsberg og Færderes innbyggere som må betale den største prisen, i form av økte bompenger. Bompenger rammer like hardt enten man er en alenemor, man har lav inntekt, eller man er en krøsus. Bomstasjonene som er planlagt, er dessuten plassert slik at også innbyggerne som bor i Revetal og skal til Tønsberg, men som aldri bruker den nye fastlandsforbindelsen, kommer til å måtte betale for den.

Vi er også bekymret for at denne bypakken ikke kommer til å få ned biltrafikken i særlig stor grad. I en bypakke velger man rekkefølgen på hvordan det skal bygges ut, og hvordan pengene skal brukes. I Bypakke Tønsberg kommer ny bilvei først i rekken. Deretter kommer det mindre tiltak for kollektiv, sykkel og gange. Å kalle dette for et miljøprosjekt er i beste fall en sannhet med store modifikasjoner.

Rødt mener at en billigere løsning med parallell kanalbro ville spart natur, matjord og ikke minst store utgifter for innbyggerne i Tønsberg og Færder. Den løsningen som er foreslått, er rett og slett for dårlig. Derfor stemmer vi imot – men for forslag nr. 1, om å sende forslaget tilbake til regjeringen.

Jeg stemte imot dette da jeg satt i Vestfold og Telemark fylkesting. Jeg er stolt av at Rødt også stemmer imot dette i Stortinget.

André N. Skjelstad (V) [15:48:26]: Jeg er ikke så sikker på at det å skyve på ting hele tiden er med på å ber-

ge natur, men det er mange dilemmaer i utbyggingssaker. Jordvern er definitivt en av dem, med tanke på matjord. Dette handler også om at begge kommunestyrene det gjelder, er for det. Fylkestinget er også for det, selv om siste taler slår seg på brystet og sier at han har stemt imot det. Det er greit nok. Det er som sagt mange dilemmaer i saken.

Det en ikke oppnår med det som er Rødt og SVs posisjon her, er noe som har vært tvingende nødvendig for det området lenge – å få en løsning. Går en videre med deres løsning, vil det si at en med stor sannsynlighet vil få mer kaos og flere trafikale utfordringer, noe som igjen skaper utfordringer, ikke bare for folk som bor der, men for totaliteten med tanke på utslipp. Det er litt forunderlig, når det er slikt som er vedtatt og det er så tydelig at de der ønsker det, at noen mener løsningen er å skyve på problemet enda lenger, slik at en kanskje knapt vil få en løsning på mange, mange år.

Derfor er dette også en spleis som er nødvendig, selv om det, som enkelte har vært innom tidligere, er snakk om en fylkesveg, og at man ønsker disse tilbake til å være riksveger. Det er ikke sikkert dette hadde kommet noe lenger fram i køen da. Hovedpoenget her er faktisk å få ting gjort. Jeg skjønner at representanten Drevland Lund ikke er så opptatt av det. Han er kanskje mer opptatt av å bruke utestemme her på talerstolen, fortelle og rope og si at Rødt ikke ønsker å få ting gjort her i landet, men heller status quo eller kanskje å gå litt tilbake. Dette er imidlertid en utvikling, selv om det som sagt er mange dilemmaer. Jeg tror vi er nødt til å lande det nå, for befolkningen i dette området.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:50:58]: Bypakke Tønsberg-regionen skal bidra til å gjøre transportsystemet i Tønsberg-regionen mer miljøvennlig, robust og effektivt. Jeg er glad for at komiteens flertall støtter regjeringen i framlegget i denne bypakken.

Hovedelementene i pakken er de to fylkesveiprojektene med ny fastlandsforbindelse til Færder og fv. 300 Semslinna. I tillegg kommer fire større gang-, sykkel-, kollektiv- og trafiksikkerhetsprosjekter samt en rekke programområdetiltak. Dagens kanalbro er fra 1957 og er i dag den eneste kjørbare fastlandsforbindelsen for nær 30 000 innbyggere. Jeg er glad for å se at komiteen er enig i at det er et stort behov for tryggere fastlandsforbindelse til Færder, og at fv. 308 utgjør en barriere for byutviklingen av Tønsberg.

For å nå nullvekstmålet må trafikkveksten håndteres ved at flere går, sykler og bruker kollektivtransport. Tønsberg-regionen er et relativt kompakt byområde. De fleste interne reiser er korte, kortere enn 5 km. På den måten kan vi få gjort framkommeligheten bedre. Tiltak-

kene i bypakken vil også medvirke til å redusere forurensning og trafikkstøy i sentrumsområdene.

Ettersom denne bypakken inneholder kun fylkesvei og kommunal vei, er finansieringen av pakken basert på bompenger, statlige midler til enkelte mindre investeringstiltak og fylkeskommunale midler, ettersom det ikke er riksveiprosjekter i pakken. Det er ikke lagt til grunn statlige midler som en del av finansieringen, utover merverdiavgiftskompensasjon.

Bypakken skal følge prinsippene for porteføljestyring, og ansvaret for porteføljestyring er lagt til en styringsgruppe med representanter fra Vestfold fylkeskommune og kommunene Færder og Tønsberg. Bruken av porteføljestyring vil redusere risikoen for økte kostnader ettersom det er her de endelige prioriteringene må gjennomføres. Styringsgruppen har mandat til å justere og endre prioritering av rekkefølgen av prosjektene i arbeidet med handlingsprogrammet, innenfor det mandatet som er gitt i handlingsprogrammet.

Det er gledelig at komiteens flertall tilrår at Stortinget gjør vedtak i tråd med forslaget i proposisjonen. Det er et sterkt lokalpolitisk ønske om bypakken. Det er lokal enighet om at det bør fremmes en bompengeproposisjon, og det foreligger lokalpolitiske vedtak med fylkeskommunal garanti.

Presidenten [15:53:50]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Larsen (H) [15:54:03]: Det ble hevdet fra flere her at man kan stemme nei, og at man kan utsette saken for å få en bedre utredning. Denne saken har pågått i flere tiår. Hvor lang tid tror statsråden det vil ta, og hvor lang vil en utsettelse bli dersom man skulle få et nei-flertall, slik enkelte ønsker?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:54:27]: Det ville i så fall være å begi seg inn på spekulering. Mitt utgangspunkt er at det her lokalt er et bredt politisk flertall som ønsker at man skal behandle denne bompengeproposisjonen. De er utålmodige og ønsker framdrift i prosjektene sine. Erfaringsmessig er det jo sånn at hvis man ikke klarer å få til lokal enighet og det blir stopp i prosessene, vil det ta lang tid å komme tilbake igjen til bordet.

Erlend Larsen (H) [15:54:53]: Det er også enkelte som gjerne ser at staten tar hele regningen. Det er selvfølgelig det vi alle ønsker – det hadde vært ideelt, for bompenger er en belastning – men hvordan ser statsråden for seg at en sånn type løsning kunne vært? Ville det fått plass på Nasjonal transportplan de nærmeste årene? Ville det i det hele tatt vært gjennomførbart hvis man skulle sett bort fra en bompengeløsning?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:55:17]: Denne pakken er i all hovedsak basert på fylkeskommunale og

kommunale prosjekter. Det vil si at det å få statlig finansiering av prosjekter som fylkeskommunen eller kommunen ellers har ansvar for, er en krevende øvelse. Det vi egentlig gjør her, er å fremme den proposisjonen lokale myndigheter ønsker seg, og å sørge for å gjøre det formelle vedtaket om finansiering. Det er ikke noe alternativ her at staten går inn og finansierer fylkeskommunale veiprosjekter, f.eks.

Grete Wold (SV) [15:56:03]: Det blir sagt at dette skal være et spleiselag, og det er vi ikke helt uenig i når det skal bygges så dyre ting. Statsråden er jo sjef for et departement som forhandler mye med milliarder av kroner og ikke nødvendigvis så mye med millioner av kroner.

Uansett hvem jeg snakker med om denne pakken, sier alle: Vi vet jo alle at det kommer til å bli dyrere; det gjør det jo alltid. Da blir det store spørsmålet: Hva skal man da gjøre, når det mest sannsynlig blir dyrere? Skal man redusere på porteføljen og de grønne delene av denne pakken, som vi alle heier på, skal man utvide perioden for bompenger, eller skal man øke prisen på bompenger?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:56:43]: Det er et fast mønster rundt hvordan bypakkene håndterer det. Vi har porteføljestyring. Vi slutter oss nå til en gjennomsnittstakst som de kan justere seg innenfor, og så må man kutte kostnader i prosjekter, eventuelt fjerne prosjekter, hvis man ikke får økonomien til å henge sammen. Sånn er det med alle bypakker.

Grete Wold (SV) [15:57:08]: Det betyr da i prinsippet, hvis jeg forstår statsråden rett, at vi per nå ikke vet noen ting om hvordan dette prosjektet til sjuende og sist lander hvis man blir nødt til å ta ned porteføljer eller redusere på noen tiltak, og da heller ikke hvilke tiltak man eventuelt må redusere. Jeg antar at det blir veldig vanskelig å redusere på broen. Den må vel bygges fra den ene siden til den andre. Det betyr vel at det er de grønne prosjektene – sykkel- og gangeprosjektene, som statsråden viste til i sitt innlegg – som det eventuelt må kuttes ned på.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:57:40]: Da legger jo representanten til grunn at denne pakken ikke er bærekraftig og godt fundert, og min tilnærming til det er at det er den, på linje med andre bypakker. Vi kan ikke foregripe den begivenheten og si at det her ikke vil være mulig å finansiere tiltakene. Vi kan heller ikke foregripe hva slags porteføljevalg lokale myndigheter da vil gjøre. Spørsmålet om hvilken prioriteringsrekkefølge de har på prosjektporteføljen sin, må i større grad rettes til lokale myndigheter.

Tobias Drevland Lund (R) [15:58:20]: Som jeg nevnte i innlegget mitt, mister vi mye verdifull natur, men også mye verdifull matjord i Norge – altfor mye, vil i hvert fall enkelte partier hevde. Mitt spørsmål er ganske enkelt: Mener statsråden at det blir mer eller mindre matjord av dette veiprojektet og denne nye fastlandsforbindelsen som er planlagt, og som blir vedtatt?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:58:43]: Det er ingen tvil om at det er svært viktig å ta vare på matjord. Det er heller ingen tvil om at det er viktig å få på plass en veiforbindelse som reduserer den manglende beredskapen som er knyttet til dette området i dag, med den ene broen. Det er slik det alltid er i planprosesser: Man må avveie interesser mot hverandre. Her er det lokale myndigheter som er reguleringsmyndighet og som må gjøre de valgene. Det er jeg ganske trygg på at kommunene i regionen og fylkeskommunen er i stand til å gjøre.

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [15:59:16]: Replikorkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Larsen (H) [15:59:37]: Det er viktig også for oss i Høyre å ta vare på matjord, og det sier vi også i en merknad sammen med Senterpartiet og Venstre. Det blir hevdet at parallell kanalbro ikke vil ta matjord. Det er feil. Utredningen viser at parallell kanalbro vil beslaglegge 70 mål, forutsatt at man kan bruke dagens veinett på Nøtterøy. Dersom man ikke kan bruke dagens veinett på Nøtterøy, vil det beslaglegge enda mer enn 70 mål. Den strekningen vi nå forholder oss til, vil ta 106 mål. 36 mål ekstra er absolutt noe vi ønsker å unngå, men det er også sann at den matjorda som fjernes, skal gjenbrukes andre steder.

Statsforvalteren skriver i et notat, i en klage, fra tidligere at parallell kanalbro

«står svakt i forhold til robust fastlandsforbindelse, miljøvennlig transport og effektivitet».

Det vil si at de som er motstandere av søkt løsning, ikke nødvendigvis har noe bedre alternativ. Det eneste de gjør, er å utsette en sak som har pågått i flere tiår, i enda flere år og å øke kostnadene som er med det.

Tilbake til innledningen i mitt hovedinnlegg: Det vi debatterer i dag, er ikke de ulike alternative løsningene for fastlandsforbindelsen, men om vi skal si ja eller nei til det som er søkt, om vi skal si ja eller nei til at en nødvendig byutvikling og regionutvikling skal få komme videre eller utsettes på ubestemt tid en gang til.

Tobias Drevland Lund (R) [16:01:36]: Jeg tegnet meg først for å svare ut innlegget til representanten

Skjelstad. Han har jo hendene langt nede i vaskebalja for å prøve å vaske sin uskyld over at Venstre nå støtter et svært miljøfiendtlig prosjekt. Representanten Skjelstad var nå inne på at hvis man ikke gjør dette, er alternativet at det kommer til å ta lengre tid, og at ingenting vil skje, men – også til siste taler, saksordføreren, som var oppe her – det er jo ikke noe i veien for å vente når man gjør en feil. Det er aldri for sent å snu – det er jo en fjellvettregel. Jeg tenker at hvis man har gått seg vill, er det alltid lurt å stoppe opp og prøve å orientere seg på nytt og prøve å finne en ny vei.

Det gjelder også i dette tilfellet, for det er ikke slik at vi som er motstandere av denne løsningen for fastlandsforbindelse, er mot å ha en ny fastlandsforbindelse. Det var også det første jeg sa, at vi trenger en ny fastlandsforbindelse, og det er alle partiene enige om. Spørsmålet er hvilken forbindelse. Rødt mener at en billigere løsning med parallell kanalbro ville spart natur og matjord og ikke minst også store utgifter for innbyggerne. Det er jo innbyggerne der, i Færder og Tønsberg, som må betale prisen for dette. Jeg synes det er synd at stortingsflertallet velger å overkjøre dem, og at de velger å gå for denne løsningen, som de vet er omdiskutert, som er mye debattert, og som er kontroversiell. Det er også synd for matjorda, det er synd for naturen, men det er nå slik det ser ut til å gå.

Mona Fagerås (SV) [16:03:33]: Bypakke Tønsberg og Ramberg–Smørberg-alternativet, som er førsteprioritet i denne pakken, er en firefelts bro over et svært naturskjønt område. Alternativet vil ta store mengder matjord, og det forundrer meg at Senterpartiet, som har et eget representantforslag om å ta vare på matjorden, stemmer for dette alternativet.

Videre vil dette prosjektet øke biltrafikken og klimagassutslippene, og jeg minner om at folk kommer til å miste hus og hjem. Bypakken har en prislapp på 7,25 mrd. kr, og over 5 mrd. kr av disse pengene skal altså hentes fra bompenger. Før de klimavennlige tiltakene i pakken settes i gang, skal man altså bygge denne firefelts motorveien. Regningen skal betales av kommuner og fylkeskommune, og folket skal altså betale over 5 mrd. kr.

Det kommer til å bli protester mot disse bompengene. Sann mine ord! Lokalt i Vestfold og i Tønsberg SV har vi hele tiden lovet velgerne å kjempe mot dette prosjektet fordi det blir for kostbart for folk.

Venstre sier at de vil få ting gjort, men de vil altså få ting gjort på bekostning av miljø, matjord og folks lommebok. Nye firefelts motorveier er de største inngrepene vi har i norsk natur. Allerede har vi over 600 km med motorvei, og mye mer er under planlegging. Vi er nødt til å begynne å nedskalere de miljøfiendtlige firefelts

motorveiprosjektene våre, for vi er nødt til å spare både natur og penger. Nye motorveier fører til mer luftforurensning, støy, mikroplastutslipp, økt klimagassutslipp fra nedbygging av arealer og byggeprosess og økt energiforbruk av strøm, bensin og diesel som følge av økt trafikk og høyere fart.

Grete Wold (SV) [16:06:28]: Det er ikke tvil om at denne saken skaper bevegelse også i kommentarfeltene på sosiale medier, og den skaper engasjement her i salen. Jeg blir litt fortvilt når jeg opplever at det beste argumentet for å stemme for dette, er at vi har brukt for lang tid. Det at man bruker lang tid, gjør ikke løsningen verken bedre, mer bærekraftig, grønnere eller mer framtidsrettet.

All ære til representanten Larsen, som forsøker å komme med noe konkret i argumentene istedenfor å vise til at nå må vi bare få gjort noe, for det er faktisk også uenighet om tallene for hvor mye matjord som tas. Det er ganske mye det ikke er uenighet om i dette prosjektet – hvor mye som faktisk skal nedbygges, hvilke konsekvenser det får for lokalbefolkningen, for de 30 menneskene som mister husene sine, for de 130 familiene som kommer til å måtte leve med uforholdsmessig mye støy, som faktisk er over det som er tillatt helsemessig sett. Når man spør om dette, får man til svar at nei, det må man løse underveis.

For SV holder ikke argumentasjonen med at slike viktige helsemessige konsekvenser for befolkningen er noe vi skal løse underveis. Jeg har full forståelse for at det er flertall mange steder som mener at dette er en god løsning. Jeg mener bestemt at denne løsningen ikke er godt nok utredet, selv om man har brukt lang tid. Beklageligvis har man ikke lyktes med det, og dette er ikke måten å løse framtidens utfordringer på. Både på kort sikt, med gjelder bompenger og de mer umiddelbare ulempene med dette, og også på lang sikt, hvor vi skal jobbe for å få ned utslippene, mindre asfalt, mer over på sykkel og gange, er jeg bekymret for at denne dagen dessverre kommer til å gå inn i historien som en dag hvor vi gjorde et veldig, veldig dårlig valg for Tønsberg-regionen.

Morten Stordalen (FrP) [16:08:37]: Det er nok med forskjellig fortegn at noen partier er imot denne proposisjonen. For Fremskrittspartiet er det helt klart at vi er for en vei, det sa jeg også i innledningen. Det er et stort veiprosjekt, men det er viktig. Til dem som ønsker å nedskalere: Det vil være å bygge feil for fremtiden, det er helt opplagt. Det er ikke så ofte vi har sånne pakker i et såpass lite byområde. Den skal koste 7 mrd. kr, og 5 mrd. kr skal bilistene betale i bompenger. Det er en risiko. For dem som er krystallklare på at dette har de tro på, at dette er sikkert finansieringsmessig, blir det interessant i en sak senere i dag i Stortinget. De samme parti-

ene som er sikre, har nylig påført anleggsbransjen bygging av prosjekter med nullutslippsmaskiner. Vi vet hva det koster, det er mye dyrere enn det som lå til grunn i utgangspunktet, så akkurat det kan man diskutere en gang til.

Saksordfører Erlend Larsen prøver å gjøre billige poeng ved å stå i replikkordskiftet og skape uenighet mellom partier. Det må han gjerne gjøre. I Fremskrittspartiet er vi stolte av at vi er mot bompenger. Vi er stolte av vår samferdselspolitikk. Jeg har lagt merke til at Høyre har diltet etter Fremskrittspartiet i flere saker senere, som man tar æren for etterpå når det er bra, men at man står her og er strålende fornøyd og skiller seg ut fra Fremskrittspartiet ved at man ønsker å betale bompenger, er jeg litt usikker på om velgerne i Vestfold vil. Jeg hadde håpet at saksordfører Larsen var litt mer på bilistenes side, litt mer på innbyggernes side. Ja, de fortjener vei, men de har også fortjent mindre bompenger.

André N. Skjelstad (V) [16:10:34]: Jeg skal ikke bruke så mye tid på dilemmaene til Drevland Lund. Det vil ha akkurat samme status som det Stordalen sa i stad – da vil det ikke skje noe. Så enkelt er det.

Paradokset for siste taler er at man med en bompengeløsning faktisk kan komme fram i køen når det gjelder fylkesvei. Jeg skjønner ikke helt hvordan man skal få til å bygge den veien med fylkeskommunal og kommunal økonomi, som Stordalen kommer innom. Status er at det verken vil bli bygget bro eller noe som helst i den regionen med Fremskrittspartiets inngang til dette.

Det er greit å være imot bompenger, det er ingen som synes at bompenger hele tiden er den beste løsningen, men det er ikke til å komme fra at dette er fylkeskommunale veier, så da må fylket prioritere dette enda sterkere. Jeg anser det som relativt vanskelig å få til, selv om herr Stordalen kanskje mener at det er annerledes. Så vidt jeg vet, har ikke det partiet heller penger til fylkeskommunene, så sier en nei der, sånn som det legges opp til fra ytre venstre og ytre høyre flanke, vil det altså ikke komme noen vei eller bro i den regionen.

Presidenten [16:12:05]: Representanten Morten Stordalen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Morten Stordalen (FrP) [16:12:21]: Jeg kan anbefale representanten Skjelstad å lytte til mitt første innlegg. Der sa jeg at det burde vært en statlig vei, og det er det Fremskrittspartiet har tatt til orde for og mener at den burde ha vært, for dette er en av Norges mest trafikerte strekninger. Det er også foreslått i Nasjonal transportplan, og det kommer fram i tidligere forslag. Hadde det vært en statlig vei der, skulle ikke fylkeskommunen betalt noe.

Erlend Larsen (H) [16:12:58]: Rødt sier i sitt innlegg at det er et kontroversielt forslag. Ja, alle forslagene til alternative veiløsninger er kontroversielle. Den løsningen vi nå behandler, er den minst kontroversielle løsningen. Begge representantene fra SV sier at folk vil miste hus og hjem. Ja, dessverre, folk vil miste hus og hjem. Det er en konsekvens av en nødvendig byutvikling. Det er beklagelig at folk vil miste hus og hjem, for all del, men det vil de gjøre også med andre løsninger, og det er behov for å bygge ned matjord fra Tønsberg til motorveien dersom man skulle gå for en parallell løsning.

Så til Fremskrittspartiet: Ja, folk fortjener vei uten å måtte betale bompenger, men dette handler ikke om ja eller nei til bompenger, for det er dessverre ikke noe tema. Det som er temaet her, er ja eller nei til en nødvendig videreutvikling av Tønsberg by og Tønsberg som region. Det er det vi stemmer ja eller nei til.

Helt til slutt: Takk til komiteen og alle andre som har deltatt i debatten. Det har vært en interessant debatt. Vi får håpe at sluttresultatet gjør at vi kan få en raskere utbygging av veinettet, slik at vi får løst de transportutfordringene som Tønsberg har. Befolkningen er omtrent dobbelt så stor i regionen i dag som den var for 100 år siden. Det er helt naturlig at man da har behov for å utvikle veinettet, og så må det bygges på en såpass robust måte at vi slipper stadige lappverk med nye utbygginger, slik vi ser i Brevikundet, hvor det nå blir bygd en tredje bro. Det er tre broer som står ved siden av hverandre. Det er verken bra for miljøet, klimaet eller økonomien at man hele tiden bygger på fordi man ikke bygget stort nok i første runde.

Presidenten [16:14:43]: Representanten André N. Skjelstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

André N. Skjelstad (V) [16:14:56]: Jeg vil bare kort bemerke til herr Stordalen at det i dette forslaget vel ikke ligger an til at man skal gjøre om mange veier til statlige veier, Han sa det ikke helt selv, men konklusjonen av forslaget til Fremskrittspartiet, og for så vidt fra flankepartiene på den andre siden, er at det ikke vil bli noen utvikling i det området, for det er ingen plan om å gjøre om fylkesveier til riksveier, som herr Stordalen for så vidt ønsker. Realiteten er at det da ikke vil skje noe som helst i det området.

Presidenten [16:15:32]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 25.

Sak nr. 26 [16:15:38]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Fellesprosjektet

Arna–Stanghelle i Vestland og kostnadsramme for E45 Kløfta i Finnmark (Innst. 365 S (2024–2025), jf. Prop. 97 S (2024–2025))

Presidenten [16:15:59]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Marte Mjøs Persen (A) [16:16:33] (ordfører for saken): Som saksordfører for disse to hver for seg viktige sakene, men som behandles i Prop. 97 S for 2024–2025 og i en samlet innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen, ønsker jeg å takke for godt samarbeid. Det er gledelig at det er bred politisk oppslutning om prosjektene, både lokalt og her i Stortinget.

E45 Kløfta i Finnmark er en skredutsatt strekning som utgjør en flaskehals for tungbiltrafikken på grunn av høy stigning og dårlig standard på veien. Prosjektet det nå blir vedtatt finansiering for, tar sikte på å bygge om skredutsatte partier og erstatte det med 4,2 km tunnel og 2,2 km vei i dagen, samt 1,5 km vei på Alta-siden av Kløfta. Det skal også bygges bro over Eibyelva, og samlet sett vil det gi en trygg og forutsigbar helårs- og beredskapsvei på strekningen. Kostnadsrammen er foreslått til 2,059 mrd. 2025-kroner. Det legges opp til anleggsstart i 2026 og åpning i 2029.

Så skal vi til Vestlandet og fellesprosjektet Arna–Stanghelle. Det er en del av hovedkorridoren mellom Oslo og Bergen. Det er en skred- og ulykkesutsatt strekning, og flere tunneler mangler den tekniske standarden som skal til for å tilfredsstille kravene i tunnelsikkerhetsforskriften. Det er også lange omkjøringsveier, noe som er til stor belastning for både reisende og næringsdrivende. På jernbanedelen av strekningen er det i dag lav fart, noe som utgjør et vesentlig hinder for transporten, særlig mellom Voss og Bergen. Det er også betydelig skredfare.

Fellesprosjektet er et viktig nasjonalt prosjekt som vil komme langt flere til gode enn de som bor i regionen. Det vil binde sammen Øst- og Vestlandet, gi raskere reisetid, øke kapasiteten og ikke minst gi trygghet for de reisende. Trygghet for de reisende er etterlenget. Vi har vel alle blitt dypt berørt av historier fra de reisende om forholdsregler som tas, og om frykt yrkessjåfører og deres pårørende kjenner på, på våte og regntunge dager, noe det bare vil komme mer av med klimaendringene.

Videre vil bo- og arbeidsmarkedsregionen mellom Bergen og Voss bli betydelig utvidet med dette grepet.

Arbeidet på vei og bane skal utføres som et fellesprosjekt, og det blir gjensidige rømningssystemer i tunnelene. Å bygge jernbane og vei som et fellesprosjekt vil gi reduserte kostnader i utbyggingen, og det er lagt opp til prosjektstart i år. Jernbanestrekningen er ventet åpnet i 2038 og veien i 2039.

Prosjektet har en kostnadsramme på 49,3 mrd. kr, og det er lagt opp til 90 pst. statlig finansiering av veien, mens resten finansieres gjennom bompenger fra det tidspunktet strekningen blir tatt i bruk. Det har bred oppslutning, og alle partier utenom Fremskrittspartiet, som har et eget forslag, stiller seg bak innstillingen, også når det gjelder finansiering og utbygging av fellesprosjektet Arna–Stanghelle.

Med dette takker jeg for samarbeidet og gleder meg over at vi nå er kommet ett skritt nærmere realisering av ny vei og bane mellom Arna og Stanghelle, og med det også Bergensbanens forkortelse.

Liv Kari Eskeland (H) [16:20:00]: Nok ein milepåle er no nådd for Arna–Stanghelle, eit viktig prosjekt på mange måtar. Det gjeld sikkerheitsaspektet med tanke på ras, skred og ulykker. Me får no testa ut eit fellesprosjekt mellom bane og veg med to statlege aktørar. Ikkje minst må me merka oss at denne vegen, som stod ferdig i 1991, ikkje er tilfredsstillande i dag, og me må no byggja ny veg. Det minner oss om at når me først byggjer infrastruktur, må me byggja han skikkeleg.

Det er eit prosjekt til nær 50 mrd. kr, med 90 pst. statleg finansiering. Det er eit stort løft for staten, der 10 pst. vert finansiert gjennom bompengar. Målet vil likevel vera at Bergensbanen vert endå meir attraktiv, slik at fleire ser seg tente med å nytta tog. Dette vil sjølv sagt redusere bompengegrunnlaget, men er ei ønskt utvikling.

Det er viktig at statsråden er tett på prosjektet framover. Det har nokre kritiske punkt der ein må ha ekstra fokus. Det eine er dei store steinmassane som skal dumpast i fjorden, der Statsforvaltaren har gjeve løyve på visse føresetnader. Ein skulle jo ønskja at me hadde noko betre bruk for dei steinmassane. Det andre er å få god erfaring med bygging av bane og veg i same prosjektorganisasjon, men med forskjellige finansielle innretningar, der moms vert lagt på vegprosjekt, men ikkje på baneprosjekt. God forvaltning er difor essensielt.

Me skulle ønskja at regjeringa hadde sett at Ringebu-banen, som har Nye vegar som prosjekteigar, også kunne vore starta opp. Då hadde me verkeleg fått uttelling for innkorting av Bergensbanen, samtidig som dei to prosjektorganisasjonane hadde kunna lært av kvarandre, men då må me visst få ei ny regjering på plass.

Dette er eit svært etterlengta prosjekt for både fylkeskommune, lokale myndigheiter og brukarane av vegen. Me ser fram til å kunna oppgradera infrastruktur

som bind saman aust og vest på ein god måte. Sjølv om det ikkje alltid er så stas å køyra i Noreg berre for å sjå innsida og ikkje få oppleve dei vakre bygdene, vert det likevel fantastisk å kjenna seg trygg på vegen på dette strekket.

Til sist – fordi det er i same proposisjon – er det bra at E45 Kløfta i Finnmark no har fått dei nødvendige finansielle prioriteringane på plass. I det geopolitiske bildet vil også dette gje eit lite bidrag til eit meir samanknytt og framkomeleg vegnett i nord.

Nancy P. Anti (Sp) [16:23:07]: Det er to viktige utbyggingsprosjekt vi behandler i denne saken. Som finnmaring er det veldig naturleg at jeg starter med E45 Kløfta, eller Silisávzi, som er det opprinnelige navnet på strekningen. Senterpartiet mener at E45 Kløfta er et av de viktigste samferdselsprosjektene i Finnmark de siste årene. Vi mener transportbehovene i Finnmark har blitt neglisjert over tid, og vi er glad for at Senterpartiet i regjering sikret prioritering av prosjektet. At komitémedlemmene fra Arbeiderpartiet ikke stiller seg bak det å understreke viktigheten av Kløfta i et sikkerhetspolitisk perspektiv, er ganske uforståelig, så jeg håper at det beror på en glipp.

Kløfta er en viktig korridor inn til Finland, og det er en sentral del av transportnettet i Norden. Godstransporten på E45 er formidabel, med fisk og mye annet, men strekningen er utsatt for ras, og den er en flaskehals fordi den er bratt og har dårlig standard, som det ble sagt her. Store modulvogntog kan egentlig ikke brukes, de sakser og står stadig fast. Det betyr at det blir mindre gods på hver trailer, og dermed mange flere trailere.

Det å ferdes skal oppleves trygt for folk. Denne strekningen har deler hvor en virkelig kjører med klump i magen og er redd for hva som møter en bak neste sving. Når vi nå skal få deler av veien i tunnel og bru over Eibyelva, vil det gi en trygg og god helårsvei i full bredde.

Jeg er stolt av den utrettelige innsatsen Senterpartiet både lokalt, regionalt og på Stortinget har lagt i å få i gang denne utbyggingen. At vi i dag skal vedta kostnadsrammen, og at proposisjonen legger opp til åpning av den nye veistrekningen i 2029, gjør at det er en gledens dag for Finnmark. Senterpartiet ber nå om at arbeidet startes opp så fort som mulig, og aller helst i går.

Når det gjelder Arna–Stanghelle, er også det en skred- og ulykkeutsatt strekning som vi nå endelig får vedtatt prosjektstart på. Som et fellesprosjekt for vei og bane vil det binde regionen tettere sammen, og det vil gi trygg og effektiv transport for alle de reisende og næringslivet.

Det er viktig for Senterpartiet å understreke viktigheten av at bompengoordningene må ha lokalpolitisk tilslutning. Vi er også opptatt av at det samlede trykket

på bompenger ikke blir for stort for dem som ferdes jevnlig. Vi har også ment at bompengebdraget i dette fellesprosjektet skal ligge fast, og at eventuelle kostnadsøkninger skal være staten sitt ansvar.

Senterpartiet bygger hele Norge, og jeg ser veldig fram til den dagen vi kan stå med flagg og champagne i Silisávzi og åpne den nye veien.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:26:09]: Det er en stor dag. I dag vedtar vi finansiering av fellesprosjektet Arna–Stanghelle. Det er det største samferdselsprosjektet i moderne tid. Vi vedtar også kostnadsrammen for E45 Kløfta, som er et veldig etterlenget prosjekt i Finnmark.

E16 mellom Arna og Voss er en av Vestlandets viktigste veistrekninger, men det er også en av de mest krevende. Veien vi bruker i dag, ble bygget over flere tiår. Den er smal, den har skarpe svinger, og den har også lav standard. Jernbanen er på mange steder enda eldre enn veien. Mellom Arna og Stanghelle går toget stedvis på den opprinnelige traseen fra 1883. Både for vei og for bane er det et stort behov for bedre standard, bedre sikkerhet og økt kapasitet på denne strekningen.

Fellesprosjektet vil gi ny ras- og skredsikker vei og jernbane mellom Arna og Stanghelle i Vestland. Dette er viktig, og kanskje det viktigste vi gjør – å bygge trygg vei og trygg bane på en sentral og viktig strekning. Jeg er derfor glad for at flertallet i komiteen støtter regjeringens proposisjon for utbygging og finansiering av fellesprosjektet.

Prosjektet har, som det allerede har vært sagt, en kostnadsramme på 49,3 mrd. kr og en statlig finansieringsandel på om lag 90 pst. Fellesprosjektet omfatter i hovedsak tre nye tunneler på E16 og to nye tunneler på jernbanen over en nesten 30 km lang strekning. Dobbeltsporet bane vil øke kapasiteten og legge til rette for framtidige tilbudsforbedringer, flere godstog og økt driftsstabilitet på Bergensbanen. Prosjektet legger til rette for et sterkt forbedret regionalt togtilbud, vil bidra til regional utvikling og vil også utvide arbeidsmarkedet mellom Bergen og Voss.

I denne proposisjonen legger vi også fram et forslag til kostnadsramme for veiprojektet E45 Kløfta. Dette er et svært etterlenget prosjekt i Finnmark, det er en viktig strekning for bl.a. tungtransporten mellom Norge og Finland, og det er et prosjekt mange har ventet på også utenfor våre landegrenser. Jeg er ikke i tvil om at dette prosjektet også har betydning for samfunnsberedskapen vår. Det har betydning for militær mobilitet. Strekingen er skredutsatt og har flere steder krevende stigningsforhold. Det gjør at tyngre kjøretøy ofte kjører seg fast om vinteren. Dagens vei har også relativt dårlig standard.

Dette er en gledens dag for Vestlandet, det er en gledens dag for Finnmark – ja, for hele Norge. Nå gjenstår det bare å sette spaden i jorden for tryggere hverdagsveier og ny jernbane.

Presidenten [16:29:03]: Det blir replikkordskifte.

Liv Kari Eskeland (H) [16:29:22]: Det vert veldig bra når Arna–Stanghelle står ferdig og ein kan køyra trygt langs E16, men eg gjorde eit forsøk på å finna ut korleis bompengebdraget ville verta for dei som no skal bruka denne strekninga, basert på den proposisjonen, og det var ikkje heilt enkelt å finna ut. Kan statsråden opplysa om korleis det vert viss ein køyrer fullt ut? Det var vel opptil 60 passeringar. Kor mykje må ein då rekna med å betala i bompengar per måned for ein vanleg fossilbil og ein elbil?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:30:10]: Jeg kan i hvert fall gjøre et forsøk. Det er jo sånn at fellesprosjektet delvis skal finansieres med bompenger, men bompengebdraget utgjør da kun 10 pst. av kostnaden for hele prosjektet. For å sikre minst mulig rentekostnad er bompengeutaket flyttet til 2030. Siden prosjektet har en felles styrings- og kostnadsramme for vei og bane, og fordi bompenger kun skal brukes til veidelen, har vi for dette prosjektet lagt opp til et fast bompengebeløp på 4,2 mrd. kr. Blir det kostnadsøkning utover styringsrammen, skal staten og ikke bilistene dekke dette.

Hvis man skal se på kostnader, finnes det jo en rekke regneeksempler. Det som er grunntaksten, er 75 kr i takstgruppe 1 og 150 kr i takstgruppe 2, og så må man se på regneeksempelet om man har nullutslippskjøretøy. Det er 20 pst. rabatt for kjøretøy i takstgruppe 1 med gyldig brikke og avtale, og så er det timesregelen for hver av bomstasjonene på sidevei, så man må jo da ha et konkret eksempel å regne på. Det er fullt mulig å gjøre seg noen vurderinger av dette, men da må man vite hvor man skal hen i regionen.

Liv Kari Eskeland (H) [16:31:15]: Takk. Det rekneeksempelet har eg gjort eit forsøk på, men likevel er det litt uklart. Viss ein køyrer til og frå arbeid gjennom dei tre bomsnitta og ein har ein del ein skal gjera på fritida, kor mykje kan ein risikera å måtta betala per måned med ein fossilbil?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:31:43]: Da må man legge opp til å regne det ut fra passeringstaket i hver måned for hver enkelt bomstasjon på ny vei, og så regne det sammen. Det regnestykket har jeg ikke klart for meg i hodet, men det skal være meget enkelt å regne det ut. Man må da gange det opp med den taksten som er rabattert.

Liv Kari Eskeland (H) [16:32:07]: Det er litt rart at statsråden ikkje då kan leggja fram eit sånt enkelt reknestykke, som han påstår at det er. Som sagt er det ikkje heilt klart når ein sit og reknar på dei snitta ein har sett opp her, med tanke på kor mykje bompengar det måtte verta. Det er andre som har rekna på det, og dei har rekna opptil 13 000 per måned. Det synest eg høyrst veldig, veldig mykje ut. Det var difor det hadde vore greitt å få ei avklaring frå statsråden på kva dette ville føra til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:32:42]: La oss ta et regneeksempel på tur-retur Arna–Voss, i takstgruppe 1: 360 kr for fossilt kjøretøy med brikke og avtale, 450 kr uten, 180 kr for nullutslippskjøretøy med brikke og avtale. Da har man et utgangspunkt for å kunne regne seg opp, ut fra antall passeringer.

Nancy P. Anti (Sp) [16:33:16]: Vi har også regnet mye på det regnestykket. Vi landet på rundt 9 000 kr og tenkte at det kanskje er der vi ligger i landet.

En ting i proposisjonen vi har problematisert, er at Bane NOR får fritak eller kompensasjon for merverdiavgift, mens Statens vegvesen ikke får det for sin del av prosjektet. Spørsmålet vi har stilt, er om det er riktig at bilistene skal betale 25 pst. mer, når jernbanen ikke trenger det. Det vi har sett på, er at refusjon av merverdiavgift kunne ha vært et virkemiddel for å redusere bompengbelastningen. Senterpartiet er opptatt av kostnadene for både bilistene og næringslivet og lurer på hvorfor man har den forskjellen man har landet på i denne saken.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:34:01]: Det er en slik ulikhet mellom jernbaneprosjekter og veiprosjekter, som har vært der over lang tid, og den ligger også til grunn når vi har lagt inn og beregnet de ulike prosjektene i Nasjonal transportplan.

Når vi har laget denne proposisjonen og beregnet og prosjektert dette prosjektet, er det faktisk med en usedvanlig høy statlig andel. I totalprosjektet, som jo er meget stort, er det en statlig andel på 90 pst. Det finnes ikke så mange andre prosjekter som ligger på dette nivået når det gjelder statlige bidrag.

Presidenten [16:34:39]: Replikordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Irene Ojala (PF) [16:34:59]: For oss i Finnmark er det stor glede over at NATO-veien E45 Kløfta i Finnmark, mellom Alta, Kautokeino og Finland, nå er blitt en realitet. Vi er også glad for at veistrekningen ikke vil bli en del av årets valgkamp. Det har vært ganske stor kø nordover for å kikke opp i berga.

Jeg vil si takk til en samlet komité for en positiv innstilling, og jeg vil også takke statsråden, som har jobbet ganske mye med saken, iallfall det siste året.

Den store NATO-øvelsen Nordic Response ble gjennomført i Finnmark i 2024. Den viste klart hvor sårbar infrastruktur vi har hatt mellom kysten av Finnmark og nabolandene Finland og Sverige. E45 Kløfta måtte flere ganger stenge om natten i begge retninger for sivil trafikk mellom Eiby i Alta og Suolovuopmi i Kautokeino kommune grunnet forflytning av stort og tungt militært materiell i forbindelse med nevnte øvelse. Den sårbare infrastrukturen vi fortsatt har, ble lagt merke til av finske journalister, som stilte spørsmål til statsministeren om den dårlige infrastrukturen.

Beslutningen som nå tas, er en lettelse for befolkningen som bor i Kautokeino, enten det er når de må kjøre 130 km for å handle store varer, eller når de må på sykehus i Hammerfest, som ligger 270 km lenger nord. E45 er også den eneste omkjøringen vi har fra Troms til Vest-Finnmark når veien gjennom Norge over Kvænangsfjellet er stengt, og hvis det f.eks. går ras på veiene i Nord-Troms, slik det jo gjorde for to år siden i dag. Da gikk det ras over Badderelva i Kvæningen kommune, og den ble tatt av vårflommen. I slike tilfeller får vi finnmarkinger en omkjøringsvei på ca. 45 mil eller mer via Finland, og da er E45 den viktigste transportåren for folk, fisk, varer og tjenester. Dette er derfor en gledens dag.

Det at Stortinget i dag vedtar en forpliktelse til prosjektet for Kløfta med anleggsstart i 2026 og åpning i 2029, er viktig for totalberedskapen i Nord-Troms og Finnmark og også for landet for øvrig.

Avslutningsvis vil jeg si at staten har gjort Finnmark til et råvareleverandørfylke. Fisk, olje og gass blir eksportert nærmest rett ut av Finnmark. I tillegg legges store arealer under vei- og vindindustribygg. Det heter seg også at det må bo folk i Finnmark, av sikkerhets- og utenrikspolitiske årsaker. Vi finnmarkinger forventer at alle partier for fremtiden fokuserer på de bevilgningene som gjøres til Finnmark innen både helse og infrastruktur. Jeg nevner kort veistrekninger som rv. 888 Bekkarfjord–Hopseidet, asfalt på veiene i Øst-Finnmark – det trenger de virkelig – og vi må heller ikke glemme rv. 94 mot Hammerfest. I dag er jeg likevel glad for at avgjørelsen for E45 ser ut til å være helt i boks.

Linda Monsen Merkesdal (A) [16:38:04]: I år er det 150 år siden det blei vedteke å byggja Vossabanen. Det var ein dag som var verd å feira, og det er det i dag også. I dag kunne me ha pynta Stortinget med ballongar og flagg, for i dag er det verkeleg ein stor dag. Etter år med konvoiar, lesarinnlegg, debattar og eit samla krav frå heile Vestlandet er vedtaket endeleg på plass. Fellespro-

sjektet Arna–Stanghelle skal realiserast, og finansieringane er sikra. Dette er eit viktig rassikringsprosjekt, men det er også ein samferdselsrevolusjon, med både ny veg og bane som skal byggjast saman. Dette er eit løft for alle som ferdast på denne vegen, frå barn til yrkessjåførar.

Dødsvegen. Noregs verste veg. Rasvegen. Dette er ikkje berre dramatiske overskrifter, det er kvardagen til folk som bruker E16 mellom Voss og Bergen. Dette er ein veg prega av rasfare, stengde tunnelar og utryggleikar. Eg har sett vaksne menn gråta av fortviling over denne vegstrekninga, men no kan me sjå med stoltheit og lette at det kjem trygg veg og bane.

No startar arbeidet med å byggja ein kvardagsveg utan frykt for ras og stengde vegar. Mange har stått på Arna stasjon og lova ny veg og bane, men det er denne regjeringa, med statsminister Støre og samferdselsminister Jon-Ivar Nygård, som har levert. Dei har lytta til Vestlandet og teke ansvar. No skjer det. Ein ny veg og moderne bane mellom Bergen og Voss vil gje tryggare reiser, kortare reisetid, klimavennleg transport og betre framkome.

Ja, det er viktig for Vestlandet, men det er også viktig for heile landet. E16 er ei nasjonal pulsåre mellom aust og vest. Dette er ei styrking av Noregs viktigaste samferdselsåre og gjer reisa tryggare for alle. Forhåpentlegvis blir dette mitt siste innlegg om denne saka frå denne talarstolen på ei stund, sjølv om me sjølv sagt skal ha heile vegen, heilt til Voss. No er me i gang med trygg veg og bane – og takk til alle som har stått på!

Nils T. Bjørke (Sp) [16:40:53]: Dette er ein stor dag. Dette har me venta på lenge. Alt i 2014 var valet av løysing klart med dåverande statsråd Solvik-Olsen. Då var det klart kva ein skulle, men ein har ikkje klart å koma i gang før no. Det er altså elleve år sidan, og det viser kor lang tid det tek. Med ein bane frå 1800-talet, med rasfare, som mange bilistar faktisk slit psykisk med å køyra på, er det på høg tid.

Eg er glad for at me fekk arbeidd med dette og kome vidare, at me no endeleg er i gang. Me kan diskutera kven som har gjort den beste jobben, men eg trur det viktigaste er at Vestlandet har klart å samla seg, me har klart å stå på for å prioritera. Fleirtalet på Vestlandet har skjønt at ein ikkje kan velja alt på ein gong. No må me ta dette fyrst, og så må me byggja resten av infrastrukturen på Vestlandet i tur og orden. Likevel: Det at ein samla fylkeskommune, Bergen kommune, mange kommunar rundt, lastebilnæringa og mange, mange andre har stått så tydeleg på at dette må vera fyrsteprioritet, trur eg har vore med og hjulpet til at me no står der me står i dag.

Det er mange år før me får opna denne vegen, men me er iallfall godt i gang med å få lyfta det vidare, og eg

trur det er heilt avgjerande for transporten mellom aust og vest at ein har ein trygg veg heilt til Bergen. Som konsekvens av det må me òg koma i gang med å planleggja resten, frå Stanghelle til Voss. Fyrst då får me full utnytting av den store investeringa. Ja, det er dyrt å byggja veg på Vestlandet, men det er òg snakk om liv og helse. Dette er å setja sikkerheita i høgsetet, dette er å velja det viktigaste fyrst, og dette vil bety utruleg mykje for heile landet, men spesielt for Vestlandet.

No som me har brukt elleve år på å planleggja den biten, håpar eg at me kjem i gang med å planleggja vidare til Voss, sånn at det er klart at me kan byggja vidare framover når me opnar dette. Dette er ein stor dag for heile Vestlandet.

Morten Stordalen (FrP) [16:43:24]: Jeg skal fatte meg i korthet, men jeg vil, i likhet med andre som har sagt at Arna–Stanghelle er en særskilt viktig strekning og et stort prosjekt, si at det er det ikke noen tvil om. Det handler om tryggheten i hverdagen til folk som skal ferdes der, og man fortjener nå å komme i gang. Som man vet, er Fremskrittspartiet veldig imot bompengefinansiering, men at prosjektet er viktig: Ja, det er det.

Jeg vil knytte noen ord til E45 Kløfta i Finnmark. Nå kommer det i hvert fall en sak som også handler om sikkerhet og beredskap i forsvarssammenheng. Det hilser vi velkommen. En konsekvens av at man gjør dette, handler også om lokalbefolkningen og transportørene, som tidvis har enorme omkjøringsveier. Dette er det bra å komme i gang med, så jeg vil gi honnør for at man løfter denne strekningen, for den er viktig også sikkerhetspolitisk.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [16:44:26]: Representanten Morten Stordalen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sigurd Kvammen Rafaelsen (A) [16:44:42]: I dag er en jubeldag når vi har framdrift og vedtar kostnadsrammer for E45 Kløfta. Dette har det vært jobbet med i tiår. Spesielt i Arbeiderpartiet i Alta og Kautokeino tror jeg jubelen står i taket for den jobben som statsråd Jon-Ivar Nygård har gjort når han har fått trumfet gjennom E45 Kløfta i Finansdepartementet. Dette kommer ikke av seg selv når man har makt, det må prioriteres. E45 Kløfta har vært ønsket fra Finnmark lenge, men denne regjeringen ønsker å prioritere det, og det er vi veldig glade for.

Det er ikke tvil om at dette er en sikkerhetspolitisk viktig vei, som også statsråden er inne på. Alta ble her om dagen hærkommune, og det forsterker dette bildet ytterligere. Men det er veldig mange grunner til at E45 er viktig: Det handler om tryggheten til folk, om tilgangen til god logistikk for næringslivet, og om råvarene som

det ble snakket om her i sted. Finnmark er et fylke som produserer og leverer viktige verdier til landet, og må også prioriteres tilbake.

Rv. 94 til Hammerfest står på planen og skal gjennomføres når en Arbeiderparti-ledet regjering får lov til å styre. E6 mellom Hesseng og Høybukta skal også prioriteres når Arbeiderpartiet får lov til å styre. Dette ser vi at Høyre ikke prioriterer, og det viser partiet også i sitt alternative statsbudsjett, der en tar bort planleggingsmidler. Så det betyr noe hvem som styrer, og det betyr noe at man prioriterer Finnmark.

Vi er veldig glade. Jeg er veldig glad for det arbeidet som Johan Vasara, som var statssekretær under statsråd Jon-Ivar Nygård, startet med E45 Kløfta, og det han var med på å bidra til, og jeg er glad for alle dem som har jobbet tverrpolitisk i Finnmark over tiår med dette prosjektet. Dette er en seier, men nå skal det prioriteres flere veiprosjekter i Finnmark. Det er jeg trygg på at en gjør i en Arbeiderparti-ledet regjering.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:47:05]: Det er ein stor dag når ein har kome til det punktet at Stortinget skal fatte vedtak i ei sak som omhandlar to viktige og store vegprosjekt, eitt prosjekt i Finnmark, Kløfta, og eitt prosjekt i Vestland fylke, Arna–Stanghelle. Dette er prosjekt som det har vore jobba godt med over tid, som det har vore viktig for Senterpartiet å ha framdrift i, og som det òg har vore jobba godt med av ulike lokale partar. Det har vore tilslutning til dei regionalt i dei fylka det gjeld, og vi var opptekne av å prioritere dei, i fellesskap med Arbeidarpartiet, då vi sat saman i regjering.

Berre ein liten merknad til representanten Rafaelen, som var her før meg: Han er sikkert vel klar over at når ein fekk gjennomslag for Kløfta i Finansdepartementet, var det gjennom eit sterkt engasjement frå dåverande finansminister Vedum. Eg håpar at noverande finansminister Stoltenberg ved første anledning bidreg til å prioritere vidare viktige prosjekt i Finnmark, slik som rv. 94 Saragammen–Rypefjord. Dette handlar om ein akse som er utruleg viktig – heilt frå innfartsvegen til Hammerfest og sjukehuset der, vidare mot Alta, vidare innover i retning av Kautokeino, over grensa og vidare mot andre delar av Finnmark. Den sikkerheitspolitiske og strategiske betydninga som denne vegen har, har berre auka med Sverige og Finland som medlemmer av NATO og felles øvingar i området. Det er òg viktig å sjå på korleis ein kan bidra til framdrift i andre viktige prosjekt, sånn som det m.a. har vore vist til når det gjeld hamneløysingar i Alta.

Når det gjeld Arna–Stanghelle, er det eit utruleg viktig prosjekt som det har vore jobba godt med over lang tid. Det er eit stort prosjekt som det er viktig at ein no får framdrift i. Senterpartiet støttar heilhjarta opp om dette

prosjektet. Ein må sjølv sagt òg sjå på nye prosjekt framover for å bidra til ei betre trafikkløysing i området, men dette er eit stort løft som vart prioritert av Senterpartiet og Arbeidarpartiet då vi sat i regjering saman.

Eg registrerte at representanten Eskeland lurte på bompengesatsar, og det er som statsråden sa, at ein kan rekne seg fram til det ut frå 75 kr per passering. Det er eit passeringstak på 30 passeringar i kvart bomsnitt, så viss ein køyrer heile den vegen kvar månad, er det 13 500 kr utan rabattar. For ein typisk pendlar, som kanskje har 20 reiser kvar veg kvar månad, er det snakk om 9 000 kr. Det er mykje pengar, og difor er det viktig framover å fokusere på korleis ein kan bidra til å halde bompengane nede.

André N. Skjelstad (V) [16:50:25]: Det er jo gledelig med en bred enighet. Det er ingen tvil om at dette fellesprosjektet vil være med på å skape en bedre trygghet i hverdagen. Det vil ikke minst være veldig viktig for dem som kjører der hver dag. Det vil også på mange måter være en start der en ser framover, og som representantene fra området sier, er det klart at det er en gledens dag. Det er det absolutt ingen tvil om fra oss andre heller. Med tanke på både ras og at dette er et ulykkesutsatt område, skjønner jeg utmerket godt at det er bra at dette kommer i gang.

En liten sveip innom den andre saken også, om E45 Kløfta: Jeg holdt på å lete på mobilen i stad, for det er ikke så lenge siden jeg var der og tok litt bilder. Jeg har stor forståelse for at dette har vært tverrpolitisk i Finnmark. Jeg tror ikke det er jubel bare i Arbeiderpartiet på de nærliggende områdene, men jeg tror de er godt fornøyd i den delen av Finnmark som bruker dette.

Dette er også en viktig vei mot Finland, forbi og innover der, for det er klart at dette er en beredskapsvei. Det er en viktig beredskapsvei i det området, og det betyr veldig mye at dette kommer på plass nå. Det har vært tverrpolitisk lenge, og det viser at det går an å jobbe over lang tid, og så klarer en å klikke det inn. Jeg tror ikke at den store motstanden nødvendigvis skal være Finansdepartementet. Til sjuende og slutt er det denne salen som må få vedtatt ting, uansett hva Finansdepartementet måtte mene.

Presidenten [16:52:17]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 26.

Sak nr. 27 [16:52:23]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om å oppheve klimasymbolske regule-

ringer og standardkrav for anleggsbransjen (Innst. 379 S (2024–2025), jf. Dokument 8:141 S (2024–2025))

Presidenten [16:52:49]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:53:29] (leiar i komiteen og ordførar for saka): Til representantforslaget: Det er ikkje så mykje i denne saka ein samla komité stiller seg bak, utover å vise til kva som er innhaldet i representantforslaget, og å vise til eit høyringsinnspel frå EBA, altså Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg. Dei viste i sitt høyringsinnspel til at materialbruk er definert som indirekte utslipp, og at det òg er viktig å måle dei når ein skal måle reduksjonen i dei samla utslappa.

Dei ulike partia får gjere greie for sine ulike vurderingar og ulike forslag i saka. Eg vil heretter gå inn på dei forslaga og vurderingane Senterpartiet er ein del av. Vi meiner nettopp at det er viktig å sjå til det høyringsinnspellet EBA har kome med, og det er også andre delar av bransjen som viser til det same. Vi er alle for at ein skal bidra til å kutte utslipp og bidra til omstilling, men då er det for det første viktig at ein måler dei rette tinga, og at ein stiller konkrete og føremålstenlege krav og eksempelvis også måler indirekte utslipp.

Det som ofte har fått veldig mykje fokus – seinast gjennom ei forskrift som vart fastsett av regjeringa i starten av april, og som er knytt til å gi kommunane moglegheit til å stille krav om nullutslipp på byggje- og anleggsplassar – er at dette berre gjeld ein veldig liten andel av dei samla utslappa, og at det samtidig er ein del utslipp knytte til elektrifisering av maskinene, anleggsmaskinene osv., som har ein ganske høg tiltakskostnad. I staden burde ein sjå på der dei store utslappa ligg, der det ligg stort potensial, og der kostnadene for å kutte utslipp er betydeleg mindre. Det kan vere knytt til kva slags materialbruk ein vel, betong, massehandtering osv. Vi er opptekne av ein jordnær og praktisk politikk som bidreg til å finne dei beste og gode løysingane.

Vi er òg opptekne av at ein må ha ein beredskap på ulike løysingar, bl.a. i form av ulike drivstoff og ulike drivlinjer for framtida.

Ved ein inkurie har det skjedd at Senterpartiet ikkje står inne i alle dei forslaga vi skulle vere ein del av i innstillinga, men det kjem ganske tydeleg fram av merkningane våre kva vi meiner. Vi skal altså òg stemme for for-

slag nr. 3 i innstillinga, frå Framstegspartiet, og som ei følgje av det gå ut av tilrådinga i saka.

Då fremjar eg Senterpartiet sine forslag i saka.

Presidenten [16:56:36]: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Liv Kari Eskeland (H) [16:57:03]: Anleggsbransjen har møtt krava til utslppsreduksjon på ein konstruktiv måte. Det bransjen no etterspør, er føreseielegheit og evne til å sjå heilskap, for overgangen må synest fornøftig, elles mister det grøne skiftet sin legitimitet.

Det offentlege spelar ei viktig rolle i å vera bjøllesau i det grøne skiftet. Me kan setja krav, men me har òg ressursar til å støtta opp i overgangsperiodar. Det offentlege spelar ei sentral rolle i å fremja klimavenlege løysingar gjennom offentlege innkjøp og tydelege miljøkrav i offentlege anskaffingar, i å bidra til innovasjon og teknologiutvikling og i å fremja overgangen til nullutslpps-løysingar.

Ifølgje EBA utgjer direkte CO₂-utslipp ein liten del av dei totale utslappa, slik saksordføraren var inne på. Dei indirekte utslappa er over 70 pst., og difor er det andre forhold enn anleggsmaskiner som er dei største utslppsskjeldene. Det er difor mykje å henta på å få ned CO₂-utslappa, bl.a. i materiale, massehandtering, gjennomføringsmodellar etc.

Det er ein relativt stor grad av fleksibilitet innan kontraksregimet. Samtidig viser ein gjennomgang frå Riksrevisjonen at offentleg sektor ikkje bruker innkjøpsmakta si godt nok til å redusera klimagassutslappa. Difor bør ein saman med bransjen jobba vidare med korleis dei store utslappa i bygg- og anleggsbransjen kan handterast, slik at ein ikkje einsidig ser på anleggsmaskiner som tiltak som skal få ned klimagassutslappa, men at ein òg i større grad legg vekt på materiale og massehandtering når norske klimagassutslipp skal kalkulerast og rapporterast.

Me er nok einige med Senterpartiet i at det er dei totale utslappa som tel i anbudsregimet. Me har valt å drøfta og løfta dette gjennom klimameldinga, der me meiner at denne diskusjonen eigentleg høyrer heime. Målet må vera å utnytta kunnskapen og kompetansen til entreprenørbransjen for å få ned klimagassutslappa, men det betyr òg at me som styrer på regelverksida, må gå litt i oss sjølve slik at det beste ikkje vert det godes fiende.

Eg melder difor at Høgre vil støtta forslaga til Senterpartiet.

Morten Stordalen (FrP) [17:00:01]: De siste årene har det, også i denne sal, vært mye snakk om at det har vært dyrtid. Derfor må en redusere noe aktivitet. Man har også snakket om beredskap. Det er krig rundt oss.

Samtidig har flertallet i denne sal stilt seg helhjertet bak regjeringens forslag om å prioritere nullutslippsanleggsplasser. Ifølge maskinentreprenørene er det et enkelt regnestykke: Selv etter subsidier fra staten til innkjøp er en elmaskin dobbelt så dyr, og når man skal bytte batteri på en elmaskin på en byggeplass, er kostnaden om lag 40 pst. av hva maskinen kostet som ny. Ikke nok med det, de sier også at de forsøkene man nå har gjort, viser tiden man bruker fordi man skal lade – det er ikke oppetid på den maskinen på tilsvarende måte som det er med flytende drivstoff – og en kan altså bruke 87 pst. lenger tid på anleggsplassen. Det er litt spesielt når man ønsker å bygge mer og å sørge for sikkerhet og beredskap, så jeg er litt usikker på om teori og praksis går sammen. Når Forsvaret skal rekvirere maskiner, rekvirerer man i hvert fall ikke elmaskiner, men når de selv skal bygge noe, må man bruke elmaskiner. Forstå det den som kan – når det er krise.

Det er en grunn til at Fremskrittspartiet tar opp disse forslagene, og det er for å se om vi faktisk vet hva vi gjør. Vi – og jeg sier «vi», men jeg mener flertallet i salen – går inn i det med åpne øyne. Alle varsellamper står på, men man går altså inn med åpne øyne og sier at man skal bygge mer, og at man skal få mer for pengene, og så går det rett og slett ikke i hop. Det kaller jeg sløsing. Jeg mener at flertallet bør ta et steg tilbake og se om man skal være så strenge, så rigide, i kravene ved anskaffelser at man skal ha nullutslippsplasser. Det må man også ta regningen for. Det betyr at det vil bli bygd langt mindre. Det vil bli dyrere. Dyrtiden er ikke over, i hvert fall ikke for dem jeg snakker med, og når en ser i mediene, ser man at den ikke er over på langt nær. Alt blir dyrere, og man får mindre igjen for pengene. Det er veldig spesielt når vi har det travelt med å skulle bygge og sikre beredskapen vår, og jeg skulle ønske at det var flere i komiteen som støttet Fremskrittspartiets forslag. Jeg registrerer at det er noe støtte til det, og hadde håpet at det var mer.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [17:02:39]: Representanten Morten Stordalen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [17:02:59]: Det offentlige kan spille en viktig rolle i å fremme klimavennlige løsninger gjennom offentlige innkjøp. Tydelige miljøkrav i offentlige anskaffelser kan bidra til innovasjon og teknolog utvikling og fremme overgangen til nullutslippsløsninger. Klimagassutslippene i bygg- og anleggssektoren må reduseres, og krav til nullutslippsmaskiner er en type krav innkjøperne kan stille, som er rettet direkte mot utslipp. Når det er sagt, bør det vurderes hvordan de store utslippene fra bygg- og anleggsaktivitet kan håndteres, sånn at man ikke ser på anleggsmaskiner som det eneste tiltaket som skal få ned klimagassutslippene.

Materialer og massehåndtering må i større grad vektlegges når klimagassutslippene skal kalkuleres og rapporteres.

Samtidig er det ikke noen motsetning mellom å se på krav som bidrar til å få ned de indirekte utslippene, og i tillegg stille krav til de direkte utslippene på byggeplassene. I tillegg til å få ned klimagassutslippene bidrar nullutslippskrav til å redusere lokal luftforurensning. Derfor er denne type krav også viktig.

For øvrig kan jeg legge til at en gjennomgang fra Riksrevisjonen viser at offentlig sektor ikke bruker innkjøpsmakten godt nok til å redusere klimagassutslipp. Vi har fortsatt en vei å gå.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:05:07]: Norge har ambisiøse klimamål. Det er slik at transportsektoren står for en stor andel av klimagassutslippene. Dermed må også transportsektoren stå for en stor del av utslippskuttene. Nasjonal transportplan slår fast at anleggsmaskiner er en av de utslippskildene der vi venter høye gjenstående utslipp i transportsektoren fram mot 2050.

Regjeringen Solberg inngikk i 2019 en avtale med EU om felles oppnåelse av forpliktelser under Parisavtalen. Dette er en god avtale som ble vedtatt av et bredt flertall på Stortinget.

For å oppfylle avtalen må vi kutte utslipp fra bl.a. transport og anleggsmaskiner. Prising av utslipp gjennom klimaavgifter og deltakelse i EUs kvotesystem er de viktigste virkemidlene i norsk klimapolitikk. Jeg er ikke enig i at det er symbolpolitikk. En riktig utformet klimaavgift bør omfatte alle utslippskilder med en felles sats. Det bidrar også til å redusere utslippene til lavest mulig kostnad for samfunnet. Anleggsdiesel er i dag ilagt en generell sats for CO₂-avgift, det vil si samme nivå som for veitrafikken.

Regjeringens klimastatus og -plan viser hvor krevende det er å nå Norges forpliktelser. Jeg mener at en reduksjon i avgiftsnivået for klimagassutslipp fra anleggsdiesel ikke ville være riktig vei å gå, og at det vil gjøre det enda vanskeligere for oss å nå disse forpliktelsene.

Selv om klimaavgiftene er det viktigste virkemiddel et vi har, er det også behov for supplerende virkemidler, som klimakrav i offentlige anskaffelser.

Når det gjelder krav i regelverket for offentlige anskaffelser, vil jeg først og fremst minne om at klima- og miljøhensyn som hovedregel skal vektes 30 pst. i offentlige anskaffelser. Det gjelder altså for klima og miljø samlet, ikke bare for klima.

Offentlige aktører står for en stor del av etterspørselen i anleggssektoren. Krav i offentlige anskaffelser kan være et viktig virkemiddel for å kutte utslipp fra denne virksomheten, og det er jo slik at det er de offentlige oppdragsgiverne som best kjenner egne behov. Derfor

er det viktig at oppdragsgiverne har fleksibilitet i sine anskaffelser og selv kan bestemme hvordan det tas hensyn til klima og miljø. Reglene er derfor utformet slik at oppdragsgiverne har en stor grad av skjønn knyttet til hvilke krav og kriterier som skal benyttes.

Jeg mener derfor at de virkemidlene vi har innført for å kutte utslipp fra anleggsplasser, er viktige å holde fast ved.

Presidenten [17:07:57]: Det blir replikkordskifte.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [17:08:17]: Eg merka meg at statsråden var oppteken av å framheve at det er behov for generelle verkemiddel for å bidra til å redusere utslipp, og at det er viktig at vi er på jakt etter tiltak som monar når det gjeld å redusere utslippa. Eg har eit spørsmål i forlenginga av det. Senterpartiet har fremja forslag om at ein i klimakrav i offentlege anskaffingar etterspør samla utslpps-kutt, medrekna både direkte og indirekte utslipp, i staden for det regjeringa legg opp til: at ein skal stille krav om dei direkte utslippa, f.eks. nullutslipp frå bygge- og anleggsplassar, men sjå vekk ifrå dei indirekte utslippa. Bransjen viser til at f.eks. lågkarbonbetong har 1 500 kr per tonn i kostnad, mens elektriske maskiner i snitt har kanskje 10 000 kr tonnet. Kvifor ser ein ikkje på kva som gir størst effekt totalt sett når det gjeld dei kostnadene ein då bruker på dette?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:09:21]: Offentlige myndigheter er forpliktet til å innrette sine anskaffelser slik at de bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremmer klimavennlige løsninger. Klima- og miljøhensyn som hovedregel skal vektes 30 pst. i offentlige anskaffelser. Transportvirksomhetene våre i Samferdselsdepartementet er underlagt dette. Da må man også bruke innkjøpsmakten sin, og man kan gjennom å stille miljøkrav i anskaffelsene bidra til å redusere miljøskadelig påvirkning og fremme klimavennlige løsninger. Clouet er at kravet i anskaffelsesloven ikke skiller på om utslipp er direkte eller indirekte. Derfor mener jeg at det Senterpartiet her er ute etter, egentlig allerede er ivaretatt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [17:10:12]: Eg registrerer at det er fleire parti som uttrykkjer støtte til Senterpartiet sitt forslag og kjem til å stemme for det, men det er litt rart viss ein meiner at ein er for det som står her, og ikkje stemmer for det. Det som er tilbakemeldinga frå bransjen, er at ein vert målt på dei konkrete direkte utslippa, og tidvis vert det òg stilt absolutte krav knytt til det, som gjer at ein får nokre ekstreme kostnader.

Eg har eit eksempel frå ein prosjektleiar eg hadde møte med, som hadde rekna seg fram til at tiltakskostnaden på ein elektrisk dumpar var 65 000 kr tonnet, me-

dan det å bidra til å stille krav knytt til kva slags betong ein bruker, massehandtering osv., har mykje lågare tiltakskostnad og mykje større moglegheit for å kutte store utslipp. Kvifor er ein då ikkje positiv til å stemme for eit slikt forslag som dette? Eller frå statsråden si side: Kvifor er ein ikkje positiv til innhaldet i forslaget viss det er det ein faktisk meiner at ein er?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:11:15]: Vi mener det er ivaretatt, og virksomhetene våre gjør jo begge deler i dag. Det finnes det mange gode eksempler på. Når det gjelder bygging, drift og vedlikehold, fører det både til direkte utslipp, i form av f.eks. dieselbruk på anleggsplassen, og til indirekte utslipp på grunn av økt etterspørsel etter varer som skal produseres og transporteres.

Indirekte utslipp inkluderer kvotepliktige utslipp og utslipp i utlandet. Dersom vi kutter utslipp i andre land, betaler vi for å redusere andre lands utslipp i tillegg til våre egne, uten at vi får uttelling for det i form av å oppfylle våre egne forpliktelser. Det er et av dilemmaene ved det, selvfølgelig.

Morten Stordalen (FrP) [17:12:03]: Jeg vil følge opp forrige replikant. Det er interessant, det statsråden sier, for anleggsbransjen og maskinentreprenører tolker jo ikke dette slik statsråden her sier. De leser det veldig enkelt: at det er et krav om å stille med nullutslippsmaskiner. Siden statsråden svarte forrige replikant at det er totalen i anlegget og ikke maskinene som avgjør med tanke på utslipp, kunne da statsråden tenke seg å sende ut et rundskriv som vil klargjøre dette for maskinentreprenørene – at de faktisk kan bruke maskiner med flytende drivstoff istedenfor en elmaskin, som vil være 87 pst. dyrere, ifølge bransjen selv?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:12:48]: Det virker å være en eller annen form for misforståelse knyttet til dette, for det framstår som om Morten Stordalen mener at staten nå krever nullutslippsmaskiner i våre bygg- og anleggsprosjekter. Det gjør vi ikke. Det er ikke et slikt krav. Det vi derimot gjør, er å stimulere en del prosjekter med pilotmidler for å løfte fram ny teknologi. Det betyr ikke at det ikke finnes prosjekter hvor Statens vegvesen, Bane NOR eller andre har stilt det kravet, men det er ikke et formelt krav fra staten. Man forsøker imidlertid nå å bringe samfunnet i denne retningen, og vi gjør flere ting samtidig. Vi finansierer disse prosjektene ekstra, og så bidrar vi til teknologiutvikling for å komme i riktig retning når det gjelder å få på plass nullutslippsløsninger også i den sektoren. Samtidig erkjenner vi at det ligger et stykke ut i tid.

Morten Stordalen (FrP) [17:13:34]: Statsråden sier at det ikke er noe krav fra staten. En ting er noen pro-

sjekter i Statens vegvesen og Bane NOR, men i offentlige anskaffer generelt i kommuner og fylkeskommuner er det jo satt noen krav i forskriftsform. Det må jo være riktig.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:13:49]: Nei, det er ikke satt noe krav til at man må bruke nullutslippsmaskiner i offentlige bygg- og anleggsprosjekter, men det er jobbet med et regelverk for å gjøre kommunene i stand til å kunne stille den typen krav hvis de ønsker det. Det er noe annet.

Mona Fagerås (SV) [17:14:15]: En gjennomgang fra Riksrevisjonen i 2022 viser at staten ikke bruker innkjøpsmakten godt nok for å redusere klimagasser, og Riksrevisjonen vurderte dette som kritikkverdig. Offentlige oppdragsgiveres anskaffelsespraksis bidrar altså ikke i stor nok grad til å minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger. Vår sektor er kanskje verstingen, for når det gjelder motorkjøretøy og veitransporttjenester, er andelen anskaffelser med klima- og miljøkrav aller lavest, og oppdragsgiverne stiller bare klima- og miljøkrav i halvparten av anskaffelsene. Statsråden sa at dette var en tre år gammel undersøkelse, og jeg håper at det har skjedd noe siden da. Kan ministeren si konkret om det har skjedd forbedringer på dette området?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:15:17]: Ja, det forutsetter jeg jo, fordi vi har gjort endringer slik at klima- og miljøhensyn som hovedregel nå skal vektes 30 pst. i offentlige anskaffelser. Det vil ikke bare slå ut på klimagassutslipp, men også på miljø, og jeg antar at det vil trekke samfunnet i riktig retning.

For øvrig mener jeg å observere i den dialogen jeg har med egne virksomheter og etater, at det jobbes godt med dette. Vi har også brukt betydelige midler på å stimulere nullutslippsløsninger gjennom de midlene som har vært omtalt av flere her nå, hvor vi bruker penger på enkeltprosjekter for å teste ut og pilotere ny teknologi. Dette vil til sammen være med på å trekke bygge- og anleggsnæringen i denne retningen, men jeg har sagt det før, og jeg sier det igjen: Det er et stykke fram til at vi kan stille et krav om at det skal være nullutslipp på alle mulige bygge- og anleggsprosjekter i Norge.

Presidenten [17:16:08]: Replikkordskiftet er slutt.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [17:16:32]: Eg har merka meg svara statsråden gav i replikkordskiftet til både representanten Stordalen og meg, om kva slags krav som vert stilte – om det er knytt til direkte utslipp eller samla utslipp, om det er i enkeltsituasjonar eller i fleire til-

felle. Statens vegvesen publiserte ei sak den 5. mars i år. Det var moglegvis ein kommunikasjonsrådgjevar som hadde skrive det, men der står det:

«Nå stiller Vegvesenet krav om nullutslipp i nye utbyggingskontrakter.»

Det er vist til konkrete krav ein stiller til nullutslepp og direkte utslepp, altså anleggsmaskiner. Eg har òg merka meg at etter at Senterpartiet fremja forslag om dette, har Vegvesenet vore ute og sagt at ein skal ta ein fot i bakken og sjå på korleis dette faktisk fungerer i ulike prosjekt. Bakgrunnen for at vi i denne saka har fremja forslag om kontraktane til Vegvesenet, er nettopp at ein har gått så langt som ein har gjort, når det gjeld å stille krav om nullutslepp og å fokusere på dei direkte utsleppa.

Det vil som sagt bidra til ei betydeleg fordyring, og i mange samanhengar vil det òg føre til at ein relativt sett vil kutte små utslepp til ein høg kostnad. Det vil òg føre til at det er kostnadsdrivande for mange prosjekt som allereie har hatt ein stor kostnadsauke. For både kommunar, fylke og staten har det vore ein stor kostnadsvekst i både nye anbod og vedlikehaldsprosjekt. Det er difor viktig å gå nøye igjennom kva slags krav ein stiller, slik at ein ikkje bidreg til nye og fordyrande krav som har liten eller nesten ingen effekt når det gjeld å kutte utslepp. Det vert dessverre reint symbolsk.

Ein må i staden fokusere meir på det som faktisk har effekt, som bidreg til å kutte store utslepp, og som bransjen sjølv er oppteken av å leggje til rette for nye løysingar for, f.eks. materialbruk og massehandtering.

Som statsråden òg viste til, veit eg at det vert fokusert på ein del prosjekt, men litt av bakgrunnen for at debatten har kome opp, er at Vegvesenet i for stor grad har stilt konkrete krav til direkte utslepp som har vore sterkt kostnadsdrivande, som skaper utfordringar ikkje minst for ein del mindre aktørar i bransjen, og som er lite målretta når det gjeld å nå dei måla vi har sett oss.

Presidenten [17:19:24]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 27.

Sak nr. 28 [17:19:32]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Mimir Kristjánsson om å forhindre rutekutt og prisøkning i kollektivtransporten (Innst. 392 S (2024–2025), jf. Dokument 8:144 S (2024–2025))

Presidenten [17:20:00]: Etter ønske fra komiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Marte Mjøs Persen (A) [17:20:41] (ordfører for saken): Vi har i dag til behandling et Dokument 8-forslag fra representantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om å forhindre rutekutt og prisøkning i kollektivtransporten, der representantene ber om at det legges fram økte midler i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2025.

Komiteen har både i sine fellesmerknader og i stor grad i partienes særmerknader, som de selv vil gjøre rede for, pekt på at det er revidert nasjonalbudsjett, som nå ligger til behandling i Stortinget, som er adressat for et slikt forslag. Forslagsstillerne peker på fylkeskommunenes økonomi, generell kostnadsvekst, kostnader ved overgang til nullutslippsteknologi og konkurranseutsetting av bussrutene som viktige faktorer som påvirker økonomien i kollektivtransporten negativt.

Som saksordfører vil jeg vise til de ulike partiers særmerknader og til debatten om RNB som skal foregå senere denne måneden. Innstillingen fremmes av en samlet komité, og jeg takker for samarbeidet om denne saken.

Erlend Larsen (H) [17:22:07]: Den raske overgangen fra fossilt drevne busser til nullutslippsbusser har gitt fylkeskommunene en kraftig kostnadsøkning. Det har også vært kostnadsøkning for flere sider av kollektivtrafikken, i tillegg til at Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen har kuttet kommuneøkonomien dramatisk. Kommunene i Norge har ikke hatt så dårlig økonomi siden 1987.

Det grønne skiftet kommer med en stor prislapp, og det er grunn til å spørre seg om overgangen til elbuss burde skjedd over flere år. Nå blir praktisk talt nye busser solgt brukt til dårlig pris, samtidig som det skal kjøpes inn nye elbusser til en vesentlig høyere kostnad enn det er for fossile busser.

Vi i Høyre er enige med forslagsstillerne i deres problembeskrivelse. Over hele landet er den lokale kollektivtransporten i krise. I fylke etter fylke meldes det nå om prisøkning og rutekutt. De økte prisene påvirker rutetilbudet i fylkene på en svært negativ måte.

Vi kommer ikke til å støtte forslaget, delvis fordi det ikke hører hjemme i et representantforslag, men i debatten om revidert nasjonalbudsjett. I tillegg bør det vurderes om krav til elbusser kan utsettes dersom det er praktisk og økonomisk gjennomførbart.

Nancy P. Anti (Sp) [17:23:39]: Det er ikke tvil om at fylkeskommunene har hatt store kostnadsøkninger for kollektivtransport de siste årene. Det ene er den generelle kostnadsveksten, men det kommer i tillegg til det som er nevnt om overgang til nullutslippskjøretøy og konkurranseutsetting av bussrutene. Alt dette gjør det utfordrende bare å opprettholde tilbud, og det gir veldig lite rom for forbedring. Nå smerter det veldig for fylkene på dette feltet.

Det er grunnen til at Senterpartiet foreslår at fylkeskommunene fullt ut må kompenseres for de økte utgiftene. Situasjonen her er også en av grunnene til Senterpartiets forslag til revidert budsjett om å øke bevilningene til fylkeskommunene. Vårt klare mål er fortsatt å opprettholde og videreutvikle rutetilbudet i hele Norge.

Kollektivtrafikk er en av kjerneoppgavene til fylkeskommunen, og det berører veldig mange. Rutekutt kan føre til at mange rett og slett ikke kommer seg på jobb, og at barn og unge ikke får deltatt i sunne aktiviteter. Det gjør rett og slett livet litt vanskeligere å få til å gå opp.

Det er viktig å sikre økonomi for kollektivtilbud også der passasjergrunnlaget er varierende og mindre. Det legger til rette for mobilitet og desentralisert utvikling. Der jeg kommer fra, har vi kun én buss i døgnet. Vår kjære ordfører i Tana pleier å si at kommer det en buss, kan man være sikker på at den går i feil retning.

Jeg registrer i det skriftlige svaret fra statsråden at det vises veldig mye til byvekstavtaler og den sterke satsingen på byområder, med økte bevilgninger der år for år. Det som gjøres der, er vel og bra, men Senterpartiet satser på hele Norge og vil at folk skal kunne bo og arbeide der de store verdiene virkelig skapes: i distriktene. Derfor treffer våre forslag om full kompensasjon til fylkeskommunen bredt. Det vil også ha en større legitimitet i befolkningen enn et opplegg som i dag, der omstilling med kutt i tjenester bare tvinges ned over hodene på folk.

Høyre og Fremskrittspartiet vil jo legge ned fylkeskommunen og bruker struping av kommuneøkonomien som et virkemiddel. Når de vil gi så dårlige vilkår at fylket ikke klarer å levere gode tjenester, prøver de på den måten å bygge opp en opinion mot dette forvaltningsleddet. At Arbeiderpartiet også viser at de er på god vei i den retningen, er noe vi dessverre registrerer.

Senterpartiet er tilhenger av et folkevalgt organ med regionalt ansvar og regional forvaltning. Det må vi bygge opp, ikke ned. Senterpartiet skal fortsette å kjempe for at fylkeskommunen skal være en motor for vekst.

Med det tar jeg opp forslagene Senterpartiet er med på i saken.

Presidenten [17:26:29]: Representanten Nancy P. Anti har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Mona Fagerås (SV) [17:26:47]: Det er ikke noen tvil om at prisøkning og rutekutt fører til at færre reiser kollektivt, noe som i neste omgang fører til nye prisøkninger og rutekutt for å kompensere. Dette er en ond sirkel som gjør at biltrafikken øker, til ulempe for alle. For dem som ikke eier en privatbil, blir konsekvensene store. Rutekutt betyr at folk ikke kommer seg dit de skal, når de skal.

Stortinget har slått fast et nullvekstmål for personbiltrafikken i byområdene. Det er det ikke mulig å få til uten å styrke kollektivtransporten. Den store satsingen på kollektivtransport i Norge har vært vellykket. I mange fylker og mange byområder har kollektivtransporten tatt andeler fra biltrafikken. Det har redusert utslipp, og trafikkreduksjonen har gjort byområdene bedre å bo i. Nå står en i fare for at det motsatte vil skje framover.

Kollektivtransporten fikk en knekk i koronapandemien. Dette har nå stabilisert seg, og reisingen er tilbake på gamle nivåer. Problemet er at kostnaden ved å drifte kollektivtransporten har økt kraftig. I fylke etter fylke ser man nå at kostnadene øker kraftig når nye anbud skal inngås. Noen få store selskaper dominerer i dag anbudsmarkedet for buss. Nå ser det ut til at dette også bidrar til økte driftskostnader i den kommende generasjonens anbud.

Samtidig koster elektrifiseringen av bussparken store beløp, både i form av engangsinvesteringer og i form av dyrere anbud. Dette er en omstilling man står midt oppi, og det er nødvendig å gå over til elektriske busser for å redusere utslippene fra transportsektoren i tråd med målene for utslippskutt vi har fram mot 2030.

Fylkeskommunene er pålagt å gå over til nullutslippsløsninger, men foreløpig gir dette en merkostnad for fylkeskommunene som ikke har vært kompensert i stor nok grad. Tilsvarende gjelder for kravet om overgang til elektriske ferger og etter hvert også elektriske hurtigbåter. Dette er bare i begrenset grad kompensert.

Til de løse forslagene fra Rødt i denne saken: Dem ønsker SV å støtte i votingen.

Geir Jørgensen (R) [17:29:53]: Når vi ser på samferdselssektoren, på kollektivtrafikken, ser vi at situasjonen er akkurat den samme landet rundt, fra Finnmark til Agder, fra kysten til innlandet: Det er kutt, det er kutt, og det er kutt. Ruteproduksjonen går ned, billettprisene går opp. Folk og næringsliv rammes av denne politikken. Situasjonen er også den samme uansett hva slags politisk farge det er på flertallet rundt omkring i fylkeskommunene, og hva slags politisk farge det er på fylkesordføreren og fylkesrådslederen – det er kutt, det er kutt, det er kutt.

Da vi i Rødt la fram dette forslaget – det begynner å bli månedsvis siden – ba vi om hastebehandling, fordi vi

ville se om det var mulig å samle så mange partier bak et ganske enkelt forslag om å styrke kollektivtrafikken og ruteproduksjonen at det kunne legge noen føringer for forhandlingene om revidert nasjonalbudsjett som pågår nå. Vi fikk ingen hastebehandling. Det vi har fått i komitébehandlingen i samferdselskomiteen, som vi ikke sitter i, er at komiteens flertall er enig med oss i beskrivelsen vi kommer med, men man er ikke interessert i å gjøre noe.

Denne analysen av Samferdsels-Norge vi har gitt, er ikke vi i Rødt helt alene om. Jeg nevnte komiteens flertall i sted, men også Transportøkonomisk institutt, KS, Yrkestrafikkforbundet – faktisk alle relevante stemmer i samferdselspolitikken – ser nøyaktig det samme. Likevel klarer vi altså ikke å få det til på en god nok måte. Det er som sagt ikke et partipolitisk spørsmål, dette er et grunnleggende strukturproblem i hele Norge, fra de aller største byene til den ytterste utkant.

Når vi ikke fikk komiteen med oss på dette første forslaget, legger vi nå fram forslagene nr. 3 og 4. Dette er forslag fra Rødt hvor vi legger noen føringer for arbeidet med disse spørsmålene inn mot kommende budsjettarbeid, og det håper vi at flest mulig kan slutte seg til.

Med det har jeg tatt opp Rødts forslag.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [17:32:33]: Representanten Geir Jørgensen har teke opp dei forslaga han refererte til.

André N. Skjelstad (V) [17:32:54]: Det grunnleggende i dette er at den fylkeskommunale økonomien har blitt kraftig forverret, og at kostnadsutviklingen er ganske stor. Kollektivbiten, som er en del av kjerneoppgavene til fylkeskommunene, har lidd under det. Derfor er Venstre enig med Senterpartiet og er medforlagsstiller på forslagene nr. 1 og 2. Noe må gjøres, og det må gjøres raskt, slik situasjonen er nå. Venstre er svært for tre forvaltningsnivå, som ikke alle er, men det kan ikke være slik at en årelater fylkeskommunene når det gjelder basistjenester. Derfor er det nødvendig med et krafttak nå.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:34:05]: Buss og kollektivtrafikk er svært viktig. I fjor ble det satt ny rekord for reisende i kollektivtrafikken i Norge, med 729 millioner passasjerer. Det er veldig bra.

Regjeringen er godt kjent med at mange fylkeskommuner står i en krevende økonomisk situasjon, særlig innenfor kollektivtransporten.

Hovedprinsippet for statlig finansiering av kommunesektoren er rammefinansiering. Det betyr at fylkeskommunene selv må balansere inntekter og utgifter og

gjennom omstilling og effektivisering sikre at man har en bærekraftig drift. Vi har tillit til at fylkeskommunene kjenner de lokale forholdene best og kan gjøre de nødvendige avveiningene.

Samtidig er regjeringen opptatt av å unngå at fylkeskommunene må kutte i viktige tjenester. Derfor foreslo vi i tilleggsnummeret til statsbudsjettet for 2025 å øke frie inntekter med 700 mill. kr i 2024 og en tilsvarende varig økning i 2025. Dette ble vedtatt av Stortinget og kommer i tillegg til 1,65 mrd. kr i realvekst i det opprinnelige budsjettforslaget.

I kommuneproposisjonen for 2026 er det lagt opp til en ytterligere vekst i frie inntekter, med et reelt handlingsrom etter at demografikostnadene er dekket. I tillegg har regjeringen en særskilt satsing rettet mot byområdene. Det er det området hvor presset på kollektivtransport er størst. I 2025 er det satt av 7,7 mrd. kr til byvekstavtaler og andre ordninger som støtter opp under kollektivtransport, gange og sykling – alt for å nå nullvekstmålet og styrke mobiliteten i byene.

Når det gjelder mindretallsforslaget om å kompensere for kostnader ved nullutslippsskrav i bussanskaffelser, vil jeg minne om at dette er et krav som har vært varslet over lang tid, og det har vært på høring både i 2021 og i 2023.

Klimakur og Miljødirektoratet viser at elektriske bybusser i hovedsak er konkurransedyktige med dieselbusser, og da er det viktig å merke seg følgende: Det er bybusser det stilles krav til, ikke øvrige bussruter. Kravet gjelder kun nye anbud, og det åpnes for unntak der ladeinfrastruktur f.eks. mangler, og det er også anledning til å bruke biogassbusser hvis man ønsker det. Det har ikke kommet økonomiske innvendinger fra fylkeskommunen i disse høringene.

Jeg har forståelse for at det er en krevende situasjon. Regjeringen har allerede tatt viktige grep for å styrke fylkeskommunenes økonomi. Tiltakene vi har gjennomført, bidrar til å sikre at kollektivtilbudet er både bærekraftig og tilgjengelig nå og framover.

Presidenten [17:36:48]: Det vert replikkordskifte.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [17:37:02]: Det vil jo ikkje vere noko nytt prinsipp å gå inn på at ein skal kompensere fylka, som det er snakk om i dette tilfellet, for ekstra kostnader som ikkje kjem av at ein har forsterka tilbodet sitt, men som følgje av at kostnadene har auka langt utover det som har vore venta. Tidlegare har ein kompensert konkret for drift. Som statsråden viste til, har Senterpartiet og Arbeidarpartiet, medan vi sat saman i regjering, bidrege med ekstra midlar som følgje av at det har vore stor kostnadsvekst, òg tidlegare i løpet av perioden. I Hurdalsplattforma er det òg vist til eksempelvis at ein skal kompensere fylka ved krav

knytte til nullutsleppsløysingar på m.a. hurtigbåtar. Dette handlar om å gje ei føreseielegheit for å oppretthalde tilbodet til dei reisande. Kvifor vil ikkje regjeringa vere med på å fastslå eit slikt prinsipp?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:38:06]: Det er jo fordi fylkeskommunen har ansvar for en rekke primære oppgaver, bl.a. kollektivtilbudet, og det finansieres over rammene til fylkeskommunene. Regjeringen har – også med Senterpartiet ved bordet – styrket fylkeskommunenes økonomi, både ekstraordinært i 2024 og etter at statsbudsjettet ble lagt fram for 2025. Det var en ganske betydelig økning av fylkeskommunenes økonomi, men det er ikke en øremerking til buss eller kollektivtrafikk. Det er en finansiering av fylkene, og så må fylkeskommunene selv gjøre sine prioriteringer innenfor den styrkingen som har kommet her.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [17:38:44]: Det som har vore prinsippet, er at ein skal få dekt den kostnadsveksten som er, og så er det ein diskusjon om kor mykje ein skal auke handlingsrommet utover det. Det som òg har vore utfordringa, er at ein innanfor samferdselssektoren dei seinare åra både på investeringssida og knytt til nye anbod og nye krav som vert stilte, har fått ein kostnadsvekst som langt overstig det ein har fått kompensert for med tanke på generell prisvekst. Det er det som no fører til at ein får store utfordringar rett og slett med å oppretthalde busstilbudet og annan kollektivtransport. Det er trass alt betre at ein sørgjer for å oppretthalde tilbodet, enn at ein gong etter gong må skjere ned og bidra til å auke privatbilisme, som ein seier at ein har ambisjon om å få ein reduksjon på. Kvifor ser ikkje statsråden at det her er behov for ein generell auke for å bidra til å dekkje kostnadsveksten?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:39:53]: I 2024 ble det satt passasjerrekord for kollektivtransporten i Norge. Denne regjeringen har utvidet byvekstavtaler til en rekke nye byområder som gjør at flere byområder blir i stand til å foreta ekstraordinære grep på kollektivtilbudet sitt. I tillegg har fylkeskommunene fått en styrking i sin økonomi. Det er varslet en styrking i fylkeskommunenes økonomi i kommuneproposisjonen, som også er lagt fram. Regjeringen følger selvfølgelig dette opp. Det er helt sikkert riktig at det er ulike kostnadsfaktorer i de ulike delene av sektoren, men samlet sett følger vi opp kommunesektoren og fylkeskommunene på samme måte: Vi justerer med lønns- og prisvekst hvert år. Det er slik vi finansierer velferdsoppgavene og oppgavene i kommunesektoren.

Presidenten [17:40:35]: Representanten Gjelsvik får ordet, og no må han prøva å rekkja det innan minuttet sitt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [17:40:40]: Eg merkar meg det.

Utfordringane for fylka er veldig store, og det opplever eg faktisk at eit breitt fleirtal i komiteen anerkjenner, også dei partia som i inneverande års budsjett føreslo store kutt i økonomien til fylka, slik som både Høgre og Framstegspartiet. Det er heilt riktig at det har vore eit positivt bidrag, og at ein iallfall har bidrege med ekstra midlar, både i inneverande års budsjett og i fjorårets budsjett, då Senterpartiet sat i regjering, men det ein ser, er at kostnadsveksten berre fortset, og at det er behov for ekstra midlar.

No skal eg ikkje starte forhandlingane om revidert budsjett her, det føregår i andre rom, men det eg berre vil få ei stadfesting på frå statsråden, er at ein ser at kostnadsutviklinga for fylka har fortsett å eskalere også etter at statsbudsjettet for inneverande år vart lagt fram, og at det difor er behov for å sjå på nye tiltak for å vareta bl.a. kollektivtransporten.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:41:45]: Vi er oppmerksomme på at det er en kostnadsvekst innenfor kollektivtransporten, og det er selvfølgelig helt relevant. Det er like relevant som kostnadene i de andre sektorene når man finansierer fylkeskommunal sektor. Det må man da ta hensyn til når man fremmer forslag i f.eks. kommune- og proposisjoner, i reviderte budsjetter etc.

Presidenten [17:42:06]: Replikordskiftet er omme. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 28.

Sak nr. 29 [17:42:11]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å ta over finansieringen av Mauna Loa (Innst. 382 S (2024–2025), jf. Dokument 8:155 S (2024–2025))

Presidenten [17:42:26]: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil fire replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Stein Erik Lauvås (A) [17:43:00] (ordfører for saken): Dette dokumentet omhandler finansieringen av Mauna Loa-observatoriet. Komiteen viser til at det er viktig med langvarige tidsserier for å lage gode klimamodeller, og at Mauna Loa-observatoriet er en vik-

tig del av det vitenskapelige grunnlaget for den internasjonale klima- og miljøpolitikken i bredt.

Vi viser vidare til at statsråden har besvart komiteen i brev, og at de følger opp denne saken, fra både Kunnskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Utenriksdepartementet, og løpende vurderer behovet for å gjøre noe med dette.

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, og er at dette forslaget ikke vedtas.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [17:44:09]: Mauna Loa var eit historisk startpunkt for moderne klimaforskning og for FN's klimapanel. Det er verdas eldste målestasjon for kontinuerleg CO₂-overvaking og er ein avgjerande referanse for målestasjonar over heile verda.

Felles referansar og kunnskapsgrunnlag er ein føresetnad for å lukkast i arbeidet med å stoppa klimaendringane. Å oppretthalda denne måleserien er dermed essensielt for å forstå klimaendringar og for å utvikla effektive tiltak, men dette er no under angrep. I 2025 har Trump-administrasjonen foreslått å avslutta leigekontrakten for NOAA, National Oceanic and Atmospheric Administration-kontoret på Hilo, som støttar Mauna Loa-observatoriet. Leigekontrakten går ut 31. august, og avgjerda om fornying er framleis usikker. Éin ting er sikkert: Vert Hilo-kontoret stengt, kan dette forstyrre innsamlinga og analysen av desse kritisk viktige data.

Å sikra framtida til Mauna Loa-observatoriet er ikkje berre eit spørsmål om vitskapleg interesse, men òg om å ta globalt ansvar. I ei tid då klimaendringane er ein av dei største truslane mot demokrati, mot sikkerheit, mot framtida til barna, er det avgjerande at me opprettheld og styrkjer dei verktøya som gjev oss nødvendig kunnskap til å handla. I ein situasjon der USA trekkjer seg tilbake og ønskjer å ta mindre ansvar for internasjonale fellesgode som klimaforskning, må andre land visa meir ansvar. Som vanleg i klimasaka vel regjeringa å sitja på gjerdet og venta. Statsråden sitt svar til komiteen er at sidan det er uvisst kva som skjer når leigekontrakten går ut, ser ikkje regjeringa at det er noko «grunnlag for å ta et særskilt initiativ til å sørge for vidare finansiering».

La meg minna om at dette ikkje er første gongen måleserien på Mauna Loa er trua. I 2022 vart observatoriet midlertidig stengt på grunn av lavautbrot. Då sikra NOAA i samarbeid med University of Hawaii at det vart oppretta eit midlertidig målesystem, og sørgde for å gjenoppretta delvis drift ved hjelp av solenergi og batterilagring. Dette tiltaket sikra at omtrent ein tredjedel av dei viktigaste målingane vart oppretthaldne. Det var avgjerande den gongen, men situasjonen no er betrakteleg meir kritisk. No trengst det endå større mobilisering for å sikra vidare drift av måleseriane.

Som eit rikt fossilproduserande land og bidragsytar til store utslipp av klimagassar meiner Miljøpartiet Dei Grøne at Noreg bør ta på seg eit særleg ansvar for å bidra til at desse målingane kan fortsetja. Ikkje berre har me eit historisk og moralsk ansvar, men me har faktisk òg råd til det. Leigekontrakten på Hilo-kontoret er anslått til ca. 1,5 mill. kr årleg. Til samanlikning har regjeringa utbetalt omtrent 57,5 mrd. kr dei tre siste åra berre i straumstøtte til dei norske hushaldningane.

Mens klimakrisa fortset å eskalera i styrke, vert kunnskap, rasjonell debatt og uavhengig forskning trua av følelsesstyrt nasjonalisme. Miljøpartiet Dei Grøne meiner at Noreg bør stå opp for Mauna Loa ved å bruka nokre kroner på det.

Med det tek eg opp forslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne.

Presidenten [17:47:08]: Representanten Sigrid Zurbuchen Heiberg har teke opp det forslaget ho refererte til.

Ola Elvestuen (V) [17:47:30]: Bare noen få ord: Det er ingen tvil om den betydningen Mauna Loa-observatoriet har og har hatt gjennom veldig mange år. Dette er det viktigste observatoriet særlig for måling av CO₂-konsentrasjoner, vel det eneste vi har internasjonalt. En grunn til at jeg tar ordet her, er vårt eget Zeppelinobservatoriet i Ny-Ålesund, som har en slags samme betydning når det gjelder å måle særlig da CO₂-konsentrasjoner.

Det er ingen tvil om at det som skjer i USA, er veldig alvorlig. Man melder seg ut av Parisavtalen, man undergraver klimaforskning og undergraver den generelle forskningen også i USA. Venstre kommer likevel ikke til å støtte dette forslaget fra Miljøpartiet De Grønne, egentlig fordi jeg mener at vi må forvente at både amerikanske institusjoner, delstater og individer også fortsetter den kampen som går på både å ivareta klimatiltak og å ivareta den forskningen som er der. Jeg forventer også at dette er en problemstilling som tas på alvor der, og at de klarer å opprettholde støtten til Mauna Loa. Det er en forventning vi har, og hvis det er noe Norge skal gjøre mer av, må det være ut fra at det er et initiativ der, hvor vi inviteres mer inn, mer enn at det er vi som tar det initiativet.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [17:49:20]: En vellykket klimapolitikk er basert på deltakelse, involvering og solide faktagrunnlag. I klimameldingen framhever regjeringen forskningens viktige rolle som en avgjørende del av klimapolitikken.

Den politiske utviklingen i USA får ringvirkninger for en rekke viktige områder innen internasjonalt samarbeid, og klimaforskningen er ikke noe unntak. Det er

særlig bekymring for tilgangen til amerikanske datasett og brudd i eller bortfall av viktige tidsserier som følge av tiltakene i USA. Når data- og modelldeling fryses, setter det store og viktige forskningsprosjekter i fare. Forskere opplever nå at tilgangen til viktige amerikanske datasett, brukt f.eks. til værvarsling og overvåking av ekstremvær, har blitt dårligere. Langvarige tidsserier er nødvendig for å lage gode klimamodeller. Brudd i tidsseriene er skadelig for kunnskapsgrunnlaget som klimapolitikken vår hviler på.

Resultatene fra Mauna Loa-observatoriet på Hawaii er utvilsomt en viktig del av det vitenskapelige grunnlaget for den internasjonale klima- og miljøpolitikken i bredt. Tidsserien med CO₂-målinger er en av de viktigste observasjonsseriene av jordkloden.

I representantforslaget foreslås det at regjeringen tar initiativ sammen med andre villige land for å sørge for videre finansiering av Mauna Loa-observatoriet. Jeg er helt enig med representanten i at det er kritisk viktig at datainnsamlingen fra Mauna Loa-observatoriet fortsetter. Per nå kjenner vi imidlertid ikke til at det er besluttet å redusere driften av observatoriet. Derfor ser vi heller ikke grunnlaget for å ta et særskilt initiativ for å sørge for videre finansiering.

Det vi imidlertid kan gjøre noe med, er å øke kapasiteten for å lagre forskningsdata i Norge, for å sikre at ikke viktige forskningsdata og tidsserier som er lagret på utenlandske datatjenester, blir tapt. Vi sitter med andre ord ikke bare og venter og ser på, vi gjør noe. Regjeringen har foreslått å øke bevilgningen til Sigma2 med 20,2 mill. kr i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025. Med en slik type bevilgning vil vi bl.a. kunne dekke lagring av klimadata fra USA som trengs for å bidra til FNs klimapanel.

Kunnskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Utenriksdepartementet følger denne utviklingen tett, og vi vil selvfølgelig også vurdere løpende behovet for eventuelle nye tiltak.

Presidenten [17:51:51]: Det vert replikkordskifte.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [17:52:05]: Statsråden seier at sidan ein per no ikkje er kjend med at det er teke ei avgjerd om å redusera drifta av observatoriet, ser ikkje regjeringa at det er «grunnlag for å ta et særskilt initiativ til å sørge for videre finansiering».

Statsråden skriv vidare i svaret sitt:

«Både Kunnskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Utenriksdepartementet følger utviklingen tett og vil løpende vurdere behovet for eventuelle tiltak.»

Eg lurar på kva regjeringa vil føreta seg dersom det vert stadfesta at leigekontrakten ikkje vert vidareført, og heile kontoret må stengja.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [17:52:40]: For det første er jeg opptatt av at vi skal gjøre det vi kan her og nå, med det vi faktisk vet. Det er bakgrunnen for den foreslåtte økningen av budsjettet for Sigma2 som vi allerede har foreslått.

Vi må være forberedt på eventuelt å gjøre det vi kan av andre tiltak her i Norge for å dempe de negative konsekvensene for norsk og internasjonal forskning og samarbeid, hvis man skulle se at det utvikler seg en situasjon hvor f.eks. driften blir påvirket, men det er vanskelig å se at vi av den grunn har myndighet til å gripe inn i USAs prioritering av egen infrastruktur, selv i et tilfelle hvor det påvirker oss. Jeg kan ikke se at det er aktuelt for en stat å gå inn og finansiere eller drive infrastrukturen i et annet land uten at det foreligger en samarbeidsavtale, så den type tiltak er det vanskelig å se for seg at man kan gjøre, men vi kommer fortløpende til å vurdere tiltak vi kan gjennomføre hvis det blir behov for det.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [17:53:40]: Eg lurar på det oppslaget i dag, der Bernt Hagtvet sidestiller det angrepet Trump no driv med på amerikanske universitet og kunnskapsmiljø, med Goebbels og Tyskland på 1930-talet. Det har allereie f.eks. vorte forbode å bruke ordet klimaendringar, og no ser me altså dette angrepet på universitet og infrastruktur.

Det er ikkje slik at Noreg kan vega opp for det at USA no ser ut til å gå i ei veldig autoritær og kunnskapsfiendtleg retning og sabotera internasjonale klimamål, men eg lurar på kva statsråden tenkjer om denne utviklinga, der forskings- og kunnskapsmiljø i USA rett og slett vert demonterte, særleg på det kritisk viktige feltet klima- og naturpolitikk, og kva slags tiltak ein kan gjera f.eks. i Europa, som Noreg kan bidra til, for å bøta på dette.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [17:54:37]: Jeg synes ikke det er noe positivt at et land som USA trekker seg tilbake fra de internasjonale klimaforhandlingene og heller ikke ønsker velkommen den kunnskapen vi vet er viktig å ha med i møte med de klimaendringene vi nå ser. Jeg har sagt før at det er beklagelig at det er blitt sånn, og det gjentar jeg gjerne, og så får vi gjøre det vi kan for å være med og veie opp for det.

Jeg mener at kunnskap, eksperter og forskning er noe vi skal holde høyt og noe vi skal ønske velkommen i Norge. Man trenger ikke alltid bestemme seg for akkurat det fagfolk foreslår for oss politikere, i politikken skal vi veie andre hensyn opp mot fag anbefalinger i tillegg, men vi skal alltid ønske forskningen velkommen. Det skal vi ta med oss i den internasjonale tilnærmingen vår til dette i tillegg – være med og heie på forskerne, være med og legitimere kunnskapsgrunnlag, være med og være enda mer aktive i klimaforhandlingene, f.eks. Dette

er de tiltakene Norge gjennomfører for å være med og veie opp for noen av utfordringene internasjonalt.

Presidenten [17:55:40]: Replikordskiftet er omme. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 29.

Sak nr. 30 [17:55:46]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i lakse- og innlandsfiskloven (Statens fiskefond, statlig fiskeravgift og finansieringsmåter) (Innst. 333 L (2024–2025), jf. Prop. 86 L (2024–2025))

Presidenten [17:55:54]: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa. Dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Terje Halleland (FrP) [17:56:20]: I saksordførerenes fravær skal jeg fremme denne saken.

Klima- og miljødepartementet foreslår i proposisjonen endringer i lakse- og innlandsfiskloven, der de foreslår endringer på begreper som angir hva midlene i Statens fiskefond skal finansiere. Dette vil ifølge proposisjonen innebære en mer presis angivelse av hva slags formål midlene i fondet skal brukes til, nemlig bevaring og utvikling av vill anadrom laksefisk og tilrettelegging for fiske etter anadrome laksefisk.

Departementet foreslår også endringer i bestemmelsene om fiskeravgift i lakse- og innlandsfiskloven, slik at det presiseres at stangfiske i sjø er unntatt fra avgiftsplikt, mens en annen endring åpner for at departementet kan gi dispensasjon fra plikten til å betale avgiften. Endringene skal bidra til å klargjøre hva det skal betales avgift for, og styrke sammenhengen mellom bestemmelsen i loven og forskrift om fiskeravgift.

Dette er en såkalt gladsak. Hele komiteen stiller seg bak forslaget, og innspillene som kom i høringen, er positive til samtlige endringer.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [17:57:47]: Dette er kanskje ikke den store kioskvelteren av en sak, men den er viktig likevel. Det har vist seg et behov for å endre to bestemmelser i lakse- og innlandsfiskloven om Statens fiskefond.

Fondet forvaltes av Klima- og miljødepartementet ved Miljødirektoratet. Fondets inntekter kommer fra fiskeravgift og verdien av inndratt fisk etter loven.

Forslaget skal sikre bedre samsvar mellom bestemmelsene, instruksene for fondet og hvordan midlene brukes. Innbetalt fiskeravgift går i hovedsak til en tilskuddsordning, som skal bidra til å sikre og utvikle bestander av vill anadrom laksefisk og legge til rette for fiske. En liten andel brukes også til drift av fondet.

De foreslåtte endringene i § 29 vil bidra til å klargjøre ordlyden, slik at den samsvarer bedre med den faktiske bruken av fondet. Tidligere var bare fiskekultivering omtalt i bestemmelsen. Nå legges det opp til at også andre tiltak enn ren kultivering omfattes. Midlene vil også kunne brukes til f.eks. rekruttering, informasjon, driftsplanlegging og overvåking. Dette er bra for forvaltningen av anadrom laksefisk.

Endringene i § 30 vil bidra til å klargjøre når det skal betales fiskeravgift, noe som vil gi bedre forutberegnelighet både for dem som skal betale avgift, og for dem som skal kreve inn denne. Dette vil igjen styrke mulighetene for kontroll med at avgiften blir innkrevd og betalt før fisket tar til.

Jeg er glad for å se at en samlet komité har sluttet seg til forslagene i proposisjonen.

Presidenten [17:59:30]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 30.

Sak nr. 31 [17:59:34]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Helge André Njåstad og Marius Arion Nilsen om økt fjernvarmesatsing for bedre energisikkerhet og frigjøring av kraft (Innst. 387 S (2024–2025), jf. Dokument 8:164 S (2024–2025))

Presidenten [17:59:51]: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Sofie Marhaug (R) [18:00:13] (ordfører for saken): Jeg har gleden av å være saksordfører for et representantforslag som inneholder hele tre forslag til romertallsvedtak fra komiteen, og det skjer ikke hver dag. Det dreier seg om representantforslaget fra Fremskrittspartiet om fjernvarmesatsing for bedre energisikkerhet og frigjøring av kraft.

Vedtaksforslagene fra komiteen handler for det første om å gjennomgå rammevilkårene for avfallsforbren-

ning for å unngå konkurransevridning og å vurdere konsekvensene for fjernvarme. Det andre er en bestilling av en analyse av fjernvarmepotensialet, som innebærer foreslåtte lokasjoner, og av energikilder som anses å ha størst potensial. Det tredje forslaget til romertallsvedtak fra komiteen er at Stortinget ber om en utredning av hvordan Norge kan avlaste kraftnettet ved bruk av fjernvarme, hvor stor avlastning man kan oppnå, og hvilke besparelser dette kan resultere i for strømnettinvesteringer.

Denne enigheten handler nok om at komiteen er skjønt enige om at fjernvarme er og skal forbli en viktig del av vårt kraftsystem – kanskje enda viktigere fordi det kan avlaste og supplere det vannkraftbaserte systemet vi har.

I tillegg til disse felles vedtaksforslagene fremmes det fire mindretallsforslag, som Rødt er med på, og som jeg fremmer fra talerstolen nå.

Det er en reell bekymring, som SV også har løftet fram tidligere i denne perioden, for at måten vi håndterer norske avfallsanlegg og fjernvarmeaktører på, fører til at vi ikke får utnyttet det fulle potensialet for å bruke denne varmen lokalt og til smartere oppvarming av bygningsmassen vi tross alt har, og må varme opp på en eller annen måte. Noe av det Norge bruker mest strøm på, særlig midtvinters, er oppvarming. Dette er også en av de store effektslukerne på kalde vinterdager, og noe som påvirker dimensjoneringen av nettet. Bruk av fjernvarme reduserer effektbehovet fra strøm, spesielt i de kritiske kaldeste timene, og vil da også redusere behovet for nettinvesteringer framover, som vi vet kommer til å bli veldig dyrt, ikke minst for strømkundene.

Rødt takker Fremskrittspartiet for representantforslaget og alle partier for samarbeidet. Vi håper at vi i framtiden klarer å dra best mulig nytte av det potensialet som tross alt ligger i fjernvarme, med den energisikkerheten og frigjøringen av verdifull vannkraft det faktisk gir.

Presidenten [18:03:05]: Representanten Sofie Marhaug har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Linda Monsen Merkesdal (A) [18:03:17]: Noreg skal kutta utslepp, skapa nye jobbar og byggja industri for framtida. Fjernvarme er ein del av heilskapen, så når samfunnet treng straum som mest, kan fjernvarme ta over for oppvarming og på den måten avlasta kraftsystemet. Det er smart bruk av energi, og det er god politikk. Potensialet er betydeleg. Energikommisjonen energiministeren sette ned, peikar på at fjernvarmeproduksjonen kan aukast til kanskje det dobbelte innan 2040. Det ville vera ei dobling av dagens produksjon. Sverige har vist at det er mogleg. No følgjer me etter med målretta politikk.

Skal me lykkast, må me rydda opp i det som hemmar utviklinga. Fjernvarmeprisen blir framleis regulert etter regelverk frå 1986. Arbeidarpartiet i regjering arbeider med ei ny prisregulering som gir føreseielegheit både for kunden og for selskapa som investerer i systemet. Det skal vera rettferdig. Straumkundar har støtteordningar i møte med høge prisar, og det skal fjernvarmekundar òg kunna ha i framtida. No føreslår regjeringa to nye ordningar som kan gje tryggleik for hushalda utan å svekkja økonomien til selskapa, og det er viktig. Me må òg bruka meir av den energien me allereie har. Spillvarme frå industrien og datasentera må i større grad utnytast, og difor har regjeringa stilt krav om energikartlegging og vurdering av overskotsvarme. Gjennom endring i energimerkingsforskrifta vil fjernvarme no i større grad bli premiert, med ein ny vektingsfaktor på 0,45.

Fjernvarme er ei brikke i eit effektivt og fleksibelt energisystem. Arbeidarpartiet vil difor halda fram med å fjerna barrierar, sikra rettferdige vilkår og leggja til rette for at bransjen kan veksa og bidra. Det er god energi, det er god beredskap, og det er framtidsretta klimapolitikk.

Ove Trellevik (H) [18:05:39]: Avfallsforbrenningsavgifta er ei avgift på CO₂-utslepp, og i utgangspunktet i tråd med prinsippet om at forureinaren skal betala. Det er likevel uheldige verknader av avgifta. Forbrenning av avfall til fjernvarmeproduksjon er ein ønskt aktivitet, men verken avgiftsnivået eller kvoteplikta til slike anlegg er harmonisert mellom Noreg og nabolanda. Dermed kan avgiftsforskjellen gje insentiv til eksport av avfall til svenske fjernvarmeanlegg med større kapasitet og lågare drifts- og avgiftskostnader. Difor meiner me i Høgre at regjeringa si oppfølging av oppmodingsvedtak nr. 514 i Innst. 205 S for 2023–2024 kunne vore betre. Høgre er difor strålende fornøgd med at heile komiteen no er med og sikrar at regjeringa atter ein gong må gjennomgå rammevilkåra for avfallsforbrenning for å unngå konkurransevidning, og samtidig vurdere konsekvensen for fjernvarme.

Utsleppa må prisast der utsleppa oppstår, i samsvar med normale grunnprinsipp i norsk og europeisk klimapolitikk. Den europeiske kvoteprisen varierer frå dag til dag. Den beste måten å oppnå likebehandling på er difor truleg å inkludera all avfallsforbrenning med innfyrt effekt på t.d. 15–20 MW i EUs kvotehandel. Alternativt må CO₂-avgifta spegla kostnadsbelastninga for kvotepliktige avfallsforbrenningsanlegg i Skandinavia over tid. Ei slik avgjerd er umogleg å ta i eit Dokument 8-forslag, men Stortinget må kunna forventa at regjeringa arbeider meir målretta for å løysa desse utfordringane enn det me har sett til no.

Marit Arnstad (Sp) [18:08:03]: Alle partiene her i dag ønsker en fornyet og sterkere satsing på fjernvar-

me, om enn på noen ulike måter. Sjøl om vi trekker paralleller til Sverige, synes jeg det er grunn til å huske at vi og Sverige har en veldig ulik historikk når det gjelder bruken av fjernvarme.

Det er et veldig stort potensial, noe energikommissjonen også har understreket. Det er sjølsagt et teoretisk potensial, men det er et mål å strekke seg etter, og hvis en klarer å realisere en del av det, vil det bety en sterk økning i bruken av fjernvarme sammenlignet med i dag.

Regulering av fjernvarmebransjen har ligget fast over mange år. Samtidig har kraftmarkedet endret seg vesentlig. Derfor er det også viktig at NVE har foretatt en utredning av prisregulering av fjernvarme. Det er åpenbart behov for å likebehandle fjernvarmekundene og strømkundene på en annen måte enn tidligere.

Regjeringen har også meldt at NVE har foreslått endringer i energiloven som kan muliggjøre en økning i inntektene for fjernvarmeselskapene, og den type lovendringer bør etter hvert legges fram for Stortinget. På samme måte bør regjeringen også – slik en samlet komité foreslår – gjennomgå rammevilkårene, slik at uheldig konkurransevidning unngås.

Forslaget vi behandler i dag, omhandler også avfallsforbrenningsavgiften. Det er ikke noen tvil om at den utgjør en svært uheldig konkurransevidning for fjernvarme. Forbrenning av avfall er den viktigste energikilden til fjernvarme. Sjøl om avgiften er en del av de samlede klimaavgiftene, har den fått noen virkelig absurde utslag. I dag er det mer lønnsomt å frakte avfallet til svenske anlegg enn å behandle avfallet lokalt, enten det er på Vestlandet eller i Trøndelag. Gjennom avgifter svekker vi altså norske avfallsanlegg og dermed fjernvarmeaktører og sender fra oss avfall som kunne ha vært en kilde til fornybar energi i Norge. Slik kan ikke prising av klimagassutslipp skje. Dette er et paradoks som bør endres. Denne avgiften er i dag om lag dobbelt så høy som i Sverige og bør derfor enten fjernes eller i det minste reduseres til svensk nivå.

Jeg må si at jeg etter å ha hørt på Høyres tordentale mot avfallsforbrenningsavgiften her i dag må spørre meg sjøl: Hvorfor kan de ikke bidra til et flertall for en faktisk reduksjon av den avgiften? I stedet er Høyre igjen en slags støttstav for Arbeiderpartiet for å utrede rammevilkårene, i stedet for faktisk å vedta en endring.

Lokal avfallshåndtering bidrar til bedre sirkulær økonomi, lavere klimagassutslipp og brensel til fjernvarme. Alle erkjenner det. Da må vi også erkjenne hva som er det virkelige problemet, og i dag er det avfallsforbrenningsavgiften.

Terje Halleland (FrP) [18:11:20]: Tilgang på energi har blitt et svært aktuelt tema. De fleste er enige om at vi har behov for både mer kraft og mer kraftproduk-

sjon. Jeg tror de fleste ønsker en teknologinøytral tilnærming til kraftproduksjon, hvor oppsider og nedsider vurderes. Er det noe vi har fått med oss, er det at kraftproduksjon har sine nedsider.

Fjernvarme er en av de kraftproduksjonsmåtene som ikke har disse nedsidene. Det er vel en av de mest konfliktfrie kraftproduksjonsmåtene vi har. Når en samtidig ser det potensialet vi har innenfor fjernvarme, er det svært uheldig at vi ikke utnytter det bedre.

Det har nok litt med historikken vår å gjøre. Vi har i lang tid hatt tilgang på rikelig og rimelig fornybar kraft, og derfor har vi ikke sett behovet for å utnytte det potensialet vi har på fjernvarme. I dag er dette annerledes, og det er mangel på både kraft og kraftnett. Derfor er det viktig at vi også tar med oss fjernvarme når vi ser på økt kraftproduksjon og det store potensialet som kan utnyttes i fjernvarme.

I en mer sirkulær økonomi vil også fjernvarme kunne spille en stor rolle, med overskuddsvarme fra avfallsforbrenning og industri. Dette er energi som altfor lenge ikke har blitt utnyttet, men skal vi få til en økt satsing, må det tilrettelegges for det. Da må det ikke være større usikkerhet rundt fjernvarme, verken for produsent eller for konsument, enn hva det er rundt å bruke andre energikilder.

Fremskrittspartiet er veldig glad for at vi i dag får flertall for de forslagene det er flertall for. Det er et viktig steg i rett retning. Rammevilkår må gjennomgås om en skal få til en ønsket satsing på avfallsforbrenning og fjernvarme.

En kan mene hva en vil om en CO₂-avgift på avfallsforbrenning, men det er vanskelig å argumentere for at denne avgiften øker potensialet for utbygging av fjernvarme. Det er flere problemstillinger, og det er flere som har tatt dem opp – også den problemstillingen som er mellom anlegg som er en del av kvotepliktig sektor, og dem som ikke er det. Dette kan selvfølgelig være konkurransevridende. Prinsippet om at forurenser skal betale, er bra, men er det et bra prinsipp for avfallsforbrenning? Er avfallsforbrenning et problem, eller er det en løsning på et? Her mener jeg at avgiftene burde vært lagt inn på en helt annen plass i verdikjeden.

Ola Elvestuen (V) [18:14:31]: Jeg har lyst til å takke for et veldig godt Dokument 8-forslag som gir et viktig flertall på Stortinget. Fjernvarme har et stort potensial også i Norge. Det utgjør i dag en kraftmengde tilsvarende omtrent 7,9 TWh, som er betydelig. Nå snakker vi veldig mye om avfallsforbrenning som en varmekilde, men det er jo sjøvann, biobrensel, kloakk fra industri, varme derfra og andre kilder som også skal bidra inn i fjernvarmenettene.

Fjernvarme er en betydelig varmekilde mange steder. I Oslo er det 28 pst. av varmebehovet. Jeg er en av

kundene. Samtidig er byer vi kan sammenligne oss med, f.eks. Stockholm og København, oppe i 80–90 pst. Venstre, sammen med andre partier, har derfor lagt fram et forslag om at det bør utarbeides en handlingsplan for hvordan vi kan nå et mål om å ha fjernvarme tilsvarende 15 TWh innen 2035. Det er fullt mulig å få til, men det trengs et målrettet arbeid for å komme dit. Det er det ene store temaet i denne saken: Hvordan gjør vi det større? Hvordan får vi i gang mer fjernvarme og tar det i bruk også i Norge?

Det andre, som flere har vært inne på, er den akutte situasjonen avfallsforbrenningsanleggene og flere fjernvarmeselskaper er i akkurat nå. Det handler om manglende lønnsomhet. CO₂-avgiften er en av problemstillingene. Fra Venstres side er vi glad for at det er nettopp det vedtaket som nå kommer, som får et flertall, nemlig at en må se på en større helhet omkring fjernvarmeselskapene. En ting er CO₂-avgiften, og en må se på hvordan denne balanseres opp mot kvotepris og situasjonen i Sverige, men avfallsforbrenningsanleggene skal også gjøre mer i årene framover.

Når det gjelder utslipp, har vi flere anlegg hvor vi trenger å se på hvordan vi kan få til karbonfangst og lagring. Klemetsrud er nå i gang med sitt, men også flere av de mindre bør innrettes. Samtidig bør man se på hvilke støtteordninger vi har for å få på plass karbonfangst og lagring, men også å prise biogene utslipp. Der bør en også ha en inntekt i avfallsforbrenningsanleggene når dette lagres.

Jeg synes det flertallet vi har her, er bra. Jeg skulle ønske det også ble flertall for en handlingsplan for å få 15 TWh (presidenten klubber) innen 2035, men det vil være noe Venstre følger opp senere.

Presidenten [18:17:38]: Tida er ute.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [18:17:49]: Regjeringen er opptatt av å styrke fjernvarmens viktige rolle i det norske energisystemet, og jeg er glad for at Stortinget er med på det. Der fjernvarme kan erstatte kraftforbruk om vinteren, kan det redusere behovet for investeringer i kraftsystemet og virke positivt på effektbalansen vinterstid. Samtidig melder flere aktører i fjernvarmemarkedet om økonomiske utfordringer, og regjeringen jobber derfor langs flere spor for å redusere barrierer mot en god utvikling av fjernvarme.

Energidepartementet fastsatte 2. april endringer i energimerkeforskriften for bygninger som bl.a. legger bedre til rette for oppvarmingsløsninger som samspiller med kraftsystemet. Fjernvarme likestilles med effektive oppvarmingsløsninger basert på strøm gjennom en innføring av vektingsfaktorer. I regjeringens forslag til lov om norgespris og strømsstønad til husholdninger legger vi opp til likebehandling av fjernvarmekunder og strømkunder. Hus-

holdninger som bruker fjernvarme, skal også få tilgang til norgespris. Strømstønadene til fjernvarme skal ikke gå på bekostning av fjernvarmeselskapene.

Videre varslet regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2025 at Energidepartementet vil vurdere endringer i prisreguleringen av fjernvarme, og det arbeider vi med nå. Prisreguleringen er et sentralt rammevilkår for fjernvarmebransjen, og det er viktig at den er tilpasset dagens varme- og strømmarked. Jeg er opptatt av at eventuelle endringer i prisreguleringen gjøres på en måte som fortsetter å ivareta kundene som benytter fjernvarme til oppvarming.

Forurensner-betaler-prinsippet gjelder også for forbrenning av avfall, og avfallsbransjen slipper ut omtrent 1 million tonn CO₂ i året. Avgiften er utformet på en måte som gjør at den belønner selskaper som reduserer sine utslipp, f.eks. ved bedre utsortering av plast eller ved på sikt å investere i karbonfangst og lagring. En utfordring flere aktører trekker fram, er at avgiften fører til økt eksport av avfall. Miljødirektoratets tall viser imidlertid at avfallsmengdene som sendes ut av landet, ikke har økt i 2023 eller 2024, men jeg kommer selvfølgelig til å følge med på utviklingen videre.

Regjeringen har også gjort andre grep som er viktige for fjernvarme. Vi har inngått en ny styringsavtale med Enova der energi igjen er en del av Enovas målstruktur, og Enova har viktige støtteprogrammer som bidrar til utviklingen av fjernvarme. Sist høst fastsatte departementet to nye forskrifter med krav til energikartlegging og gjennomføring av kost-nytte-analyse for utnyttelse av overskuddsvarme. Overskuddsvarme fra datasentre og andre virksomheter kan i mange tilfeller utnyttes som fjernvarme.

Regjeringen vedtok sist høst nye planretningslinjer som sier at kommunene skal samarbeide med fjernvarmekonsesjonærer for å utnytte lokale varmeressurser på en god måte, herunder overskuddsvarme. Regjeringen er opptatt av å styrke fjernvarmens viktige rolle i det norske energisystemet. Endringen vi har innført, og endringen vi jobber med, viser det tydelig. Jeg er glad for at en samlet komité også ønsker å utforske fjernvarmens muligheter for å legge til rette for et effektivt og godt energisystem.

Presidenten [18:20:49]: Det vert replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [18:21:05]: Det er mange fjernvarmeselskaper som nå sliter, og det er særlig de som bygger på avfallsforbrenning. Som jeg prøvde å si i mitt innlegg: Vi skal oppnå flere ting samtidig. Vi skal kutte klimagassutslipp, og vi skal øke materialgjenvinningsandelen av avfall. Det skal vi gjøre. Vi trenger også å lagre mer biogen CO₂ – eller vi må lagre mer CO₂, også det som går i avfallsforbrenningsanleggene. Det er altså

mye som må vurderes samtidig, men vi har dårlig tid. Det vil si: Selskapene svarer at de ikke nødvendigvis trenger vedtak nå, men de vil trenge det allerede til høsten, når budsjettet for neste år kommer, og at det altså er endringer.

Spørsmålet er: Når man får et vedtak her om at man gjennomgår hele situasjonen for fjernvarmeselskapene, vil man kunne være i mål med å få tiltak og en sak før jul, slik at vi får dette inn i budsjettet for neste år?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [18:22:13]: Som representanten vet veldig godt: Statsbudsjettet kommer når det kommer, og innholdet i statsbudsjettet kommer når statsbudsjettet kommer.

Jeg kan likevel forsikre om at dette er en problematikk regjeringen jobber med kontinuerlig. Flere av grepene nevnte jeg i mitt innlegg. Det viser at vi fortløpende gjør tiltak for å legge godt til rette for fjernvarme i Norge. Det skal vi fortsette å gjøre framover. Et eksempel er prisreguleringen. Der leverte NVE sitt innspill 19. juni i fjor. Det er jo en prisregulering som er blitt gammel. Den har hatt sine gode historiske begrunnelser, med den tette linken som har vært til strømprisen. Nå har vi fått mange nyttige innspill i innspillsrunden. Energidepartementet jobber videre med den saken og kommer selvfølgelig til å komme tilbake til Stortinget på hensiktsmessig måte hvis det er behov for f.eks. lovendringer i forbindelse med ny regulering knyttet til pris.

Presidenten [18:23:14]: Replikskordskiftet er omme. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 31.

Sak nr. 32 [18:23:22]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland, Hans Andreas Limi, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om satsing på havbunnsmineraler for å sikre forsyningskjeder og moderne samfunnsutvikling (Innst. 354 S (2024–2025), jf. Dokument 8:206 S (2024–2025))

Presidenten [18:23:38]: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Sigurd Kvammen Rafaelsen (A) [18:24:07] (ordfører for saken): I forbindelse med Meld. St. 25 for 2022–

2023, om mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel – åpning av areal og strategi for forvaltning av ressursene, ga Stortinget sin tilslutning til åpning av et område på kontinentalsokkelen. Her er intensjonen å legge til rette for en kunnskapsbasert forvaltning av norske havbunnsmineraler. Her skal hensynet til miljø og sikkerhet legges til grunn i alle faser av virksomheten. Det er også noe flertallsforslagene legger til grunn og poengterer.

Den siste tids utvikling når det gjelder den sikkerhetspolitiske situasjonen og Europas tilgang på kritiske mineraler, framhever viktigheten av framdriften i det som kan bli et nytt eventyr for Norge. Det grønne skiftet er avhengig av det, digitaliseringen er avhengig av det, og forsvarsteknologien er avhengig av det.

Jeg vil takke for samarbeidet i komiteen og for forslaget, som løfter spørsmål om en spennende framtidsnæring.

Ove Trellevik (H) [18:25:21]: Noreg si stegvise tilnærming i leiteprosessen for havbotnmineral er at det først vert gjeve løyve til leiting med eit fastlagt arbeidsprogram bestemt av myndigheitene. Krava inneheld prosjektspesifikke miljøundersøkingar og biologisk kartlegging. Når dette lisensarbeitsprogrammet er gjennomført, kan det søkjast om løyve til utvinning. Prosessen er godt beskriven i havbotnminerallova, vidare i Meld. St. 25 for 2022–2023 og i Stortinget si innstilling i saka. I denne prosessen vert det både høyringar, samarbeid og kunnskapsdeling mellom statlege myndigheiter og næringsaktørar. Kunnskapen om økosystemet i djuphavet er framleis svært mangelfull. Samarbeid mellom alle interessentar er nøkkelen til betre kunnskap.

Utvinning av mineral frå havbotnen kan i framtida verta ei ny og viktig næring for Noreg og samtidig bidra til å sikra den globale tilgangen på viktige metall og mineral. Difor er det viktig å koma i gang med konsesjonsprosessen. Det er synd at Høgre og Framstegspartiet ikkje får fleirtal for dette i dag. Eg tek likevel opp det forslaget Høgre er med på å fremja.

Ein føresetnad for mineralutvinning er at ressursane kan haustast på ein lønsam måte, med akseptabel grad av miljøpåverknad. For å få avklart dette er opningsprosessen Stortinget nyleg vedtok, avgjerande. Han legg grunnlaget for å starta ei vurdering av område slik at andre aktørar enn staten også kan leita, og når kunnskapsgrunnlaget eventuelt skulle tilseia det, kan det utvinnast mineral.

Det vil krevja ytterlegare kunnskapsinnhenting før ein eventuelt kan godkjenna utvinning. Det handlar altså om å skaffa meir kunnskap om miljøkonsekvensane før ein startar med utvinning. Difor er det viktig å koma i gang med konsesjonsprosessane.

Presidenten [18:27:26]: Representanten Ove Trellevik har teke opp det forslaget han refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [18:27:47]: Norge har lange tradisjoner for å bruke havet til fiske, til energi og til transport. Nå står vi overfor en ny mulighet, som handler om mineraler knyttet til havbunnen. Det er mineraler Europa i økende grad trenger for å gjøre seg selvforsynt på ting som er viktige for forsvarsindustrien og i overgangen til en grønnere framtid, så det er i norsk interesse å være langt framme med å utvikle denne næringen. Vi har kompetanse, vi har teknologi vi kan bygge videre på, og Norge har også et forvaltningssystem som har alle forutsetninger for å utvikle denne næringen på en god og trygg måte.

Senterpartiet støtter derfor forslagene som understreker nettopp det – at konsesjonsprosessen må bygge på et solid faglig grunnlag, at miljøkravene skal være høye, og at vi trenger en vurdering av om dagens regulering og tilsyn er godt nok rustet for en slik virksomhet. Dette er viktige signaler, og det er naturlig at Stortinget tydeliggjør sine forventninger til regjeringen i det videre arbeidet.

Vi i Senterpartiet er positive til å lyse ut en konsesjonsrunde for havbunnsmineraler, men vi er imot å forhaste oss. Derfor gir vi heller ikke flertall til Høyre og Fremskrittspartiets forslag i dag. Det er viktig å huske at dette er den aller første konsesjonsrunden på et helt nytt område. Å sidestille dette med petroleumsvirksomheten, som bygger på over 50 år med operativ erfaring, er etter vår mening en lite treffende sammenligning. Dette er upløyd mark, og det viktigste nå må være å sikre en trinnsvis og kunnskapsbasert tilnærming. Det kommer vi til å trenge, for her må vi ha det faglige i orden. Her kan vi komme til å være nødt til å kjempe imot et EU som i sin havstrategi, som nylig er framlagt, ønsker et forbud mot denne næringen.

Senterpartiet mener at Norge skal jobbe aktivt for å utvikle denne næringen, samtidig som vi setter høye standarder for oss selv. Det er mulig å være både framtidsrettet og forsiktig samtidig, og når vi nå går videre med havbunnsmineraler, bør vi gjøre det på en måte som tåler å bli sett tilbake på, som vi kan stå for i ettertid, og som vi kan ta en fight med EU på.

Terje Halleland (FrP) [18:30:07]: Dette stortinget vedtok i fjor, i 2024, i et bredt forlik mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet å åpne deler av norsk kontinentalsokkel for kommersiell leting og utvinning av havbunnsmineraler. Det var et veldig godt samarbeid den gangen mellom fire partier som førte til det forliket og den enigheten, men ved første anledning valgte dessverre regjeringspartiene – Ar-

beiderpartiet og Senterpartiet – å selge dette forliket i budsjettforhandlingene med SV.

Det er ikke så lenge siden vi diskuterte elektrifiseringen av Melkøya og kraftløftet for Finnmark her i salen. Da var Arbeiderpartiet usedvanlig høy og mørk på hvor mye en kunne stole på Arbeiderpartiet og inngåtte avtaler. Det gjaldt tydeligvis ikke i denne saken. Likevel, rett skal være rett: Det var det andre regjeringspartiet som sprang enda fortere fra avtaler i sin tid i regjering, så det var et håp om at Senterpartiet kunne gjøre det samme i denne saken som de gjorde i 26. konsesjonsrunde. Det er ikke slik representanten Arnstad sier, at det er mindre ødeleggende for tilliten til næringslivet å utsette framdriften i denne saken enn det hadde vært å gjøre det for petroleumsnæringen. Her kunne Senterpartiet vært med og rettet opp og sikret forutsigbarhet for videre framdrift med havbunnsmineraler i Norge.

Det er viktigere enn noen gang at vi får tilgang til mineraler, og Norge har her en unik mulighet. Behovet for mineraler er stort, og det vil bare øke i tiden framover, samtidig som vi opplever sårbarhet i samfunnet når det er mangel på råvarer, eller når råvarene ikke er tilgjengelige for alle, på like vilkår.

Den stormaktsrivaliseringen vi opplever nå, øker risikoen for at tilgangen på råvarer og mineraler vil bli utfordrende framover. Det bør bekymre flere enn de partiene som er positive til utvinning av havbunnsmineraler.

Norge har store muligheter, men vi har samtidig et stort ansvar. Utvinning av havbunnsmineraler er en lovende næring, som vi tror kan skape både verdier og arbeidsplasser i Norge. For å lykkes med dette er det viktig å tilrettelegge og skape forutsigbarhet for de selskapene som nå er villige til å satse. Vi vet hvor viktig det er med forutsigbare rammevilkår for næringsaktørene, og spesielt i en ny næring som er helt i starten.

Jeg tar opp forslagene fra Fremskrittspartiet.

Presidenten [18:33:02]: Representanten Terje Halleland har teke opp dei forslaga han refererte til.

Ola Elvestuen (V) [18:33:12]: Jeg vil bare si at fra Venstres side er vi nå like imot den åpningsprosessen for havbunnsmineraler som flertallet har satt i gang, som vi har vært tidligere. Vi stemte imot, og vi vil også stemme imot flertallsinnstillingen i denne saken. Det vi ønsker, er at Norge skal jobbe mer aktivt internasjonalt i den internasjonale havbunnsmyndigheten ISA for et moratorium.

Jeg må si at jeg er overrasket over de innleggene som nå har vært, som jeg synes ikke tar inn over seg den særstillingen Norge har inntatt når det gjelder å utvinne havbunnsmineraler. Der står vi veldig alene, og jeg vil komme tilbake til hvem vi står sammen med.

Som det ble nevnt tidligere her, har vi fått tydelige avstemninger i EU-parlamentet som er mot den prosessen Norge har satt i gang. I Nordisk råd har det vært flertall mot den prosessen Norge har satt i gang. Som det også ble nevnt her tidligere: I EUs Ocean Pack, som vel legges fram i disse dager, går de tydelig imot åpning av utvinning av havbunnsmineraler og vil ha et moratorium. I den internasjonale havbunnsmyndigheten er det heller ingen åpning for utvinning. Der er det fortsatt diskusjonen om moratorium som gjelder.

Hvem er det vi nå ellers står sammen med? Det landet som er best posisjonert for å ta en lederrolle for å utvinne havbunnsmineraler, er Kina. Det er det ingen tvil om. Mener vi at Norge skal være en døråpner også for dette internasjonalt? Venstre er helt imot at vi skal være det.

Den andre aktøren nå er USA. USA er ikke medlem i den internasjonale havbunnsmyndigheten, men har nå en prosess på gang, med president Trump, om en mulig åpning for havbunnsmineraler og utvinning i det som er Clarion-Clipperton Zone. Da utfordrer de hele havrettskonvensjonen, for dette er noe ISA er sterkt imot, og som det reageres på internasjonalt. Norge sier ingenting. Skal vi være i en posisjon hvor vi ikke reagerer når havrettskonvensjonen utfordres, er det en helt ny posisjon for en norsk regjering å ta. Er det noe jeg mener vi har en interesse av – Norge, som den havnasjonen vi er – er det at internasjonale regler skal følges. Det er absolutt noe vi har en interesse av.

Helt til slutt: Kritiske mineraler trenger vi, og da burde vi sette i gang med den prosessen på Fensfeltet så raskt vi kan, men det gjør regjeringen ikke.

Jeg vil ta opp det forslaget Venstre er med på.

Presidenten [18:36:18]: Representanten Ola Elvestuen har teke opp det forslaget som han refererte til.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [18:36:28]: Regjeringen har som mål å forvalte norske havbunnsmineraler på en kunnskapsbasert og bærekraftig måte, slik forvaltningsstrategien Stortinget har sluttet seg til, legger opp til.

Den senere tid med økte geopolitiske spenninger viser hvor viktig det er for Vesten med en diversifisert og pålitelig forsyning av kritiske mineraler. Derfor mener jeg at land som Norge, som har lang erfaring med en kunnskapsbasert og forsvarlig ressursforvaltning, og som har et ressurspotensial, bør utforske mulighetene for å utvinne disse ressursene på en bærekraftig og trygg måte.

Utviklingen i verden i dag gjør det enda viktigere for Norge å gjennomføre den vedtatte forvaltningsstrategien og gjennomføre konsesjonsrunder og tildeling av tilatelser. Kun gjennom det kan vi få avklart om norske

havbunnsmineralressurser, utvunnet forsvarlig og kun hvis det kan skje bærekraftig, vil være en lønnsom kilde til å dekke det globale behovet for kritiske metaller.

Jeg er glad for at forslagsstillerne deler disse vurderingene.

Regjeringen har igangsatt den første konsesjonsrunden for havbunnsmineraler. Det skjedde gjennom å sende på høring forslag til utlysning av områder i juni 2024.

Ved behandling av statsbudsjettet for 2025 fattet Stortinget vedtak om ikke å lyse ut første konsesjonsrunde for mineralvirksomhet på havbunnen i 2024/2025. Dette forholder regjeringen seg til, og utlysning – som vil være neste skritt i første konsesjonsrunde – vil derfor skje først i neste stortingsperiode.

Regjeringen har imidlertid ikke stanset arbeidet med havbunnsmineraler. Tvert imot mener jeg vi har nyttet tiden godt. Energidepartementet jobber videre med å få på plass mer detaljerte reguleringer for virksomhetens første fase. Fem forskrifter under havbunnsmineralloven er under utarbeidelse og har vært på offentlig høring. Tre av disse hører til under departementet, mens de to andre sorterer under henholdsvis Sokkeldirektoratet og Havindustritilsynet. Vi behandler nå høringsinnspillene, og det tas sikte på å ferdigbehandle forskriftene i løpet av august.

Samtidig satses det betydelig på videre miljø- og ressurskartlegging i statlig regi. Det benyttes 150 mill. kr til å samle miljø- og ressursdata i åpningsområdet i innværende år. Det vil legge til rette for en effektiv og skrittvis utforskning av næringen, og det vil også bidra til en styrking av statens kunnskapsgrunnlag, som selvfølgelig er helt kritisk i utforskningen av hvordan dette kan skje, og hvordan det kan skje på en bærekraftig måte.

Forvaltningsstrategien Stortinget har sluttet seg til, legger opp til en balansert, skrittvis utvikling av våre havbunnsmineralressurser, der all aktivitet skal være forsvarlig og bærekraftig. Strategien svarer etter mitt syn ut de punktene representantene fra Fremskrittspartiet i utgangspunktet reiser. Regjeringen følger nå opp strategien skritt for skritt. Det er viktig for Norge, og det er også viktig for våre allierte.

Presidenten [18:39:28]: Det vert replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [18:39:44]: Det er ingen naturområder i verden vi kan mindre om og vet mindre om enn de enorme havbunnsarealene som er både i norske og i internasjonale farvann.

Det er ingen andre land som har vedtatt en åpningsprosess som Norge inn i disse områdene. Som jeg nevnte, er Kina best posisjonert. Nå er det en åpningsprosess via USA inn i internasjonale farvann, også i Amerikansk Samoa. Det er de første. Det er de vi står sammen med nå.

Da blir mitt spørsmål: Mener statsråden at det er riktig av Norge å gjennomføre disse prosessene, å være den første til å gå gjennom døren, og da sammen med USA, med deres ledelse nå, og som fordel for Kina?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [18:40:49]: At andre land går videre med sine prosesser, mener ikke jeg er et argument mot at Norge skal gjøre sitt. Tvert imot mener jeg det er et argument for at Norge skal gå videre med sine prosesser, nettopp fordi vi er en av de nasjonene som har vist at vi klarer å ha en skrittvis utvikling, og også at vi klarer å si nei hvis det ikke går an å gjøre det på en bærekraftig og forsvarlig måte. Det mener jeg i utgangspunktet er en fornuftig tilnærming.

Jeg er også uenig i perspektivet om hva en åpningsprosess egentlig omfatter og inkluderer. Det er ikke sånn at vi har gitt næringer og næringsaktører en blankofullmakt til faktisk å drive med utvinning, men vi har åpnet for at de også kan være med og engasjere seg i utforskningen av ressurspotensialet, av miljøkonsekvensene, av hvordan dette kan gjennomføres. At de også skal være med og finansiere det, gitt at det er de som faktisk på sikt potensielt kan tjene penger på denne næringen, mener jeg er rett og rimelig. Det er helt riktig, og det er bra at det skjer i et samspill mellom det offentlig og det private.

Ola Elvestuen (V) [18:41:52]: Det er ingen andre land som har åpnet for muligheten til utvinning ennå. Det er det ingen som har gjort. Nå i juni er det en stor havrettskonferanse, FNs havkonferanse i Nice, der dette helt klart også kommer til å bli et stort tema, ikke minst fordi USA utfordrer havretten gjennom presidentdekret og åpner for at de kan gi tillatelser i internasjonale farvann, hvor det jo juridisk sett etter havretten er Den internasjonale havbunnsmyndigheten som har det juridiske grunnlaget.

Mitt spørsmål er: Dette reageres det sterkt på internasjonalt. Så vidt jeg vet har Norge ennå ikke sagt noe. Vil Norge i og under FNs havkonferanse, og ellers også internasjonalt, være tydelig på at en åpning fra USAs side i internasjonale farvann vil være helt uakseptabelt?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [18:42:59]: Det enkle svaret er at vi jobber for en internasjonal utvikling på dette området, i tråd med prinsippene i havrettskonvensjonen, som bruker det systemet som ligger her i dag. Det er Norge opptatt av, og det vil Norge fortsette å forsvare.

Igien: Andre land presser på for åpning, og andre land presser på for at dette skal skje på en bestemt måte. Gitt det som bakteppe mener jeg at det er desto større grunn for Norge til å være med og finansiere forskning, miljøkartlegging og en del av det grunnlaget vi trenger for faktisk å kunne ta stilling til hvordan denne nærin-

gen eventuelt kan drive, og om de kan drive. Det er fortsatt sånn at selv om vi har åpnet et område for aktivitet, er det ingen som i dag har sagt at vi står rede til å godkjenne et arbeidsprogram for faktisk utvinning av mineraler. Det trengs mange år med arbeid før vi kommer dit, og det er også grunnlaget for norsk forvaltning.

Ola Elvestuen (V) [18:44:03]: Norge er jo en sterk forkjemper for havretten, havrettskonvensjonen. Den er viktig for oss, og den har vært det gjennom mange år.

Det som nå skjer, altså i Clarion-Clipperton Zone i Stillehavet, er at det gjennom et presidentdekret er vist vilje til å tillate utvinning av havbunnsmineraler. Det er det The Metals Company som har søkt om. Dette utfordrer hele den internasjonale havrettskonvensjonen, som USA er det eneste landet som ikke har skrevet under. Det er Den internasjonale havbunnsmyndigheten, ISA, som har myndigheten og er tildelt den fra FNs side. Da blir mitt spørsmål igjen: Vil Norge bare snakke om hva vi gjør, eller vil vi ta en tydelig posisjon sammen med resten av det internasjonale samfunnet, om at denne tillatelsen ikke kan gis fra USAs side?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [18:45:09]: Det er vanskeligere for meg å si det tydeligere enn at vi mener at de prinsippene som gjelder under havrettskonvensjonen, og som Norge er opptatt av å følge, skal gjelde, og vi skal være tydelige på det framover i tillegg.

Grunnen til at jeg er opptatt av å snakke om hva vi gjør – heller enn hva USA ensidig gjør, hva Kina ensidig gjør, eller hva andre land måtte gjøre ensidig på dette området – er at vi kan være tydelige i internasjonale fora på hvordan vi mener denne forvaltningen skal se ut og skje. Jeg mener at fordi vi har en prosess i Norge, fordi vi har staket ut en skrittvis kurs framover, har vi faktisk mer troverdighet i disse prosessene til å si noe om hvordan forvaltningen på dette området faktisk bør se ut – hva som må være ivarettatt før vi eventuelt på en opplyst måte kan ta stilling til om vi kan klare å utvinne mineraler fra havbunnen på en trygg, god og bærekraftig forsvarlig måte. Derfor er det vi gjør på hjemmebane, også viktig i denne saken.

Presidenten [18:46:09]: Då er replikkordskiftet omme.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 32.

Sak nr. 33 [18:46:11]

Referat

Presidenten [18:46:12]: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart ferdig handsama.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 18.47.

